

IZOW
EN
ON
AN-
HA

Kuorisohjalle numero 15

NUOREN TYTÖN ELÄMÄNTARINA

KIRJOITTANUT

J.

(CORNELIA LEVETZOW)

TANSKANKIELESTÄ SUOMENTANUT

10:NNESTÄ PAINOKSESTA

E. E. K.

KUOPIO 1905

U. W. TELÉN & C:o KUSTANNUKSELLA

NUOREN TYTÖN
ELÄMÄNTÄRINA

KIRJASTON

1

OSASTON KIRJASTO

1905

KUOPION KIRJASTON
KIRJASTON KIRJASTO

1905

KUOPIO 1905

K. MALMSTRÖM'IN KIRJAPAINO

SENSUURIN HYVÄKSYMÄ, 9 P:NÄ LOKAK. 1905, KUOPIOSSA.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Korkealla ullakkohuoneessa, jonka akkuna oli pimeään takapihaan päin, Adelgaden varrella, näin minä ensi keran päivän valon. Äitini kuoli seuraavana vuonna. Isäni meni uusiin naimisiin, mutta pian hänkin kuoli. En tiedä heistä mitään, ei kukaan ole minulle kertonut äidistäni, ja äitipuoleltani olen vain kuullut, että isäni oli kelpo työmies.

Tuuli puhalsi vinkuen sisään halenneesta ruudusta, savu tuprusi uunista huoneeseen, eivätkä vähäiset puupalikat ottaneet edes kunnolla syttyäkseen. Vanha Dorthe, äitipuoleni äiti, istui uuninurkassa jupisten itsekseen. Äitipuoleni kääräsi ison huivinsa hartioilleen ja läksi ansiolle hankkiakseen leipää meille kolmelle. „Jospa minulla olisi vain itseni elätettävänä“, mutisi hän, „mutta kun on tuo vanha, avuton äiti ja tuo lapsikin vielä lisäksi taakkana“. Hän meni, ja minä tunsin olevani taakkana sekä hänelle että itselleni. Vilusta väristen painau-
duin uunia vasten ja purskahdin itkuun.

Kesä tuli, ja pieni huoneemme kävi silloin niin kuumaksi, että siellä tuskin sai hengitetyksi. Minä seisoin tuntikausia tuolilla akkunan ääressä kurkistaen milloin alas pihalle, joka oli kuin kapea, syvä kaivo, milloin vastapäätä olevaan ullakkoakkunaan, missä riippui linnunhäkki,

ja räätälin­sälli istui pöydällä vihellellen työnsä lomassa kanarialinnulle. Kalpea ja laiha oli räätälin­sälli ja niin oli hänen vaimonsakin. He ompelivat lakkaamatta, ehtivät tuskin syödä ja nukkua, mutta vaimolla oli kuitenkin aikaa suudella ja taputella pientä, punatukkaista poikaansa, ja, niin köyhiä kuin he olivatkin, sai lintu kuitenkin joka sunnuntai sokeripalasen ja pieni poika vehnäkyrsän.

Minä nyykäytin päätäni tuolle pienelle pojalle, mutta häntä kiellettiin nyökkäämästä takaisin, sillä äitipuoleni ja räätälin­sälin vaimo olivat epäsovussa keskenään. Sitä paitsi oli poika puhdas ja siististi puettu, eikä minun laiseni huonosti hoidettu pieni tyttö sopinut hänelle seuraksi.

Vanha Dorthé, siinä minun seurani. Hän olikin ainoa, joka kanssani puheli, vaan emme me silti toisiamme rakastaneet.

Ruma hän oli, hampaaton, kellervä-ihoinen ja rypyinen, vuosien ja vaivojen koukistama. Hän oli jo lapsettunut uudestaan, puheli paljon itseksensä ja vähän vain minun kanssani. Minä kuuntelin molempia. Ei hän pitänyt tyttärestään eikä myöskään minusta; nuuskaa ja kahvia, niitä vain hän rakasti.

„Semmoista se on, kun sinulla on äitipuoli“, sanoi hän, kun minä itkin vilusta ja nälästä, „kyllä oikea äiti sinusta parempaa huolta pitäisi, usko pois. Parempi olisi, ettet koskaan olisi syntynyt.“

„Paljoa parempi“, vastasin minä, ja kyyneleeni vuosit virtanaan ajattellessani, kuinka suloista olisi ollut, jos minua olisi hyväilty kuten räätälin­sälin pientä poikaa.

Äitipuoleni ei minua kuitenkaan oikeastaan pahoin pidellyt. Toisinaan hän kyllä uhkasi kurittaa, mutta yleensä hän jätti minut oman onneni nojaan.

Tultuani noin viisivuotiaaksi, oli minun jo lähdeävä elatusta etsimään. Minut lähetettiin kerjuulle.

Tunsin itseni äärettömän pieneksi ja mitättömäksi kaikkien noiden vieraitten ihmisten joukossa. Ei kukaan tuntenut minua, enkä minä ketään. Sekä hymyilevät että vakavat kasvot näyttivät minusta välittävän yhtä vähän. Heillä oli kaikilla omat ajatuksensa, oma päämääränsä. Kuinka minä uskaltaisin heidät pysäyttää? Mutta minun oli pakko se tehdä. Pelkäsin äitipuoltani enemmän kuin noita vieraita, eikä mikään jalompi tunne minua pidättänyt. Kosketin erään hienon naisen silkkihametta ja pyysin: „antakaa yksi killinki“, mutta en saanut mitään. Muuan Amager-tyttö antoi minulle omenan. Se oli toiselta puolen pilaantunut, mutta maistui kuitenkin oivallisuudelta, tyydytti nälkääni ja lohdutti. Minä rupesin uudelleen kerjäämään ja vihdoin onnistuinkin.

Omituinen oli lapsellisen sieluni tila. En ollut pahankurinen enkä uppiskainen, vaan heikko, sorrettu ja pelkurimainen. Maailmaa tunsin ainoastaan Dorthen kuvauksista, ja omat kokemukseni hänen sanansa vahvistivat. Maailmassa oli kahdenlaisia ihmisiä: toisilla oli pelkkää iloa, rikkautta, onnea ja rakkautta, toisilla köyhyyttä, huolta ja tuskaa, mutta toisinaan sen ohella rakkauttakin, jota ei kuitenkaan minulle oltu suotu.

Kun alkoi hämärtää, menin kotiin pienine saaliineni. En uskaltanut, vaikka kyllä usein teki mieleni, ostaa mitään omin päin. Minusta tuntui, kuin olisi äitipuoleni ollut kaikkialla läsnä ja rankaisisi minua hirveästi. Yksin kapusin ylös pimeitä, jyrkkiä portaita, läpi eksyttävien käytävien, ja lempeimmät sanat, joilla vanha Dorthe minua tervehti, olivat: „parempi ettet koskaan olisi synty-

nyt“, tai kuten hän vaihtelun vuoksi toisinaan sanoi: „hyvä olisi, jos jo olisit kuollut“.

„Entä silloin, Dorthe, minne silloin olisin joutunut?“

„Minnekö joutunut“, vastasi hän äkäisesti ja tuuppasi minua, „silloin olisi sinulle onneksi kaikki lopussa“.

Huomiokykyyni oli sangen kehittynyt. Osasin lukea ihmisten kasvoista. Joskus luin niistä sääliä, useimmiten välinpitämättömyyttä, välistä ylönkatsetta. Pienet hienosti puetut lapset minua kartoivat, jotkut minulle irvistelivätkin. Se minuun koski, vaan ei kuitenkaan niin kovasti, kuin nähdä äidin hyväilevän lastaan. Silloin itkin — ei kukaan minua rakastanut — ja kun oikein katkerasti itkin, pysähtyi yksi ja toinen ja antoi minulle rahaa, mutta kukaan ei antanut rakkautta.

Usein tirkistelin leikkikalukauppojen akkunoista sisään, mutta useimmin seisoin kuitenkin leipurin akkunan edessä. Kuinka näyttikään leipä houkuttelevalta, kuinka hyvältä se tuoksui! Vielä paremmalta se maistui. Tiesin sen, sillä lauantaisin sain toisinaan vanhaa leipää lahjaksi.

Kun heittäydyin pienelle vuoteelleni huoneen nurkkaan, kääriytyneenä vanhaan päällystakkiin, joka toimitti sekä patjan että peitteen virkaa, nukahdin heti ja näin unia, jotka kuitenkin eivät olleet varsin vaihtelevia. Milloin uneksin, että istuin räätälinssä vaimon sylissä, hän taputteli ja suuteli minua, ja minä olin niin iloinen, mutta kun hänen miehensä tuli sisään kynttilä kädessä, ja vaimo näki, etten ollutkaan hänen oma lapsensa, kissaksi hän akkunan auki ja heitti minut ulos ahtaalle, syvälle pihalle. Säikähdin niin, että heräsin. Milloin taas näin unta, että minulla oli koko korillinen vastaleivottuja leipiä, jotka kaikki olivat omiani, mutta heräsin aina ennenkuin ehdin niitä maistaa. Milloin vihdoin olin pu-

dottavinani hyllyltä suuret kahvikupit, joiden kylessä oli lehmä lypsäjäineen, ja rangaistukseksi tahtoi äitipuoleni viskata minut tuleen. Iloinen olin kun avasin silmäni ja näin kuppien olevan ehjinä paikoillaan.

Nuo kupit olivat kurjan kotimme ainoa kaunistus. Usein kiipesin tuolille ylettyäkseni niin korkealle että näkisin ne oikein läheltä. Kerran otin ne alas, mutta samassa tuli äitipuoleni sisään, riuhtaisi ne kädestäni, ravisti minua käsivarresta, kirosi ja sanoi, että jos niihin vielä kerran koskisin, niin hukka minut perisi. Se oli hirvittävä uhkaus. Epäselvyytensä vuoksi antoi se aihetta monenlaisiin arveluihin ja tuntui sen vuoksi paljoa kamalammalta kuin tuo tavallinen: „Minä lyön sinut murskaksi.“

Toinen päivä oli toisen tapainen. Suru mielessä nousin aamulla vuoteeltani, suruissani menin illalla levolle. Pienessä sydämissäni ei ollut toivoa eikä rohkeutta, ainoastaan tylsää alistuvaisuutta, ja kuitenkin olin silmänräpäyksen ollut onnellinen. Minulla oli muisto, pieni valoisa tapahtuma, josta uneksin, mutta en voinut toivoa, että se koskaan enää uudistuisi.

Selvästi muistan kolkon, kostean syyspäivän, jolloin menin erääseen taloon, sillä joskus uskalsin sen tehdä, ja soitin alakerroksen kelloa. Kesti kauan ennenkuin tultiin avaamaan. Luulin jo ettei minun heikko, arkai-leva soittoni ollut kuulunut ja aioin sen uudistaa, kun oven avasi lihava, vanha herra silmälasit nenällä ja musta patalakki päässä.

„Antakaa vähän rahaa“, pyysin minä.

„Vähän rahaa“, toisti hän matkien ääntäni, „isäsi hautajaisiksi, eikö niin? Tai lääkkeiksi sairaalle äidille?“

Mutta oikeastaan ostaaksesi itsellesi rintasokeria, vai mitä? Niin, niin, kyllä minä tuommoiset pikku tytöt tunnen.“

Sitä sanoessaan veti hän minut etehisen läpi kauniiseen, suureen huoneeseen, jossa oli valmiiksi katettu komea ruokapöytä ja räiskyvä takkavalkea.

„Täällä et saa penniäkään“, virkkoi hän nostaen minut istumaan tuolille, jonka hän siirti lähelle valkeaa, „olet tullut väärään paikkaan, tupukkani“.

En ollut koskaan nähnyt niin komeata huonetta. Lattiata peitti pehmeä, kirjava matto, paksut keltaiset verhot riippuivat akkunain edessä, pyöreä pöytä oli täynnänsä herkkuja, vaikka se oli katettu vain yhdelle hengelle, tuolle vanhalle herralle. Hän katseli minua ystävällisesti, mennä liikkasi sitten pöydän luo, asetti toisen jalkansa, joka oli kääritty paksuksi mytyksi, korkealle jakkaralle ja asettui istumaan.

Hänen lautasellaan oli useita sanomalehtiä, ikäänkuin hänen olisi pitänyt nekin syödä, mutta hän työnsi ne syrjään ja siveli voita toiselle leipäviipaleelle toisen jälkeen semmoisella kiireellä että oikein lämpeni, kunnes lautainen oli täynnä. Sen jälkeen pani hän eri aineksia jokaiselle voileivälle ja ojensi minulle kaikki tyyni.

Lämmin raitis ilma ympäröi minua ja minä söin jotain semmoista, joka maistui niin hyväälle, että vanha vehnäleipä joutui kokonaan unohduksiin. Sen lisäksi katseli vanha herra minua oikein lempeästi silmälasiansa takaa. Tunsin itseni onnelliseksi.

Kun olin syönyt, ojensi hän minulle lasin, jossa oli jotain punaista nestettä. Minä join kiivaasti, mutta se poltti kurkussa, ja minua rupesi kovasti yskittämään. Vanha herra löi minua selkään, kunnes yskä lakkasi, antoi minulle sitten sokeripalasen ja työnsi minut hiljaa

ulos huoneesta, mutta ennenkuin hän sulki oven, nyökkäytti hän minulle päätään ja virkkoi:

„Pistäydy joskus vastakin tänne, pienokainen, mutta rahoja et koskaan saa, et koskaan.“

Tunsin itseni niin lämpimäksi, niin kylläiseksi ja iloiseksi. Olin saanut luvan tulla sinne toistamiseen ja sitä kannatti ajatella ja siitä iloita.

Kotona en kertonut mitään Dorthelle enkä äitipuolelleni, sillä muuten olisivat he kenties vähentäneet kuivaa leipääni ja sikurikahviani, ja minä tahdoin saada tavallisen määräni, vaikka se maistuikin sinä iltana vielä huonommalta kuin tavallisesti.

Jo seuraavana aamuna läksin takaisin. Luulin tuon hyvän vanhan miehen minua odottavan, olihan hän itse pyytänyt minua tulemaan.

Rohkeampana kuin edellisenä päivänä soitin kelloa, ja samassa silmänräpäyksessä avasi oven tanakka, siististi puettu palvelijatar, luuta kädessä. Minut nähdessään, tarttui hän käsivarteeni.

„Sinä mokoma, sinäkö se olit täällä eilen ja tahrasit maton likaisilla kenkärajoillasi, niin ettei sitä enää saa puhtaaksi koskaan. Alas portaita paikalla ja koetappa tulla vielä kerta, niin kyllä minä sinut opetan.“

Minä syöksyin pois surullisempana, toivottomampana kuin koskaan ennen.

Kesäisin oleskelin paljon Kongens Have'ssa. Katseilin puita, linnaa, suihkulähdettä, kukkasia. Kukkia teki mieleni poimia, mutta se ei ollut luvallista. Istahdin yksinäiselle penkille mietiskelemään: Kaikilla noilla lapsilla, jotka siellä iloisina leikkiä löivät, oli joku huolenpitäjä, ei kukaan ollut niin yksin, niin onneton kuin minä. Kas kuinka isä taputtaa pienen poikansa päätä! Tuolla

kulkee hoitajatar kolmen sievästi puetun lapsen kanssa, jotka pitävät toisiaan kädestä; heitä on kolme. Tuolla äiti työntää pienokaistaan vaunuissa ja karkoittaa hellällä huolella kärpäset lapsen poskelta. Pieni avojalkainen tyttökin, joka myös pyytää apua, on onnellinen hänkin, sillä sokea mies, joka istuu penkillä, on hänen iso-isänsä. Hän suutelee tyttöä otsalle, ottaa hänen kätensä omaansa, ja tyttönen taluttaa hänet kotiin.

Katso lempeästi köyhää lasta, kun annat sille lahjan. Se tuntuu hyvältä, joskus paremmalta kuin itse lahjan saaminen.

Jos olisin silloin aavistanut, että oli olemassa olento, olennoista korkein ja suurin, jolle kukaan ei ole liian alhainen tai vähäpätöinen, jonka katse minuakin seurasi ja joka piti minustakin huolen, kuinka olisinkaan tuntenut lohdutusta ja iloa, kuinka olisin sitä olentoa rakastanut. Mutta jospa minä en häntä tuntenutkaan, niin hän minut kuitenkin tunsu.

Eräänä polttavan kuumana kesäpäivänä olin yksinani ylhäällä pienessä huoneessamme. Dorthé oli lähtenyt ulos ostamaan nuuskaa, joka seikka oli pidettävä salassa äitipuoleltani. Rahat hän oli salaa ottanut laatikosta. Olin kyllästynyt katsomaan alas pihalle, kyllästynyt tuijottamaan vastapäätä olevaan tyhjään akkunaan, sillä rää-tälinsällin perhe oli muuttanut pois. Vedin tuolin, jolla oli vain kolme jalkaa, huoneen nurkkaan hyllyn luo, katselein kuppeja, vedin ne lähemmäksi hyllyn reunaa, kosketin niitä, rohkenin nostaa kupin lautaselta, otin sen toiseen käteeni ja lautasen toiseen. Samassa joku kosketti ovea — se oli vain kissa, minä luulin äitipuoleni tulevan — säikähdyksissäni päästin kupin ja lautasen käsistäni, ja ne särkyivät pieniksi sirpaleiksi.

Hiukset nousivat pystyyn päässäni, olin kauhusta aivan hervoton, mutta vain silmänräpäyksen. Seuraavassa olin jo ulkona huoneesta, syöksyin alas portaita kadulle. Hän sen jo tiesi, hän ajoi minua takaa, ajattelin ja kii-ruhdin pois, huolimatta minne, kunhan hän vain ei saanut minua käsiinsä. Vesterbro'lla pysähdyin hetkeksi hengähtämään ja katselemaan ympärilleni, sillä siellä en ollut koskaan ennen käynyt.

Hitaammin jo uskalsin puistokatuja läpi kulkea. Siellä oli niin suloisen viileätä, mutta olin liian peloissani voidakseni siitä nauttia. Saapuessani aukealle kadulle, rupesin jälleen juoksemaan, mutta pysähdyin äkkiä kuuntelemaan pientä lintua, joka liverteli aivan samalla tapaa kuin räätälinssä lintu oli livertänyt. Olikohan se hänen lintunsa? Sen häkki oli avonaisessa akkunassa kukkien keskellä kadun toisella puolen. Aioin juosta sinne sitä katsomaan, kun samassa vaunut tulivat minua kohti. Luulin joutuvani niiden alle, mutta toinen hevosista työnsi minut syrjään. Kaaduin ja löin ohimoni kovasti kiveä vasten, mutta vaunut vierivät ohitseni minua koskematta.

TOINEN LUKU.

„Laupias Jumala, mitä on tapahtunut? Hän vuotaa verta! Sano minulle, lapsi, mihin koskee?“

Kohtasin huolestuneen katseen kahdesta kauniista, lempeästä silmästä.

„Päähän!“

Hän nosti minut syliinsä, ja minut valtasi outo ilo, kun tunsin kuinka kovaan hänen sydämensä sykki pelosta minun tähteni.

„Sinä pikku raukka, päähäsikö koskee? Mutta kyllä se pian paranee. Älä pelkää tulla tänne sisään minun luokseni, minä vain pesen ja sidon haavasi, ja sitten saat taas mennä.“

Hän kantoi minut kaikkein somimpaan pieneen huoneeseen, asetti minut tuolille akkunan viereen, juuri sen akkunan luo, jossa kanarialintu liverteli, ja meni pois.

Kuinka siellä oli kaunista, vielä paljoa herttaisempaa kuin vanhan herran luona. Molemmat akkunat olivat täynnä kukkaisruukkuja. Pöydällä oli maljallinen ihania ruusuja, ja minua vastapäätä riippui suuri taulu, joka esitti nuorta miestä upseerin univormussa. Hänen silmänsä säteilivät hyvyttä, ja suunsa oli kauniissa hymyssä. Unohdin kaiken muun katsellakseni häntä. Tun-

tui kuin hän olisi tahtonut astua alas kehyksistä tullakseen minua puhuttelemaan.

„Koskeeko kovasti“, kysyi nuori rouva, joka samassa palasi pesumaljaa kantaen.

„Koskee“, vastasin minä, vaikka ei kovasti koskenutkaan, mutta oli niin uutta, niin suloista tulla surkuteluksi ja hyväilyksi.

Hänen hautoessaan päätäni ja pestessään veren pois kasvoiltani, katselin minä häntä tarkkaan. Vaivuin kokonaan häntä ihailemaan, ja hänen ystävällisyytensä sai sydämmeni kiitollisuudesta sykkimään. Mutta pianhan minun oli taas mentävä pois.

„Jumalan kiitos, haava ei ole syvä.“ Hän painoi suudelman otsalleni, ja se oli ensimmäinen, minkä koskaan olin saanut, hellä kuin äidin suudelma, josta niin usein olin nähnyt unta.

„Pysy nyt kiltisti hiljaa tässä, haavasta vuotaa vielä vähän verta. Minä hankin sinulle heti seuraa.“

Hän avasi oven toiseen kauniiseen huoneeseen, jossa oli pyöreä pöytä, sileät rottinkituolit ja akkunat auki puutarhaan päin.

„Minna“, huusi hän, kumartuen ulos akkunasta, „Minna, tule sisään!“

Hetken kuluttua aukeni ovi, ja sievä, minun ikäiseni pieni tyttö liehuvin kultakutrin ja punaisin poskin juoksi hengästyneenä sisään. Toisessa kädessä oli hänellä vihreä ruiskukannu ja toisessa kimpullinen retiisejä.

„Katsoppa, Minna, tämä pieni tyttö oli vähällä joutua hevosten jalkoihin, mutta onneksi sai hän vain kolauksen ohimoonsa. Nyt sinun pitää häntä vähän huvittaa.“

Minna juoksi heti luokseni. Minä katselin häntä tarkkaan, jopa vähän epäluuloisestikin, mutta hän loi minuun lempeän ja vilpittömän katseen ja rupesi heti puhaltelemaan haavaa.

„Tämä pieni tyttö on kärsivällinen ja kiltti, ei hän ole ensinkään itkenyt eikä huutanut. Minun Minnani ei olisi ollut niin kärsivällinen vieraitten ihmisten luona.“

„Niin, mutta olethan sinä täällä, äiti!“

„Pikku hupakko, et ajattele, mitä puhut. Minähän olen tälle lapselle aivan vieras. — Mikä on nimesi, pieni ystäväni?“

„Marie!“

„Katsoppa nyt, pikku Marie, nyt sidon tämän liinan pääsi ympärille, ja sitten saat mennä. Sinä varmaankin ikävöit äitiäsi?“

„Ei minulla ole äitiä.“

„No, isää sitten?“

Minä purskahdin itkuun. Niin kovasti ja katkerasti en ollut sitä ennen koskaan itkenyt.

„Ei minulla ole isää eikä äitiä, ei minulla ole ketään.“

Nuori rouva otti minut syliinsä ja puheli minulle hellästi ja rauhoittavasti, ja minut valtasi niin outo tunne. Olin samalla kertaa iloinen ja surullinen.

„Mutta mistä sinä sitten oletkaan?“ kysyi Minna, joka näytti oikein pelästyneeltä.

Minä pyyhin pois kyyneleni ja rupesin kertomaan niin hyvin kuin taisin elämästäni ja kärsimyksistäni. Luulen koko ulkoasuni puhuneen selvempää kieltä kuin katkonaiset, hajanaiset sanani. Nuoren rouvan suloiset kasvot kävivät kalpeiksi, hän painoi minut lähemmäksi itseään, ja tunsin kyyneleen putoavan poskelleni.

„Mitä nyt aiot tehdä, lapseni?“

„Aion mennä pois.“

„Minne?“

„Pois, kokonaan pois.“

„Voi, rakas pikku tyttöseni, ei voi mennä kokonaan pois, ei voi mennä pois itsestään.“

„Äiti“, huudahtii Minna punastuen innostuksesta, „eikö hän saa jäädä tänne?“

„Vaiti, lapseni, vaiti.“

Mutta Minna ei tahtonut vaieta. Hän kiipesi ylös tuolille, kietoi pienet käsivartensa äitinsä kaulaan ja virkkoi rukoilevalla äänellä: „Sinä olet kaikkein kultaisin äiti, jos annat hänen jäädä. Hänellä ei ole mitään kotia ja nyt hän on täällä. Voi, äiti, annathan hänen jäädä!“

„Ole hiljaan, Minna“, vastasi hän vakavasti, nousten ylös ja laskien minut varovasti lattialle. „Älä pyydä tuolla tavoin. Ei ole kysymys ainoastaan siitä, mitä mielelläni tahtoisin tehdä, sillä minä tahtoisin todella mielelläni pitää tämän lapsen luonani, vaan siitä, mitä minun tulee tehdä, mistä voin vastata Jumalalle, hänelle ja sinulle.“ Hän läksi pois huoneesta. Minut valtasi semmoinen levottomuus, että kaikki vereni virtasi sydämeen.

„Älä ole peloissasi, kyllä sinä saat jäädä luoksemme ja sitten ei sinun tarvitse koskaan enää itkeä, ei palella, eikä nähdä nälkää. Me leikimme yhdessä, ja minä näytän sinulle nukkeni, sinä saat toisen niistä omaksesi, sievemmän, sen jolla on molemmat käsivarret tallella.“

„Voi ei, kyllä kai minun täytyy lähteä pois.“

„Sitä en usko, äiti on niin hyvä ja isä myöskin, mutta hän on Jumalan luona ylhäällä taivaassa. Tuokuva, joka riippuu tuossa, on hänen kuvansa. Katsos kuinka lempeästi hän meitä katselee, hän pitää paljon

pienistä lapsista, mutta ainoastaan silloin kun he ovat kilttejä.“

Minä en häntä ymmärtänyt, katselin taivasta, katselin kirkasta katsetta, jonka kuva minuun loi.

„Hän on sinun näköisesi.“

„Niin sanovat kaikki, mutta miksikä näytät noin pelästyneeltä? Sinähän aivan vapiset. Jumalan kiitos, tuossa tulee äiti.“

Hänen astuessaan sisään lankesin minä ehdottomasti polvilleni nostaen käteni häntä kohti.

„Marie, tahdotko olla nöyrä, tottelevainen ja hyvä pieni tyttö?“

„Tahdon, tahdon olla kaikkea, kunhan vain saan jäädä.“

Hän nosti minut syliinsä. „No, jää sitten, lapseni, Jumala antakoon siihen siunauksensa!“

Kuulin selvään hänen sanansa, mutta kuten ihminen, joka yön pimeydestä äkkiä joutuu häikäisevään valoon, ehdottomasti sulkee silmänsä, voimatta sitä kestää, suljin minä sydämeni onnelta. Luulin näkeväni unta. Mutta vihdoin kaikki minulle selveni. Niin, unta se olikin, mutta niin ihanaa, etten sen vertaista koskaan ollut nähnyt. Jospa sitä vain kestäisi kauan!

Minut vietiin pieneen huoneeseen, jossa oli kaksi lumivalkeata vuodetta, toinen iso, toinen pieni, pesupöytä, kaappi ja pieni sohva. „Se tulee olemaan sinun vuoteesi vastaiseksi“, sanoivat he.

Minna hyppeli ilosta ja taputti käsiään, sillä aikaa kun hänen äitinsä pesi minut ja kevein käsin varovaisesti suori ja palmikoitsi pitkän, tummanruskean tukkani. Sitten minut puettiin kiireestä kantapähän Minnan vaatteisiin, jotka kaikki minulle sopivat, jopa pienet kiil-

tävät kengätkin ja valkoiset sukat. Hame oli jotensakin väljä, mutta sitä ei huomannut, kun pieni punaruutuinen esiliina tuli ylle.

„Nyt hänen pitää saada nähdä itsensä, eikö totta, äiti?“

He veivät minut vierashuoneeseen ja asettivat minut tuolille peilin eteen. Näin siinä melkein vieraat kasvot, kalpeat, laihat, rumat pienet kasvot, joiden ainoastaan hämärästi muistin joskus ennen nähneeni kuvastuvan huonekalukauppiaitten näytteille ripustettuihin peileihin. Niitä ei ilokseen katsellut, mutta puku oli niin soma, niin sileä ja puhdas. Pieni kauhtunut puuvillaleninki, joka oli ylläni, tuntui minusta kuninkaalliselta komeudelta. Olivatko nuo jalat kiiltävine kenkineen todellakin minun? Minunko tukkani, joka ennen aina oli minua vaivannut silmiin pyrkimällä ja tarttumalla kiinni joka paikkaan, sekä nyt paksuina sileinä palmikkoina riippui hartioillani?

„No, tyttöseni, oletko nyt iloinen?“

„Olen, hyvin iloinen.“

„Mutta nälkäinen, eikö niin, kuten Minna ja minäkin? Kello onkin jo yli kahdeksan.“

Hän meni pois huoneesta. Olisin niin kernaasti häntä seurannut, vaan en uskaltanut. Kunhan vain en heräisi, ennenkuin hän palaa, ajattelin.

„Tässä saat nähdä nukkeni. Tämä on Ingeborg, hänellä on vain yksi käsivarsi, mutta sitä ei näe, kun hän makaa sängyssä, ja tämä on Dagmar. Hän on posli-nista, hänet voi pestä. Hänet sinä saat omaksesi. Minulla on tässä myöskin mylly, pallo, kuvakirjoja ja sulka-pallopeli.“

Hän levitti kaikki kalleutensa eteeni, mutta minä en malttanut niitä ihaila, katseeni oli kiinnitettyinä oveen ja rauhoituin vasta, kun Minnan äiti tuli takaisin.

Hän peitti pöydän valkoisella liinalla ja asetti sille lautasellisen herkullisia voileipiä, maitokannun ja kolme somaa pientä kuppia. Minna toi retiisit, jotka olivat poimitut hänen omasta ryytimaastaan. Kukin sai kolme punaista ja kaksi valkoista. Ruoka maistui mainiolta, aivan toiselta kuin se muuten maistui unessa. Olisinkohan hereillä? En, en, en!

Minna makasi pienessä sängyssään ja minä sohvalla. Makasin niin omituisen pehmeästi ja suloisesti lumivalkoisilla patjoilla.

„Hyvää yötä, äiti kulta.“

Äiti kumartui Minnan vuoteen yli, taputti ja suuteli häntä. Minä melkein kuulin, kuinka sydämeni sykki. Mitä nyt tapahtuisi?

„Hyvää yötä, Marie.“

Hän katseli yhtä hellästi minua, suudelmansa oli yhtä lämmin. Kiersin käteni hänen kaulaansa.

„Mitä nuo rukoilevat silmät merkitsevät, pikku Marie?“

„Älä mene vielä pois, viivy vielä hetki, minä niin pelkään herääväni.“

„Pikku tyttö raukkani, luuletko unta näkeväsi? Ei tämä ole unta, olet aivan hereillä, mutta koetappa nyt nukkua kauniisti ja herätä vasta huomenna, herätä täällä luonamme. Jumala siunatkoon pientä tyttöäni.“

Hän sammutti kynttilän ja meni levolle.

Minä ponnistelin kaikin voimin unta vastaan, peläten herääväni. En ymmärtänyt että siinä oli ristiriita. Mutta kaikesta huolimatta nukahdin kuitenkin ja näin pahoja unia. Dorthen ja äitipuoleni olivat ajavinaan minua takaa.

Minä pakenin, mutta he lähenivät lähenemistään. Silloin juoksin taloon, jossa vanha herra asui, piiloutuakseni sinne, mutta hänen palvelijansa seiso i o vessa ja löi minua luudalla päähän, niin että putosin päistikkaa portaita alas ja heräsin.

Kuu paistoi seinälle, molemmille sängyille ja minun päänalaselleni. Kello naksutti. Hiivin hiljaa suurimman sängyn luo, katselin noita kauniita tyyniä kasvoja, painoin huuleni kapeaa kättä vasten, joka lepäsi peitolla, ja rupesin käsittämään, toivomaan, uskomaan, että tämä oli todellisuutta, että olin päässyt onnettomien joukosta onnellisten pariin.

Hiljaa kömmin takaisin vuoteeseeni, ummistin rauhallisena silmäni ja nukuin levollista, virkistävää unta.

„Herää jo, unikeko!“

Minna seiso i täysin puettuna edessäni, kun avasin silmäni ja kummastellen katselin ympärilleni. Hän kietoi pienet pyöreät käsivartensa kaulani ympärille ja sanoi: „Hyvää huomenta, pikku sisko.“

„Hyvää huomenta, pieni laiskajaakko! No, missä sinä heräsitkään? Untako näit, vai olinko minä oikeassa? Sanoppa nyt huomenta äidillesi.“

„Äidilleni?“

„Niin, äidillesi, etkö tahdo pitää minusta niinkuin omasta äidistäsi?“ — Voi, kuinka olin onnellinen, niin onnellinen, että tuntui kuin täytyisi minun kuitenkin vielä lähteä pois, kuin ei tätä mitenkään voisi kauan kestää.

Maito ja voileivät odottivat pöydällä. He eivät tahdoneet ruveta aterialle, ennenkuin uusi lapsi tuli mukaan.

„Aamuisin emme saa retiisejä“, sanoi Minna, „sillä muuten ne liian pian loppuisivat“.

Äiti — kuinka suloiselta tuntuikaan minusta tuo nimi — vei minut taulun luo.

„Katso häntä tarkkaan, pikku Marie, hän on sinun isäsi. Hän on nyt autuas henki Jumalan luona, mutta rakkaus yhdistää hänet vielä meihin. Hän suostuu kyllä myöskin siihen, että olet tullut minun lapsekseni, siitä olen vakuutettu. Katso, kuinka hänen katseensa on hellä, hänen sydämensä oli vielä hellempi, ja katso kuinka hänen suunsa hymyilee; hänen huuliltaan ei koskaan kuulunut katkeraa tai valheellista sanaa.“

„Joudu, Marie, juoskaamme ulos puutarhaan. Osaatko sinä kastella?“

„En.“

„No, minä opetan sinua. Ensiksi täytetään tämä pieni kannu vedellä, näin, ja nyt saat nähdä.“

Kastehelmet kimaltelivat lehdillä ja kukkasilla pinessä puutarhassa. Sen jakoi kahtia käytävä, jonka päässä oli huvimaja. Toisella puolen käytävää oli yksinomaan kukkia, toisella parhaasta päästä ruokakasveja. Yhdessä nurkassa kasvoi kirsikkapuu, toisessa kaksi pähkinäpuuta. Minnan pengeri oli aivan huvimajan vieressä. Siihen oli kylvetty retiisejä ja porkkanoita. Keskellä oli kuihtunut tulpaani, mutta aikoinaan se oli ollut komea. Minna veti maasta porkkanan, pyyhki sen puhtaaksi ja antoi minulle.

„Tuo puoli, jossa kukat kasvavat, on professorin ja kirsikkapuu on myöskin hänen omansa, mutta siinä on tuskin yhtään marjoja enää jälellä, sillä linnut ovat syöneet sen putipuhtaaksi. Hän pitää niin paljon linnuista, ettei ole siitä millänsäkään. Joka aamu antaa hän niille ranskanleivän ja joulupäivänä saavat ne suuren joulu-kakun. — Tuolla kulkee Mette, hän on sekä meidän että professorin palvelija. Osaatko sinä puhua sormilla?“

Puhua sormilla oli jotakin, jota en laisinkaan voinu käsittää, vielä vähemmin itse sitä tehdä.

„Kuuromykät ihmiset puhuvat aina sormillaan, ja sinäkin voit sen helposti oppia. Katsoppa, tämä on A.“

„Mitä on A?“

„Etkö osaa kirjaimia?“

„En.“

„No sitten sinun täytyy ensin oppia ne.“

Häpesin äärettömästi tietämättömyyttäni. Sill'aikaa tuli Mette lähemmäksi taputtaen käsiään, nauraen ja vääntäen suutansa eriskummallisella tavalla.

Hän ei ollut nuori eikä vanha, pienenlainen kasvultaan, pieni vihreä samettimyssy päässä; pienet silmänsä olivat ystävälliset ja vilkkaat ja liikkeensä erinomaisen ketterät.

Taikauskaisella kauhulla näin minä Minnan asettelevan pieniä sormiaan jos jonkinlaisella tavalla. Mette ilmaisi häntä ymmärtävänsä ja sitten hän vastasi Minnalle. Huomasin, että he puhuivat minusta, ja mieleni teki juosta tieheni, mutta Mette poistui luotamme, ennenkuin ehdin ryhtyä tuumasta toimeen, heittäytyi maahan ja rupesi kukkapenkereitä puhdistamaan.

„Älä sinä pelkää Metteä. Minä pidän hänestä hyvin paljon. Näetkö kuinka hän tuolla ruusua suutelee? Niin hän tekee aina löytäessään jonkun oikein kauniin. Katsoppa tuonne, tuolla näet professorin.“

Akkuna avautui ja pitkä, laiha mies, jonka vereviä kasvoja lumivalkea tukka varjosti, tuli näkyviin. Vaalean siniset silmät loistivat tyytyväisyydestä hänen murentaessaan ranskanleipää pieniksi muruiksi, jotka hän heitti alas puutarhaan. Näytti siltä kuin linnut olisivat niitä odottaneet, sillä heti ne kokoontuivat herkullisen aterian ääreen.

„Minna“, huusi hän, kun viimeinen muru oli kadonnut, „tahdotko tulla katsomaan poikaani, jonka vihdoin olen saanut valmiiksi“.

Hänen poikansa oli valmis! Sepä kummalta kuului. En sitä ymmärtänyt, mutta minähän ymmärsinkin niin vähän.

Minna riensi hänen luokseen, nousi ensin penkille, joka oli akkunan alla, astui sitten rohkeasti hänen ojentulle kädelleen, ja professori nosti hänet siten sisään. Minä jäin ällistyneenä katsomaan hänen jälkeensä.

„Sisaresi on pieni villikissa, Marieni, mutta me emme seuraa hänen esimerkkiään, vaan menemme aina ovesta sisään, emmekä akkunasta.“

Äiti otti minua kädestä, ja minusta tuntui niin turvalliselta hänen seurassaan. Menimme sisälle ja äiti koputti ovea, joka oli meidän oveamme vastapäätä.

Pitkä herra tuli ovea avaamaan, pudisti äidin kättä ja nyökäytti päätään minulle. Huone oli meidän huoneemme tapainen, mutta kuitenkin aivan toisenlainen. Siellä oli niin kovin paljon maalauksia ja muita omituisia kapineita, mutta kokonaisuudessaan näytti se kuitenkin kauniilta.

„Hyvää huomenta, hyvä professori. Onko Minna kertonut teille uudesta sisarestaan? Mitä te asiasta arvelette?“

„Joka tapauksessa olisin siihen tyytyväinen, pitäisin sitä jalona tekona, mutta nyt kun te olette sen tehnyt, on se myöskin oikein ja järkevästi tehty, sillä tehän olette järkevin pikku rouva maailmassa.“

Professori otti minua leuvasta kiinni, kohotti päätäni ja katseli minua tarkkaan.

„Ole varuillasi, Marie kulta, professori taitaa jo olla aikeissa ottaa sinut mallikseen“, virkkoi äiti.

Minä vetäydyin pois. Hän oli varmaankin noitaukko, vaikka näytti niin hyvältä eikä ensinkään muistuttanut niitä noitaukkoja, joista Dorthe oli puhunut.

„Nyt täytyy teidän tulla katsomaan poikaani, hän on aivan valmis.“

Painauduin äitiä vasten, sillä tuo valmis poika minua pelotti.

Menimme toiseen huoneeseen, ja minusta tuntui helpotukselta nähdessäni, että se olikin vain maalattu poika, josta puhuttiin. Vähitellen sain rohkeutta oikein tarkastaakin häntä ja kuta kauemmin katselin, sitä elävämäksi hän kävi.

Se oli köyhä, pieni poika. Hänen pukunsa oli repaleinen, pienet jalkansa paljaat, kätensä ojennettu almuun anomaan, mutta se oli vain puoleksi ojennettu, sillä hän ei kernaasti pyytänyt, sen luin hänen suurista, surullisista silmistään, jotka kuitenkin olivat niin täynnä luottamusta, aivan kuin ei kukaan olisi voinut hänen pyyntöänsä vastustaa. Hänen kasvonsa olivat kauniit, herttaiset, mutta sanonattoman surulliset. Hän eli, hän hengitti, — minä en voinut hillitä itseäni, vaan purskahdin itkuun.

„Pieni poika raukka! Ja minulla kun on nyt niin hyvät päivät.“

Professori paukutti ilosta käsiään. „Minä kelvoton“, huudahti hän, „kun voin iloita hänen kyynelistään. Semmoiset sanat luonnonlapsen suusta ovat paras kiitos ja suloiset kuin ihanin soitto. Tehän itkette myöskin, rouva kulta, mutta minä heittiö vain iloitsen siitä.“

„Mielestäni ette koskaan ole maalannut tämän ver-
taista. Sen nähtyäni iloitsen kaksin verroin siitä, että
otin Marien luokseni.“

„Taulu tulee riippumaan komeassa juhlasalissa. Eräs
ylhäinen mies pyysi minua maalaamaan itselleen taulun,
aiheen sain itse valita, ja minä valitsin tämän. Niin in-
nostunut en ole koskaan ennen ollut, kuin sitä maala-
tessani. On tuntunut kuin korkeampi olento olisi sivel-
lintäni johtanut. Kun kynttiläkruunut valaisevat suurta
seuraa, silkkiä, samettia ja kultaa, luovat ne myöskin
loisteensa köyhään poikaan, ja hänen rukoileva katseensa
on Jumalan avulla herättävä sääliä sydämissä, joissa se
ei ole kuollut, vaan ainoastaan nukkuu.“

„Minusta taulu voisi olla vieläkin kauniimpi“, sanoi
Minna rohkeasti, „jos olisit maalannut hyvän miehen
pojan viereen, joka olisi antanut hänelle rahaa, eikä sil-
loin taulu myöskään olisi ollut läheskään niin surullinen.“

„Sinä, pikku hupakko“, sanoi professori hymyillen.
„Eihän kukaan olisi pojalle apua antanut, jos hän jo
olisi sitä saanut. Hän edustaa kaikkia köyhiä pieniä
poikia, ja hänen pyyntönsä on vuosi vuodelta sama.
Hän ei koskaan saa kylläkseen, niin kauan kuin köy-
hyyttä on maailmassa. — Käykää istumaan, hyvä rouva
Staal, tähän isoäidin nojatuoliin. Ette usko, kuinka
olen iloinen. Kohottakoot minut sanomalehdissä ylös
pilviin tai repikööt minut alas, se on yhdentekevää. Sano-
koot vaikka, että taiteeni alkaa palata takaisin lapsuuteen,
en siitä välitä. Olen saanut kyllin kiitosta pitkiksi ajoiksi
tämän lapsen suusta.“

Hän nosti minut toiselle polvelleen ja Minnan toiselle
ja rupesi hyräilemään laulua, johon äiti ja Minna yhtyi-
vät. Minä kuuntelin hämilläni ja ihastuksissani.

„Professori Lange, minulla olisi teille muuan pyyntö tehtävä. Tahdotteko mennä Marien äitipuolen luo puhumaan hänen kanssaan, sillä emmehän voi pitää lasta luonamme muitta mutkitta, kuten mitäkin pientä metsän lintua.“

„Hän näyttää pikemmin kesyltä linnulta, hyvinkin kesyltä. Missä sinä asuit, pienokaiseni?“

Minut valtasi sanomaton pelko. Voi, he varmaankin lähettäisivät minut takaisin taas, kun saisivat tietää, missä äitipuoleni asui. En siitä syystä uskaltanut sitä sanoa, vaan olin uppiniskaisesti vaiti.

„No, mutta miksi et vastaa? Onko lapsi järjiltään? Katso minuun aivan kuin luulisi minun aikovan häntä pettää.“

„Älkää huoliko pahastua, häntä on varmaankin usein petetty. Katsoppas minuun, Marie, etkö usko, että minä sinusta pidän, luuletko että tahtoisin sinusta erota juuri kun olen sinut saanut? Ethän toki voi minua epäillä, vaan luotat minuun? Missä sinä asuitkaan?“

„Adelgaden varrella n:o —, ylhäällä pihan puoleisessa ullakkohuoneessa.“

„Te olette tuhattaituri, rouva Staal! Nyt minä lähdän sinne kiireimmän kaupalla vapauttaakseni pienen epäilijämme pelosta.“

Hän ei kuitenkaan palannut ennenkuin iltapäivällä. Hän oli tavannut tuttaviani, ja kello oli neljä, vaikka hän ei luullut sen vielä olevan kahtatoistakaan. Äitipuoleni ei ollut pannut vähintäkään vastaan, vaan oli päinvastoin ilolla suostunut.

„Mutta se toinen“, sanoi hän, „sepä vasta oli kummallinen otus, hyvin kummallinen. Eikö hän osannut ennustaa korteista?“

„Ei.“

„No, entä kahvipavuista? Aivan varmaan hän sen tempun taitaa.“

En häntä oikein ymmärtänyt, mutta vastasin kuitenkin kieltävästi.

„No niin, ellei hänen olisikaan tapana ennustaa, on maailma kuitenkin näkevä hänet povariakkana, sen minä takaan. — Tässä on lapsen kasteentodistus.“

Äiti otti häneltä keltaisen, rypistyneen paperin, luki sen, silitti sen ja kätki lippaaseen.

En tiennyt mitä paperi sisälsi, mutta pelkäsin sitä. Se oli minusta kuin viimeinen side minun ja menneisyyden välillä. Olisin sydämmestäni suonut, ettei sitä olisi ollut olemassa. Vielä kauan sen jälkeenkin musteni mieleni joka kerta kun muistin tuon keltaisen, liippaaseen kätketyn paperin.

KOLMAS LUKU.

Minä olin hyvin herkkätuntoinen lapsi. Olin taipuvainen kuin vaha sen käsissä, jota rakastin. Jos pahat ihmiset olisivat minulle hellyyttä osottaneet, olisin tullut heidän kaltaisekseen pahaksi ihmiseksi. Mutta uuden äitini vaikutuksen alaisena koetin parastani ollakseni huomaavainen ja hyvä, ja kuitenkin piili sydämmellisessä rakkaudessaani häneen pahan, kateuden tunteen siemen, joka Jumalan kiitos kuitenkin vähitellen kokonaan tuli tukahutetuksi.

Jos äiti olisi kohdellut Minnaa suuremmalla hellyydellä kuin minua, olisin tuntenut katkeruutta ja vihaa tuota herttaista pientä tyttöä kohtaan, joka jakoi kaikki kanssani, mutta äiti kohteli meitä molempia aivan samalla tavalla. Suurimmallakaan tarkkaavaisuudella en voinut huomata eroa, päinvastoin hän melkein enemmän piti huolta minusta, jota oli niin kaikin puolin laiminlyöty. Nytkään, kun asiaa tarkemmin ajattelen, en luule hänen tehneen sitä yksinomaan velvollisuudentunnosta. Velvollisuudesta voi ihminen tosin yleensä käyttäytyä samalla tapaa, mutta sattuu tapauksia, jolloin rakkaus kuitenkin pyrkii ilmi. Luulen että hänen säälinsä köyhää lasta kohtaan oli niin syvä, tarkoituksensa pitää siitä huolta niin vilpittömästi, että hän heti sulki sen sydämmeensä, kuin olisi

se ollut hänen omansa, ja todella sitä myöskin rakasti kuin omaa lastaan. Mutta vaikka hartaasti toivoin, ettei äiti tekisi eroitusta meidän välillämme, vaadin kuitenkin, että muut asettaisivat Minnan etusijaan. Selvään huomasin ja huomasin sen ilokseni, jopa erityisellä ylpeydelläkin, että hän oli kaikin puolin minua etevämpi. Äiti opetti minua lukemaan ja auttoi Minnaa opettamaan minua leikkimään, ja minä opettelín kumpaakin taitoa parhaasta päästä tehdäkseni heille mieliksi sekä osottaakseni kiitollisuuttani. Mutta pian rupesivat leikit minua miellyttämään, ja ensi vaikeudet voitettuani myöskin luvut. Huomasin vähitellen että tyhjään pieneen päähäni mahtui koko joukko tietoja.

Kuinka sanomattoman suloiselta tuntuikaan omistaa koti, herttainen, lämmin koti. Kuinka äiti aina oli lempeä ja tyytyväinen, kuinka vilkas ja iloinen Minna. Kuinka hän oli ystävällinen ja kultainen varhaisesta aamusta myöhään iltaan, mitä kaikkea hän keksikään, miten hän lauloi ja tanssi; läksyjänsä hän vain ei aina osannut, ja ne osasin minä.

Meten auttamana valmisti äiti itse ruokamme, joka kaikessa yksinkertaisuudessaan kuitenkin maistui niin mainiolta. Silloin en sitä pitänyt yksinkertaisena, mutta sitä se oli, ja yksinkertaiset olivat vaatteemmekin, vaikka olivatkin aistikkaat ja sievät.

Huomasin pian, että Mette vaihtoi rahaksi hienot, kalliit käsityöt, joita äiti valmisti. Minua hiukan ihmetytti, että semmoinen oli tarpeen onnellisten ihmisten oloissa, mutta koska työ näytti äidistä tuntuvan hupaiselta, en sitä sen enempää ajatellut.

Paremmalla tavalla ei lapsille koskaan ole opetettu uskontoa kuin meille. Äidin oman sydämen oli us-

konto kauttaaltaan täyttänyt. Jumalan sana oli hänen lakinsa, sen mukaan hän toimi, siitä etsi lohdutusta ja neuvoa. Kristus oli hänen herransa, jonka kautta hän rohkeasti, täynnä rakkautta, kiitollisuutta ja kunnioitusta lähestyi Jumalaa. Hän opetti meille, että olemme matkamiehiä, ja että oikea kotimme on taivaassa, ja me uskoimme sen, siksi että hän sen sanoi, vaan kenties vielä enemmän siksi, että hän sen elämällään todisti.

Äiti ja professori kiistelivät monesti totuudesta, puoleksi todella, puoleksi leikillä. Äidin mielestä tuli olla ehdottomasti totuudenmukainen. Professori ei pienessä hätävaleessa mitään pahaa nähnyt, mutta äiti oli järkähämätön.

„Ei suinkaan, ei pienintäkään hätävalettä, sillä se juuri osottaa, kuinka totuutta halveksitaan, kun ei tahdota kärsiä vähintäkään ikävyyttä, ei edes pientä hämmästyttä, vaan mieluummin poiketaan totuudesta. Sitä paitsi täytyy ihmisen, joka ei koskaan tahdo valehdella, siitä syystä myöskin käyttäytyä paremmin kuin muut. Hätävale ei kuitenkaan ole pahin valeen muoto, vaan pahin on mielestäni teeskentely.“

„Niin minustakin“, huudahti professorimme, jota todellakaan ei voinut siitä viasta soimata.

Mette oli ainoa ystäväistäni, joka ei minuun oikein luottanut. Hän katseli tarkkaan, etten ottanut mitään puutarhasta, varoitti useita kertoja äitiä pitämään huolta hillopurnukoista ja sokerista ja luuli aina, että minulla oli joku kepponen tekeillä, vaikkei koskaan semmoista keksinyt. En ollut siitä Metelle vihoissani, päin vastoin se minua melkein huvitti, sillä omatuntoni oli siinä suhteessa aivan puhdas.

Meten rakkaus kukkiin oli todellakin liikuttava. Hän puheli niille omalla tavallaan, ilman sanoja. Kun ne menestyivät ja olivat kauniit, taputti ja suuteli hän niitä. Rumille kukkasille hän heristi sormea ja puolikuihtuneita, heikkoja kasveja katsellessaan hän sääliväisesti pudisti päätään.

Kesällä olivat hänen kukkaruukkunsa ulkona puutarhassa, talvella akkunoissa ja hänen omassa pienessä huoneessaan pöydillä ja tuoleilla. Vuosi vuodelta ne lisääntyivät, ja vuosi vuodelta kävi hänen huoneensa hänelle itselleen ahtaammaksi. Hän oli hyvin kiintynyt professoriin, mutta piti häntä kuitenkin hiukan pilanansa. Hän oli hullunkurisin mies taivaan alla, sen Mette taisi todistaa, ja silloin liikkuvat hänen sormensa vikkelämmin kuin vikkelin suu.

Mette oli kerran perinyt pienen rahasumman, ja koska hän sitä paitsi tuskin kulutti puoltakaan palkkaansa, oli hänellä säästössä koko joukko rahoja, joita hän säilytti vanhoissa sukissa. Nuo pussit olivat hänen suurin ilonsa. Hän nimitti niitä hyväksi vanhuudenpäivikseen. Pankkiin ei hän tahtonut niitä panna, sillä se olisi ollut niiden hukka, ei niitä sen koommin enää koskaan olisi saanut nähdä, arveli hän. Ei hän myöskään olisi tahtonut ostaa obligatiooneja ja saada niistä vuotuisia korkoja, sillä sen verran oli hänellä selvillä, ettei keinotteluihin ollut hyvä ryhtyä; jos niihin ryhtyi, oli kyllä pian yhtä köyhä kuin kirkon rotta. Eivät hyödyttäneet äidin ja professorin vakuutukset. Hyvät vanhuuden päivät jäivät kuin jäivät Meten piironginlaatikkoon.

Raskas menneisyyteni jätti minuun jälkiä pitkiksi ajoiksi. Vaikka olinkin sanomattoman onnellinen, olin kuitenkin hiljainen lapsi, sillä minua vaivasi yksi huoli,

nimittäin epämääräinen pelko siitä, ettei tätä onnea voinut pitkältä kestää. En ollut avosydäminen ja vallaton kuten Minna, vaan arka ja umpimielinen. Minnaa rakastin sydämmestäni, mutta äitiä vielä syvemmin. Hän veti minua vastustamattomasti puoleensa, ja sitä paitsi tunsin, että hän tiesi miltä suru tuntui ja sen vuoksi ymmärsi minua paremmin kuin pieni sisareni, joka näki maailman ja ihmiset mitä ruusunpunaisimmassa valossa.

Usein leikki äiti kanssamme iltasin. Hän oli silloin aivan kuin lapsi.

„Joku kolkuttaa ovea“, huusi Minna eräänä iltana. Samassa astui huoneeseen keskikokoinen mies, jolla oli harmahtavat hiukset ja syvä vako kulmakarvojen välissä.

„Hyvää iltaa, hyvä pastori Skau, mitä ajattelettekaan minusta, kun olen aivan hengästynyt hippasilla olosta.“

„Ajattelen“, vastasi hän ja hänen silmiinsä tuli sanomattoman lempeä ilme, „sitä mitä aina ajattelen tänne tullessani, että täällä on pieni satama, jonne maailman myrskyt eivät pääse tunkeutumaan“.

Hän istui sohvaan ja puheli hiljaa äidin kanssa.

„Tule tänne, Marie!“

Pastori Skau nosti minut syliinsä. „Iloitsen vilpittömästi siitä, rouva Staal, että tämä lapsi nyt on hyvässä turvassa. Te olette tehnyt kauniin teon. Hän näyttää hyvältä pieneltä tytöltä, hiukan alakuloiselta kenties, mutta se kyllä katoaa. — Minäkin olen masentunut, ja teidän täytyy minua lohduttaa, kuten niin usein olette tehnyt. Olen väsynyt, ja omatuntoni minua siitä soimaa. Seurakunnassani maalla tiesin saavani aikaan paljon hyvää, mutta täällä en edes varmuudella tiedä, toimitanko mitään. Jumala tietää että koetan tehdä parastani, mutta

turmelus ja pahuus, jota näen ympärilläni, tekee sydämeni sairaaksi.“

„Menkäämme ulos puutarhaan“, kuiskasi Minna korvaani. — Sisään palatessamme oli syvä vako pastorin kulmakarvojen välistä melkein kadonnut, ja väsynyt ilme oli väistynyt lujan ja innokkaan ilmeen tieltä.

Melkein joka päivä, kun oli kaunis sää, menimme me Frederiksbergin puistoon. Äidillä oli työ mukana ja hän istui penkillä siimeksessä meidän telmiessä nurmikolla. Kun oli hyvin lämmin, joimme lasillisen vettä lähteestä. Sitä vartioiva vanha punasilmäinen eukko nyökkäsi aina meille ystävällisesti päätään. Näytti siltä kuin hän olisi meistä pitänyt. Hän huuhtoi äidin lasia tavallista huolellisemmin, aivan kuin olisi tahtonut teossakin ystävyyttään osottaa. Välistä ostimme häneltä hunajakakun joutsenia varten. Sepä vasta oli hauskaa! Ne olivat mielestämme verrattoman kauniita eläimiä. Minna taputti käsiään, ja äiti kertoi meille sadun rumasta ankanpojasta.

Eräänä sateisena, synkkänä joulukuun päivänä ryntäsi Minna sisään huutaen: „Äiti, Karen on täällä, ja Jens Peter on mukana. Nyt saat nähdä Karenin, Marie!“

Riensimme ulos eteiseen, jossa nuorenlainen, punaposkinen maalaisvaimo ja pieni, melkein valkotukkainen poika eväsvakka kädessä pudistelivat sadevettä päältään.

„Voi, kuinka on hauska nähdä teitä taas, rouva hyvä. Ota lakki päästäsi, Jens Peter! Niin, päältäpäin me vain märkiä olemme, ei vesi ole päässyt läpi tunkeutumaan.“

Karen avasi ison, ruudukkaan sateenvarjonsa ja asetti sen nurkkaan, jotta vesi valuisi pois; hän pudisti sen jälkeen vihreätä, kotitekoista, villaista päällystakkiansa

isoine raskaine kauluksineen ulos ulko-ovesta ja ripusti sitten sen naulaan.

„Pyyhi nyt jalkasi, Jens Peter, paremmin vielä, poika, no, ja ojenna sitten rouvalle vakka. Pitäkää hyvänänne muutamat omenani ja juustoni. — Voi tuota lasta, kuinka hän on herttainen.“

Karen nosti Minnan käsivarrelleen ja suuteli häntä.

„Mene Meten luo, pikku Marie, ja pyydä häntä panemaan kahvivesi tulelle“, virkkoi äiti.

Arvasin että minut lähetettiin pois, jotta äiti voisi puhua minusta Karenin kanssa, ja kun palasin, näinkin hyvin vakavan ilmeen äidin kasvoilla ja tavallista tummemman punan hänen poskillaan. Karen koetti näyttää ystävälliseltä.

„Tietysti on jokaisella lupa käyttää omaansa kuten itse tahtoo, mutta minulla on nyt omat arveluni asiasta. Tuleppa tänne pienokainen, jotta saan sinua katsella! No, näytähän sinä siivon tapaiselta, mutta muista myöskin käyttäytyä hyvästi, kun sinua köyhää lasta semmoinen onni on kohdannut ja opetustakin saat päälle päätteesi. Älä koskaan unohda, mikä olet ollut, ja ole aina rouvalle kiitollinen.“

„Marien tulee olla Jumalalle kiitollinen, kuten minäkin olen Hänelle Mariesta kiitollinen.“

Karen pudisti päätään, mutta onneksi keskeytti professorin tulo tämän jotensakin ikävän kohtauksen. Hän riemastui Karenin nähdessään ja vei hänet heti huoneeseensa uusimpia taulujaan katselemaan.

„Ne ovat kaikki kauniita“, kuului Karenin jokseenkin pintapuolinen arvostelu.

„Te olette aivan entisellänne, herra professori, te pyysitte aina nuorena, yhtä nuorena kuin olitte rouva-vaina-

jan aikana. Muistatteko kuinka olin teille suutuksissani, kun te nukahditte jättäen kynttilän palamaan tai kun lattialla oli sikarintuhkaa tai likaisten jalkojen jälkiä. No, kyllähän minä toruin, mutta jälestäpäin kaduin ja sitten laitoin teille hyvitykseksi mielikakkujanne. Linnutkin saivat niistä osansa, muutenhan ne eivät olisi teille maittaneetkaan. Niin, lapsi te olette aina ollut.

Äiti ja professori nauroivat noille vanhoille muistoille. Karenkin nauroi, ja vähitellen tuo kelpo nainen kokonaan leppyi. Hän katseli minua, nyykäytti päätään ja sanoi:

„Sinä olet kiltti pikku tyttö, ja hauskaa on että toinen on saanut sinut leikkitoverikseen. Kun tulet kesällä Farum'iin meitä tervehtimään, niin saat nähdä, että Jens Peter kotona on toinen mies kuin täällä, jossa hän mykkänä seisoa töllöttää.

Kun kahvi oli juotu mitä hupaisimman mielialan vallitessa, puki Karen suuren vihreän päällystakkinsa taa-sen ylleen ja sulki sateenvarjon, ja sitten Karen ja Jens Peter sanoivat jäähyväiset, äidin luvattua kirjoittaa heille pari päivää ennen tuloamme.

„Haudoille viedään kyllä tuoreet kuusiseppeleet joulupäivänä“, virkkoi Karen viimeiseksi.

„Kenenkä haudoille?“

„Isän ja isoäidin haudoille. Hän oli oikeastaan isoäidin äiti, mutta minä sanon häntä aina isoäidiksi, sillä niin sanovat professori ja äiti. Karen oli hänen palvelijanaan kaksitoista vuotta, ja sen vuoksi me pidämme hänestä niin paljon.“

„Tahdotteko olla hyvä ja ottaa lapset hetkeksi huostaanne, professori Lange“, pyysi äiti jouluaattona, työntäen meidät sisään hänen huoneeseensa, „mutta huoneesanne pitää olla oikein pimeä“.

Salaperäisen näköisenä sammutti professori lampun, veti alas akkunaverhon ja asetti varjostimen uunin eteen.

„Nyt on täällä pimeätä, eikö totta? Nostan teidät kummallekin polvelleni, kas niin, ja sitten ajattelemme oikein hartaasti pientä Jeesus-lastaa seimessään, tähteä, joka johdatti kolmea pyhää kuningasta, ja enkeleitä, jotka ilmestyivät paimenten luo.“

„Tulkaa sisään!“

Me tulimme häikäisevään valomereen. Kuinka ihmeellisen ihanalta näytti tuo viheriä kuusi punaisine ja valkoisine kynttilöineen ja monine pienine liekkeineen! Minnakin jäi aivan äännettömäksi ihmetyksestä, mutta vain hetkeksi.

Isän kuvaa ympäröi vihreä seppelä, johon oli kiinnitetty kolme ruusunnappua. Ne oli Mette kasvattanut pienessä huoneessaan ja lahjoittanut äidille.

Karenin omenat näyttivät niin koreilta. Me saimme poimia sekä ne että kirjavissa verkoissa riippuvat pähkinät, jotka olivat omissa puissamme kasvaneet. Saimme molemmat hamekankaan äidiltä lahjaksi. Professorilta saimme Andersenin sadut sekä suklaa-ukon kumpikin. Äiti lahjoitti Metelle uuden vihreän samettimyssyn ja esiliinan. Professorille oli hän kutonut kauniin kaulahuivin. Semmoisen hän sai joka vuosi, sillä kevätpuoleen kadotti hän aina viimeksi saamansa.

„Vapahtaja on syntynyt“, sanoi äiti, „mutta onko hän syntynyt meitäkin varten? Paras joululahja on tieto siitä, että hän on päässyt voimakkaammin vaikuttamaan sielussamme, että olemme tulleet lempeämmiksi ja nöyremmiksi. Siinä on todellinen joulu-ilo. — Pikku Marie, olen nähnyt monen hyvän ominaisuuden sinussa versovan, mutta eräässä kohden täytyy minun sinua muistuttaa: Meitä rakastat sinä hellästi, mutta vierailta on pieni sydämesi melkein suljettu. Et ole siihen itse syyppää,

mutta Jumalan avulla on sinun koetettava siinä suhteessa muuttua. Sinä, Minnaseni, olet paljoa vähemmän itse-pintainen kuin ennen. Toivon voivani ensi vuonna sanoa, että myöskin olet lujaluontoisempi.“

„Entä minä“, kysyi professori, „ettehän toki minua unohda“.

„Tuskinpa minun sopinee teille neuvoja antaa ja sitä paitsi, ihaillessa jaloja ominaisuuksianne, huomaa teissä ainoastaan lapsen vikoja.“

„Eipä niinkään, tunnen itse paremmin itseni. Ajatelkaa vain hätävalettakin, josta en voi luopua. — Te piditte yhtä kaikki hyvän puheen. Minä olen nyt pitänyt jumalanpalvelukseni, ja joulu on tullut sydämmeeni. Kun menen Herran huoneeseen, on siellä paljon semmoista, joka estää minua tarkkaavaisesti kuuntelemasta saarnaa, olkoonpa se kuinka kaunis tahansa. Jos sitoisin peitteen silmilleni, olisi minulla ehkä saarnasta hyötyä. Luonto on minun kirkkoni, mutta sielläkin vierottavat luodut liiaksi sydämeni Luojusta. Kun oikein tahdon mieltäni ylentää, menen ulos yön hiljaisuuteen katselemaan tähtitaivasta, syvennyn siihen kokonaan, ja kun silloin ajattelen, että jokainen tähti on pallo ja monet niistä ovat maanpalloa monin verroin suuremmat, tunnen selvästi äärettömän vähäpätöisyyteni, mutta tunnen samalla itsessäni jotakin, joka ei voi kuolla, ja minä notkistan polveni kiittäen ja ylistäen kaikkisuuden Herraa siitä, että olen saanut kuolemattoman sielun.“

Viimeinen pieni kynttilä sammui, kun hän vaiken. Mette avasi oven ruokahuoneeseen, jossa riisryynipuuro höyrysi pöydällä. Häntä oli pyydetty aterioimaan kansamme, josta hän iloitsi koko sydämmestään.

„Niin“, sanoi professori, kun ateria oli päättynyt, „olemme viettäneet täällä ihanasti joulujuhlaa. Nyt on minun lähdeävä suureen seuraan sitä toisella tavalla viettämään.“

En saanut pitkään aikaan unta, sillä olin niin virkeä ja iloinen. Rukoilin hartaasti Jumalaa että seuraavaksi vuodeksi oppisin rakastamaan kaikkia ihmisiä, kuten äiti tahtoi. Kellon lyödessä kaksi, tuli professori kotiin. Kuu-
lin hänen vääntävän avainta ovessaan ja hyräilevän:

Vier Elemente
Innig gesellt --

Sen jälkeen vaivuin uneen.

Seuraavana aamuna ennen kirkkoon menoa olimme me professorin luona katselemassa, kuinka hän murensi linnuille ison joulukakkunsa.

Uudenvuoden päivänä tuli pastori Skaun rouva meitä tervehtimään. Hän oli hyvin koreassa puvussa, ja suuri työhtö huojui hatussa. Hänen kasvoillaan oli imelä ilme, joka ei minua miellyttänyt.

Äiti näytti niin hienolta ja kauniilta mustassa silkkipuvussaan kirjavan rouva Skaun rinnalla. Vieraan rouvan teeskennelty käytös sai sen lisäksi äidin luontevuuden ja vaatimattomuuden niin selvästi näkyviin.

Rouva Skau hyväili Minnaa lakkaamatta, mutta minusta tuntui, kuin olisi hän tehnyt sitä enemmän neuvottomuudesta kuin ystävällisyydestä. Hän ei tiennyt mitä sanoisi äidille, syystä ettei heidän välillään ollut minkäänlaista hengenheimolaisuutta.

„Minun täytyy välttämättömästi saada puhutella rakasta professoriamme“, sanoi hän, „hän on meille uskon, ei koskaan käy luonamme, vaikka hänet kerta

kaikkea on kutsuttu joka sunnuntai-illaksi. Vieraamme toivovat aina hänen tulevan, mutta turhaan. Hän on niin verrattoman omituinen ja rakastettava.“

„Marie, käy pyytämässä professoria tänne.“

„Hyvä, että tulit minua varottamaan, pikku Mie“, vastasi professori, kun kerroin hänelle, että rouva Skau mielellään tahtoi häntä tavata, „kulkisin vaikka kymmenen peninkulmaa välttääkseni sitä akkaa. Vai pitäisi minun tulla hänen vieraitansa huvittamaan kuin minkäkin papukaijan tai muun ulkomaaneläimen! — Minä en ole kotona, mutta sitä et sinä saa sanoa, koska se ei ole totta, vaan sen voi Mette toimittaa“.

Metten suu vetäytyi leveään hymyyn, kun asia hänelle selitettiin, ja hän kiiruhti tavattoman vikkellästi äidin luo.

„Täytyy minun toki kuitenkin ennen lähtöäni pistäytyä suuren miehemme huoneeseen katsomaan hänen uusimpia taulujaan“, kuulin rouva Skaun sanovan käytävässä.

Hän rupesi vääntämään lukkoa, mutta professori työnsi hirveällä kyädillä salvan eteen.

„No, nyt vasta hän on saanut kouraantuntuvan todistuksen siitä, kuinka omituinen ja rakastettava tuo suuri mies on. — Toru minua vain, pikku Mie, olen sen rehellisesti ansainnut.“

„Tahdotteko nähdä viimeisen työni?“ kysyi professori eräänä kevätpäivänä. Olimme hyvin uteliaita, sillä hän oli vastoin tavallisuutta pitänyt ovea lukossa sitä maalatessaan.

En koskaan unohda miten kauhistuin sen nähdessäni. Se esitti meidän huonettamme Adelgaden varrella, siinä näkyi akkuna, kolmijalkainen tuoli, suuri vuode olkineen

ja ryysyisine peittoineen. Vanha Dorthe istui ilmi elävänä vuoteenreunalla, edessään pöytä ja sillä nuuskarasia. Pullonsuuhun pistetty kynttilänpätkä valaisi himmeästi korttipeliä, joka oli pöydällä levällään. Dorthen silmät loistivat, hänen suunsa sopotti, etusormi oli koholla kuten tavallisesti hänen puhuessaan. Kaunis nuori palvelijatar kori käsivarrella seisoi hänen edessään. Hän oli kalpea ja säikähtynyt, ja katse oli hänellä tähdättynä Dorthen huuliin, jolta ennustus kuului.

Taulu oli niin luonnollinen, että rupesin vapisemaan, ja kun olin sitä jonkun aikaa katsellut, syöksyin pois meidän huoneeseemme ja piilouduin pöydän alle.

„Tule esiin, pikku Mie! Et usko, kuinka paljon sinusta pidän. Eipä todellakaan liene ketään ihmistä, johon tauluni tekisivät syvällisempää vaikutusta. Sinähän oikein vapiset ruman Dorthen nähtyäsi. Olet kelpo tyttö eikä sinun tarvitse pelätä, sillä pian minä hänet tästä talosta karkoitan. Charlottenborgiin on hänen paikalla lähettävä.“

Eräänä päivänä tuli pastori Skau pienen tyttärensä kanssa noutamaan Minnaa ja minua taulunäyttelyyn. Siellä oli paljon kauniita tauluja, mutta ei mikään vetänyt vertoja professorimme kerjäläispojalle. „Se on paras teos koko näyttelyssä“, sanoi suurella varmuudella muuan lihava herra, jolla oli silmälasit nenällä. Minna vilkutti minulle silmää, ja me tunsimme itsemme hyvin ylpeiksi ja iloisiksi. Kuuluihan taulu tavallaan meidän perheeseemme.

Muuan rikas englantilainen, joka kulki ympäri salia ankaran arvostelijan näköisenä ja moitti kaikkea, joutui aivan hältioihinsa nähdessään Dorthen kuvan. Hän osti sen heti paikalla ja jo saman viikon kuluessa vei hän

sen mukanaan Englantiin. Minut oli niin kova pelko vallannut joka kerta kun sen näin, että tuntui suloiselta tietää sen olevan kaukana poissa.

Rauhallisesti ja säännöllisesti kuluivat päivät. Olin sanomattoman onnellinen ja hyvin ahkera, niin ahkera että pian saavutin sisareni.

„Saammeko sen itsellemme? Saammeko tehdä sitä?“ pyyteli Minna monet kerrat päivän kuluessa.

„Marie, miksi sinä et koskaan mitään pyydä?“

„Minähän saan kaikki, mitä toivon.“

„Hän ei todella usein pyydä“, huomautti professori Lange, „mutta hän sopisi kuitenkin mainiosti rukoilevaksi lapseksi. Olen ajatellut maalata hänet siksi ja Minnan enkeliksi, joka liitelee ilmassa hänen yläpuolellaan.“

„Älkää toki sitä tehkö? Minna ei ole mikään enkeli, ja Marie rukoilkoon ainoastaan yksinäisyydessä eikä kaikkien nähden. Älkää todella sitä tehkö.“

„No, olkoon menneeksi sitten, rouva Staal, koska te kerta ette sitä hyväksy, olette varmaankin siinä oikeassa, sillä tähän olette aina oikeassa. Minun on usein tehnyt mieli maalata teidät, mutta en usko siihen kykeneväni. Teidän kasvopiirteenne ovat ristiriidassa ilmeen kanssa, joka niissä kuvastuu. Joka kerta kun luotte minuun katseenne, hämmästyttää se minua. Silmienne lapsellinen, lempeä, tahtoisin miltei sanoa nöyrä ilme ei sovi säännöllisiin, melkein pä ylpeisiin piirteisiinne.“

„Jos todellakin niin on laita, kuin sanotte, niin ihmistuntijahan voi lukea elämäni historian kasvoistani.“

Professori meni äidin luo ja painoi suudelman hänen kädelleen. Minä katselin äidin kauniita piirteitä ja vielä paljoa kauniimpaa ilmettä, ja koetin turhaan vaivata päättäni lukeakseni niistä hänen historiansa.

Joka kevät oli professorilla tapana kotimaassa ollessaan tehdä pitempi ajeluretki.

„Nyt on pyökkeihin lehti puhjennut, tänään on meidän lähdevä.“

Hetken kuluttua pysähtyivät wieniläiset vaunut oven edustalle, ja me kiidimme niissä pois. „Minä vihaan ajatusaikaa“, sanoi professori.

Miten olimme iloisia niillä retkillä. Mette istui ajurin vieressä, kääntyi tuon tuostakin meihin päin nyykäyttäen päätään tyytyväisyytensä osotteeksi. Ajoimme tavallisesti pitkin Strandvejen'ia Klampenborg'iin ja sieltä Eremitagen'iin. Kaunis oli linnan suuri sali komeine seinineen, kattoineen ja lattioineen, mutta vielä kauniimpaa oli puiston takaisella pienellä kummulla, josta ranta pilkisti esiin vaalean vihreän metsän takaa, ja jolta yltäympäriillä kasvavat kukkivat orjantappurapensaat näyttivät suurilta lumipalloilta. Linnan toisella puolen oli kauriita laitumella pienen lammikon partaalla. Minna alkoi juosta niitä kohden, mutta niin nopsajalkainen kuin hän itse olikin, pääsivät ne häntä kuitenkin pakoon, pysähtyivät sitten jonkun matkan päähän, keikistelivät ja kohottivat sarviaan.

Kuljimme sitten viilatehtaalte johtavaa kaunista polkua. Äidillä oli lasi mukanaan, ja sillä me joimme lähteen metallikirkasta vettä. Sitten tirkistelimme tehtaan akkunasta sisään. Kuinka siellä jyrisi ja leimusi. Miesten voimakkaat vartalot näyttivät aivan mustilta liekkien valossa.

„Ihmisraukat!“ virkkoi äiti. Minna nyykäytti heille päätään, ja professori oli keskittänyt koko sielunsa silmiin, painaakseen kuvan unohtumattomasti mieleensä. Sen jälkeen ajoimme Rungsted'iin. Äiti kävi hyvin surumie-

liseksi Ewald'in kummulla, ja professorin silmät kyyneltyivät hänen ajatellessaan tuota onnetonta suurta runoilijaa. Vedbäk'in ulkoravintolassa joimme teetä. Tuli puheeksi Tyko Brahe. „Toiste lähdemme Hveen'iin“, sanoi professori, mutta siitä ei koskaan kuitenkaan mitään tullut. Minna halusi lähteä Ruotsiin, Norjaan, Islantiin, mutta sitä ennen hän tahtoi käydä Möenillä ja Italiassa.

„Minä vien sinut mukanani“, sanoi professori leikkilään, „Marie saa jäädä kotiin äidin turviin“.

Elokuussa oli äidin aina tapana matkustaa Farum'iin. Silloin vallitsi aivan toisenlainen mieliala. Äiti oli hiljainen, ja professori Langekin surumielinen, milloin hän liittyi seuraamme. Minnalla ja minulla oli kummallakin seppele sylissä, jotka Mette oli sitonut puutarhan kauneimmista kukista oman erikoisen, mutta kuitenkin hauskan makunsa mukaan. Me astuimme alas vaunuista Fiskebäkin talolla ja juotuamme siellä lasillisen maitoa pienessä puutarharakennuksessa, jossa komeat merkkkausliinat upeilivat kehyksissään, läksimme kulkemaan kapeata, rantaa pitkin kiemurtelevaa polkua Farumin tilalle.

Täällä oli niin kaunista, ettemme me lapset voineet pysyä vakavina. Vilja lainehti tuulessa, linnut visertelivät iloisesti, Minna poimi ruiskukkia ja lauleli. Minä yhdyin lauluun, mutta äiti ja professori kävelivät hitaasti jälessä ja puhelivat menneistä ajoista.

Jens Peter seisoi keskellä kylää kasvavan jättiläispuun alla, heilutti lakkiaan meidät nähdessään ja riensi sitten kotiinsa ilmoittamaan tuloamme.

Karen ja hänen miehensä, Peter Larsen, tulivat portilla meitä vastaan. Kahlekoira haukkui, kanat ja ankat nostivat hirveän melun, ja kolme pientä poikaa, jotka

olivat vielä ujompia ja vaaleampitukkaisia kuin Jens Peter, pisti päänsä puoleksi ovesta ulos.

„Niin, lapsivekaroita meillä kyllä on riittämään asti“, huomautti Karen, „Per on hyvillään siitä, että ovat poikia, jotta hän aikaa myöten saa heistä miehiä. Minä sitä vastoin kernaasti soisin, että ainakin yksi olisi tyttö.“

Peter Larsen puheli äidin kanssa koettaen parastaan, ja kun sanoja milloin puuttui, vei hän tuon tuostakin ison verevän kätensä liinaiseen tukkaansa, saaden sen aivan pörröiseksi. Professori jutteli Karenin kanssa keittiössä, ja Jens Peter näytti meille kaikki talon merkillisyydet.

Suuren tuvan isolle laatikkokirstulle oli asetettu pitkä jono kuppeja, joille oli piirretty mille „Iloista juhlaa“, mille „Toivotan onnea“, yhtä nerokkaasti kuin vaihtelevasti. Ne olivat Peter Larsenin Karenille antamia syntymäpäivälahjoja. Ne kun lasi tiesi tarkkaan, kauanko he olivat olleet naimisissa.

Vasta sitten kun olimme syöneet sianpaistia, viiliä ja omenaviipaleita, juoneet kahvia, nähneet kaikki Karenin myssyt, vaatteet ja kotona kudotut kankaat, ja sen jälkeen kun Peter Larsen oli näyttänyt meille vasikat ja pienet porsaats, pääsimme vihdoinkin lähtemään hautausmaalle.

Siellä seisoi kaksi valkoista ristiä, joita ympäröi kaunis puksipensas-aita. Niiden yli levitti komea riippasaarni tuuheat lehvänsä. Minna Gjertrude Staal, 82, Harald Staal, 29 vuotta, isoäiti ja pojanpoika. Minä menin isoäidin ristin juurelle, painoin poskeni sitä vasten ja ajattelin, tokko hän tahtois omistaa minut, vieraan, omakseen. Isä sen kyllä tekisi, mutta suostuisiko hän?

Äiti ripusti seppeleen kummallekin ristille. Professorilla oli kyyneleet silmissä. Sen jälkeen kävelimme pap-pilan mäelle ja ajoimme sieltä kotiin. „Tämä on ollut ihana päivä“, virkkoi äiti. Minua se ihmetytti, sillä olihan hän ollut niin surumielinen.

Yhtä rauhaisaa kuin oli meidän elämämme, yhtä rauhattomasti kului ystävämme ja asuintoverimme professori Langen elämä. Juuri kun luuli hänen varmasti pysyvän kotona, valtasi hänet äkkiä matkustamisen halu, ja pois hän lähti. Mutta kun häntä vähimmin arvasi odottaa, oli hän jo taas palannut. Jokin kirje tai tutut kasvot olivat herättäneet hänessä koti-ikävä, ja mikäli mahdollista seurasi hän aina mielijohteitaan. Aina oli hän hyvissä voimissa ja hyvällä tuulella. Harva oli häntä vilkkaampi ja innokkaampi. Usein kuulikin hänen sanovan, että voisi luulla nuorilla tätä nykyä olevan vettä suonissaan veren sijasta, niin levollisia ja hidasluntoisia he ovat. Hänen sydämensä oli ystäville aina avoinna, yhtä avoinna kuin kukkarokin, milloin siinä jotakin oli. Salaisuutta ei hän voinut säilyttää, sen hän suoraan tunnusti. Keppeihin, sateenvarjoihin, hansikkaisiin ja nenäliinoihin kului häneltä paljon rahoja, sillä ne hän alinomaan kadotti tai unohti eikä koskaan saanut niitä takaisin. Harvoin hän muisti vetää kelloansa, vaan kantoi sitä siltä taskussaan, vaikkei se käyntykään. Usein sattuikin siksi, että hän luuli aamua riittävän aina hämärään asti. Ulkokullatuita ja teeskenteleviä ihmisiä hän ei suvainnut, mutta muuten oli hän sävyisin ihminen taivaan alla. Kun häntä jonnekin pyydettiin, lupasi hän aina tulla, mutta jäi kuitenkin usein menemättä, milloin siitä syystä, että unohti kutsut, milloin siksi, että mieluummin vietti päivänsä toisella tavoin. Ajoittain maalasi hän lakkaamatta, toisin ajoin taas

ei pitkiin aikoihin koskenutkaan sivellintään. Hiukan turhamainen hän oli, vaan se ei häntä koskaan estänyt tunnustamasta toisten ansioita ja iloitsemasta niistä. Hän unohti — sitä en ikävä kyllä voi kieltää, — pienet velkansa ja lupauksensa, mutta lintujaan hän ei koskaan unohtanut. Päättipä hän kuinka äkkiä tahansa lähteä matkalle, muisti hän kuitenkin antaa äidille leipärahoja niitä varten.

Lienenkökän tässä esittänyt professorin oikein? En ole aivan tyytyväinen kuvaukseeni. Hänen omituisuutensa olen kyllä muistanut, mutta en ole ehkä kylliksi tullut puhuneeksi hänen puhtaasta, hellästä sydämensänsä ja valoisasta, lahjakkaasta sielustaan.

NELJÄS LUKU.

Minna ja minä olimme taipumuksiin nähden hyvin erilaiset. Hän oppi toisia aineita hämmästyttävän helposti ja nopeasti, kun taas toiset tuottivat hänelle suurta vaikeutta, jota vastoin minun täytyi ponnistella yhtä paljon kaikissa aineissa. Kielioppi, laskento ja vuosiluvut, siinä hänen alituiset kompastuskivensä. Muistan niin selvään hänen pienten kasvojensa puoleksi hullunkurisen, puoleksi epätoivoisen ilmeen ja rukoilevan katseen, minkä hän tuon tuostakin loi äitiin, eikä äiti paraimmallakaan tahdollaan voinut olla hymyilemättä.

„Tuhma tyttö, mitä hyötyä siitä on, että osaat historiaa, kun et muista ainoatakaan vuosilukua. Mitä se sinua hyödyttää, että ymmärrät vieraita kieliä ja äännät niitä hyvästi, sillä ilman kieliopin taitoa et kuitenkaan voi kirjoittaa ainoatakaan riviä. Ja mitä laskentoon tulee, saat hävetä kaksin verroin. Isälläsi, jonka kaltainen niin mielelläsi tahdot olla, oli mainio laskupää.“

Sodan syttyessä v. 1848 sattui professori Lange olemaan Italiassa, mutta tuota pikaa palasi hän kotiin, innostuneena kuin nuorukainen hyvästä asiasta.

Vaikka Minna ja minä olimme vain kymmenen vuoden ikäisiä, rakastimme me, varsinkin Minna, lämpimästi isänmaatamme.

„Olen varmaan hyvin viheliäinen ihminen“, sanoi äiti uskolliselle ystävällemme, pastori Skaulle, „kun toivoisin voivani kutsua puolisoni takaisin taivaasta taistelemaan isänmaansa puolesta, jota hän niin suuresti rakasti, ja joka nyt tarvitsee hänen laisiaan sotureita. Ikävöin häntä hartaasti ja unohtan aivan, että siellä rauhan majoissa arvostellaan sotaa, taistelua ihmisten välillä, toisin kuin täällä.“

„Ei teillä ole syytä soimata itseänne, rouva Staal. Tunteenne ovat niin luonnolliset, mutta voitte lohduttaa itseänne sillä, että se urhoollisuuden, kestävyys ja epäitsekäisyyden henki, joka häntä innostutti, vielä elää sekä päällikköjen että sotilasten rinnassa.“

„Jumala on johdattava Tanskan voittoon!“

Tanskalainen sotamies — siinä professorin ihanne. Hän maalasi hänet istuvana ojan reunalla kukkivan seljapuun alla, polvillaan laukku, jota vasten hän kirjoitti kirjettä kotiinsa. Hänellä oli aito tanskalaiset kasvot. Silmissä loisti perin hyväntahtoinen, hiukan veitikkamainen ilme, ja koko hänen olentonsa ilmaisi tyyntä vaatimattomuutta. — Eräs rikas upseerinrouva osti taulun hyvästä hinnasta, jonka professori lahjoitti kaatuneiden omaisille.

Onnen päiviä olivat ne, joina sotilaat palasivat kotiin. Mekin koristimme pienen talomme minkä parhaiten taisimme lipuilla ja köynnöksillä.

Minna ja minä saimme luvan mennä professorin kanssa ratsastushuoneeseen. Itse hän pani toimeen ko-meat päivälliset kahdelletoista sotilaille. Äiti toimi emäntänä. Keskellä pöytää seiso i mahtava krokaani sukkeline, voittajille tarkoitettuine viittauksineen. Jokaisen sotilaan lautasen vieressä oli vihkollinen ihania kukkasia, jotka professori oli ostanut puutarhurilta kalliista hinnasta.

Hän oli valinnut vieraansa todellisen taiteilijan tavoin heidän ulkomuotonsa mukaan. He olivat kaikki kookkaita, voimakkaita miehiä, vaaleatukkaisia, sinisilmäisiä ja rehellisen näköisiä. Hän tunsi heistä ennestään ainoastaan yhden, erään aliupseerin nimeltä Mads, joka oli ollut isämme palvelija.

Äiti pyysi hänet sisään luoksemme, ja kun hän näki isän muotokuvan, tulivat kyyneleet hänen silmiinsä.

„Niin, tuossa on minun luutnanttini semmoisena kuin hän seiso i edessäni elämäni pahimpana hetkenä. Tietäkää, rouva, että hän on minut pelastanut siitä, mikä on pahempi kuin kuolema.“

Mads nyyhkytti ääneen ja jatkoi sitten matalalla äänellä:

„Varmaankin tuottaa se teille iloa, jos sen kerron; tänä onnellisena hetkenä avaan kernaasti sydämeni. — Olin häneltä varastanut, rouva, varastanut siltä mieheltä, joka aina oli ollut hyvä minua kohtaan. Mutta hän huomasi sen ja syytti minua. Silloin lankesin polvilleni ja rukoilin, ettei hän Vapahtajan tähden tekisi minua onnettomaksi. Hän nuhteli minua ankarasti, mutta samalla kuitenkin hellästi, ja mitä luulette hänen tehneen kuullessaan, että olin tehnyt tuon rikoksen hankkiakseni varoja elättääkseni vanhaa, sairasta äitiäni? Hän antoi minulle viisikymmentä riksiä äidilleni lähetettäväksi, summan, jonka hän oli säästänyt jotakin matkaa varten. Jumala häntä siunatkoon!“

Mads toi muutkin sotilaat meidän huoneeseemme, ja he sitoivat kukkavihkonsa yhteen ja ripustivat ne kuvan ympärille, jonka tehtyään he poistuivat kajahuttaen raikkaan eläköön-huudon.

Iloitsimme suuresti Madsin kertomasta jutusta. Minna tahtoi kertoa sen professorille, mutta äiti kielsi häntä.

„Madsin luottamusta emme saa väärinkäyttää, ja sitä paitsi, jos rakas ystävämme saa kuulla kauniin piirteen jostain ihmisestä, leviää tieto siitä pian ympäri koko kaupungin, ja olisiko oikein palkita Madsin luottamusta sillä tavoin.“

Meillekin alkoi vilkas aika. Moni isän entisistä ase-
toväreista kävi meitä tervehtimässä osottaakseen hänen leskelleen myötätuntoisuuttansa.

„Hän on isänsä näköinen“, sanoi eräs nuori kapteeni Minnasta, „mutta teidän toinen tyttärenne ei, kumma kyllä, muistuta häntä eikä teitäkään“.

„Hänessä on henkistä yhtäläisyyttä. Marie muistuttaa luullakseni luonteeltaan sekä miestäni että minua.“

Kapteenin sanat saivat poskeni hehkumaan, mutta äidin vastaus teki minut sanomattoman onnelliseksi, sillä hän ei huomauttanut kapteenia erehdyksestä, ei sanallaakaan viitannut siihen, että olin vieras.

„Jospa olisin rikas“, oli Minnan tapana sanoa, „ja minulla olisi suuri talo keskellä metsää ja vaunut ja valkoiset hevoset niiden edessä. Silloin sinä saisit ajella joka päivä, äiti kulta, ja me opettelisimme ratsastamaan, ja puutarhassa olisi keinu ja paljon kauniita kukkia. Niitä saisi Mette hoitaa. Professorille antaisin suurimman ja valoistimman huoneen koko talossa, ja hän saisi jänispaistia ja mielikakkujaan joka toinen päivä, ja kun hän lähtisi ulkomaille, niin me seuraisimme häntä, eikö totta?“

„Älä semmoista toivo, Minna, hyvähän meidän on ollaksemme, olemmehan niin onnelliset. Toivoisit vain, että tätä aina kestäisi.“

„Anna hänen rakennella tuulentupia, pikku Marie, vaikka hän luullakseni tuskin tulisi olemaan onnellisempi suuressa talossa metsän keskellä kuin täälläkään. Onni, Minnaseni, ei riipu niin paljon ulkonaisista oloista, kuin luulet. Sen koti on omassa pienessä sydämmessäsi, lapseni. Kun se sykkii viattomana ja puhtaana, seuraa sinua rauha ja ilo, millaisissa oloissa elänetkin. Sanotaan, että tosi onnea on vain vähissä, juuri parhaiksi riittävässä varoissa olevilla ihmisillä, mutta se väite on aivan väärä. Onni voi viihtyä yhtä hyvin kuninkaan salissa kuin työmiehen ullakkohuoneessa. Jos sydämmemme olisi oikein hyvässä suhteessa Jumalaan, sitä lausetapaa käyttäkseni, voisimme olla äärettömän onnelliset Minnan suuressa talossa metsän keskellä.“

Pastori Skau kävi usein luonamme. Äidillä oli merkittävä taito saada kauas kaikkoamaan synkkä mieliala, jonka vallassa hän hyvin usein oli, mikä varmaankin useimmiten johtui epäsovusta hänen ja hänen vaimonsa välillä. Pastori ei ollut mikään tohvelisankari, ja rouva Skaun täytyi tahtomattaankin tavallisesti taipua hänen tahtonsa mukaan, mutta sen rouva kosti olemalla ärtyisä ja tyly heidän jokapäiväisessä kotielämässään.

„Minkä vuoksi valitsi se mies juuri sen vaimon?“ sanoi professori hiukan ylenkatseellisesti.

„Te erehdytte“ vastasi äiti, „ei hän valinnut häntä, vaan hyväntahtoisen nuoren tytön, joka innolla omisti kaikki hänen aatteensa. Kaikki avioliitot olisivat onnelliset, ellei kukaan antaisi näennäisen pettää itseänsä.“

Heillä oli yksi ainoa lapsi, pieni, meitä hiukan nuorempi tytär. Nicoline oli sievä pieni tyttö. Hän oli perinyt isän hyvän sydämmen, mutta äidin oikut. Toisinaan kävi hän meidän luonamme, mutta läheisesti tutus-

tuimme vasta tanssikoulussa, jota pidettiin hänen vanhempiensa talossa.

Muistan vielä selvästi, kuinka ensi kertaa siellä ollessamme tunsin itseni vieraaksi noiden monien lasten seurassa. Rouva Skau kulki sivutsemme, ja minä näin selvään, että hän katseli meitä, mutta hän ei virkkanut meille mitään, jota vastoin hän hyväilemällä hyväili erästä pientä, koreasti puettua tyttöä, jonka hameessa oli koristeita kaikissa mahdollisissa paikoissa. „Olipa se kuitenkin kummallista“, kuiskasi Minna minulle ja sitten hän juoksi suoraa päätä rouva Skaun luo ja sanoi kainolla, mutta yhtä kaikki luottavalla tavallaan:

„Te ette varmaankaan tuntenut meitä? Äiti lähetti terveisiä!“

Papinrouvan kasvoille tuli omituinen ilme, joka oli olevinaan ystävällinen. „Voi, sehän on oma pieni Minnani! En todellakaan sinua tuntenut, olet tullut niin suureksi. Tervehdä äitiä ja pyydä professoria pian käymään meillä.“

Omituista oli kuinka me muutamissa suhtein tunsimme olevamme muita lapsia paljoa nuoremmat, ja taas toisissa paljoa vanhemmat. Olimme lukeneet, kuulleet ja ajatelleet paljoa enemmän kuin he.

Minnasta tuli pian kaikkien suosikki, mutta hän ei ruvennut mihinkään ystävyyden liittoon, johon ei minua myöskin päästetty osalliseksi. Hän oli niin pirteä ja sievä ja hän se myöskin tanssi suurimmalla sulolla, eikä kuitenkaan näistä eduistaan tietänyt. Luulen sen johtuneen siitä, ettei hän tutkinut itseään huomatakseen oman täydellisyytensä eikä muita löytääkseen heidän vikansa, vaan mielummin päinvastoin.

„Meillä on hauska ja hyvä olla täällä sisällä, lapset“, sanoi äiti eräänä kirkkaana joulukuunpäivänä, „mutta arvelen kuitenkin, että pieni kävelyretki meitä virkistäisi. Panen vähän puita uuniin, jotta koti tuntuisi lämpimältä ja mieluiselta kun palaamme.“

Ilolla suostuimme hänen ehdotukseensa. Panimme työemme talteen ja pu'imme lämpimät päällysvaatteet ylle.

Lumi narisi jalkaimme alla, aurinko paistoi puiden valkoisille oksille, ja ne kimaltelivat kuin olisi niille satanut timantteja.

„Kaunis on talvikin valkoisessa puvussaan. Katsokaa, lapset, kuinka taivas on sininen ja korkea. Ilma on niin puhdas, on kuin hengittäisi itseensä terveyttä ja tyytyväisyyttä joka hengenvedolla.“

Kävelimme Frederiksbergin puiston ympäri. Kanavat olivat jäässä, ja Minnan teki mieli koettaa, kestäisikö se häntä.

„Häpeä toki, iso neljätoistavuotias tyttö! Tekeekö mielesi saada kylmä kylpy? Koskahan sinäkin viisas-tunet?“

„Siihen on vielä äärettömän pitkä aika, äiti kulta“, vastasi Minna ja juoksi alas jälle, joka ritisi hänen kepeitten jalkainsa alla.

Olimme hyvin iloisia ja vallattomia. Kotimatalla tuli vastaamme useita komeita rekiä.

„Voi, jospa kerran saisi omistaa tuommoisen tai edes vain ajaa tuommoisessa reessä. Mikä kaunis verkko! Kuule, Marie, kuinka iloisesti ja sievästi kulkuset soivat kirkkaassa ilmassa. Katsoppa tuonne, äiti, tuolta tulee kaikkein komein.“

Ylpeät, komeat hevoset juoksivat kuin tanssien kulkusten soiton mukaan. Niitä peitti kallisarvoinen verkko. Hie-

nossa reessä istui turkiksiin kääriytynyt herra. Nähdessään meidät kuului hänen huuliltaan heikko huudahdus, hän kumartui ulos reestä, ja näytti melkein siltä kuin olisi hän ojentanut kätensä meitä kohti, mutta seuraavassa tuokiossa olivat nuo kevyet ajoneuvot kadonneet näkyvistä.

„Kuka se oli?“ huusimme Minna ja minä yht'aikaa.

Äiti oli hyvin kalpea ja vapisikin hiukan. „Se oli minun veljeni, lapset.“

Muuta hän ei sanonut, emmekä me uskaltaneet kysellä, joudutimme vain askeleitamme.

VIIDES LUKU.

Kun tulimme kotiin, meni äiti makuuhuoneeseen, vaan kumpikaan meistä ei häntä seurannut. Minna kiersi käsi-vartensa minun vyötäisteni ympäri, oli aivan kalpea ja pelästynyt kuin pieni lintu. Minäkin tunsin omituista levottomuutta eikä mieleni tehnyt katkaista äänettömyyttä.

Pieni huoneemme oli yhtä kodikas ja hauska kuin kaksi tuntia sitten, kun me kevyin ja iloisin mielin sen jätimme. Auringon viimeiset säteet leikkivät isän kuvalla, ja me lähestyimme sitä vaistomaisesti, ikäänkuin olisimme toivoneet siltä selitystä ja lohdutusta.

Kun äiti palasi makuuhuoneesta, näytti hän tyyneltä, melkeinpä tyytyväiseltä, mutta näin kuitenkin selvästi, että hän oli itkenyt. Hän pisti pari puunkalikkaa uuniin, ja kun ne alkoivat iloisesti loimuta, tuli hän luoksemme.

„En laisinkaan pidä siitä“, virkkoi hän, „että pienet tyttöni ovat niin miettiväisen ja huolestuneen näköisiä ja päälle päätteeksi aivan ilman syytä. Mitä siis on tapahtunut? — niin, sitä ette tiedä ja sen vuoksi olette pe-loissanne. Mielikuvitus elämöi pahimmin pimeydessä, jonka vuoksi aijonkin toimittaa teille valoa, ja koska nyt olette uskottuni, aijon kertoa teille menneisyyteni, jotta voisitte päättää, olenko menetellyt oikein vel-

jeäni kohtaan, jonka ilokseni sain jälleen nähdä pitkistä ajoista. Sillä vaikka emme ole tavanneet toisiamme viiteentoista vuoteen, rakastan minä häntä ja tiedän myöskin, että hän rakastaa minua.“

Äiti asettui sohvaan ja me kummallekin puolen häntä. Hän painoi kätensä otsaa vasten ikäänkuin kootakseen ajatuksiaan ja rupesi sitten kertomaan: „Komea oli lapsuuteni koti, kaunis pieni linna, jonka tornit kuvastuivat järven kalvoon. Keskellä suurta linnanpihaa loiski suihkulähde, ja molemmin puolin linnaan vievää ajotietä kasvoi satavuotisia lehmuksia, muodostaen pitkän, pitkän kujan. Puutarha sijaitsi järveen viettävällä rinteellä ja oli täynnä mitä harvinaisimpia kukkasia, ja suuressa ansarissa oli kesä keskellä talvea. Kesällä oli meillä aina vieraita. Komeita ajoneuvoja vierähti tuon tuostakin linnan pihalle, jolla kaiken kokoiset ja rotuiset koirat telmivät, ja livreijaan puettuja palvelijoita liikkui kiirein, hiljaisin askelin kaikkialla. Vietimme lyhyesti sanoen todellista suuremista herraskartanon elämää, jommoista te, lapsukaiseni, jotka olette kasvaneet vaatimattomissa oloissa, tuskin voitte itsellenne kuvaillakaan, niin loistavaa, etteivät Minnan uhkarohkeimmatkaan mielikuvitukset ole voineet semmoista luoda. — Isäni kuoli minun pienenä ollessani. Hän oli paljoa vanhempi äitiäni, vähintään kolmekymmentä vuotta oli heidän välillään iässä eroa. Äitini ei häntä rakastanut, kuten minulle sittemmin on kerrottu, vaan rakasti ainoastaan miehensä rikkautta ja loistoa. En tiedä, onko se totta; hän puhui hyvin harvoin isästäni, mutta käytti ainakin isäni kuoltua aina surupukua.

Äitini oli erinomaisen kaunis, mutta ylpeilikin kaupeudesta. Muuten hän oli lempeä ja hellä, ja ken hä-

net ohimennen tapasi, ei olisi voinut aavistaa, miten kopea hän todellisuudessa oli.

Veljeni Carl oli kahtatoista vuotta vanhempi minua. Meidän välillämme oli kolme sisarusta kuollut. Carl oli kaunis poika, mutta hiukan hento ja heikko, joita puutteita hän koetti peitellä osottamalla suurta rohkeutta ja uskallusta. Hän kävi pää pystyssä, tietäen varsin hyvin olevansa suvun pää, omaisuutemme perillinen, jota hän antoi ympäristönsä, jopa äidinkin tuntea, vaikka tosin aina sävyisällä tavalla. Minä rakastin häntä hartaasti ja hän palkitsi rakkauttani sanomattomalla hellyydellä, joka ei ensinkään äitiä miellyttänyt, sillä äiti tunsu, että rakastimme toisiamme enemmän kuin häntä. Lapset ovat paljoa tarkkanäköisemmät kuin täysikasvuiset yleensä luulevat. Huomasin selvään, että äiti hyväili minua enemmän muiden läsnäollessa, että hän tahtoi näytellä kaudista, hellää äitiä, ja se minut hänestä vieroitti. Sitä on raskasta ajatella, mutta velvollisuuteni on sanoa teille totuus.

Äidin ja Carlin kesken syntyi usein pieniä riitoja minun tähteni. Carl väitti että kasvatustani laiminlyötiin, että minun olisi pitänyt saada oppia paljoa enemmän, eikä aina saada tahtoani täytetyksi. Semmoisissa tilaisuuksissa vastustin häntä, sillä vapauteni oli minulle hyvin kallis ja kernaasti soin tahtoni täyttyvän, mutta hän oli oikeassa, sillä minua todella hemmoteltiin ja laiminlyötiin.

Talossamme oli omituinen henkilö, joka oli yhtä omituisella tavalla sinne joutunut. Kun isäni nuorempana kerran kävi Kööpenhaminassa, tutustui hän erääseen nuoreen iloiseen mieheen, joka lueskeli lakitiedettä. Isäni mieltä häneen, pyysi häntä käymään luonaan maalla,

ja hän tulikin. Vierailut uudistuivat tiheään, siksi kunnes isä ei enää tullut toimeen ilman häntä, ja tuo nuori mies siinä määrin oli ehtinyt tottua ylellisyyteen ja mukavuuteen, että oli kadottanut kaiken tarmonsaa, kaiken halun omin neuvoin hankkia itselleen tulevaisuutta. Hän tunsikin olevansa kykenemätön jatkamaan opintojaan ja entistä yksinkertaista elintapaansa ja jäi siis meille. Isä lupasi hänelle määrätyn palkkion, ja korvaukseksi siitä oli hän talon huvimestari, jonka aina piti olla valmis sukkeluukseensa jokaista huvittamaan.

Tämä on surullinen juttu, mutta kotona ollessani tuntui se minusta hupaiselta.

Isäni kuoltua jäi herra Höppe, joka silloin jo oli vanhanpuoleinen mies, rauhallisesti paikallensa. Äiti, jolle aika usein kävi pitkäksi, ei voinut tulla toimeen ilman häntä. Herra Höppe luki hänelle ääneen, kertoi hänelle paikkakunnan uutiset ja kehuu hienoin peitetyn sanoin hänen kauneuttaan ja rakastettavuuttaan. Carlin kanssa pelasi hän biljardia ja höyhenpalloa, minua hän keinutti, kertoi taruja ja leikkeli niihin kuvia.

Sinä näytät alakuloiselta tämän kertomuksen kuultuasi, pikku Marie, ja se sisältääkin jotain ihmiskuntaa alentavaa, jotain kauhistuttavaa. En käsitä kuinka silloin saattoin olla niin huvitettu hänen suuresta ruokahalustaan, hänen herkkyydestään ja ahneudestaan. Palvelijoita kohtaan oli hän yhtä kopea kuin meidän seurassamme nöyristelevä, jonka vuoksi he kaikki häntä vihasivatkin.

Kun olin yhdeksän vuoden ikäinen, en ollut vielä paljoakaan oppinut. Osasin puhua ranskaa, tanssia ja vähän rimputtaa pianoa. Muu ei muka ollut niin tärkeätä, ilmankin voi tulla varsin hyvin toimeen, arveli äiti, kenties omasta kokemuksestaan. Carl sitävastoin oli opis-

kellut verrattain paljon. Kahdessa ensimmäisessä tutkinossa oli hän saanut paraimman arvolauseen. Pitemmälle hän ei tahtonut pyrkiä. „Olisi sopimatonta minun antautua jotain tieteenhaaraa tutkimaan“, sanoi hän hyvin arvokkaasti. „Luonnollisesti“, arveli äiti, „se olisi mieletöntä sinun asemassasi. Sinun pitäisi sen sijaan matkustaa ulkomaille“, ja sen hän tekikin.

Kun toisinaan käyttäydyin pahasti kamarineitiäni kohtaan, kutsui äiti minut luoksensa ja piti pienen varoituspuheen, joka minusta siihen aikaan tuntui korkeimmalta siveysopilta.

„Sinun tulee aina olla alentuvainen ja ystävällinen alhaisempia ihmisiä kohtaan, pikku Louise, kun he osottavat sinulle tarpeellista kunnioitusta. Meidän on myös annettava heille heidän pienet vikansa anteeksi, josta Jumala meitä palkitsee, mutta jos he vähimmässäkään määrässä laiminlyövät jotakin kunnioituksessaan meitä kohtaan, on velvollisuutemme oman arvomme tähden rangaista heitä kovasti ja ankarasti, kerrassaan masentaa heidät, ja ellei se auta, niin heti paikalla talosta pois. Ymmärrätkö? Semmoisessa täytyy näet olla ankara. Suutele nyt minua, pienokaiseni, ja lue sitten rukouksesi.“

Minä panin käteni ristiin ja lausuin Isämeidän rukouksen. Äiti oli minulle opettanut missä kohden minun piti katsoa ylöspäin ja missä luoda katse alas. Semmoisina hetkinä tunsin itseni varmasti vakuutetuksi siitä, että Jumalalla oli täysi syy olla minuun tyytyväinen, joka tunne äidissä, hänen itsensä suhteen, varmaankin lienee ollut vielä valtavampi.

Talvella vietimme pari kuukautta Kööpenhaminassa, missä alituisen pidettiin pitoja. Semmoinen elämä kullutti kovin äidin terveyttä, mutta hän ei välittänyt ys-

kästään eikä enentyvästä voimattomuudestaan. Olihan hän vielä kynttiläkruunujen valossa, lumivalkeine ihoineen mustaa pukua vasten, suurine silmineen ja säännöllisine piirteineen, nuoriakin kaunottaria kauniimpi. Kun hän ja Carl palasivat kotiin kutsuista, olivat he usein sangen pahalla tuulella. „Kaikenlaisten ihmisten seuraan sitä tuleekin kutsutuksi!“ huudahti äiti. „Niin, on se kiusallista“, vastasi Carl, „että tuommoiset sivistymättömät henkilöt pääsevät tuppautumaan maan hienoimpien sukujen seuraan. Meillä, meidän kutsuissamme on onneksi toisin. Me olemme yksimieliset siitä, äiti, ettemme koskaan kutsu luoksemme ketään, joka ei kuulu meidän säätyymme, ellei ole kysymys nerosta tai taiteilijasta, sillä heidän suhteensahan on asian laita toinen.“

Minä kuuntelin heidän puhettaan ja iloitsin siitä, että suonissani virtasi hienonhienoa aatelisverta ja että sukuni oli kuusitoista-polvinen. Luulisi, etteivät semmoiset seikat pieneen lapseen vaikuttaisi, mutta niin ei ole laita. Carlin ja äidin alituiset puheet arvostamme sekä palvelijain ja melkein kaikkien alempiarvoisten imartelu täytti sydämeni kopeudella. Huomasin, että ihmisiä oli monta laatua, että itse kuuluin paraimpien joukkoon, ja iloitsin siitä.

Pastori Skau oli siihen aikaan kirkkoherrana Carlin maatilalla. Hän kävi usein meillä ja puheli kauan ja vakavasti äidin kanssa. Hän oli suora puheissaan ja innokas, aivan kuin nytkin, eikä sen vuoksi miellyttänyt äitiä.

„Sepä vasta on omituinen mies“, kuulin kerran äidin sanovan eräälle ystävättärelleen, „kehottaa minua kristilliseen nöyryyteen, aivan kuin en olisi ennestään jo nöyrä. Nöyryytänhän itseäni Jumalan edessä ja olenhan opetta-

nut lapsianikin sitä tekemään. Käyn joka sunnuntai kirkossa ja olen sen lisäksi hyvä köyhille. Minun mielestäni pitäisi papin kiittää ja kehua sitä, joka niin tekee, mutta syynä siihen on — olen pahoillani, että minun täytyy se sanoa, koska hänellä muuten on hyvinkin hyviä ominaisuuksia, — se, että hän on ruvennut harrastamaan vapaamielisiä aatteita.“

Te ette voi sitä ymmärtää, pienet tyttöni, mutta kasvatus voi ihmeellisellä tavalla himmentää ihmisen käsitystä asioista. Äitini lausui, mitä ajatteli, varmasti vakuutettuna siitä, että ajatteli oikein.

Luulen isäni kuitenkin olleen hiukan toisenlaisen, sillä pastori Skau oli hänen ystävänsä, ja kuollessaan antoi isäni hänelle todisteen luottamuksestaan määräämällä hänet holhojaksemme.

Kun tuo kunnan mies nosti minut syliinsä ja koetti pienten kertomusten ja vertausten kautta antaa minulle vastamyrkkyä sitä myrkkyä vastaan, jota joka päivä imin itseeni, huomasin heti hänen tarkoituksensa ja suljin tunnollisesti sydämeni kaikilta semmoisilta pelottavilta aatteilta, jotka opettivat minulle aivan päinvastaista, kuin mitä äidiltä, Carlilta ja herra Höpeltä olin kuullut. Viimeksi mainittu vihasi pastoria koko sydämmestään ja teki hänet aina naurettavaksi matkimalla meidän suureksi huviksemme hänen käytöstään, mikä kieltämättä ei ollut aivan virheetön.

Kun olin kymmenen vuoden ikäinen, matkusti äitini erääseen saksalaiseen kylpylaitokseen. Hän oli hyvin heikko eikä tahtonut minua mukaansa, mutta Carl sai häntä seurata. Kuukauden kuluttua palasi Carl yksinään takaisin.

Me kyllä itkimme hiukan, mutta osanotto, jota kaikilta puolin runsain määrin tuli osaksemme, lohdutti pian orvoiksi jääneitä, niinkin pian, että ystävämme ihmettelivät, ettemme niin hellää äitiä sen enempää surreet. Mutta te varmaankin sen käsitätte. Hän oli elänyt enemmän maailmaa kuin meitä varten, ja sen vuoksi kaipasimme häntä vähemmin, kuin meidän maailman mielestä olisi pitänyt.

„Pikku Louise“, sanoi minulle Carl jonkun aikaa sen jälkeen, „sinä olet minun lemmikkini, paras aarteni, monessa suhtein ylpeytenikin. Sinusta pitää tulla ylpeyteni joka suhteessa, ja siksi me ryhdymme vakavasti miettimään kasvatustasi. Tietosi eivät saa jäädä pintapuoliseksi, kuten useimpien nuorten tyttöjen, vaan niiden pitää olla oikein loistavia. Sen vuoksi on sinun tästä lähtien kuudenteentoista ikävuoteesi asti ponnistettava kaikki voimasi, mutta voit myöskin olla vakuutettu siitä, ettei sinulta vapaahetkinäsi kielletä minkäänlaista toivomaasi virkistystä tai huvitusta.

Tämä puhe teki minuun syvän vaikutuksen. Tunsin äkkiä kunnianhimon itsessäni heräävän. Sitä paitsi tahdoin kernaasti tehdä veljelleni mieliksi ja rupesin heti ahkerasti lueksimaan. Carl hankki minulle opettajattaren, joka oli yhtä taitava kuin kalliskin. Hänellä oli laajat ja perinpohjaiset tiedot, mutta itse oli hän vähäpätöinen henkilö, joka ei ensinkään vaikuttanut luonteeni kehitykseen. Herra Höppe, joka rupesi tuntemaan olevansa jotakuinkin syrjäytetty, tarjoutui hänkin opettamaan minua useissa aineissa, ja kello kahdeksasta aamulla neljään iltapäivällä sullottiin joka päivä päähäni tietoja, mutta neljän jälkeen olin vapaa, sain tehdä mitä halusin. Carl toimitti minut ajelu-, ratsastus- ja purjehdusretkille, lastenkutsuihin ja

tanssiaisinkin. Kaikkialla minua jumaloitiin, sillä ihmiset huomasivat siten paraiten saavuttavansa veljeni ystävyyden. Etenkin ne perheet, joissa oli nuoria naimaikäisiä tyttöjä, osottivat minulle runsasta hellyyttä. Minusta tuli narrimaisen itserakas pieni otus. Turhamaisuudessaani ja kopeudessaani loukkasin varmaankin tietämättäni monta ihmistä, jota nyt jälkepäin mielipahalla ajattelen.

Carl oli aina sanomattoman hellä minua kohtaan. Alustalaisiaankin kohtaan oli hän hyvänsävyinen ja köyhille antelias, etenkin kun he osasivat häntä sopivalla tavalla imarrella. Hän oleskeli parhaasta päästä Kööpenhaminassa, ja kun hän kävi maatilallaan, toi hän tavallisesti joukon ystäviä mukanaan, jotka kuitenkin eivät kaikki olleet hänen säätyynsä kuuluvia, sillä oman tuttavapiirinsä suhteen ei Carl ollut erittäin tarkka. „Nuorimies tehköön kernaasti poikkeuksen valinnassaan, kun kysymyksessä on joku hauska veikko, varsinkin jos hän on sotilas“, arveli hän.

Noiden vieraiden joukossa oli isännekin. Taisin olla noin kolmetoistavuotias, kun hänet ensi kerran näin. Hän näytti muita viisaammalta, miehekkäämmältä ja reippaammalta. Muistan että katselin häntä tarkkaan ja ihmettelin, ettei hän haukotellut ja ettei hänellä kesken iloa näyttänyt olevan ikävä kuten muilla. Hän joi myöskin vähemmän kuin muut eikä pitänyt herra Höppeä pilkkanaan.

„Onko tuo teidän äitinne?“ kysyi hän minulta eräänä päivänä, osottaen salin seinällä riippuvaa taulua, joka esitti äitiä luonnollisessa koossa. Kun minä vastasin myöntävästi, katseli hän minua hyvin hellästi ja sääli- väisesti ja kysyi, muistinko äitiäni.

„On varmaankin suloista voida muistella niitä, jotka on kadottanut. Minä olin ainoastaan kahden vuoden vanha, kun isäni, joka oli lääkärinä Länsi-Intiassa, kuoli. Äitini kuoli lahjoittaessaan minulle elämän. En käsittänyt miten äärettömän paljon olin kadottanut, kun minut sitten lähetettiin laivalla takaisin tänne, jossa ainoa sukulaiseni, isoäitini, otti minut huostaansa. Hän on ollut minulle kaikki kaikessa, mutta siitä huolimatta olen usein toivonut, että olisin tuntenut vanhempani, että muistaisin heidän hellyyttään, että olisin saanut heidän siunauksensa, tajuten sen täydellisesti.“

Hänen sanansa tekivät minuun omituisen valtavan vaikutuksen. Kertomus tuosta pienestä lapsesta suurella aavalla merellä oli niin liikuttava. Vahinko vain, että hänen isänsä oli ollut ainoastaan lääkäri Länsi-Intiassa.

Paitsi opettajatarta ja herra Höppeä oli minulla talvi-kuukausina kaupungissa ollessamme eri opettajat soittoa, piirustusta ja tanssia varten. Viimeksi-mainittu tuli toisinaan kesälläkin luoksemme maalle, sillä Carl tahtoi, että ryhtini, käyntini ja tanssimistapani olisi moitteeton.

Surkeata on tavoitella täydellisyyttä kohotakseen sen avulla muita korkeammalle. Tosin en tietänyt siten tekemäni syntiä, ja kun me tietämättämme teemme väärin, säälii taivaallinen Isämme meitä ja avaa silmämme, ennenkuin se on liian myöhäistä. Sen uskon varmasti. Minulle on suotu ääretön armo, sillä minä olin kaukana Jumalasta, vaan Hän valvoi parastani ja johdatti minut luoksensa.

Käydessäni rippikoulua pastori Skaun luona olin rakentanut sydämmeni ympärille kaksinkertaiset varustukset. Olin näet ensiksikin päättänyt olla lähemmin tutustumatta tovereihini, joista ei kukaan kuulunut meidän

tuttavapiiriimme, ja toiseksi vastustaa eräänlaisia pastorin neuvoja ja kehotuksia, jotka, kuten minusta silloin tuntui, kävivät melkein jumalattomaan suuntaan. Luulin tekeväni vilpittömän lupauksen paeta perkelettä ja kaikkia hänen tekojaan, enkä aavistanut, että kopeus asui sydämessäni, ja että se juuri on hänen pääominaisuuksiaan.

Koko linna oli täynnä vieraita ripillepääsystäni päivänä. Minä olin ilosta aivan päästäni pyörällä, sillä nythän oli vaivaloinen työaikani loppuun kulunut, nyt seisoin täydellisyyksillä koristettuna määrän päässä valmiina näyttämään, mitä olin kylvänyt. Sinä näytät epäluuloiselta, Marie kulta, et voi oikein käsittää, että minä, äitisi, ajattelin niin turhamaisia ja syntisiä ajatuksia niin juhllisena päivänä, ja kuitenkin on se, Jumala paratkoon, täyttä totta.

Seuraavana päivänä antoi Carl minulle äitini koristukset. Hän kiersi käsivartensa vyötäisilleni, suuteli ensi kerran kättäni ja piti puheen, joka selvästi ilmaisi, millä tapaa hän minua rakasti.

„Sinä olet nyt täysikasvuinen, Louise. Olet kaunis, lahjakas, rakastettava, ylhäistä sukua ja voit päästä loistaviin naimisiin. Rikas et sinä itse tosin ole, mutta sitä minä sen sijaan olen, ja koska sinua sydämmestäni rakastan, on se yhdentekevää. Sitä paitsi merkitsevät kreivitär Örnklo'n sukulaissuhteet enemmän kuin rikkaus. Älä siis tyydy vähään, Louise, hylkää ja valikoi, kunnes löydät miehen, joka kaikissa suhteissa sopii sinulle, on ylhäinen, rikas ja samalla kaunis ja rakastettava. Eläkkeesi, 400 riksiä, ei tietysti riitä pukuusi. Minä annan saman verran lisää, ja jos haluat jotain erikoista, jotain erittäin kallista tavaraa, on sinun vain sanottava sananen, niin saat sen. Iloitse elämästä, oma ystäväni,

korista itseäsi, huvittele, astu esiin ja saata itsesi huomatuksi. Toivon saavani sinusta paljon kunniaa.“

„Minä en voi kärsiä veljeäsi“, huudahti Minna keskeyttäen äidin kertomuksen, „oliko tuo sopivaa puhetta semmoisessa tilaisuudessa, hyi!“

„Ja kuitenkin hän rakasti minua, Minna, kuitenkin hän on hyvä ihminen, huolimatta kaikista turhamaisista ennakkoluuloistaan, joihin hän itse ja muut olivat hänet kietoneet. Näen Marien poskien hohtavan kilpaa sinun poskiesi kanssa. Minäkin punastuin veljeni sanoista enkä kiellä ylpeyteni nousseen ajattellessani, että kaikkia erinomaisia ominaisuuksiani pidettäisiin keinona edullisen avioliiton solmimiseen.

Jonkun aikaa sen jälkeen matkustimme Italiaan, jossa tutustuin professori Langeen. Taiteilijana oli hän arveluni mukaan tavallaan seremonia-sääntöjen ulkopuolella, ja minä olin häneen hyvin mieltynyt. Kaikki oli hänelle niin tuttua, Rooma oli kuin puoleksi hänen kotinsa, ja suurella hyväntahtoisuudella hän sitä meille näytteli ja selitti sen merkillisyyksiä. Tosin hän oli yhtä hyväntahtoinen muutamia muita tanskalaisia naisia kohtaan, jotka mielestäni eivät millään tavoin huomiota ansainneet, ja se ei minua miellyttänyt. Mutta hän oli nero, suuri nero, ja niille on paljon anteeksi suotava, niin ajattelin.

Nyt, rakkaat lapseni, luulen teidän saaneen selvän ja todenmukaisen käsityksen siitä, mimmoinen silloin olin. Sekä silmäni että sydämeni oli hunnun peitossa, ja kuitenkin olin itse täysin vakuutettu siitä, että olin tavattoman tarkkanäköinen. Vielä on olemassa sentapaisia ihmisiä, mutta luulen, että niiden luku vuosi vuodelta vähenee, sillä valistus tunkeutuu tuon hunnun läpi.

Talvi kului humussa ja sumussa, pidoissa kotona ja muualla. Minä en ehtinyt juuri lueksia, sillä aika meni vierailuihin ja pukupuuhiin, mutta loistelin sillä, mitä olin oppinut. Moni kosija sai rukkaset. Surulla en niitä jaellut, enkä myöskään luule kenenkään minua rakkaudesta kosineen, ei, siitä kyllä voin olla varma.

Herra Höppe imarteli minua lakkaamatta. Carl täytti kaikki toivomukseni, asetti minut etusijalle kaikissa tilaisuuksissa ja osotti minulle aina mitä suurinta rakkautta. Minä sain toimia kutsuissamme emäntänä, mikä minua suuresti huvitti. Teidän isänne oli ainoa veljeni porvarillisista ystäväistä, joka edelleen kävi luonamme. Veljeni pyysi minua erityisesti olemaan hyvin kohtelias häntä kohtaan. „Hän on kerrassaan kunnon poika“, sanoi hän. „Vahinko ettei hän ole aatelista syntyperää, sillä hänellä on tosi aatelmiehen sydän, rehellinen kuin kulta. Hän on liian hyvä tähän kirottuun maailmaan. Uljas hän on ja itsenäinen. Hän on ainoa niin sanotuista ystäväistäni, joka ei ole tahtonut käyttää minua hyödykseen, petkuttaa minua tavalla tai toisella, onpa hän kieltäytynyt vastaanottamasta useita tarjouksiakin, joita olen hänelle tehnyt. Vapaamielinen hän muuten on, mutta hän on oikeudenmukainen jokaista kohtaan, ja jokaiselle suotakoon ajatuksen vapaus.“

Tämän suosittelun jälkeen käyttäydyin, kuten veljeni tahtoi, erittäin kohteliaasti luutnantti Staalialle kohtaan, mutta hän ei viihtynyt seurassamme ja kävi sen vuoksi hyvin harvoin luonamme.

Siihen aikaan mieltäni eräaseen hyvin kauniiseen, nuoreen tyttöön, mutta ennen kosimistaan kysyi hän, oliko minulla mitään sitä vastaan, sillä siinä tapauksessa hylkäisi hän koko tuuman. Se osotti sydämmel-

listä rakkautta ja rajatonta luottamusta minuun, mutta samalla siitä huomasi, ettei hänen rakkautensa tyttöön ollut juuri kaikkein syvintä laatua.

Jos hän kerta tyydytti veljeäni, niin minä puolestani en olisi voinut parempaa kälyä toivoa. Hän oli hyvän-
tahtoisin, mukautuvaisin, yksinkertaisin pieni olento, mitä ajatella voi. He menivät naimisiin ja meidän kolmen välillä vallitsi erinomaisen hyvä suhde. Minä luovutin hänelle emännän paikkani, mutta pysyin yhä kuitenkin etusijalla niinhyvin mitä talon johtoon kuin veljeni rakkauteen tulee.

Kului kaksi vuotta. Me elimme entiseen iloiseen ja loistavaan tapaamme, mutta semmoinen elämä ei enää minua tyydyttänyt. Ikävöin jotain ylevämpää. Jumalallinen kipinä, joka on kätkeyty jokaisen ihmisen sydämeen, kaipasi ravintoa. Huomasin että paljon tässä hymyilevässä maailmassa oli tyhjää ja pintapuolista, ja ikävöin jotain, tietämättäni itsekään mitä. Carlin pieneen poikaan olin syvästi kiintynyt ja hänen luonaan vietin suuren osan aikaani. Rupesin myöskin paremmin tajuaamaan luonnon viehätystä, mutta kaipasin kuitenkin alati jotain muuta, jotain korkeampaa, elävää harrastusta.

Eräs hyvin kaunis nainen, jolle uskoin mielentilani, vakuutti, että minussa varmaankin piili jokin luonnonlahja, joka vielä murtautuisi esiin. Hänenkin laitansa oli ollut semmoinen, sanoi hän, mutta kun hän oikein toden teolla oli ruvennut soitantoa harrastamaan, oli hän saanut mielenrauhansa takaisin. — Lapsena ollessani keuhuttiin paljon minun piirustustaitoani, jonka vuoksi minussa heräsi ajatus ruveta sitä kehittämään.

Käännyin heti kunnon professorimme puoleen, mutta hän oli päättänyt viettää kesänsä erään vanhan ystävättä-

ren luona Farumissa, eikä hänen päätöstään voitu järkyttää. Carl ja hänen vaimonsa aikoivat lähteä erääseen saksalaiseen kylpypaikkaan. Minua ei haluttanut seurata heitä ja olin aivan epätoivoissani siitä, etten voinut käyttää heidän poissaoloaan opetellakseni maalaamaan. En ollut tottunut esteitä tapaamaan, ja ne vain kiihottivat minua. Vihdoin tuli Carl eräänä päivänä luokseni ja sanoi:

„No, pikku siskoni, nyt voit saada tahtosi täytetyksi, jos vain itse haluat. Professori ei tahdo päätöksestään luopua, mutta sinä saat kernaasti, jos tyydyt vaatimattomiin oloihin, oleskella samassa paikassa, jonne hän matkustaa, nimittäin erään papinlesken luona, joka on luutnantti Staalin äidinäiti. Olen häneltä kuulustellut, ja hän ottaa sinut kernaasti vastaan. Nyt sinulla on kokonaista kolme kuukautta aikaa maalaamiseen, ja siellä maan-kolkassa ei sinua tietysti kukaan tule häiritsemään, niin että toivon sinun maalanneen ja piirtäneen tarpeeksi koko elämäsi ajaksi, kun me palaamme kotiin.“

Kun Carl matkusti, sulki hän minut syliinsä virkkaen: „Yhdeksän vuotta sitten, Louise, matkustin samaan kylpypaikkaan ja tulin kotiin surupukuun puettuna. Jumala meitä tällä kertaa varjelkoon.“

Tuskin saatoin silloin hänestä irtautua ja siitä asti en ole häntä nähnyt vasta kun tänään.“

Äiti vaikenä. Kyyneleet vierivät pitkin hänen poskiaan. Tartuin hänen käteensä, suutelin sitä ja pyysin häntä lopettamaan.

„Voi, äiti, olemme kuulleet tarpeeksi, voimme kuvailla itsellemme loput, et saa toistamiseen surujasi elää.“

„Erehdyt, Marie kulta, olen jo kertonut katkerimmat muistoni, jällellä ovat vain enää muistot, jotka ylentävät mieltä itse tuskassakin.“

Ihmeellisesti Jumala minua johdatti! Ellei hän olisi antanut minulle tuota maalaamisen halua, ei minusta koskaan olisi tullut sitä mikä nyt olen. Älkää luulko, että tahdon itseäni ylistää. Olen heikko, viheliäinen olento, mutta olen Jumalan lapsi. Olemmehan kaikki kolme hänen luottavaisia lapsiansa.

Komeat rotuhevoset korskuivat ja tömistelivät keveiden, sirotekoisten wieniläisten vaunujen edessä. Vanha ajurimme levittelihe istuimellaan sillä suurenmoisella arvokkuudella, joka on ominaista vanhoille ajureille vanhoissa suvuissa. Nauhoitettu palvelija, jolla oli valkoiset hansikkaat kädessä ja joka aina herrasväkensä nähden oli nöyrä, mutta muita kohtaan kopea ja nenäkäs, seisoi takana, minun ajaessani vastaiseen kotiini rouva Staalin luokse Farumiin. Hän ei voinut ottaa vastaan kamarineitiäni, ja minä mietin siinä istuessani, mitenkä tulisin toimeen omin neuvoin, joka tuntui minusta sekä hullunkuriselta että vaikealta.

Vihdoin pysähdyimme soman pienen yksikerroksisen talon edustalle. Sen seinä peittivät ruusu- ja viiniköynnökset aina katolle asti, jossa muodostivat seppeleen kahden isonlaisen ullakkoakkunan ympärille. Talon ympärillä oli sievä puutarha. Kirkkaat akkunat loistivat iltauringon valossa. Pieni kanarialintu, jonka häkki riippui ulkopuolella, lauleli iloisesti ja nokki vihreätä linnunruohoansa. Iltakello soi, ja avonaisessa ovesa seisoi professori iloinen hymy huulilla, ja hänen vieressään kaunis vanha nainen lumivalkeisin hiuksin sekä hymyilevä, ruskeasilmäinen talonpoikaistyttö ottamassa minua vastaan.“

„Se oli Karen!“ huudahti Minna käsiään taputtaen.

„Niin, Karen se olikin. Hän nyykäytti minulle päätään. Professori auttoi minut alas ja isoäiti ojensi minulle kätensä toivottaen minut tervetulleeksi. Vaunut

vierivät pois, ja minä astuin matalasta ovesta kauniiseen pieneen huoneeseen, jossa kaikki oli niin kiiltävän puhdasta, yhtä puhtoista kuin isoäidin sydämissä. Mieleni kävi heti tyyneksi ja rauhalliseksi, tuntui niin hyvältä ollakseni ja kuitenkin ihmettelin, että niin todella oli laita.

Sohvan yläpuolella riippui isänne muotokuva. „Eikö se ole kaunis“, virkkoi isoäiti. „Sen antoi professori minulle joululahjaksi, ja minusta tuntuu, kuin olisi hän ilmielävänä luonani; voin aivan noihin silmiin katsomalla katsoa suoraan hänen rehelliseen sydämeensä.“

Pian huomasin, että olin joutunut ihmisten seuraan, jotka kokonaan erosivat niistä, joiden kanssa ennen olin seurustellut. Vaikka isoäidin näkö oli huono, vaikka hän käveli vaivaloisesti ja yleensä oli heikko, puheli hän iloisesti ja nuorekkaasti, sillä hänen sydämensä oli pysynyt nuorena. Pitkä elämä monine suruineen ei ollut häneltä rauhaa riistänyt, vaan oli sitä päinvastoin hänelle antanut. Tulevaisuus hämmötti valoisana isoäidin ajatuksissa, sillä hänen tekonsa eivät valoa paenneet; palvelija oli saava palkkansa. Hän puhui tulevasta elämästä semmoisella varmuudella, kuin olisi sitä jo kokenut, ja kuolemasta, — kuolemasta, jota meidän piireissämme mikäli mahdollista koetettiin unohtaa, — tyyneydellä, joka minua hämmästytti: „Vapahtaja on oleva luonani viimeisenä hetkenäni. Luotan hänen armoonsa.“ Vaikka minulle osotettiin suurta hienotuntoisuutta, tunsin kuitenkin selvään, että he olisivat kohdelleet minua samalla tapaa, jos olisin ollut vähäpätöinen, varaton tyttö, mutta en siitä loukkaantunut, päinvastoin, se kohotti heitä silmissäni. Olin nähnyt niin paljon nöyristelyä ja imartelua, että se oli käynyt minulle vastenmieliseksi.

Kuinka kunnianarvoiselta näyttikään isoäiti sileässä mustassa puvussa lumivalkeine kauluksineen ja myssyineen ja hopeanhoitoisine hiuksineen. Kuinka oivallisesti pieni veitikkamainen hymy häntä somisti, sillä isoäiti hymyili usein veitikkamaisesti, ja hän osasi laskea leikkiä, jos kohta puhua vakavastikin milloin tarvittiin. Vaikka professori oli yli viidenkymmenen ikäinen, oli hän kuitenkin isoäidin mielestä nuori mies. Olihan isoäiti kantanut hänet kasteellekin ja oli siis tavallaan oikeutettu pitämään professoria jonkinmoisen äidillisen vallan alla.

Vaieten kuuntelin minä heidän keskusteluaan. En ollut tottunut puhumaan heidän tavallaan, mutta mielelläni heitä kuuntelin. Ainoa seikka, johon en oikein voinut tottua, oli se, että Karen huoneessa askaroidessaan sekaantui puheeseen. Hänen ystävällisyytensä minua kohtaan, tapa, jolla hän sanoi: „Taitaa olla koti-ikävä, vai kuinka?“ loukkasi minua niin, että selvästi lausuin julki paheksumiseni.

„Te ette tunne Karenia“, sanoi professori. „Hän on todellinen aarre. Hän tuli tänne viidentoista vuotiaana ja on nyt kahdenkymmenenviiden vanha. Hän elää kokonaan rouvaansa varten, auttaa häntä kaikessa ja hoitelee häntä kaikin tavoin. Äskettäin kosi häntä muuan poika, josta hän piti, mutta arvatkaa mitä hän vastasi: 'Minä en jätä vanhaa rouvaani. Hänen ei tarvitse nähdä vierasta palvelijaa luonaan. Tiedän, kuinka hän tahtoo kaikki askareet toimitettaviksi, ja olen täällä loppuun asti. Jos tahdot odottaa, niin voit sen tehdä.' — Ettekö nyt myönnä, että Karenilla on oikeus puuttua puheeseen ja tavallaan pitää itseään perheeseen kuuluvana?“

Lauantai iltapäivänä — olin silloin ollut siellä neljä päivää — huomasin erikoisen ilon kuvastuvan kaikkien

kasvoille ja sain pian tietää syyn siihen: Talon poikaa odotettiin tulevaksi.

Hän näytti erinomaisen iloiselta tullessaan täyttä laukkaa ratsastain, hyppäsi alas hevosen selästä ja suuteli isoäidin kättä varmaankin parikymmentä kertaa. Ajattelin itseseni, näyttiköhän niin iloiselta sen vuoksi, että oli niin hyvä.

„Teillä on varmaankin täällä ikävä, kreivitär Örnklo“, sanoi hän minulle ystävällisesti, „mutta senhän sanoin jo edeltäpäin veljellenne“.

„Ei millään muotoa“, vastasin minä melkein loukkaantuneena.

Oli ihana ilta, ja me joimme teetä puutarhan lehtimajassa. Kuu pilkisti lehmusten lomitse, puhe sujui vilkkaasti, nauru helkähteli. Karen kääri isoäidin kiireestä kantapäähän villaisiin vaippoihin ja istuutui sitten luoksemme lehtimajaan sinistä sukkaansa kutomaan; hän varmaankin arveli, että noin ulko-ilmassa saattoi olla tavallista tuttavallisempi.

Myöhään me erosimme, mutta isänne oli lausunut sanoja, jotka karkottivat unen silmistäni. „Kuinka surkeata onkaan niiden elämä, jotka vaeltavat umpimähkään, ilman päämäärää, ilman valoa.“ Nuo hänen sanansa kai kuivat alati korvissani.

„Mitä hän niillä tarkoitti?“ kysyin minä aamulla isoäidiltä. „Kenties ne koskevat miestä, jos kohta minä tunnenkin monta miestä, joilla ei ole vähintäkään päämäärää, mutta meillä naisillahan ei ole sitä koskaan.“

„Rakas, nuori tyttöseni, meillä on kaikilla päämäärä: taivas. Saavuttaaksemme sen, on meidän edistyttävä hyvässä ja Jumalan nimessä toimittava siinä piirissä, — olkoon se kuinka pieni tahansa, — joka on meille oso-

tettu. Meidän on kehitettävä taipumuksiamme, käyttäkäsemme niitä, samoin kuin muita saamiamme lahjoja, lähimmäistemme hyödyksi ja Jumalan kunniaksi. Kaikilla meillä on myöskin valoa; se säteilee raamatun lehdiltä osottaen meille tietä.“

Niin hän sanoi, ja hänen sanansa olivat kuin valmistuksena saarnaan, jonka kuulumme kirkossa: „Olkaa siiveät ja nöyrät sydämmestä.“ — Voi minua, sillä sitä en minä ollut, mutta olisin toivonut sitä olleeni, ja se on ensi askel parannukseen.

Kotiin tultuani koetin parhaani mukaan miellytellä Karenia. Olinhan sitä ennen kopeudessaani loukannut häntä.

Jonkun aikaa sen jälkeen sai isänne virkavapautta, ja silloin alkoi ihanin aika elämässäni. Tunsin sydämmeni jalostuvan ja laajenevan. Tuhannet vanhat sulut ja rajat särkyivät kuin saippuakuplat. Tosin sain uusia velvollisuuksia, joita ennen en ollut tuntenut, mutta sain myöskin oikeuksia, suuria oikeuksia, sillä minusta tuli Jumalan lapsi.

Miten sanomattomasti nautinkaan luonnosta! Minusta tuntui kuin olisi maailma tullut uudeksi, uudeksi Jumalakin. Hän ei enää ollut se kaukainen Jumala taivaan avaruudessa, jota ennen laimeat rukoukseni olivat tarkoittaneet, vaan elävä, läsnäoleva, armorikas Jumala, joka vaikutti voimakkaasti hengellensä palvelijoittensa sydämissä, niin että he innolla työskentelivät kaiken hyvän palveluksessa.

En enää maalannut. Lahjani olivat vähäpätöiset, ja minulla oli muuta tärkeämpää ajateltavaa. Aamulla varhain oli minun tapana istua mietiskelyyn vaipuneena eräällä kauniilla paikalla talon läheisyydessä. Käsitin en-

tisen elämäni puutteet ja korotin ääneni kiitosvirreksi Jumalan armoa ja rauhaa ylistäen.

Karenista ja minusta tuli hyvät ystävät, minä autoin häntä ja vaalin isoäitiä ja professoria. Oli niin uutta ja mieltävirkistävää palvella muita. Toisinaan voin melkein kuvitella mielessäni, että aina olin ollut siellä, että olin talon omia lapsia.

Isänne elävään jumalanpelkoon ja ihmisrakkauteen perustuvat mielipiteet, ne minussa muutoksen aikaansai-
vat, vaan rakkaudesta häneen se ei suinkaan tapahtunut. Rakkaus tuli myöhemmin, se heräsi, kuten nuoren tytön rakkauden aina tulee herätä, — muuta en voi ajatella — sen jälkeen kun olin huomannut, että hän rakasti minua.

En voi käsittää, kuinka hän saattoi minuun kiintyä. Olihan hän, isänne, paljoa parempi minua, jalo, ylevämielinen, lujaluontoinen, todellinen kelpo miehen perikuva.

Suoruutensa ja rehellisyytensä vuoksi ei hän voinut tunteitaan peittää, joten minä, kauan ennen kuin hän minulle tunteensa tunnusti, olin lukenut sen hänen katseistaan ja kuullut sen hänen äänestään.

Eräänä aamuna palatessani tavallista varemmin kävelytänini, kuulin isoäidin, professorin ja Haraldin innokkaasti puhelevan puutarhassa. Aavistin, että he puhuivat minusta. Kuului siltä kuin isoäiti olisi vastustanut molempien toisten väitteitä, ja minusta tuntui kuin tulisi kohta-
loni ratkaistavaksi.

Kun tulin ulos puutarhaan, oli isoäiti yksinään. „Ettekö ikävöi takaisin veljenne luo?“ kysyi hän.

„En ollenkaan, olen onnellinen täällä.“

„Sitä tuskin voin uskoa. Varmaankin kaipaatte elin-
tapaa, johon olette tottunut, ja tuttavianne; täällä on

kaikki niin tasaista ja yksitoikkoista. Samantapaiset lapset kuitenkin paraiten leikkivät.“

Minä menin vanhuksen luo, kiedoin käteni hänen kaulansa ympäri ja itkin. „Ette varmaankaan ole minuun tyytyväinen“, sanoin, „ette enää pidä minusta“.

„Juuri sen vuoksi että pidän teistä, arvelen niin.“

„Jos te pitäisitte minusta, käsittäisitte hyvin, etten voi viettää samaa elämää kuin ennen. Semmoinen ylellisyys, jossa olen elänyt on nyt minusta syntiä, työttömyys on syntiä ja sentapainen puhe, jota siellä tavallisesti käytetään, kopea, kevytmielinen puhe on syntiä. Minun täytyy siis, varjellakseni sieluani, asettua tavallaan sotakannalle heitä kaikkia vastaan. Siitä koituu kova aika ja välistä luulen, etten tule sitä kestäämään.“

Isoäiti hymyili kyynelten läpi, painoi minut rintaansa vasten ja virkkoi: „Tapahtukoon sitten Jumalan nimessä, mitä on tapahtuva.“ Hän läksi pois, ja melkein samassa silmänräpäyksessä seisoi Harald edessäni.

„Jos pitäisin ylhäisyyttä ja rikkautta elämän onnena“, alkoi hän, ja hänen äänensä värähti mielenliikutuksesta, „siinä tapauksessa en, niin syvästi kuin teitä rakastankin, koskaan pyytäisi teidän kättänne. Mutta siinä ei ole elämän onni. Avioliitto, jossa mies ja vaimo Jumalan pelossa, rakkaudessa ja yksimielisyydessä vaeltavat tietänsä, lohduttaen ja tukien toisiaan, ollen rikkaita, siksi että ovat tyytyväisiä, se minusta tuntuu elämän onnelta. En pyydä teiltä vielä vastausta, punnitkaa asiaa tarkoin. Teidän täytyy luopua paljosta, jota vailla ette koskaan ole tottunut olemaan. Teidän tulee myöskin ajatella veljeenne. Mitä hän tästä arvelleekaan?“

Sanoin hänelle, etten tarvinnut ajatusaikaa, mutta etten vain oikein voinut käsittää, minkä vuoksi hän minusta

piti. Hän tarttui silloin käteeni ja vei minut isoäidin luo. Isoäiti tuli iloiseksi, mutta hänen iloonsa sekaantui hiukan surumielisyyttä. Professori, jonka vilkkaus on teille tuttu, oli aivan haltioissaan, ja Karen pudotti — ensi kertaa elämässään — kaksi lautasta pelkästä hämmästyksestä ja ilosta.

Minä olin onnellinen. Sanomattoman nöyränä ja kiitollisena otin vastaan onneni ansaitsemattomana lahjana Luojan kädestä. Minkäänlaisia esteitä en havainnut onnelleni. Niin olin itse muuttunut, että unohdin, mimmoinen veljeni Carl oli. Olihan hän pitänyt Haraldia liian hyvänä tätä maailmaa varten ja sitä paitsi oli hän aina arvostellut upseereja eri tavoin kuin muita. Kirjoitin hänelle sydämmellisen kirjeen enkä ensinkään pelännyt vastausta, vaan antauduin huolettomana onneni valtaan.

Mutta lienen liian laajapuheinen, ja te olette kenties myöskin liian nuoria tätä kuullaksenne, lapseni, mutta kun selailee muistojen kirjaa, riistää se kokonaan ajatukset mukaansa. Katsokaa, kuinka kuu paistaa kirikkaasti ja kauniisti! Niin se paistoi silloinkin, kun isänne ja minä istuimme pappilan kummulla puhellen keskenämme, tai kun isoäiti meidän käsivarsiemme nojassa käveli puutarhassa.

Vihdoinkin saapui veljeni vastaus. Saadessani kirjeen käteeni ja nähdessäni tuon tutun vaakunan ja yhtä tutun käsialan, valtasi minut pelko. Harhakuvitus haihtui, ja muistin veljeni semmoisena kuin hän oli. Kuitenkaan en ollut tarpeeksi valmistautunut kirjeen sisältöä varten. Veljeni oli raivoissaan. Solvauksia sateli isällemme ja minulle. Sen jälkeen seurasi pyyntöjä ja mitä hellimpiä lupauksia. Kaikki unohdettaisiin, minä pysyisin hänen

rakkaana siskonaan, kunpa vain purkaisin kihlaukseni, mutta ellen sitä tekisi, ellen paikalla Haraldia jättäisi, silloin olisi kiittämötön sisar veljen ajatuksissa kuollut, jalkani ei saisi koskaan astua hänen kynnyksensä yli, eikä hän enää koskaan tahtois minua nähdä.

Tunsin katkeraa tuskaa, vaan en rahtuakaan epäilystä enkä epäröimistä. En näyttänyt kirjettä kellekään, vaan lähetin sen holhojalleni liittäen siihen seikkaperäisen kirjeen itseltäni, jossa kiitin häntä siitä hyvästä, mitä hän oli tahtonut minuun istuttaa, ja jota nyt ymmärsin pitää arvossa. Kuvasin siinä hänelle koko entisen ja nykyisen sieluntilani sekä isoäidin, professori Langen ja Haraldin vaikutuksen itseeni.

Kunnon pastori ei kirjoittanut, vaan tuli itse luokseni.

Hän syleili minua, laski kätensä pääni päälle ja lausui: „Kun te olitte pieni tyttö ja istuitte minun sylissäni, rukoilin koko sydämmestäni Herraa varjelemaan lammastaan ja hän kuuli rukoukseni. Olkoon nyt entisyytenne teille kuollut, mutta sen ystävyuden perusteella, joka vallitsi isänne ja minun välillä, annan teille hänen siunauksensa. Tosin hän oli ylpeä mies, mutta hän pani arvoa tosi ansioon, missä tahansa sitä tapasi. Hän ei olisi kieltänyt teiltä suostumustaan.“

Ne sanat lohduttivat. Ensimmäistä kertaa silloin toden teolla isääni ajattelin, ja ajatuksiini sekaantui katumusta siitä, etten ollut häntä kaivannut, kuten tyttären aina pitäisi kaivata isäänsä.

Vähän aikaa sen jälkeen olivat häämme. Professori oli koristanut puutarhan lipuilla ja huoneet komeilla georgiini-koivunlehdillä. Hän oli heittänyt kaikki huolet, kuten hän niin erinomaisesti taitaa, ja oli iloinen kuin lapsi. Ihmeellistä kyllä olin minäkin levollinen, luottavainen ja

iloinen kuin lapsi. Taakka, joka oli minua painanut siitä asti kuin sain Carlin kirjeen, oli kuin poishaihtunut. Puhtaampaa iloa olisin tuskin voinut tuntea. Mutta isänne vaan pysyi vakavana.

„Louise“, sanoi hän minulle, „oletko nyt vain varma siitä, että minä voin olla sinulle kylläksi, ettet sinä koskaan —“, mutta minä panin käteni hänen suunsa eteen estäen häntä jatkamasta.

Karen, jonka kanssa olin ollut erinomaisen hyvissä väleissä, hämmästytti minua pitämällä sangen ankaran puheen: „Te saatte niin hyvän miehen, kuin suinkin voitte toivoa. Muistakaa nyt olla mukautuvainen, näppärä, huolellinen ja säästäväinen vaimo, älkääkä suinkaan ruvetko ylhäisiä oikkuja näyttämään, älkää tulko semmoiseksi kuin olitte tähän taloon tullessanne, sillä silloinhan tuskin tiesitte, viitsisittekö vastata, kun teitä puhutteli.“

„En koskaan“, vastasin minä, ja lepytettynä tavasta, jolla otin hänen kehotuksensa vastaan, painoi Karen minun sydäntään vasten vakuuttaen, että olin kaikkein herttaisain tyttö ja ainoa, joka sopi hänen nuorelle herralleen.

Isoäiti laski kätensä päämme päälle ja lausui: „Minulla on ollut sinusta iloa vanhuuteni päivinä, poikani, siitä hetkestä asti kun tulit talooni, ja iloa tunnen myöskin valinnastasi.“

Me asetuiimme tähän nykyiseen asuntoomme asumaan, ja onni ja rauha seurasi meitä. Uutta ja mieltäkiinnittävää oli minusta rahojen tarkka laskeminen, säästäminen, ruuan valmistaminen ja kodin hoito. Isänne oli niin hellä minua kohtaan, hän oli niin reipas ja hauska. Olimme yhtä mieltä kaikissa tärkeimmissä kysymyksissä, mutta eri mieltä pikkuasioissa, joka luullakseni on välttämätön ehto täysin onnelliselle yhteiselämälle. Seuraa-

vana vuonna syyskuussa lahjoitti Jumala meille sinut, Minnaseni. Sanomaton rakkaus ympäröi kehtoasi. Isoäiti matkusti sinua katsomaan. Isäsi lauleli sinulle, ja professori sinua tuuditti. Karen keitti korppuvelliä, ja Mette sirotti kukkasia päänaluksellesi. — Se oli isoäidin viimeinen matka. Hiljaa ja rauhallisesti nukkui hän pian sen jälkeen kuolon uneen Vapahtajaansa turvaten, aivan niin kuin oli toivonut ja uskonut. Se oli meille kova isku, mutta suruumme ei sekoittunut katkeruutta. Ainoastaan professori oli aivan epätoivoissaan. Karenia lohdutti se tieto, että hän oli täyttänyt velvollisuutensa. Hänen kosijansa, nuori talonpoika, oli häntä odottanut, ja heidät kuulutettiin vähän aikaa isoäidin hautajaisten jälkeen. — Isoäidin pieni talo myytiin. Karen sai hänen tavaransa, paitsi isänne muotokuvaa, kirjoja ja suurta nojatuolia, jonka olette nähneet professorin huoneessa.

„Äiti pysähtyi, ja me aioimme nousta. „Ei, lapseni, te saatte kuulla enemmän, kaiken“, sanoi hän.

„Pieni Minnamme ei oikein viihtynyt Kööpenhaminan ilmassa, jonka vuoksi päätimme oleskella kuukauden Farumissa. Me vuokrasimme kaksi huonetta isoäidin talon yläkerrassa. Tuo talo oli niin täynnä muistoja hänen rakkaudestaan. Se oli ollut Haraldin koti hänen toisesta ikävuodestaan pitäen. Kadettina ollessaan oli hän viettänyt loma-aikansa samassa huoneessa, jossa Minnan kehto kiikkui, mutta isoäidin lempeän äänen ja Karenin kaikuvan, joskaan ei kaunisointuisen laulun sijasta kuului nyt alakerrasta melua ja kiistaa, kun talon uusi omistaja torui huolimatonta palvelijaansa. Joka tapauksessa oli se ihana aika. Me kuletimme sinua pienissä vaunuissa mukana kävelyillämme, Minna, ja pian saimme nähdä ruusujen kukoistavan poskillasi. Eräänä

yönä keskellä heinäkuuta heräsimme kellojen soittoon ja meluun. Taivas oli tulipunainen. Naapuritalo oli ilmi tulessa.

Kiireesti me nousimme ja pukeuduimme. Isänne rupesi johtamaan säikähtyneitä ihmisiä, joita tulvi paikalle joka taholta. Hän piti huolta siitä, että ihmiset ja eläimet saatiin ulos, ja että ruiskut pelastivat lähellä olevat rakennukset, sillä palavaa kartanoa ei voitu pelastaa. Äkkiä kuului huuto: „Hupsu Anna!“ Hänet oli unohdettu ylisille erääseen ulkokuoneeseen, jota liekit jo kokonaan ympäröivät. Kukaan ei luullut häntä voitavan enää pelastaa. Silloin tuli isänne luokseni ja katsoen minua rukoilevasti silmiin, sanoi hän: „Louise, saanko minä koettaa?“ Minä kuulin mielipuolen huutavan, enkä voinut kieltää. Isänne nousi savuavia tikapuita ylös.

Hetken kuluttua palasi hän tuoden Annan mukanaan. Hän jätti hänet ympärillä seisovien huostaan, mutta juuri kun luulin isänne pelastetuksi, putosi hirsi hänen rintaansa vasten ja hän kaatui maahan.

Kun hän avasi silmänsä, pyysi hän nähdä Minnaa. Hän hymyili sinulle ja minulle ja sanoi: „Kun sinä rupesit sotilaan vaimoksi, Louise, täytyi sinun valmistautua siihen, että hän kaatuisi taistelussa. Tämä oli taistelua luonnonvoimia vastaan. — Olen ihmeellisen levollinen, rakas vaimoni. Tiedän että Jumala pitää teistä huolen. Hänen haltuunsa annan henkeni.“ Hän kohotti päätänsä, vaipui sitten alas takaisin, ja polvillani hänen vieressään olin minä, lapsi käsivarrellani; olin leski, vaan en turvaton. Tuntui kuin olisi hymy, joka viipyi puoli-soni huulilla, antanut minulle aavistuksen taivaasta. Jumala oli ollut minulle niin armollinen, että olin oppinut häntä rakastamaan, häneen täysin luottamaan, turvautu-

maan näkymättömään aivan kuin olisin hänet nähnyt, kuten Haraldinikin oli tehnyt.

Kun Carl sai kuulla suuresta surusta, joka oli minua kohdannut, kirjoitti hän, että jos tunnustaisin olleeni väärässä ja katuisin tekoani, antaisi hän minulle anteeksi, koska Herra oli minua niin ankarasti rangaissut. Vastaukseni oli lyhyt, ja siitä asti emme ole olleet minkäänlaisessa yhteydessä keskenämme.

Uskollisen ystävämme pastori Skaun kautta olen vuosittain vastaanottanut minulle tulevat 400 riksiä. Veljeäni en ole koskaan ennen tavannut, mutta olen tavannut herra Höppen. Hän katsoi minua ivallisesti suoraan silmiin nostamatta lakkiaan. Kuitenkaan en häneen voinut suuttua, vaan olisin voinut itkeä säälistä häntä kohtaan. Tuhat kertaa parempi on saada osakseen pahuutta kuin itse tehdä pahaa.

Ja nyt, rakkaat lapseni, ette saa liian kovasti tuomita veljeäni. Hänen käsityksensä mukaan hän tuskin olisi voinut toisin menetellä. Hän oli kysynyt minulta, hyväksyinkö minä hänen valittunsa, vaikka hän kaikin puolin oli sopiva. Minä olin veljeni ylpeys, ja hän oli minusta suuria toivonut. — Kenties hän lopulta kuitenkin muuttaa mielensä, niin että me vielä voimme sopia keskenämme. Mitä minuun tulee, en voi mitään katua.“

„Voi ei! Ei sinulla ole mitään kaduttavaa“, huudahdimme Minna ja minä yhteen ääneen ja syleilimme itkien äitiä.

„Älkää itkekö, Jumala on ollut hyvä minua kohtaan. Suuren ilon on hän lahjoittanut minulle sinun kauttasi, Marie; olethan sinä minulle yhtä rakas kuin Minna. Hän on meille aina antanut jokapäiväisen leivän ja rauhansa, joka käy yli kaiken ymmärryksen.“

Äiti nousi ja vielä puoleksi muistoihin vaipuneena meni hän akkunan luo ja jäi tuijottamaan kirkasta taivasta kohti. Minä hiivin hiljaa ulos huoneesta ja koputin professori Langen ovelle. Hän oli puettuna hännystakkiin valmiina lähtemään pitoihin.

„Mitä näenkään“, huudahti hän, „pikku Miekö se tulee minua tervehtimään“.

„Voi, näen että olette poislähtemässä. Olisin pyytänyt teitä tulemaan luoksemme täksi iltaa. Äiti on ker-tonut meille menneisyydestä, ja teidän seuranne olisi häntä ilahuttanut.“

Anteeksiantamattomalla kevytmielisyydellä, jolla professori yleensä kohteli kutsuja ja vaatteitaan, veti hän käsistä valkoiset hansikkaansa niin kiivaasti, että ne repesivät, ja huudahti:

„Juhlijat tulevat minuttakin toimeen! Ensimmäistä kertaa sinä minulta jotain pyydät, pikku Mie, enkä minä henno kieltää. Mene sinä nyt äidin luo, ja kun minä olen saanut kaiken tämän joutavan päältäni pois, tulen sitten kuin itsestäni.“

Hän oli hyvin tervetullut. Sytytettiin kaksi vaha-kynttilää lampun lisäksi ja katettiin meidän tapoihimme nähden ylellinen illallispöytä. Syötyä pelasimme sitten noppaa omien puittemme pähkinöillä. Kunnon professori koetti parhaansa mukaan meitä huvittaa. Minna nauroi täyttä kurkkua, ja tartutti naurunsa muihinkin. Äiti nauroi sydämensä pohjasta, ja minäkin muitten mukana, mutta kun olimme menneet levolle, ja kuulin heidän taiseisesta hengityksestään, että he nukkuivat, kohotin akkunaverhoa, katselin tähtikirkasta taivasta ja ajattelin veljeä, joka ajoi komeassa reessään turkiksiin käärittynä, ja sisarta, joka yksinkertaisessa päällystakissaan sai kul-

kea jalan. Ihmettelin että veli voi hylätä sisarensa sen vuoksi, että tämä meni naimisiin parhaimman miehen kanssa maan päällä. Mietiskelin, mitä korkein olento, maailman ja tuon ihanan taivaan Herra, mahtoi arvella hänen käytöksestään, ja sitten panin käteni ristiin ja pyysin Jumalaa siunaamaan hyväntekijääni ja hänen lastansa.

KUUEDES LUKU.

Kuultuamme äidin kertomuksen, rakastimme häntä, jos mahdollista, vielä enemmän kuin ennen. Minna rakenteli tuulentupia, miten sisaren ja veljen sovinto olisi tapahtuva, mutta äidille ei siitä mitään puhuttu.

„Hän tulee aivan varmaan kerran kolkuttamaan meidän oveamme, Marie, tunnustamaan olevansa väärässä ja pyytämään äidiltä anteeksi. Sitten me oikein paljon pidämme kiltistä Carl enosta, ja hänen lapsensa, pienet herttaiset serkkumme, tulevat meitä tervehtimään. Hänen vaimostaan, tädistä, — on niin hauska ajatella että meillä on tätikin, — hänestä tulen äärettömästi pitämään, mutta herra Höppeä en voi kärsiä. Mutta kenties hänkin on tullut toisenlaiseksi, paremmaksi ihmiseksi.“

Kun Minna ja minä olimme kuudentoista ikäiset, kävimme rippikoulua ystävämme pastori Skaun luona yhdessä hänen tyttärensä kanssa.

Pikku Noline raukka itki katkerasti, kun opetusaika oli kulunut, ja isän selitykset kristinuskosta olivat saaneet kaikki hyvät tunteet hänen sydämessään hereille.

„Voi, minä olen niin paha, niin kovin paha! Se on totinen tosi. Tulisihan minun aina olla semmoinen kuin

olla pitäisi, vaikkapa vain ilahuttaakseni isääni, omaa hyvää isääni. Ette tiedä kuinka hirmuisen karkäs minä olen pilkkaamaan ihmisiä ja valehtelemaan, niin, olen lisäksi tottelematonkin. Eilen luin erästä kirjaa, jota isä oli kieltänyt minua lukemasta. Mutta tästä lähtien koetan tulla paremmaksi. Isällä on kyllin huolia muutenkin; minä en tahdo että hän saa useampia ryppyjä otsalleen, vaan koetan poistaa nekin, jotka hänellä jo on.“

Lohdutettuna tästä hyvästä päätöksestä pyyhki hän kyyneleet poskiltaan, hengitti nenäliinallensa ja painoi sen kauniita ruskeita silmiään vasten, pyörähti sitten peilin eteen, satoi hattunsa nauhat komeaksi ruususolmuksi, silitti tukkaa kädellään, näytteli pikkuruisen valkoisia hampaitaan, järjesteli mantiljaansa, oikaisi itseään ja kuiskasi mennessään ohitsemme: „Äiti ja minä ostimme eilen silkkikangasta minulle puvuksi. Se on niin paksua, että melkein pysyy pystyssä itsestään. Minä saan kellon ja kellonvitjat isoäidiltä sekä timanttisoljen täti Janelta.“

Meidän ajatellessamme ripillemenon tärkeyttä, kas-teemme liiton vahvistusta, tuntui siltä kuin muut toverimme — eivät kaikki, mutta useimmat — olisivat pitäneet sitä ainoastaan tilaisuutena saada kaikenlaisia koristeita, tulla täysikasvuiseksi ja päästä mukaan seuraelämään. He toivoivat itselleen kaikkein parasta tavaraa, jota vastoin me tahdoimme tuottaa äidille niin vähän kustannuksia ja vaivaa kuin suinkin. Säästölaatikko, johon äiti monen vuoden kuluessa oli pistänyt pienet säästönsä tätä tilaisuutta varten, särettiin ja sen sisältö riitti hyvästi meidän tarpeisiimme.

Kun heräsin ripillemenon päivänä, oli Minna jo nousut. Minä kiiruhdin etuhuoneeseen ja tapasin hänet seisomassa isän muotokuvan edessä.

„Marie, minä olen hartaasti rukoillut Jumalaa, että hän auttaisi minua pitämään lupauksen, jonka tänään tulen tekemään, sillä omasta voimastani en siihen kykene, sen tunnen niin selvään, ja ellen sitä pitäisi, en enää koskaan voisi olla iloinen. Anna anteeksi, Marie, kaikki millä olen mieltäsi pahoittanut.“

„Voi, Minna, sinä saatat minut punastumaan. Mitäpä minä vastaisinkaan sinulle, sinulle, joka aina olet ollut hyvä minua kohtaan. Sydämmeni on täynnä kiittolisuutta Jumalaa, äitiä, sinua ja professoria kohtaan. Olen sanomattoman iloinen, mutta kuitenkin minäkin pelkään, etten aina ole semmoinen kuin olla pitäisi, niinhyvin pikkuseikoissa kuin tärkeimmissäkin asioissa.“

„Hyvää huomenta, lapseni! Joka seisoo, katsokoon ettei lankee. Iloitsen kuullessani, ett'ette luota omiin voimiinne, vaan Jumalaan. Hän kyllä teitä tukee. Jos sydämmenne ovat hänen omansa, tulette myöskin toimimaan hänen tahtonsa mukaan.“

Mette toi Minnalle erinomaisen sievän ruusunnupuista, kieloista ja myrtinoksista solmitun kukkaisvihkon, jotka hän salassa oli lemmikilleen kasvattanut pienessä kamarissaan. Minulle hän ojensi kirjavan kimpun keltaisia, sinipunaisia ja valkoisia kevätsahrameja, jotka hän oli poiminut puutarhasta.

Äiti ja Minna melkein suuttuivat Metelle tästä erotuksesta, mutta minä kiitin häntä sydämmellisesti ja kehuin häntä siitä, että hän antoi sisarelleni ne kukat, jotka hänelle paraiten sopivat.

„Mutta kevätsahramit eivät sovi sinulle, Marie“, väitti professori. „Jos Minna muistuttaa ruusuja, liljoja ja myrtinoksia, kuten hän todella tekeekin, niin muistutat

sinä kainoja orvokkeja, ja kimpun niitä minä annan sinulle.“

„Nyt on minun aika lähteä“, sanoi ystävämme, kun palasimme kotiin käytyämme yhdessä Herran ehtoollisella. „Maa on jo kauan polttanut jalkojeni alla, ja olen viipynyt täällä näin kauan ainoastaan teidän tähtenne, lapset. — Tässä on rahaa lintujani varten, rouva Staal. Hyvästi ja voikaa hyvin! Jospa kuitenkin voisin ottaa teidät mukaani ‚la bella Italia’an!‘“

Hän sulki meidät kaikki kolme syliinsä, suuteli jokaista erikseen otsalle ja katseli meitä sanomattoman hellästi. En silloin voinut aavistaa, kuinka toisenlaisessa ympäristössä hänet seuraavan kerran tapaisin.

Kaikki rakkaat ystävämme jättivät meidät. Niinpä pastori Skaukin, joka sai papinviran maaseudulla.

„Parhaasta päästä olen sitä hakenut Nicolinen tähden“, sanoi hän suoraan. „Hänen äitinsä varakas, laaja suku häntä hemmottelee ja pilaa. Voidakseni säilyttää kotirauhan ja perheonnen, täytyy minun muuttaa maalle. Voidakseni suojella lastani tulemasta huikentelevaiseksi, kevytmieliseksi ja turhamaiseksi on minun muutettava maalle, ja voidakseni jotain varsinaista toimittaa Herrani palveluksessa, on minun myöskin muutettava maalle. Täällä kaupungissa en enää kelpaa. Olen liian vanhanaikainen, en voi asettua nykyisen itseviisaan nuorison kannalle, enkä sen vuoksi kykene heihin vaikuttamaan.“

Rouva Skau oli epätoivon partaalla, mutta rauhoittui vähitellen ajatellessaan suurempia tuloja ja vierailemista talvisaikaan pääkaupungissa. Nicoline ei oikein tiennyt, ollako iloinen vai surullinen.

„Ajatelkaa, mitä kaikkea minulta menee hukkaan“, sanoi hän jäähyvästellessään, „tanssiaiset, teatteri, mei-

dän pienet sunnuntaipitomme, Jane tädin kutsut! Jospa. minusta nyt edes tulisi parempi ihminen, kuten isä luulee. Rupean oikein voimieni takaa kirnuamaan voita, valmistamaan juustoa ja makkaroita. Lähetän kyllä niitä teillekin. Ja sitten aion kävellä yksinäni suuressa puutarhassamme haaveilemassa. Lupaattehan pian tulla meillä käymään ja kirjoittaa minulle, te rakkaat, rakkaat työt. Arvatkaapa muuten, miten Ludvig serkku minulle sanoi eilen, voinenkohan sitä kertoa? Ettehän minua ankarasti tuomitse, äläkä sinä, Marie, heti rupea noin vakavan näköiseksi, sillä enhän minä voi sille mitään, että Ludvig serkku puhuu semmoisia tuhuuksia, kuin että: „kun tuommoinen näppärä, pieni sievä Kööpenhaminatar joutuu maalle, panee hän kaikkien nuorten miesten päät pyörälle kymmenen peninkulman alalla“.

„Luulen todellakin“, sanoi äiti, joka oli kuullut hänen löpötyksensä, „että pikku Nicolinen on aika joutua toiseen seurapiiriin ja saada toisia ajatuksia pieneen päähänsä“.

Seurasi sitten ihana kesä. Äiti ja me olimme kuin ystävättäriä, ja kuitenkin oli hän meitä niin paljon etevämpi, kuitenkin olivat keskustelumme hänen kanssaan meille niin suuresti opettavaisia. — Miten selvään muistan suuren puun Söndermarkenissa ja sen siimeksessä penkin, jolla istuimme lukien kukin vuoroomme ääneen David Copperfield'ia. Meillä oli evästä mukanamme ja Minna jakoi osansa lintujen, professorin lasten kanssa, joiksi hän niitä sanoi.

Me pidimme vuoroon talousviikkoa ja kilpailimme ruuan valmistamisessa saadaksemme sen niin maukkaaksi kuin mahdollista, käyttämällä niin vähän aineksia kuin suinkin.

Minna oli kasvanut pitkäksi ja solakaksi tytöksi. Hänellä ei tosin ollut äidin moitteettoman kaunista profiilia, mutta kuitenkin hän oli hyvin kaunis. Hänen ruusunpunaiset poskensa, kirkkaat, syvät siniset silmänsä, kiiltävä tukkansa, mutta ennen kaikkea tuo melkein häikäisevä hyvyyden ilme, joka kirkasti hänen kasvojaan, tekivät hänet hurmaavaksi. Miten helläsydäminen ja avomielinen hän olikaan ja uskoi hyvää kaikista ihmisistä aivan ihmeteltävässä määrässä. Olisi voinut siihen katsoen luulla häntä hiukan typeräksi, ellei hän muuten olisi ollut erittäin lahjakas tyttö. Tuo rajaton luottamus ihmisiin johtui siitä, että hänen ylevä, viaton henkensä ehdottomasti luuli muidenkin olevan yleviä ja viattomia. Kun hän kuuli jotakin pahaa, suri hän sitä, mutta se ei opettanut häntä tarkemmin ihmisiä tuntemaan. Jokainen yksityinen henkilö, jonka hän tapasi, oli yhtä kaikki hänen mielestään hyvä ja oivallinen. — „Autuaat ovat puhdassydämmiset.“

Kun kuulin Minnan laulavan sointuvalla äänellään tai hänen raikkaan, nuorekkaan naurunsa, kävin toisinaan hyvin alakuloiseksi ja rukoilin hartaasti Jumalaa, että kun suru kerran tulisi, — sillä kerran se oli tuleva, tätä ei voinut alati kestää, — se silloin ei kohtaisi häntä eikä kohtaisi äitiä, vaan minua yksin. Mutta toinen oli Herran tahto. Se kohtasi meitä kaikkia: Huhtikuussa, juuri vuosi ripillepääsymme jälkeen sairastui äiti.

Ensiksi luulimme, että hän oli hiukan vilustunut, valmistimme hänelle seljakeitettä sekä keitimme siirappia lusikassa kynttilän päällä, mutta siitä ei ollut mitään apua. Hänen tilansa huononi huononemistaan, kuume ylti, äiti ei enää saanut öisin unta, ja me päätimme vihdoin äidin vastustuksesta huolimatta kutsua lääkärin.

Valitsimme professori Langen monivuotisen ystävän, tohtori Stub'in. Heti tuli hän luoksemme. Hän oli omituinen, kuivakiskoinen vanha herra, joka aina piti takkiaan napitettuna kaulaan asti. Hänen kasvoistaan näki kyllä, että hän oli kokenut, kyvykäs ja tunnollinen, mutta näki myös, — niin ainakin meistä tuntui, — että hänen sydämensä oli tunteeton, ja vaikkakin hän tunnollisesti täytti velvollisuutensa, oli tulos hänelle kuitenkin yhdentekevä.

„Se on keuhkokuumetta“, vastasi hän tyyneesti minun pelokkaaseen kysymykseeni. Sitten hän kirjoitti reseptin ja antoi meille tarkkoja ohjeita hoidon suhteen.

Seurasi pitkä, raskas aika. Me valvoimme vuorotellen ja huolestuneina nukahdimme väliin pariaksi tuntia, herätäksemme jälleen säikähtyneinä levottomasta unesta. Äiti houraili usein, mutta oli houreissaankin hellä ja herttainen. Hän melkein pyysi anteeksi sairaana oloaan ja valitti hyvin harvoin.

„Marie“, virkkoi Minna eräänä päivänä minulle, kyynelten vieressä pitkin hänen kalpeita poskia, „rukoilkaamme koko sydämmestämme Jumalaa olemaan luonamme tänä aikana, että voisimme nöyrästi täyttää velvollisuutemme loppuun asti, että hän antaisi meille voimaa kantamaan kaikki, sillä jos hän tahtoo, täytyy meidän, eikö niin, sisko, nöyrästi kantaa kaikki“.

Hän sulki minut syliinsä, ja minä toistin: „Kaikki“, mutta tunsin, että yhtä en voisi kantaa, tunsin, että minun oli mahdoton edes rukoilla voimaa sen kantamiseen.

„Armahda häntä, Herra! Varjele häntä, Herra! Laske kätesi hänen päällensä, Vapahtajani, ja tee hänet terveeksi! Kaiken muun voin kantaa, vaan en tätä.“ Nämä olivat ainoat rukoukseni, jotka lakkaamatta kohosivat sy-

dämmestäni. — Minna oli tuhannen vertaa parempi minua.

Mette askaroi itkien keittiössä. Me emme uskaltaneet ollenkaan päästää häntä sisään äidin luokse, sillä hän oli niin meluava surussaan.

„Onko vaaraa?“ kysyi Minna lääkäriltä odottaen vastusten hänen vastaustaan.

„Kyllä tämä on vaarallinen tulehdus“, kuului hänen jääkylmä vastauksensa.

„Jos se tulee vielä pahemmaksi, Marie, kirjoitan minä Carl enolle; minusta olisi syntiä menetellä toisin. Voi, Marie, ole järkevä, Jumala voi vielä meitä auttaa.“

Pieni yölamppu valaisi himmeästi huonetta, kello naksutti tuskastuttavan kuuluvasti. Minna lepäsi unen horroksissa sohvalla. Tuon tuostakin nousi hän istualleen ja kysyi, miten oli äidin laita. Minulla oli käsityö helmassani, mutta en siihen koskenut. Kirja oli avoinna polvellani ja katseeni oli siihen luotuna, mutta rivit sulivat yhteen silmissäni. Ajatukseni eivät siinä pysyneet, vaan palasivat alati äidin luokse, joka kalpeana, mutta rauhallisena makasi vuoteellaan, vaipuneena omituisen tyyneen uneen, jommainen ei koskaan ennen ollut häntä tavannut. Minua rupesi pelottamaan, kumarruin hänen ylitsensä, panin käteni hänen sydämmelleen ja kuuntelin. Se sykki heikosti, mutta kuitenkin jotensakin tasaisesti. — Voi, se oli pitkä, pitkä yö. Kun Minna aamulla nousi, makasi äiti vielä samassa asennossa. Minna tahtoi, että kävisin nukkumaan, mutta minun olisi ollut mahdoton sitä tehdä. Tunti kului tunnin jälkeen. Meidät valtasi entistä suurempi pelko. Istuimme käsi kädessä ja katselimme äitiä.

Vihdoinkin tuli lääkäri. Tyynesti ja arvokkaasti astui hän vuoteen ääreen, otti äidin pienen, laihan käden omaansa ja koetti valtasuonta. Turhaan koetimme me hänen liikkumattomista kasvoistaan arvata hänen ajatuksiaan.

„Kauanko tätä unta on kestänyt?“

„Kello kahdestatoista yöllä.“

Jälleen koetti hän valtasuonta, kääntyi sitten meidän puoleemme ja virkkoi vetäessään hansikasta käteensä:

„Nyt voin ilmoittaa että vaara on ohi.“

„Sanokaa se vielä kerta.“

Ikäänkuin olisi luullut meitä hiukan kuuroiksi, toisti hän lujemmalla, mutta yhtä tyynellä äänellä: „Teidän äitinne elämä ei enää ole vaarassa“.

Minä heittäydyin Minnan syliin. Me itkimme molemmat, kuin olisivat sydämmemme olleet pakahtumaisillaan.

„Olisi varmaan parasta, että menisitte toiseen huoneeseen. Jos sairas sattuisi heräämään, ei mielenliikutus tekisi hänelle hyvää.“

„Kuinka voimme teitä kiittää, herra tohtori?“

„Olen vain tehnyt velvollisuuteni, nuoret neitini. Muuten olisi minulla muutamia määräyksiä annettavana, mutta odotan kernaammin huomiseen, sillä tänään tuskin minua ymmärtäisitte.“

Arvokkaasti astui hän ovesta ulos. Hänen kasvonsa ilmaisivat, että hän syvästi paheksui meidän mielenliikutustamme ja iloamme.

Ilma huoneissa kävi minulle liian raskaaksi. Juoksin ulos pieneen puutarhaamme, jossa en ollut käynyt yli kuukauteen. Silloin se oli ollut autio, talvisen lumen peittämä, mutta nyt se oli ikäänkuin ihmeen kautta,

kuten minusta tuntui, puhjennut täyteen kevätkukoistukseensa. Pähkinäpuut olivat tuoreen vihreät, syreenit kukkivat, tulpaanit loistivat kirjavissa puvuissaan, linnut lauloivat, kirsikkapuun valkokukkaiset oksat huojuivat leppeässä kevätuulessa.

Minut valtasi sanomaton onnen tunne. Lankesin polvilleni ja rukoilin kuiskaten: „Suo minulle anteeksi, Jumala, etten murheen hetkellä täydellä luottamuksella sanonut: tapahtukoon sinun tahtosi.“

Kun tulin sisään, istui Minna kirjoittamassa.

„Onneni oli niin suuri, Marie, etten voinut sitä yksin kantaa, vaan täytyi minun siitä jakaa professorille ja pastori Skaulle.“

Hän oli niin suloisen näköinen. Hänen poskensa olivat jälleen käyneet ruusunpunaisiksi. Näytti siltä kuin yövalvonta ja ponnistukset, nyt kun suru oli poissa, eivät olisi jättäneet häneen mitään jälkiä.

Kun äiti vihdoin heräsi, näytti hän hyvin voimattomalta, voimattomammalta kuin ennen, mutta hän oli aivan tyyni ja täydessä tajunnassaan. Hän nyökkäsi minulle, veti pääni alas tyynylleen ja suuteli minua otsalle.

„Nyt sinä pian paranet, äiti kulta.“

„Niin, minä voin sen nähdä niin hyvin yhtäältä kuin toisaaltakin“, kuiskasi hän ja katseli hymyillen ensin Minnaan ja sitten minuun.

Seuraavana päivänä istuutui tohtori Stub sohvaan, osotteeksi että hänellä oli meille tavallista enemmän saannottavaa.

„Tauti, tulehdus, on pian kokonaan parantuva, mutta sitä tulee seuraamaan jotensakin pitkällinen, joskaan ei tuskallinen eikä sairaalle epämiellyttävä, heikkous. Sitä on valvottava suurella tarkkaavaisuudella. Lämpimämpi

ilmanala olisi paras keino, mutta joka tapauksessa on teidän muutettava maalle, sillä puhdas ilma on potilaalle aivan välttämätön. Joka iltapuoli täytyy äitinne päästä ajelemaan. Hänen ravintonaan pitää pääasiallisesti olla metsänriistaa, ostereita, väkilientä. Myöskin pitää hänen saada lasillinen hyvää viiniä aamu- sekä iltapäivin. Koska paraneminen näin huomattavassa määrässä edistyy, arvelen minä, että piankin voitte matkustaa maalle.“

Kun tohtori oli mennyt, katsahdimme Minna ja minä toisiimme, ja niin kevyt ja iloinen oli mieleemme, että ensi hetkellä purskahdimme nauruun.

„Mistä ne varat otetaan, Mie?“

Hätävarat, joita äiti aina säästi odottamattomia menoja varten, eivät enää tulisi pitkälle riittämään. Niin, mistäpä sitten varoja saataisiin?

„Ne täytyy saada, Minna.“

Me katsoimme huolestuneina toisiimme, ajattelimme molemmat samaa, mutta kumpainenkaan emme tahtoneet sitä ensiksi sanoa.

„Mitä sinä ajattelet, Mie?“

„Samaa kuin sinäkin.“

„Tuleeko meidän se tehdä? Olemme näet niin yksinkin! Jospa meillä edes olisi rakas pastorimme neuvoa antamassa, sillä olemmehan niin nuoret toimimaan omin päin. — Olisiko isä suostunut siihen, että kääntyisimme Carl enon puoleen?“

„Luulen että hän olisi suostunut, rakastihan hän äitiä ylitse kaiken. Sitä paitsi voi kenties sovinto, jota niin usein olet toivonut, siten tulla solmituksi.“

Minna etsi heti paperin ja kynän. „Kun me toimimme parhaimman ymmärryksemme mukaan, kääntää Jumala kyllä asiat parhain päin“, sanoi hän.

Minna kirjoitti herttaisen, mutta samalla kuitenkin yläpeän kirjeen. Hän ei salannut käsitystään sedän käytöksestä, ei salannut sitä, ettei äiti koskaan tahtoisikään eikä voisi katua avioliittoaan.

„Vielä voimme hylätä tuuman“, sanoi hän, kun oli kirjeen sulkenut ja kirjoittanut päällekirjoituksen.

„Mutta sitä emme tee“, vastasin minä siepaten sen häneltä ja vieden sen kiireesti ulos Meten luo, joka uteliaana tarkasteli sen pitkää päällekirjoitusta.

SEITSEMÄS LUKU.

Kolme päivää oli kulunut. Äiti oli paljon parempi, ja niin suuri riemu meidät täytti nähdessämme hänen voimistuvan, että melkein kokonaan voitimme levottomuuden, jolla muuten olisimme vastausta odottaneet.

Minna oli mennyt ulos hengittämään raitista ilmaa, kun kirjeenkantaja kirjeen toi. Ajattelin viimeistä, jonka äiti sieltä päin oli saanut. Mitä tämä sisältäisi, suruako vai iloa? Katselin hienoa kuorta, varmaa käsialaa, vaakunaa, yhdeksänpalloista kruunua. Vapisevin käsin avasin sen ja luin:

„Rakas sisarentyttäreni!

Kirjeesi tuotti minulle sekä surua että iloa, surua sen vuoksi, että kerroit äitisi olevan sairaana, ja iloa sen vuoksi, että näin hänen kuitenkin puhuneen tyttärellensä minusta ja puhuneen niin, että tunsit minua kyllin kääntyäksesi luottamuksella puoleeni, ja sitä et ole tehnyt turhaan.

Syvemmin tuskin lienee vielä ketään rakastettu, kuin minä rakastin sisartani. En ole koskaan ollut täysin onnellinen siitä hetkestä asti, kun hän minut jätti.

Vuodet ovat vihaani lauhduttaneet, oikeutettua vihaani. Olen kaivannut häntä niin paljon, että annan hänelle an-

teeksi, vaikkei hän syyllisyyttänsä tunnustaisikaan, kuten aikoja sitten olisin katuvaliselle anteeksi antanut. Sinä arvostelet isäsi tyttärenä asiaa toisella lailla, ja minä kyllä aina tulen pitämään arvossa tunteitasi. Isälläsi oli jaloja ja suuria ominaisuuksia, hän oli ystäväni. Kaksin verroin katkeralta tuntuu, kun meidät pettää se ihminen, johon rajattomasti luotamme.

Pari päivää sen jälkeen kun olet tämän kirjeen saanut, tulen luoksenne ja suurella, jos kohta surunsekaisella ilolla tulen saattamaan sairaan sisareni ja hänen tyttärensä kotiini, jossa kaikki, mitä voidaan, koetetaan tehdä, jotta hän saisi terveytensä takaisin.

Minulle on kerrottu, että äitisi on kasvattanut erästä lasta, luultavasti jotakin isäsi sukulaista. Jos hän vielä on teillä, jota tuskin kuitenkaan voin uskoa, lienee hän siinä iässä, että voi itse elättää itsensä. Minä en tietysti voi hänestä huolta pitää.

Siinä toivossa että tapaan sisareni terveempänä, lope-
tan, kiittäen sinua avomielisestä, luottavaisesta kirjeestäsi.

Enosi Carl,

Örnklon kreivi.“

Minä luin joka sanan, ja sydämeni taukosi sykkimästä. Laupias Jumala, minne minä joutuisin! Kuten lapsena ollessani toivoin pois, kauas pois, jotta en olisi rakkailleni esteenä.

„Siinä iässä, että voi itsensä elättää.“ Niin, hän oli oikeassa, mutta miten? Koetin turhaan koota ajatuksiani.

Tohtori Stub tuli samassa ja meni äidin luo. Hänet nähdessäni juolahti mieleeni ajatus. Hän oli kerran kysynyt, tuntuimmeko me jonkun nuoren tytön, joka

tahtoisii paikan eräässä perheessä, vaan en oikein muistanut, mikä tulisi hänen toimenansa siellä olemaan. Kenties olisi se juuri minulle sopiva toimi.

Kokosin kaikki voimani ja koetin näyttää niin tyyneeltä kuin mahdollista — mutta voi, kuinka levoton olinkaan pohjaltani — ja pyysin saada puhutella häntä.

Tuntui melkein siltä, kuin olisin puhunut lumiukolle, sillä niin tyyneenä hän istui, minun selittäessäni olosuhteitamme ja ansion etsinnän välttämättömyyttä.

„Vai niin, en ole koskaan aavistanut, että te olette kasvattitytär. Tahtoisitte paikan, josta olen puhunut, eikä se olekaan vielä täytetty, mutta minä tuskin luulen sen teille sopivan.“

„Olisiko minun opetettava lapsia?“

„Ei, lapset käyvät koulua. Teidän tulisi lukea ääneen, soittaa pianoa, auttaa milloin missäkin, luulenpa myöskin vanhimman tyttären pukemisessa, ja sen lisäksi olla lasten kanssa heidän joutoaikanaan, jotteivät he liiaksi vaivaisi rouvaa, joka on heidän äitipuolensa. Lapset ovat kahdentoista vuotiaat kaksoset. Palkka on viisi rikkia kuukaudelta.“

„Palkataanko minut kuukausittain?“

„Niin, ikävä kyllä. Myönnän, ettei se ole hyvä merkki. Mutta joka tapauksessa täytyy teidän pian tehdä päätöksenne, sillä luulen tietäväni toisen, joka paikkaa haluaa.“

En uskaltanut ruveta asiaa tarkemmin ajattelemaan, sillä pelkäsin, että voimani pettäisivät, pelkäsin, että Minna vastustaisi päätöstäni. Tunsin että oli oikeinta ottaa vastaan tarjoumus ja että tulisin levollisemmaksi, kun päätös oli peruuttamattomasti tehty. Heikko kuin olin, oli minun heti sitouduttava.

„Tahdotteko suositella minua?“

„Sen kyllä teen, mutta voitteko astua virkaan näinä päivinä?“

„Vaikka vielä tänään.“

„Hyvä, tänä iltana siis, teidän sisarenne voi varsin hyvästi yksin hoitaa potilasta. Perhe on eversti Bärenschild'in, Bredgade n:o —, ensimmäinen kerros.“

Ovi sulkeutui hänen jälkeensä. Minä toivoin hartaasti, ettei Minna vielä palaisi, jotta ajatukseni ehtisi sitä ennen tottua uuteen tulevaisuuteeni.

„Marie pikkuinen, tule tänne luokseni, vedä ylös akkunaverho, anna minun taas nähdä Jumalan kirkas taivas, anna minun jälleen tuntea hänen siunausta tuottavan aurinkonsa lämpöä. Oi, olen niin iloinen tänään, hengitän niin keveästi. Tule tänne, Marieseni, anna minun katsella sinua. Pöskesi ovat niin kalpeat ja vieläpä minun tähteni. Ansaitsenko niin paljon rakkautta? — Pelkäsit minut kadottavasi, tyttö riepu, kyllä minä sen huomasin. Itse en luullut kuolevani. Minusta tuntui, kuin olisi Herra kuullut rukouksenne, kuin olisi hän tahtonut palkita niin suuren uhrautumisen ja hellyyden. Sitä paitsi minusta tuntui siltä, kuin eivät pienet tyttöni vielä voisi tulla ilman minua toimeen.“

Painoin itkien pääni alas tyynyyn, tuntui, kuin olisin ollut rikoksentekijä. Ensi kertaa salasin jotakin äidiltä, ensi kertaa olin ehdoin tahdoin tehnyt jotakin, joka tuottaisi hänelle tuskaa. Ja kuitenkin, olisinko voinut menetellä toisin?

„Kutsu Mette tänne, en ole nähnyt häntä niin pitkään aikaan. Pyydä häntä tuomaan minulle muutamia kukkia.“

Sitä ei tarvinnut Metelle sanoa kahteen kertaan. Hän karsi säälimättä rakkaita puitaan ja pensaitaan, kunnes esi-

liina oli täynnä, riensi sitten äidin luo, sirotti kirjavan taakkansa tyynylle, taputti käsiään ja juoksi ympäri huonetta.

Äiti nauroi niin makeasti, että melkein unohdin kirjeen ja piakkoin tapahtuvan eron.

Hetken kuluttua tuli Minna: „Terve, Marie, etpä usko kuinka ilma on virkistävä ja suloinen. Pane kauniisti päällesi ja mene hiukan ulos.“

En uskaltanut häneen katsoa: „Minna, minulla on sinulle suuri pyyntö. Lupaa, ettet tee sitä, minkä täytyy tapahtua, vielä raskaammaksi valituksilla ja soimauksilla. Rakkauden nimessä, jota minua kohtaan tunnet, älä tee minua heikoksi, vaan vahvista minua.“

„Hyvä Jumala, mitä sitten on tapahtunut?“

Kerroin hänelle paikasta, jonka olin saanut, kuvailin sitä valoisimmin värein. Sen jälkeen luin hänelle kirjeen, joka, lukuunottamatta sitä paikkaa, jossa minusta puhuttiin, oli ystävällisempi kuin olimme uskaltaneet toivoa.

„Kuinka kadunkaan, että olen toivonut tätäkin parempaa kohtaloa. Voi, Marie, minun olisi vain pitänyt rukoilla, ettei meitä erotettaisi. — En voi sitä vielä oikein uskoa, se soi korvissani, vaan ei tahdo tunkeutua sydämeeni. Semmoista mahdollisuutta en koskaan ole ajatellut, että sinun pitäisi lähteä pois vieraitten ihmisten pariin. En voi olla vahva, Marie, minun täytyy saada itkeä. Kuinka paljoa mieluummin lähtisinkään itse pois. Minusta tuntuu, kuin melkein voisin olla onnellinen missä tahansa, kun vain tietäisin, että sinä olisit äidin luona ja sinun olisi hyvä olla.“

Ihminen on itsekäs. Minnan lämmin rakkaus ja hänen kyyneleensä lohduttivat mieltäni ja lievensivät suruani.

„Jumala on pannut raskaan ristin kannettavaksemme, Marie.“

„Emme saa olla kiittämättömiä. Jumala suojeli äitiä. Jos olisimme hänet kadottaneet, olisi se ollut niin raskas risti, että tämä siihen verrattuna tuntuu minusta kevyeltä kuin höyhen. Sitä paitsi on meille hyödyksi nähdä hiukan maailmaa, tulla hiukan itsenäisiksi. Kirjoittakaamme toisillemme joka viikko, ja kun äiti on tullut täysin terveeksi ja täysin on sopinut veljensä kanssa, silloin muutamme taas yhteen ja nautimme entistä enemmän onnestamme.“

„Isku tuli liian äkkiä, sisko. En voi rakentaa tuulentupia, en voi toivoa. Mene istumaan äidin viereen, ole hänen luonaan niin kauan kuin voit. Voi, Mie, kuinka minä voin sanoa sen hänelle, kuinka häntä lohduttaa? Mutta, olen paha kun teen sinut surulliseksi, mene sinä vain huoletta äidin luo, minä kyllä sill'aikaa pidän huolen tavaroistasi.“

Pieni päivällispöytämme oli kukkasilla koristettu kuin juhlaksi, mieliruokani olivat tarjolla, mutta me emme niihin koskeneet. Minna salasi minulta kyyneleensä, kuten minä omani häneltä.

Iltapäivällä menin keittiöön Meten luokse sanomaan hänelle jäähyväiset. Hän joutui aivan pois suunniltaan kuullessaan, että äiti ja Minna pian matkustaisivat pois, minä nyt heti. Hän ei voinut sitä ensinkään käsittää, se oli hänestä aivan uskomatonta. Hänen ajatuksensa menivät vallan sekaisin. Uudestaan ja yhä uudestaan piti minun selittää se hänelle, kunnes hän viimein ymmärsi. Silloin hän kiirehti ylös huoneeseensa ja palasi tuoden minulle yhden rixsin. Minun täytyi se ottaa vas-

taan. Vastustuksestani hän ei vähääkään välittänyt. Se tuottaisi minulle onnea, vakuutti hän, tulisi olemaan oikea onnenraha. Sen kyllä vielä saisin kokea.

Hyvin kaunistahan oli, että Mette antoi minulle osan „hyvistä vanhuudenpäivistään“. Hiivin sisään ja pistin sen talousrahastoon, joka oli melkein tyhjiin kuivunut. Tuotakoon se onnea, ajattelin minä.

Äiti nukkui. Suutelin hänen otsaansa, hänen suljetuita silmiänsä, kättänsä.

„Hyvästi, Minna.“

„Hyvästi, sisko, sydämmeni on niin täynnä, etten voi sinulle mitään sanoa.“

Minunkin sydämmeni oli täynnä, niin täynnä, että tuntui olevan pakahtumaisillaan. Kaikella ajatusvoimallani siunasin sitä kotia, johon minut niin hellästi oli vastaanotettu, ja joka minun nyt piti jättää.

„Tulethan pian luonamme käymään, Marie.“

„Tulen, tulen varmaan.“

Lihakauppiaan renki, joka meitä välistä auttoi, kantoi matka-arkkuani. Kiiruhdin pois uskaltamatta katsoa taakseni.

„Minuun koskee kipeästi, neiti hyvä, että teidänkin täytyy lähteä maailmalle taistelemaan leivän edestä. Eipä totta tosiaan ole hauskaa lähteä kotoa pois. Muistan kyllä kuinka minäkin kärsin, mutta kun vain miehuullisesti kestää ensi ajan, menee se sitten itsestään. — No, nyt kai ollaan perillä.“

Sydämmeni sykki ääneensä levottomuudesta, meidän noustessamme leveitä, komeita portaita. Ole asetti ark-kuni oven ulkopuolelle, lupasi viedä terveisiä kotiin ja läksi pois. — Voi, miten tunsin olevani yksin ja turva-

ton, mutta ei, olihan Jumala luonani, isistä parhain kaitsi minua, sen tunsin selvään. Uskoni oli sinä hetkenä vahvempi kuin koskaan. Hän, jonka tahtomatta ainoakaan varpunen ei maahan putoa, oli kyllä pitävä huolen minustakin.

KAHDEKSAS LUKU.

Ovi oli raollaan. Työnsin sen hiljaa auki ja astuin kauniiseen, tilavaan etehiseen, jossa naulat ja pöydät olivat päällysvaatteita täynnä. Siellä oli siis vieraita. Arastellen avasin oven, jonka kautta tulin suureen ruokasaliin, missä hopealta hohtava illallispöytä oli valmiiksi katettuna. Siellä ei näkynyt ketään, mutta viereisestä huoneesta kuului silkkihameitten kahinaa, vilkasta, vaan ei millään tavalla äänekästä puhelua, sekä sointuvaa, joskaan ei varsin sydämmellistä naurua. En rohjennut mennä sinne enkä myöskään kernaasti olisi jäänyt siihen, missä olin. Toivoin, että joku palvelijoista tulisi viemään minut omaan huoneeseeni.

Seisottuani hyvän aikaa levottomana odottaen, kuulin vihdoin askeleita. Nuori upseeri kulki kiirein askelin läpi huoneen. Hän ei huomannut minua, ennenkuin seisoaivan edessäni, jolloin hän tekeytyen säikähtyneeksi astui kolme askelta taaksepäin ja huudahti:

„Näenkö aaveita keskellä kirkasta päivää!“

Hänellä oli omituiset kasvot. Niiden ilme olisi ollut kaunis ja miellyttävä, ellei sitä olisi pilannut ivallinen piirre suun ympärillä.

„Oletteko elävä olento, vaiko henki?“

Veitikkamaisuus, hyväntahtoisuus ja ilkeys taistelivat yliherruudesta hänen katseessaan ja äänessään.

„Olen saanut paikan tässä talossa, joka“ —

„Joka! Niin, on parasta, ettette jatka, sillä kävisi liian laveaksi luetella tulevia tehtäviä. Olette siis mamseli Staal. — Onko teitä koskaan ennen mamseliksi sanottu?“

Hänen katseensa loukkasi minua. Vastasin hyvin kylmään kieltävästi.

„Eikö? No niin, siihen teidän täytyy tottua täällä. — Koska meidän on hiukan tutustuttava toisiimme, ja koska minä olen ensimmäinen, jonka tapaatte, pyydän esitellä itseni: olen luutnantti Frederik Due, everstinnan veli ja erittäin hyväluontoinen ihminen. Ei pidä itseään kiitellä, mutta joka tapauksessa tahdon lisätä, — herättääkseni teissä luottamusta, — että pidän itseäni yhtenä tämän rakastettavan perheen parhaimmista jäsenistä.“

Vereni kiehui. Mikä oikeutti häntä käyttäytymään noin tuttavallisesti minua kohtaan.

„Kenties tahdotte olla hyvä ja käskeä jonkun osottamaan minulle huoneeni.“

„Kautta kunniani, tekisin sen kernaasti, mutta pelkään, että se käy vaikeaksi, jopa mahdottomaksikin, koska mainittu huone — minun luullakseni — löytyy ainoastaan mielikuvituksen maailmassa. Mutta jos mamseli Staal tahtoo seurata minua, niin näytän teille, missä sisäänkäytävä huoneeseen on, jos semmoinen on olemassa, jota kuitenkin, huomauttaakseni siitä vielä kerran, epäilen.“

Hänen äänessään oli jotakin ärsyttävää, jos kohta se tavallaan oli ystävällinenkin.

Menimme ulos pitkään käytävään. Ensimmäisen oven edessä hän pysähtyi, kumarsi ja meni tiehensä.

Huoneessa, johon astuin, oli joukko kauniita huonekaluja ja tavaroita, joita oli sinne asetettu ilman sanottavaa järjestystä. Nurkassa seiso i englantilaisella peitteellä peitetty vuode, jolle oli viskelt y kukkasia, nauhoja ja muita koristeita. Suuri peili näytt i minulle kuvani kii-reestä kantapähän. Nuo kasvot olivat todella liian kalpeat ja vakavat. Minun täyty i koetella rohkaista mieltäni.

Jospa täällä uskaltaisi hiukan siivota, ajattelin, sekä pyyhkiä tomun kauniista kirjoituspöydän korutavaroista. Kun on tottunut kotonaan täydelliseen järjestykseen ja puhtauteen, on vaikeata olla saattamatta sitä käytäntöön kaikkialla, minne joutuu. En kuitenkaan uskaltanut mitään muutosta tehdä, vaan tyydyin avaamaan akkunan, jotta väkevä ruusuveden ja mantelin tuoksu huoneesta poistuisi.

Kaikesta päättäen oli tämä vanhimman tyttären huone. Minkähän lainen olikaan hänen luonteensa? Sen mukaan, mitä täällä näin, kuvailin häntä huikentelevaiseksi ja ajattele mattomaksi.

Viereisessä pienessä huoneessa oli kolme vuodetta, kaksi pientä ja yksi iso, nukkekaappi, piironki, pesukaappi sekä hylly koulukirjoja varten, kaikki hyvin yksinkertaista. Se huone ei minua ensinkään miellyttänyt. Siellä tulisin siis asumaan lasten kanssa. Jospa siellä olisi löytynyt edes joku hauskempi kolkka, mutta sitä ei ollut, ei ainoatakaan paikkaa, johon olisin voinut mukavasti istahtaa rakkailleni kirjoittamaan. Mutta, ajattelin minä, enpä huoli olla suruissani semmoisesta ulkonaisesta seikasta. Lapsista ja minusta tulee oikein hyvät ystävät, olenhan täällä etupäässä sen vuoksi, etteivät he vaivaisi äitipuoltansa, pienet raukat. Ehkä he kaipaavat hellyyttä, ja sitä koetan minä heillä antaa.

Istuuduin akkunan viereen etumaiseen huoneeseen ja odotin ikävöiden, että joku tulisi. Arvelin ottaa kirjan suuresta kirjakaapista, jossa näin monta rakasta, vanhaa tuttua, mutta en rohjennut eikä minulla sitä paitsi olisi ollut kylliksi mielenrauhaa lukeakseni. Olihan tämä kaikki tullut niin äkkiä, etten vielä aamulla voinut tämmöistä tapausta aavistaakaan.

Rupesi jo hämärtämään, kun ovi äkkiä avautui, ja sisään astui kaunis, nuori tyttö, jolla oli kiiltävä musta tukka, ruskeat silmät, komea vartalo ja vielä komeampi puku.

Hän otti, luomatta minuun huomiota, pienen peilin käteensä, asettui sitten selkä isoon peiliin päin tarkastamaan kuvaansa joka suunnalta, jommoista temppeä en koskaan ennen ollut nähnyt. Arvattavasti hän keksi minut peilistä, sillä äkkiä hän kääntyi.

„Kas! Olette kai mamseli Staal.“ Hän ojensi käteensä. Ensin luulin, että hän teki sen toivottaakseen vierasta tervetulleeksi kotiinsa, mutta seuraavassa tuokiossa näin, että hän vain tahtoi saada hansikkaansa napitetuksi.

„Pistäkää myöskin tukkani tukevammin kiinni, kas niin. Nyt lähetän minä lapset luoksenne, heidän on mentävä nukkumaan. Pitäkää kaikella muotoa huolta siitä, etteivät he pääse koskemaan minun koruihini. Voitte muuten panna tavarani järjestykseen ja olette tietysti ylhäällä, kunnes minä tulen.“

Tätä sanoessaan katseli hän itseään lakkaamatta peilissä ja meni sitten pois. Minä olin hämmästyksestä sannattomana. Hän oli tuskin minua katsellut, vaan käyttäytyi, kuin olisin ikäni siellä ollut.

Hetken kuluttua ryntäsi sisään kaksi pientä tyttöä, jotka olivat niin toistensa näköiset kuin kaksi kastehel-

meä. Ensi silmäyksellä näin kuitenkin ulkonaisesta yhtäläisyydestä huolimatta, että heidän luonteensa olivat erilaiset, sillä toisen tarkastaessa minua rohkeasti, melkein päuhkaavasti, loi toinen kainostellen katseensa alas.

„Hyvää iltaa, rakkaat pienokaiseni. Oikein ikävällä olen teitä odottanut. Mikä on sinun nimesi ja sinun?“

Pieni kainoluontoinen vastasi: „Minun nimeni on Louise, hänen Henriette.“

„Me emme ole teidän rakkaita pienokaisianne“, keskeytti hänet Henriette kopeasti. „Tule, Louise, koettaakamme Amalian kaulaketjua.“

„Ei, sen hän on kieltänyt, en voi sitä sallia.“

„Mutta me teemme sen, joko te tahdotte, taikka ette.“

Veri kohosi poskilleni. Minua rupesi suututtamaan. Kiireesti kokosin kultakoristeet lippaaseen ja asetin sen kaapin päälle, mutta Henriette kiipesi tuolille ottaakseen sen takaisin alas. Minun oli pakko ottaa häntä vyötärsiltä ja väkisin kantaa hänet toiseen huoneeseen.

„Te ehkä luulette, mamseli, että saatte meitä komentaa, mutta siinä te kokonaan erehdytte, sillä meillä päinvastoin on oikeus käskää teitä. Tule, Louise, riisukaamme itse päältämme.“

Hänen silmänsä säkenöivät ja hän sulki oven välilämme.

Voi, miten olin suruissani, miten suutuksissa noihin lapsiin ja kuitenkin vielä enemmän tyytymätön itseeni, kun en voinut vihaani hillitä. Olinko siis ollut sävyisiä ainoastaan sen vuoksi, ettei ainoatakaan oljenkortta oltu pantu tielleni? Ehkä olinkin pohjaltani kiivas, häijy, intohimoinen? Oliko minun taisteltava sekä ulkonaisia ikäviä olosuhteita että sisäistä vihollista vastaan? Viha oli minulle siihen asti ollut tuntematon. Lapsena olin ollut

liiksi tylsä ja sorrettu vihaa tunteakseni, myöhemmin liiksi rakastettu ja onnellinen.

Kävelin kiivaasti edes-takaisin huoneessa. Minkä vuoksi olinkaan joutunut tänne? Tuo epäkohtelias, kopea lapsi ja tuo kylmä, nuori tyttö olivat tehneet minuun mitä epämiellyttävimmän vaikutuksen. Mutta kenties tarvitsin juuri tätä puhdistuakseni. Tämä oli koetus. Tulisinko kestävään sen? — Hänen avullaan, joka pelasti äidin hengen, toivoin sen kestäväni.

Samoin kuin sairas kernaasti nauttii katkeran lääkkeen, kun hänelle selviää, että se voi auttaa, samaten valmistauduin minäkin kernaasti kärsimään kaiken, ja mieleni tyyntyi jälleen. Ajattelin kotolaisia, näin Minnan puuhaavan ja järjestelevän yötä varten, näin hänen itkevän minun tähteni.

„Onko mamseli Staal täällä? Mutta minkä ihmeen tähden ette ole sytyttänyt kynttilöitä? Kylläpä on merkkillistä kuinka tuommoiset ihmiset ovat ajattele mattomia.“

Kun autettuani Amaliaa tulin pieneen huoneeseemme, nukkuivat lapset. Pieni Louise hymyili unissaan. Hänellä oli äitini nimi eikä hän myöskään ollut käyttäytynyt sopimattomasti. Hänestä tulisin pitämään, mutta tuosta toisesta — niin, pitäisin hänestäkin. Kuinka herttaiselta hän näytti nukkuessaan, voi, Jumalan kiitos, en enää ollut suutuksissani. Minkä hän sille taisi, että häntä oli huonosti kasvatettu. Kenties minulle oli suotu onni jottaa hänet parempaan päin. — Suutelin heitä varkain otsalle ennenkuin menin levolle.

Raskasta oli herääminen, mutta tultuani täyteen tuntoon kokosin kaiken rohkeuteni, muistaen Olen hyvän tahtoista neuvoa. Arkkuni oli tuotu sisään. Olin vähällä menettää mielenrauhani tyhjentäessäni sitä ja nähdessäni

kuinka hellää huolta Minna oli minusta pitänyt, kuinka hän oli riistänyt itseltänsä kaiken, mitä arveli minun tarvitsevan.

Kun olin valmis, heräsivät lapset. He kieltäytyivät apua ottamasta pukeutuen äänettöminä ja nyrpeän näköisinä. Tuskin olivat he huoneesta lähteneet, kun sisään astui sievä sisäkkö, joka tervehti niin ystävällisesti, että oikein teki hyvää.

„Hyvää huomenta, te olette jo järjestänyt tavaranne, kuten näen, niin, herrasväki täällä nousee myöhään, he juovat teetä vasta kello kymmenen, mutta“ — sitä sanoessaan hiljensi hän ääntänsä melkoisesti ja viittasi oveen päin — „jos tahdotte kupin kahvia meidän toisten kanssa, niin saatte sen kernaasti“.

En ollut nauttinut mitään edellisestä aamupäivästä asti, jonka vuoksi hänen tarjouksensa houkutteli minua, mutta salaperäinen tapa, jolla hän sen esitti, sai minut kuitenkin kieltäytymään.

„No niin, kuten tahdotte. Voi sentään, kuinka mamseli on nuori, ei tämä paikka sovi teille. Palkka on tosin kyllä hyvä ja saattaahan täällä sen lisäksi koota hiukan juomarahojakin, mutta katkeralta tuntuu, kun ei anneta arvoa enemmän kuin tomulle, jota tallataan. Everstinna varsinkin on hirveän —“

„Älkää panko pahaksenne, mutta minä en todellakaan voi kuulla teidän puhuvan sillä tapaa perheestä, jonka leivässä me molemmat olemme.“

Tyttö mittasi minua kiireestä kantapäähän: „Vai niin, pikku mamseli, olkaa hyvä ja kertokaa vain sisällä jok'ainoa sana, jonka olen sanonut, mutta suurta kiitosta ette tule vaivastanne saamaan.“

„Toivon, että opitte minut paremmin tuntemaan“, sanoin. Tyttö vain keikautti päätänsä. „Tahdotteko olla hyvä ja näyttää minulle tien arkihuoneeseen.“

Huone oli suuri, hieno ja miellyttävä, kaipasin vain kukkasia akkunoissa, jotka kuitenkin koristavat enemmän kuin kirjavat matot ja samettiverhot. Mutta kuka tuolla sohvan yläpuolella riippui! Tulin niin sanomattoman iloiseksi, sillä vanha ystäväni hän se oli, sotamies kukkivan seljapuun alla. Kuinka hyvästi tunsinkaan hänen ylöspäin luodun katseensa, josta ilmeni, ettei häneltä ajatuksia puuttunut, vaan että hän vain etsi sanoja, joihin ne voisi pukea. Hän herätti minussa paljon rakkaita muistoja. Eräänä päivänä olin kysynyt professori Langelta, kenelle tuo sotilas kirjoitti.

„Tietysti morsiamelleen.“

„Mutta eihän hänellä ole sormusta sormessaan.“

Heti kohta ilmestyi hänen oikeaan käteensä paksu kultasormus, joka vieläkin niin kirkkaana kiilsi.

„Eikö Minnalla ole mitään muistutettavaa?“ kysyi professori sitten.

„On kyllä, hän voisi lähettää kirjeessään muutamia pieniä lemmikkejä, joita tuolla ojassa kasvaa.“

Ja professori maalasi kolme lemmikkiä laukulle alotetun kirjeen viereen. Sen jälkeen hän kääntyi hymyillen äidin puoleen: „No, entä te, rouva Staal?“

„Morsian tulisi varmaankin iloiseksi, jos saisi kiharan hänen hiuksistaan.“

Tuskin oli hän sen sanonut, kun sotilaan ohimon kohdalle ilmestyi selvä jälki, ja paksu, keltainen, hiukan jäykkä kihara lemmikkien viereen.

Vaivuin kokonaan muistoihini enkä tullut ensinkään iloiseksi, kun luutnantti Due astui sisään.

„Hyvää huomenta, mamseli Staal, näytätte olevan taideteosten tuntija.“

„Ei tarvitse olla tuntija pitääkseen tätä kauniina.“

„Kauniina? Tarkoitatte kai hyvin maalattuna, sillä kaunis se todellakaan ei ole. Jos minä olisin maalari, niin maalaisin vain semmoista, joka todella on kaunista.“

„Minun mielestäni tarjoaa omituisuus, luonteenomaisuus yhtä paljon mieltä kiinnittävää ja etenkin tämä taulu, jossa sotilas esittää Tanskan kansallisuuden perikuvaa.“

„Tuota Tanskan kansallisuuden perikuvaa“, toisti hän, koettaen matkia ääntäni, „ei minun, totta puhuen, suures-tikaan tee mieli alituisen nähdä. Kenties johtuu se siitä että olen liian paljon tekemisissä nahkapoikien kanssa, — joista neljä viidestä ovat tuon näköisiä, — antaakseni sille arvoa sen ansion mukaan. — No, mitä arvelette talon lapsista, eivätkö he ole verrattoman hyvin kasvatettuja, ja Amalia, eikö hän ole lempeä kyyhkynen, nuoren tytön perikuva?“

„Olen ollut täällä liian lyhyen ajan voidakseni tuntea heitä vielä.“

„Teissä taitaa olla hiukan valtioviisaan vikaa, luulen minä. — Olette varmaankin ensi kertaa poissa äidin siipien suojasta, eikö niin?“

„Niin olen.“ Otin työni, istuuduin akkunan ääreen ja näytin niin kylmäkiskoiselta kuin suinkin. Hetken kulluttua tuli Amalia pieni englantilainen sylikoira käsivarrellaan, ja heti sen jälkeen everstinna. Hän oli kalpea, hento, nuorekas pieni nainen. Hän vastasi tervehdykseseni pienellä päännökökkäyksellä ja tutki minua tarkoin lorinetillaan. Poskiani poltti, niin kauan kuin tuo nöyryyttävä katse oli minuun kiinnitettyä. Luin siitä hänen ajatuksensa: „mihinkähän tuokin kelvannee“. Se ilmaisi

suurta epäluottamusta, ja tuntui siltä kuin olisi hän voinut odottaa minulta mitä pahaa tahansa.

„Frederik, tunsin sikarisi hajun ruokasaliin asti. Älä hyvä ystävä tuolla tavoin rummuta pöytää.“

„Anteeksi, Helene, unohdin, että olet hermostunut.“

„En minä ole hermostunut. — Mamseli Staal, onhan nimenne Staal? Nyt voitte laittaa teetä.“

„Everstinna on kenties hyvä ja sanoo minulle, paljonko minun on otettava.“

„Mitä, ettekö edes osaa laittaa teetä! Amalia!“

Amalia nousi ja näytti minulle ivallisesti, paljonko teelehtiä minun tuli ottaa.

„Se teidän tulee tietää“, lausui everstinna pehmeällä, valittavalla äänellä, „että saatte vastata sokerista, kahvista ja teestä. Minä luonnollisesti tiedän, paljonko meidän on tapana kuluttaa, ja vertailen.“

„Niin, sisareni välistä laskee palasetkin sokerirasiassa. Olkaa siis varuillanne, mamseli Staal.“

He siis luulivat minun voivan varastaakin, mutta se ei minua liikuttanut, se koski edeltäjäni.

Kun teenjuonti jo melkein oli lopussa, astui eversti Bärenschild sisään. Hän oli kookas, roteva mies, hänen kulmakarvansa olivat kokoonrypistetyt, ja kasvonsa hyvin punaiset. Näytti aivan siltä kuin olisi hänen ollut vaikea hengittää. Kiivaasti hän käveli edes-takaisin huoneessa.

„Tuolla nousee raju-ilma“, huomautti luutnantti Due osottaen kirkasta taivasta, joka ei näyttänyt ensinkään uhkaavalta.

Eversti jatkoi marssimistaan. Joka kerta kun hän tuli pöydän luo, jossa minä seisoin, kääntyi hän, luotuaan minuun uhkaavan katseen. Viimein luulin sen sisältävän kehotuksen ja kysyin:

„Ehkä saan kaataa everstille teetä?“

Hän pysähtyi ja ärjäsi: „Mamseli, mikä teidän ni-
menne onkaan, sanon teille kerta kaikkiaan, etten koskaan
juo teetä jaapani on itse pyytää, kun jotakin tahdon.“

Kyyneleet tulivat silmiini, sain ne töin tuskin pidä-
tetyiksi.

„Karhu ei ole pahin eläin menaseriassa“, kuiskasi
luutnantti Due ystävällisesti, mutta en ollut sitä kuule-
vinani, sillä hänen tuttavallisuutensa minua loukkasi.

Eversti avasi kaikki akkunat.

„Rakas Bärenschild, minä en siedä semmoista vetoa“,
huudahti everstinna.

„Miksi et sitä siedä? Siksi että olet terveytesi juurta
jaksain turmellut valvomisella ja alituisilla huvituksilla.
Ei ainoatakaan iltaa saa olla rauhassa.“

„Päinvastoin, seurustelu tekee minulle hyvää, mutta
mitä valvontaan tulee, olet oikeassa. Syy siihen, että
vieraat jäävät tänne niin myöhään, on yksinomaan Ama-
lian, joka aina tahtoo että tanssittaisiin.“

„Voi, rakas isä kulta, ethän sinä toki voi pahastua
siitä, että mieluummin tahdon tanssia kuin istua jäykkänä
tuolilla juttelemassa ikäviä asioita. Sinä, joka tanssit niin
kauniisti ja niin kernaasti vielä pari vuotta sitten, suot
varmaankin tyttärellesi sen ilon.“

„Kyllä, kyllä, tyttöseni, kun täällä kerta vieraita on,
saat kernaasti tanssia. Olemme nuoria vain kerran elä-
mässämme.“ Eversti suuteli häntä ja meni melkoisesti
leppyneenä tiehensä.

„En voi ymmärtää, Amalia hyvä, kuinka saatoit elää
niin vaatimattomasti, kuin sinun kuitenkin täytyi, ennen-
kuin isäsi ja minä menimme naimisiin. Oletko aivan
unohtanut sen ajan?“

„En, äiti, olet puhunut siitä niin usein, etten ole voinut sitä unohtaa. Olin silloin lapsi, mutta muistan kuitenkin selvään, että olomme olivat vähemmän suurem-
moiset, mutta muutamissa suhtein hauskemmat.“

„Keskeyttäkäämme tämä keskustelu. — Tässä on kirja, mamseli Staal, josta teidän on luettava ääneen, sivulta 70, alimmaisesta kappaleesta alkaen.“

„Siitäpä tulee hauskaa lukemista“, ilkkui hänen veljensä, „kun täytyy alottaa keskeltä kirjaa, jota ei tunne“.

„Ettekö voisi lukea vähän nopeammin?“

„Mitä ajatteletkaan, Amalia hyvä, minä juuri aijoin pyytää mamselia lukemaan hitaammin.“

„Joka tahtoo rakentaa talonsa joka miehen mielen mukaan, sen talo tulee vinoksi“, huomautti luutnantti. „Eikö tämä ole mielestänne tavattoman yksimielinen perhe, mamseli Staal?“

Minun oli äärettömän vaikeata olla. —

„Onko tämä teidän työtänne?“ kysyi Amalia, luetuani puolen tuntia, „oletteko itse ommellut tuon korko-
ompelun?“

„Olen.“

„Sepä hauskaa! Voitte siis ehkä ommella tämän rinta-
liinan valmiiksi, joka ei ota edistyäkseen minun käsisi-
säni. Aijon käyttää sitä huomenna.“

Hän otti vähääkään häikäilemättä kirjan kädestäni, ojensi minulle käsityön ja rupesi itse lukemaan ääneen.

Vaikeata oli minun pysyä ulkonaisesti tyynenä, pidät-
tää kyyneleitä, rohkaista mieltäni.

„Välistä tulette syömään meidän kanssamme, välistä huoneessanne, miten kulloinkin sattuu“, sanoi everstinna päivällispöydässä.

Amalia oli pannut minut ankaraan työhön. Minun täytyi pitää kovaa kiirettä, jotta rintaliina valmistuisi, ja kuitenkin häiritsi hän minua mitä vähäpätöisimpien seikkojen tähden.

Iltapäivällä jäin pienen Louisen kanssa kahden kesken ja puhelin hänelle ystävällisesti. Hän kuunteli minua kiltisti, mutta vetäytyi heti kylmästi pois, kun sisar tuli sisään. — Se koski sydämmeeni. Minä ikävöin illan tuloa voidakseni muitten näkemättä ja kuulematta itkeä.

Pitkä ja surullinen se päivä oli, mutta vihdoin se kuitenkin päättyi, kuten päättyy pisin ja surullisinkin päivä.

YHDEKSÄS LUKU.

Kolmantena päivänä tuloni jälkeen, lukiessani par'aikaa ääneen „Setä Tuomon tupaa“, toi palvelija minulle kirjeen. Ilossani ja mielenliikutuksessani unohdin kokonaan asemani, panin kirjan pöydälle ja riensin, sanottuani lyhyesti „anteeksi“, pieneen huoneeseemme aarteineni. Kirje oli Minnalta.

„Äiti on parempi, Marie, olkoot nämä sanat ensimmäiset, jotka silmiisi sattuvat, sillä se tieto on kuitenkin sinulle tärkein. Hän on parempi, kaikesta huolimatta. Eilen hän oli jo jalkeilla, istui akkunan ääressä päivänpaisteessa ja odotti sinua, mutta sinä et tullut. Miksi et tullut, Mie? Minä olin varmaankin kaksikymmentä kertaa ovella kurkistamassa ulos kadulle, ja sisään palatessani kysyi äiti aina: „Joko häntä näkyy?“, mutta minun täytyi aina vastata kieltävästi. — Ajattele, jo huomenna on meidän matkustettava. Carl-eno oli täällä eilen. Hän oli hyvin liikutettu. Heti minut nähdessänsä sulki hän minut syliinsä ja painoi minua rintaansa vasten, mutta päästi minut sitten äkkiä, aivan kuin olisi sydämmellisyyttään katunut. Verkalleen astui hän äidin vuoteen ääreen ja seiso i äänetönnä hänen edessään. Äiti ojensi hänelle käntensä ja hymyili hellästi kyynelsilmin. Hetken piti eno sitä omassaan, kiiruhti sitten etuhuoneeseen, heittäytyi

sohvalle ja nyyhkytti kiivaasti ja kauan. Minun kävi häntä syvästi sääli, vaan en tiennyt, kuinka häntä lohduttaisin. Vihdoin hän kuitenkin nousi ja meni tyyntyneenä äidin luo. Hän puhui sitten taudista, matkasta, vaunuista, valmistuksistamme mitä hyväntahtoisimmalla tavalla, mutta ei virkkanut sanaakaan entisyydestä. Olisin mieluummin suonut, että hän olisi ryhtynyt selityksiin. Hänen kohteliaisuutensa tuntui myös hieman vieraalta, mutta se kyllä katoaa aikaa myöten, siitä olen varma. Voi, jospa sinä vain olisit luonamme, niin kaikki pian kääntyisi hyvin päin.

On niin omituista kirjoittaa sinulle, Mie, niin vähän tyydyttävää keskusteluun verraten, ja kuitenkin tulee pian olemaan suurin ilomme kirjoittaa ja vastaanottaa kirjeitä. Et usko, sisko, kuinka sinua kaipaam, kuinka kärsin nähdessäni tyhjän vuoteesi ja tyhjän tuolisi. Tuhat kertaa päivässä tahtoisin puhua kanssasi, katsella sinua, kysyä sinulta neuvoa, minusta tuntuu kuin olisin niin epätäydellinen, kuin olisin puolalainen ihminen, ja äiti — mutta hän on kieltänyt minua puhumasta itsestään. Joudu, Marie, pane hattu ja takki päällesi ja riennä luoksemme, älä viivy hetkeäkään, sillä muistathan että tämä on viimeinen päivä.

Minna.“

Nuo ystävälliset sanat lohduttivat alakuloista mieltäni. Oli niin ihanaa ajatella saavansa nähdä heitä jälleen, ettei se tieto, jotta se kestäisi vain hetken ja olisi viimeinen kerta pitkäksi aikaa, ehtinyt mieltäni painaa. — Mutta sallittaisiinko minun mennä heti? En uskaltanut sitä toivoa.

„Minun täytyy pyytää anteeksi äkillisen poislähtöni vuoksi, mutta kenties voi se minua hiukan puolustaa, että kirje sisälsi tietoja eräästä rakkaasta sairaasta.“

„En voi kieltää, hyvä mamseli, että teidän käytöksenne lievimmin sanoen oli kovin sopimaton.“

Hän näytti niin ankaralta ja kylmältä, huolimatta lempeästä, tyynestä äänestään, että minulta katosi rohkeus kokonaan.

„Minulla olisi teille pyyntö, rouva everstinna. Saisinko tänään käydä sukulaisteni luona?“

„Vai niin, te olette sitä lajia!“ En saata kuvata sitä ärsyttävää äänenpainoa, jolla hän lausui „sitä“-sanana. „Minulla on ollut useita mamselleja, jotka alituisen ovat tahtoneet juoksennella ulkona, mutta nyt siitä ei tule mitään, sen sanon kerta kaikkiaan.“

„Tästä lähtien tulen aina pysymään kotona, mutta omaiseni matkustavat huomenna pois, ja minä tahtoisin vain sanoa heille jäähyväiset.“

„Te puhutte ristiin, mamseli hyvä, äsken puhuitte sairaudesta, nyt matkoista. Jos tahtoo kiertää totuutta, ei ainakaan saa olla huonomuistinen.“

Poskiani poltti, sydämmeni sykki kiivaasti, ja tunsin, että häntä melkein vihasin.

„Äitini matkustaa juuri terveytensä vuoksi pois, — älkää siksi kieltäkö minua menemästä.“

„Tekosyitä on helppo keksiä.“ Tänään hän matkustaa pois ja huomenna hän palaa.“

Hän katseli minua voittamattomalla epäluulolla.

„Minä uskon kautta autuuteni, että hän puhuu totta. Koeta luottaa häneen, Helene?“

„Kukaan ei ole ollut herkkäuskoisempi kuin minä, Frederik, se on oikeastaan luonteenvika minussa, mutta petos synnyttää epäluottamusta. Tämän ainoan kerran olkoon kuitenkin menneeksi, saatte mennä, kun olemme juoneet teetä.“

„Voi, silloin on jo kovin myöhäistä enkä uskalla käydä yksin pimeässä.“

„Anna palvelijan saattaa häntä, Helene.“

„Mitä ihmettä sinä puhutkaan, Frederik, ikäänkuin palvelijalla ei olisi muuta toimitettavaa.“

„No, siinä tapauksessa saatan teitä itse, mutta luulen teidän pelkäävän minua yhtä paljon kuin pimeyttä. Siihen teillä todellakaan ei ole syytä.“

„Kiitoksia paljon, mutta tahtoisin niin kernaasti mennä pian, kenties voisin mennä päivällisen aikana?“

„Kuka sitten kahvin laittaa?“

Minä loin Amaliaan rukoilevan katseen, mutta hän ei kohottanut silmiään keltaisesta villalanka-ruusustaan.

„Sen voi Lise-sisäkkö tehdä“, vastasi luutnantti hetken kuluttua, „niin se ainakin tulee maukkaampaa, kuin mitä Amalia toisinaan on meille tarjonnut, sillä se on ollut joko laimeata, kylmää tai sameata.“

Everstinna nauroi, Amalia puri huultaan.

„Saanko mennä?“

„Menkää, menkää, mutta tulee kestäämään hyvin kauan ja riippumaan käytöksestänne, saatteko luvan mennä toiste. Minä vihaan alituista pyytelemistä, eikä teillä ole siitä vähintäkään apua.“

Vihdoin viimein oli Amalia puettu. Minulla oli ollut todellinen kärsivällisyyden koetus auttaessa häntä. Mutta nyt se oli kestäetty, olin vapaa ja voin mennä.

„Tiedättekö, mimmoisia vanhanaikaiset silkkikukat ovat, mamseli Staal?“ kysyi Amalia.

Tunsin ne hyvin, sillä isoäidin vihreä kukkaro oli vielä tallessa. Sillä oli oma virkansa. Siihen pani äiti sen vähän, minkä taisi säästää pienistä tuloistaan niitä

varten, joilla oli vielä pienemmät. Se sisälsi lesken rovon. Vastasin myöntävästi.

„Ostakaa sitten vihreätä silkkiä yhdeksi kukkaroksi ja älkää millään muotoa olko kauan poissa, sillä sen pitää olla huomenna valmis.“

Mieli kuohuksissa riensin melkein juosten läpi katu-
jen. Olin suutuksissani everstinnalle, iloitsin rakastettujen omaisten tapaamisesta ja ajattelin katkeruudella, että lyhyt yhdessäolon hetkemme oli vielä lyhemmäksi tehty. Tultuani sillalle, alkoi mieleni rauhoittua. Kuinka usein olinkaan kulkenut siellä äidin ja Minnan kanssa, kuinka usein olimme katselleet kelloa, kuinka usein surkutelleet vanhaa hedelmäinmyyjätärtä, joka istui kyyrysillään koppissaan. Kodin muisteleminenkin jo yksistään rauhoitti, ja kun Minna ovella sulki minut syliinsä ja kuiskasi: „Nyt olet siis vihdoinkin taas luonani“, alkoi suuttumus kadota, ja se rauha, joka hänen valtavasta mielenliikutuksesta, surustaan ja ilostaan huolimatta hänessä vallitsi, vaikutti myöskin minuun.

Äiti istui akkunan ääressä. Kun tulin, ojensi hän kätensä västääni.

„Mitä te molemmat lapset olettekaan tehneet? Marie, kuinka sinä hennoit?“

Minä kätkin kasvoni hänen rintaansa vasten, itkin pois vihan ja katkeruuden, itkin itseni hyväksi jälleen hänen hellää sydäntään vasten.

„Mimmoinen on perhe, jonka luona olet?“

„Siellä on kaksi somaa, pientä kaksoissisarta, joista minun on pidettävä huolta, ja yksi sievä nuori tytär.“

„Sinun pitää kirjoittaa hyvin usein, Marie, keventää sydäntäsi juurta jaksain, kertoa meille kaikki. Tämä on katkera hetki, katkerimpia elämässäni. Voi, kuinka koetan

olla varovainen itseni suhteen, koska yhtymisemme riippuu minun terveydestäni. — Älä itke noin, Minnaseni. Kun taas tavataan, ja uskokaa minua, lapset, Herra kyllä antaa meidän tavata toisemme, niin tulemme tunnustamaan, että ero on ollut meille hyödyksi, ja omasta elämämme kokemuksesta tulemme huomaamaan, että kaikki vaiheet kääntyvät hyväksi niille, jotka rakastavat Jumalaa.“

Minuutit kuluivat lentäen, kello löi kuusi. „Nyt minun täytyy mennä.“

„Nyt jo, Marie! Ethän tarkoittane totta? Jää toki tänne täksi iltaa. Emmehän päästä häntä mistään hinnasta, äiti?“

„En voi jäädä.“

„Emme tahdo viekotella häntä laiminlyömään velvollisuksiensa, sillä, voi, onhan hän nyt riippuvainen muista. Kuinka mielelläni tahtoisinkaan heidät tuntea, tietää mille perustalle lapseni lähin tulevaisuus on rakennettu. Ei, en tahdo sinua kehottaa viipymään, en tahdo tuottaa sinulle ikävyyksiä. Jumala ottakoon sinut turviinsa, hän siunatkoon ja varjelkoon silmäterääni! Mene, Mie, mene, koska kerran niin on oleva.“

Äiti sulki minut lujasti syliinsä sanoessaan: „mene“, niin lujasti, kuin ei olisi koskaan tahtonut minua hellittää, mutta minun täytyi pois, viimeinen suutelo, Minnan vapiseva käsi päästi omani, ja minä seisoin yksin kadulla. Kyyneleet himmensivät silmäni kiiruhtaessani pois, ja kuitenkin olin paljoa onnellisempi kuin tulomatalla. Rikkaana lujassa luottamuksessa Jumalan armoon, rikkaana rakkaitteni siunauksesta, lämpimästä molemminpuolisesta rakkaudestamme tunsin omistavani voimia kärsivällisesti paljonkin kestäämään. Sitä paitsi oli minulla se suuri lohdutus, että heillä tulisi olemaan hyvä olla. Verrattuna

everstin perheeseen tuntui minusta äidin veli melkein ylevältä olenolta. Hän oli tosin kopea, mutta halpamaisuuden rinnalla kopeutta tuskin voi pitää paheenakaan. Äiti ja Minna kyllä voittaisivat tuon kopeuden, hänen oli mahdoton vastustaa heitä.

Kun tulin kotiin, tuli luutnantti Due vastaani etehisessä.

„Oletteko te jo palannut“, huudahti hän, „olisin enemmän luullut, ett’ette palaisi enää ollenkaan, ja niin totta kuin elän, en olisi teitä siitä moittinut“.

En vastannut mitään. Hänen kevytmielinen äänensä ei minua miellyttänyt, vaikka olin hänelle kiitollinen siitä, että hän oli hankkinut minulle luvan mennä.

Henriette ja Louise olivat Amalian huoneessa. Minä asetuin akkunan ääreen ryhtyäkseni Amalian vihreätä kukkaroa valmistamaan.

„Tuleppa silkkiä pitämään, pikku Louise?“

Hän katsahti sisareen, mutta kun tämä näytti aivan välinpitämättömältä, tuli hän lähemmäksi.

„Kiitos, palkaksi kerron sinulle tarinan tontusta muonakauppiaan luona.“

„Sen olen kuullut.“

„No, oletko kuullut viidestä yhdessä herneenpalossa?“

Kun rupesin kertomaan, seiso Henriette katsomassa alas pihalle, mutta vähitellen hän tuli lähemmäksi, liian ylpeänä salatakseen, että oli sadustani huvitettu.

Voi, kuinka paljon iloa olivat Andersenin sadut meille tuottaneet. Osasin ne melkein kaikki ulkoa. Professori Lange oli lukenut niitä ääneen hupaisina talvi-iltoina, ja kun hän oli lopettanut ja äänekäs mieltymyksemme soi äidille sananvuoron, oli hän selittänyt ne meille, ja saimme tietää, että ne sisälsivät jotakin muuta, jotakin enemmän,

jotakin vielä herttaisempaa, kuin mitä me olimme ymmärtäneet. „Niissä on voimaa hyvään“, sanoi äiti. Minna ja minä luimme niitä yhdessä, kun tulimme vanhemmiksi, ja vaivasimme päätämme saadaksemme selville „tarinan tarinasta“, joksi Minna sitä sanoi.

Kun olin lopettanut, syntyi hetken äänettömyys, jonka jälkeen Henriette tuli luokseni, katsoi minua vakavasti silmiin ja virkkoi: „Siitä kertomuksesta minä pidin paljon ja luulen myöskin, että vielä rupean teistäkin pitämään.“

Se tunnustus ilahutti minua sanomattomasti, paljoo enemmän kuin uskalsin Henrietelle osottaa. Kunpa vain saisin hiukan vaikutusvaltaa hänen suhteensa, voisin toivoa kaikkea hyvää luonteesta, joka, kuten jo olin huomannut, tosin oli uhkamielinen ja ylpeä, mutta samalla rehellinen ja suora. Päätin olla häntä liiaksi muistuttamatta, ja koettaa etupäässä kylvää häneen hyvää siementä, vakuutettuna siitä että hän omalla sielunvoimallansa voitaisi vikansa.

„Voi, kun minä en opi läksyäni!“

„Ehkä minä voin auttaa sinua, pikku Louise.“

„Ei, sitä ette voi, sillä se on ranskankieltä.“

„No, sitä parempi, sitä osaan jotensakin hyvin.“

„Osaatteko te ranskaa? Sitä ei ole kukaan muu mamseli osannut.“

Kukaan muu mamseli! Minua kauhistutti.

„Onko täällä siis ollut monta ennen minua?“

„Josko täällä on ollut! Täällä on ollut mamseli Paulsen, jolla oli punainen nenä; silloin olin aivan pieni, ja mamseli Jensen, joka aina tahtoi ulos, ja mamseli Schaum, joka pantiin pois, siksi että hän oli nenäkäs, ja mamseli Munk, joka särki niin paljon tavaroita, ja mamseli Olsen, joka myös oli nenäkäs ja varasti sokeria ja rahoja äidiltä,

ja mamseli Schmidt, viimeinen, jota sanoivat hutilukseksi, ja monta muuta on täällä ollut, joita nyt en muista.“

Eipä tuota kaikkea ollut hauska kuulla. Kaikki evers-tinnan kokemukset tulivat tietysti minun niskoilleni. Min-kähän mainesanan minä saisin pois lähdettyäni?

„Tahtoisiko mamseli auttaa minuakin“, kysyi Henriette.

„Oikein kernaasti.“ Suutelin häntä otsalle. Hän kat-seli minua hiukan kummastellen, mutta kuitenkin ystä-vällisesti.

„Kertokaa meille vielä jotakin.“

Kerroin heille „Uloimpana meressä“ nimisen pienen tarinan, kerroin sen enemmän itselleni kuin lapsille ja sain siitä lohdutusta.

Seuraavana aamuna istuin arkihuoneessa kukkaroa vii-meistelemässä. Ulkona oli kirkas ja kaunis sää. Tiesin, että he olivat lähteneet kaupungista, että vierivät kauas pois, ja että olin yksin, ilman ainoatakaan ihmistä, joka olisi voinut minua lohduttaa.

„Hyvää huomenta, mamseli Staal, no, kukkarohan on kohta valmis. Tiedätte kai, että Amalia on sen itse val-mistanut. Hänen on tapana valmistaa kaikenlaisia töitä samalla tapaa. — Me molemmat olemme aikaisia ja saamme nyt huvittaa toisiamme miten parhaiten taidamme, kunnes muut tulevat.“

En keksinyt mitään sopivaa vastausta, jonka vuoksi olin vaiti. Luutnantti rummutteli akkunapieltä, avasi pienen lippaan ja sulki sen jälleen — hänen täytyi, kuten huomasin, aina jotakin hypistellä — ja jatkoi:

„Puhuimme äskettäin kansallisuuksista. Myöhemmin tulin ajatelleeksi, että eri kansallisuuksilla on kullakin edustajansa tässä talossa. Lankoni, kiivas ja rajaluontoi-nen, mutta pian leppyvä, rehellinen ja vilpitön, voimatta

kuitenkaan voittaa komeilemisen ja liioittelemisen halua, on tietysti saksalainen. Amalia, vallanhimoinen, kopea, hän, joka syrjäyttää kaiken muun saadakseen tahtonsa täytetyksi, on venakko. Sisareni — no, onneksi on hän harvinaisuus kaikkialla. Ja te, puhun suoraan, mamseli Staal, te, joka aina näytätte niin tyyneltä, ja jonka katseesta selvästi ilmenee: kolmen askeleen päähän minusta, mutta ei lähemmäksi, te olette englantilainen missi. No, onpa hauska nähdä, että voitte nauraa. — Minä olen ranskalainen, kohtelias, hyväluontoinen, pintapuolinen ranskalainen, joka ei tee pahaa eikä hyvää. Louise ja Henriette ovat, Jumala paratkoon, nuori Tanska!“

„Minä toivon parasta nuoresta Tanskasta.“

„Sitä minä en voi, ellei Englannin vaikutus mahdollisesti saisi aikaan ihmeitä. Mutta, en ole vielä lopettanut: Espanjatarta, donna Grandezzaa, joksi minä häntä sanon, ette vielä ole nähnyt. Kukkaron, jota pitelette, on Amalia laatinut hänelle. Hän on vanha nainen, Amalian isoäidin sisar. Oletteko koskaan kuullut puhuttavan salaneuvoksetar Trollesta?“

„En.“

„Hän tulee tänne tänään. Hän on itse ylpeys ja arvokkuus kiireestä kantapäähän.“

„Näyttää todella hullunkuriselta, äiti“, huomautti Amalia myöhemmin, „kun Louise täti tulee ajaen valkotukkaisen palvelijansa ja ajurin, hänen poikansa kanssa, joka hänkin rupeaa käymään harmaaksi.“

„Hullunkuriselta se kyllä näyttää, mutta sinusta sen ei oikeastaan pitäisi tuntua niinkään hullunkuriselta. Tätisi on kertonut määränneensä heille suuria lahjoja testamentissaan, ja sinähän tulet siitä kärsimään, joka seikka

on sitäkin surkuteltavampi, koska hän minun tietääkseni on ainoa, jolta sinä voit toivoa periväsi.“

„Siitä minä en ole millänikään, sillä sitä perintöä kyllä riittää. En ole koskaan nähnyt niin kauniita koristeita kuin Louise-tädillä on. Äidin eivät ole minkään näköisiä niiden rinnalla. Niiden joukossa on etenkin eräs timanttikoriste, joka voittaa kaikki muut, ja sen lisäksi on hänellä viisi kelloa vitjoineen, jotka ovat toinen toistaan kauniimmat.“

„Minun täytyy keskeyttää ihastuksesi, neitiseni“, huomautti luutnantti Due, „tuossa vaunut tulevat“.

Komeat ajopelit pysähtyivät talon edustalle, valkohapsinen palvelija auttoi rouvansa alas ja avasi portin, asettuen sitten jälleen paikoilleen vaunujen taakse. Ajuri, hänen poikansa, napsahutti piiskallaan, ja vaunut vierivät pois.

Salaneuvoksetar Trolle oli hyvin kaunis, vanha nainen, solakka ja suora kuin salava, puettu mustaan silkkipukuun ja, toden totta, arvokas kiireestä kantapäähän.

„Kuinka kiltti olit, pikku Amaliani, kun muistit vanhaa tättiäsi lahjoittamalla hänelle kukkaron, joka päälle päätteeksi on aivan samanlainen, kuin entinen kukkaroni.“

„Sen valmistaminen huvitti minua suuresti, kun koko ajan toivoin, että tati siitä tulisi pitämään.“

„Amalia onkin oikea mestari naisten käsitöiden valmistamisessa“, huomautti luutnantti, „hänen tarvitsee vain koskea niihin, niin ne ovat tuossa paikassa valmiit“.

Kun salaneuvoksetar Trolle oli hetken aikaa jutellut everstinnan kanssa, nousi hän ja lähestyi minua.

„Te olette siis talon uusi mamseli“, virkkoi hän luoden minuun terävän, tutkivan katseen, mutta vaikka pu-

nastuin, ei hänen katseensa tuntunut epämiellyttävältä, päinvastoin tahdoin kernaasti olla hänen tutkittavanaan.

„Olette hyvin nuori niin vastuunalaiseen toimeen, sillä onhan lasten kasvatus koulun ulkopuolella suurimmaksi osaksi uskottu teille.“

Vastuunalaisuus, kasvatus, ne olivat sanoja, joita ymmärsin, sanoja jotka tapasivat minussa vastakaikua. Katsoin donna Grandezaa suoraan hänen kirkkaisiin, kieltämättä hiukan ankariin, harmaisiin silmiinsä ja vastasin: „Se on todella suuri edesvastuu, mutta koetan tehdä, minkä suinkin voin.“

Hän nyykäytti päätään ja meni takaisin sohvan luo. —

Ne päivät, jolloin hän tuli meille, olivat todellisia juhlapäiviä minulle. Niin ylpeä kuin hän olikin, osotti hän kuitenkin itselleenkin tarpeellista kohteliaisuutta ja antoi jokaiselle tunnustusta ansion mukaan. Hän oli itse kunnianarvoisuus. Se säteili hänen sormenpäistään ja hänen silkkihameensa siroista poimuista. Minä oikein lämmitelin itseäni sen loisteessa. Hän oli minusta kuin hyvä hengetär. Amalia hillitsi kiivauttaan hänen läsnäollessaan, everstinna pisteliäisyyttään, ja luutnantti Due, joka ei välittänyt hienoista tavoista eikä mielellään luopunut huolettomasta käytöksestään, meni tavallisesti tiehensä. — Minun täytyi oikein hillitä itseäni ollakseni katsomatta häneen liian ystävällisesti. Aikaa myöden rupesi minusta tuntumaan, kuin olisi hänkin hiukan minuun mieltynyt.

„Te soitatte hyvin kauniisti, mamseli Staal“, sanoi hän kerran, „Amalialle tulee olemaan hyödyksi harjoitella teidän johdollanne.“ Kerran hän huomautti: „Te olette kalpea, te kaipaatte varmaankin liikettä. Noin nuorta tyttöä ei pitäisi sulkea huoneisiin. Kävelkää reippaasti lasten kanssa, se tulee tekemään teille kaikille kolmelle

hyvää. Amalia, sinun täytyy pitää huolta siitä, että mammaseli Staal pääsee ulos, sillä hän on todellakin liian kalpea.“

„Enhän minä voi pakottaa häntä menemään vastoin tahtoansa, täti kulta.“

Salaneuvoksetar heristi minulle sormea. Hän ei aavistanut, että jos olisin pyytänyt päästä kävelemään, olisin saanut ankaran kiellon. Ulkoilmaan pääsin ainoastaan silloin, kun minun piti toimittaa ostoksia Amalialle, joka kyllä tapahtui sangen usein.

Minulla oli alituinen kiire, sillä minun piti ommella koru- ja liinaompelua, pestä pitsejä pullojen päällä, lukea ääneen, soittaa pianoa ja aina olla valmiina auttamaan. Minun oli mahdoton uhrata lapsille niin paljon aikaa, kuin olisin tahtonut.

Perheen suuri seurapiiri oli, kuten pian huomasin, hyvin harvoja poikkeuksia lukuunottamatta parempi kuin perhe itse, jonka vuoksi olinkin tyytyväisempi, kun meillä oli vieraita, vaikka olemassaoloani silloin tuskin huomattiinkaan. Seurassa oli everstinna vilkas ja kaunis, Amalia iloinen, lapsellisen avomielinen, hyväluontoinen ja rakastettava. Tuskin heitä silloin tunsin samoiksi ihmisiksi, mutta kun vieraat sydämmellisten jäähyväisten jälkeen olivat menneet pois, rupesivat äiti ja tytär, ennenkuin vieraat vielä olivat ehtineet portaita alaskaan, heitä panettelemaan ja säälimättömimmällä tavalla pilkkaamaan heitä mitä vähäpätöisimmistä sanoista ja teoista. Se teki minuun tuskallisen vaikutuksen. Tuskastuttavaa oli kuulla, kuinka huolettomasti, aivan kuin leikkiä laskien everstinna kertoi aviopuolisoiden epäsovusta ja perheonnettomuuksista, joille minä ennemmin olisin itkenyt kuin nauranut, tuskalliselta tuntui lempeä ääni ja imelät sanat, joilla hän taisi lausua mitä katkerimpia asioita. — Kun rouva Bären-

schildiä päänsärky vaivasi, tunsin hän luullakseni tarvetta antaa muitten tuntea hänen kipuaan, ja ikävä kyllä oli hänellä usein päänsärky. Toisinaan olin häneen kovin vihoissani, mutta milloin taas mieleni oli lempeä ja hyvä, säälin häntä syvästi. Kuinka äärettömän surkealta mah-toikaan tuntua epäillä lähimpiä omaisiaan, miestään, veljeään, niitä, joita hänen tuli pitää lapsinaan. Amalialla oli päinvastainen vika: hän uskoi, — ei, se ei ole oikea sana — hän vaati, että kaikki muut olisivat parempia kuin hän itse. Rahansa jätti hän, minun pyynnöistäni huolimatta, aina esille. Palvelijan, joka oli suoranaisesti hänen käskettävänään ja jonka sijalle minut oli asetettu, piti olla toimielias, kätevä, huolellinen, kekseliäs, kärsivällinen ja tottelevainen. Minulla ei ollut kaikkia näitä ominaisuuksia, jonka vuoksi Amalia-neiti usein olikin minuun tyytymätön.

Everstin kanssa en ollut paljon tekemisissä. Kahdesti käännyin kuitenkin hänen puoleensa. Kerran täytyi minun näet kysyä häneltä, ketä minun oikeastaan tuli totella, hänen vaimoaanko vai tytärtään, koska molemmat yhtäaikaan tahtoivat käyttää apuani. Kysyin lyhyesti ja muitta mutkitta, mikä oli hänen tahtonsa, sillä olin huomannut, että hän rakasti suoraa puhetta.

„Everstinnalla on ranskalainen kamarineitinsä ja talon muut palvelijat käskettävänään. On sen vuoksi kohtuullista, että te olette yksinomaan tyttäreni käytettävänä“, vastasi hän päättäväisesti. Olin iloinen kun sain tietää, mitä minun oli tehtävä, mutta rouva Bärenschild ei koskaan antanut anteeksi tekoani.

Toisen kerran menin everstin luo pyytääkseni lupaa päästä toisinaan kirkkoon.

„Se on kohtuullinen pyyntö, mamseli Staal, pidän siitä, että taloni väki käy kirkossa, tietysti sotilaskirkossa.“

Aika kului. Kesä oli täydessä kukoistuksessaan, mutta minä huomasin sen ainoastaan lämmöstä ja painostavasta ilmasta. Ei kulunut päivääkään, jona minua ei olisi nöyryytetty tavalla tai toisella, vaikka tein parastani täyttääkseni velvollisuuteni. Onneksi läksivät everstinna ja Amalia usein ulos, ja yksin istuessani kului aika hupaisasti, vaikka minulla olikin yltäkyllin työtä. Uneksin silloin entisyyden iloista ja toivoin valoisampaa tulevaisuutta, vaikka toivoni tosin oli hyvin heikko. Joka viikko sain kirjeen ja opin vähitellen pysymään tyynenä työssäni, kätkien kirjeen ompelulippaaseeni sopivampaan tilaisuuteen. Äitini tila oli jotensakin muuttumaton, hän oli kenties hiukan parempi, mutta hyvin uneton.

„Carl-eno“, kirjoitti Minna, „pitää äidistä hyvää huolta ja on toisinaan hyvin helläkin häntä kohtaan, mutta tuntuu siltä kuin pelkäisi hän sitä osottaa, kuin olisi hänessä vielä vanhaa vihankaunaa, jota hän ei saa itsessään voitetuksi. Julia-täti on lempeä ja hellä meitä kuten kaikkia kohtaan, serkut ovat herttaisia, rakastettavia pieniä tyttöjä, ja Christian-serkku tekee parastaan meitä ilahuttaakseen, — ja kuitenkin, Marie, kuinka onnellisia olimmekaan ennen! Me kaipaamme sinua aamusta iltaan, kaipaamme sinua tuhat kertaa enemmän kuin sinä meitä. Älä luule että sanon sen soimatakseni sinua, sisko, päinvastoin, Jumalan kiitos, että sinun on niin hyvä olla.“ —

Äiti ei oikeastaan olisi saanut kirjoittaa, mutta tavalisesti oli hän kuitenkin itse liittänyt kirjeeseen pari riviä.

„Kirjeesi eivät minua tyydytä, Marie. Minusta tuntuu kuin jotakin peittelisit. Ole suora, jos sinulla on ikä-

vyyksiä, niin ja'a ne kanssamme. Saat siitä lohdutusta ja minä myöskin, kun saan tietää totuuden.“

Mutta suora en voinut olla enkä myöskään tahtonut totuudesta poiketa. Sen vuoksi tulivat kirjeet kieltämättä yksipuolisiksi. En maininnut sanaakaan ikävyyksistä ja esitin pienimmänkin hyvän, mikä osakseni tuli, niin edullisesti kuin mahdollista. Kirjeeni olivatkin minulle vain puolinaisena helpotuksena. Ei niissä ollut ainoatakaan valheen sanaa, ja kuitenkin tuntuivat ne minusta läpiluukiessa valheellisilta, kun niissä ilmeni vain elämäni valopuolet, ilman ainoatakaan varjoa. Herttainen Minnani, rehellinen Minnani, joka kirjoitti suoraan sydämmensä syvyydestä, antoi pettää itsensä, vaan ei äiti.

Kirjeissä kerrottiin, että herra Höppe oli saanut halvauksen, ei voinut puhua eikä liikkua paikaltaan, mutta oli kuitenkin täydessä tajussa. Häntä hoidettiin huolellisesti, mutta hän oli melkein aina yksin ja oli sen vuoksi kaksin verroin kiitollinen äidille, kun äiti tuntikausia istui hänen luonaan ja jutteli hänelle ystävällisesti, tai kun Minna toi hänelle kukkia. Äidin käly oli kertonut, että herra Höppe aina oli yllyttänyt hänen miestään vihaan äitiä kohtaan, mutta se ei muuttanut mitenkään äidin käytöstä. Herra Höppe oli avuton, ja äiti tahtoi lievittää ja lohduttaa, mikäli taisi.

Aikaa myöden kävivät pienet oppilaani, etenkin Henriette, minulle hyvin rakkaiksi, ja ilokseni kiintyivät hekin kumpikin omalla tavallaan sydämmellisesti minuun. Louise oli äärettömän altis vaikutuksille. Vaikka hänellä oli hyvä sydän, ei hänellä ollut rohkeutta vastustaa pahaa, omistaa hyvää, asettua virtaa vastaan. Sitä voimaa taas ei puuttunut Henrieteltä, vaan hän oli vähän liiankin kova, vähän riitaisa, kiivas, uhkamielinen, ylpeä, mutta jalomieli-

nen, uskollinen ja uhrauksiin kykenevä. Nämä ominaisuudet eivät luonnollisesti olleet täysin kehittyneitä lapsen luonteessa, mutta ne olivat versomassa.

Usein istui pikku Henriette iltaisin vuoteessaan, kun Louise nukkui, ja minä tein työtä, ja kiisteli kanssani oikeasta ja väärästä. Hän ei kernaasti taipunut, mutta kun hän sen teki, oli hän vakuutettu olleensa väärässä, ja hänen käytöksestään huomasin pian, että totuus oli juurtunut hänen sydämeensä.

„Voi, mamseli Staal, äiti ja Amalia ovat todellakin hyvin pahoja.“

„Kavahda, Henriette, älä rupea muita tuomitsemaan. Meillä on kyllin tekemistä itsessämmekin. Äidilläni oli aina tapana sanoa, että lähimmäisemme viat eivät saa meissä herättää muuta tunnetta kuin surua sekä halua peittää ne rakkauden vaipalla.“

„Teidän äitinne on hyvin hyvä.“

„Ja hyvin vaatimaton.“

„Minä en ensinkään pidä erikoisen paljon vaatimattomuudesta. Se, jolla kerran on jokin ansio, tietäköön siitä myös, minun mielestäni.“

„Mitä mittaa sinä käytät arvostellessasi itseäsi, pikku Henny? Jos mittaat itseäsi syntisten ihmisten mukaan, voit helposti tulla suureksi, mutta jos mittaat itseäsi ainoan täydellisen olennon mukaan, tulet äärettömän pieneksi, nöyräksi ja vaatimattomaksi. Eikö niin?“

„Niin kyllä.“

„Nyt sinun pitää nukkua, Henriette. Hyvää yötä, uneksi kauniita unia, pikku tyttöseni. Kun olen ommellut tämän viimeisen reunuksen Amalian hameeseen, olen valmis ja menen minäkin nukkumaan.“

KYMMENES LUKU.

Elokuu tuli. Lapset pääsivät kesälomalle ja se oli päätetty viettää eräässä huvilassa Frederiksbergallee'n varrella. Amalia olisi mieluummin asunut Strandvejen'in varrella, mutta rouva Bärenschild pani vastaan, ja luulenpa todella että hän teki sen vain Amaliaa kiusataksaan.

„Teidän täytyy, mamseli Staal, lähteä edeltä sisäkön kanssa, ripustamaan ylös akkunaverhot ja panemaan kaikki kuntoon.“

Lise-sisäkkö, joka ensimmäisestä keskustelustamme asti oli osottanut minulle tuntuvaa epäsuosiota, ei ollut ensinkään hyvillään tästä toimenpiteestä. Hänen käsityksensä mukaan olin minä jonkinlainen vakoilija, joksi evers-tinna todellakin oli kehottanut minua rupeamaan, vaikka tosin menestysettä.

Pöly tuprusi sisään täyteen ahdatun omnibuksen akkunoista, ajaessamme Vesterbro-katua, tuota rakasta Vesterbro'ta, jolle en ollut kertaakaan astunut eromme jälkeen. Minusta tuntui kuin tekisi entisen kotimme näkeminen minulle hyvää. Pistin pääni akkunasta ulos, mutta mitä näinkään! Talo oli melkein kokonaan alas revitty, rakas arkihuoneemme oli avoinna kaikkien katseille, kauniit vihreät seinäpaperit riippuivat repaleina. Ruokasalin läpi saatoin katsoa puutarhaan. Missä ennen oli ollut kukka-

penkereitä ja sieviä käytäviä, näkyi nyt soraläjiä ja kiviä. Hetkinen vain, ja vaunut vierivät pois, mutta olin nähnyt kylläksi. Tuntui, kuin olisin jäänyt kodittomaksi, ajattelin professorin lintuja ja voin tuskin pidättää kyöneleitäni. Voi, olin aina luullut, että muuttaisimme sitten kaikki vanhaan kotiimme, mutta tätenhän me joutuisimmekin siis aivan vieraaseen ympäristöön. Pääsisimmekö edes ollenkaan enää yhteen. Jumala sen yksin tiesi. Yhtymisemme tuntui minusta entistä kaukaisemmalta ja epätodellisemmalta.

„Teille tulee vedet silmiin“, virkkoi muuan lihava eukko, jonka syli oli täynnä kääröjä ja laukkuja, ja joka lakkaamatta pyyhki hikisiä kasvojaan, „se tulee pelkästä kuumuudesta, näen mä, eikä minunkaan laitani ole juuri kehuttava, ja kuitenkin saamme me Frederiksbergiläiset olla kiitollisia näistä siunatuista omnibuksista. Ovat ne kuitenkin suurena helpotuksena, kun pääsee omia jalkojaan vaivaamasta.“

Vaikka en voinut olla hänen kanssaan yhtä mieltä siinä asiassa, olin kuitenkin niin kiitollinen tuon lihavan eukon ystävällisistä katseista, että tarjouduin pitämään kahta hänen kääröistään. Toinen sisälsi kahvipapuja, kuten hajusta heti päätin, toisen, joka oli laukku, olin vähällä pudottaa säikähdyksestä maahan, sillä sen sisältö liikkui sangen epämiellyttävällä tavalla.

„Hyvänen aika, luulenpa että pelkäätte“, huudahti eukko ja nauroi haletakseen, „ei siinä ole kuin muutamia viattomia kaloja, jotka ostin lapsilleni, sillä nähkääs, niillä on ollut hinkuyskä, eivätkä saa vielä syödä lihaa.“

Lise-sisäkkö veti hamettaan puoleensa, nyrpisti nenäänsä ja katsahti kopeasti kalalaukkuun.

Olin koko päivän ankarassa työssä. Luutnantti Due tuli antamaan minulle hiukan neuvoja huonekalujen sijoittamisessa, kuten hän sanoi. Se oli suuri apu, sillä muuten olisin ollut sängen pahassa pulassa.

Herrasväki saapui illalla. Ei minua sanallakaan kiitetty, mutta ei myöskään moitittu, ja sekin oli jo paljon.

Amalia oli saanut kaavapiirustukset pitsimantiljaan, joiden mukaan minun piti ommella korko-ompelua. „Teidän täytyy pitää kiirettä, mamseli Staal“, sanoi hän, ja minä koitin kiirehtää minkä jaksoin. Kävellä en ehtinyt, vaan istuin käsitöineni puutarhassa iloiten kukkaintuok-
susta, vihreistä puista ja päivänpaisteesta.

Olimme siellä useammin yksinämme kuin kaupungissa ja yleensä vallitsi ikävänlainen mieliala. Everstin-
nalle kävi aika pitkäksi ja hän oli pahalla päällä. Amalialla oli ikävä, jonka vuoksi hän oli entistä tuihtupäisempi. Luutnantti Duella oli myös ikävä ja ajan kuluksi teki hän herkeämättä pientä pilaa, etenkin sisarestaan. Everstistä sitä vastoin tuntui hauskalta olo perheen keskuudessa, lukuunottamatta muutamia ukkoskohtauksia. Hän oleskeli paljon lasten kanssa, jotka rouva Bärenschild ja Amalia kokonaan laiminlöivät.

„Louise täti tulee tänne viikon päiviksi“, ilmoitti Amalia eräänä aamuna suuruspyödyssä. Kukaan ei virkkanut mitään, mutta selvästi näkyi, etteivät he olleet siitä hyvillään. Ainoastaan eräs iloitsi vilpittömästi hänen tulostaan. —

Kun ensimmäinen auringonsäde pilkisti sisään huoneeseemme, joka sijaitsi idänpuoleisessa tornissa, herätin minä pienet ystävättäreni, ja nopeasti pukeuduttuamme menimme ulos huvimajaan, käyttääksemme rauhalliset aamutunnit lukemiseen. Autoin heitä kirjoituksissa ja läk-

syjenluvussa tutkintoa varten ja rupesin opettamaan heille vähän englanninkieltä.

„Mikä salaliitto tämä on?“ kuului eräänä aamuna odottamatta salaneuvoksetar Trollen ääni, „näin teidän menevän ulos eilen ja nyt taas tänään ja tulin siitä oikein uteliaaksi. — Näytätte lukevan oikein mielellänne. Te pidätte varmaankin paljon mamseli Staalista, lapset?“

Louise päästi käteni, mutta Henriette kietoi käsivartensa ympärilleni. „Me rakastamme häntä“, sanoi hän.

Salaneuvoksetar istuutui, selaili hiukan kirjoja, ojensi minulle ranskalaisen kirjan ja pyysi minua lukemaan ääneen.

„Hyvin, oikein hyvin. Ja nyt kerron teille erään tuuman, kuullakseni hyväksyttekö sen, ennenkuin esitän sen everstinnalle. Suostuisitteko te, mamseli Staal, — sillä että kykenette, siitä olen varma, — suostuisitteko opettamaan Louisea ja Henrietteä? Se olisi heille suureksi hyödyksi. Voitte olla vakuutettu siitä, että olen huomannut kuinka hyvä teidän vaikutuksenne heihin on ollut.“

„Jos minä todella siihen kykenisin, suostuisin hyvin kernaasti.“

Henriette riemuitsi, eikä Louisekaan iloaan peitellyt.

Salaneuvoksetar nyökkäytti meille ystävällisesti päätään ja meni pois. Hetken kuluttua hän palasi. Hänellä oli suuri itsensähillitsemis-kyky ja hän olikin aivan tyyni, mutta poskilla näkyi kuitenkin tavallista tummempi puna.

„Kuulen, hyvä mamseli Staal, että olette tuiki välttämätön nykyisessä asemassanne, jonka vuoksi teillä kuitenkaan suinkaan ei ole syytä siihen jäädä. Olen pitkän elämänvaellukseni aikana koonnut koko joukon ihmistuntemusta, minulla on jotensakin terävä huomiokyky ja

olen aikoja sitten huomannut, että kasvatuksenne asettaa teidät aivan toiselle sijalle, kuin missä nyt olette. — Minun ei ole tapana helposti lahjoittaa kellekään ystävyttäni, mutta kun sen teen, toivon myöskin antavani lämpimän ystävyuden, joka näyttäytyy enemmän teoissa kuin sanoissa. Luulen helposti voivani hankkia teille koti-opettajan toimen ja tulee olemaan todellinen ja suuri ilo auttaa teitä semmoiseen paikkaan, jossa teille annetaan arvoa ansionne mukaan.“

„Olen teille sanomattoman kiitollinen suuresta ystäväisyydestänne, mutta tarjoustanne en voi ottaa vastaan.“

Salaneuvoksetar tuli luokseni, katsoi minua suoraan silmiin ja huudahti:

„Olisiko se mahdollista, voisitteko te noiden äidittömien tähden siinä määrin uhrautua?“

„En, rouva salaneuvoksetar, minun olisi kyllä tosin hyvin vaikeata erota lapsista, mutta syy on itsekäämpää laatua.“

„Saisinko kysyä, mikä se syy on?“

„Omaisistani tuntui raskaalta, että minun olosuhteitten pakosta täytyi lähteä vierasten ihmisten pariin. He luulevat nyt, että olen löytänyt kodin, jossa minun on hyvä olla. Jos vaihtaisin paikkaa, tuntisivat he uudestaan samaa tuskaa, kuin heistä erotessani.“

„Sekö oli se itsekäs syy?“ Salaneuvoksetar Trolle laski kapean kätensä hyväillen pääni päälle ja kuiskasi hellällä äänellä: „Te olette hyvä pieni tyttö.“

Iltapäivällä oli Amalia pahalla tuulella. „Te tuhlaatte liian paljon aikaa lasten hyväksi“, sanoi hän, „en ymmärrä kuka on pannut noita opettajanoikkuja päähänne. Te laiminlyötte ompelemisen, eihän mantilja ole vielä edes

puoleksi valmis. Nyt täytyy teidän jättää kaikki muu, poimia kukkia ja asettaa ne oikein kauniisti maljakkoihin.“

Kapteeni Ridderspore, kosija, joksi luutnantti Due häntä nimitti, tuli sitten illalla Amaliaa tervehtimään, ihaili kukkia ja sanoi: „Neiti on varmaankin järjestänyt ne itse. Tuskin voi nähdä mitään sen ihanampaa.“

„Kuinka te arvasitte, että minä olin ne järjestänyt“, virkkoi Amalia nauraen, „niin, luulempa todella olevani jotensakin lahjakas siihen suuntaan. Täytyyhän jollakin tavoin huvitella täällä maalla.“

Kapteeni Ridderspore otti ruusunnupun ja kiinnitti sen rintaansa. Hän ansaitsi todellakin kosijan nimen. Väsymättä hän palveli Amaliaa, joka ei taipunut häntä ottamaan, mutta ei häntä hylkäämäänkään. Aatelismiehenä, upseerina ja varakkaana miehenä ei hänelle sopinut antaa rukkasia. Mutta hyvin vähälahjaisena sekä järjen että ulkomuodon puolesta ei hän Amaliata varsin miellyttänyt, jonka vuoksi hän näki parhaaksi antaa kapteenin odottaa. —

Palatessani eräänä sunnuntai-aamuna elokuun puolivälissä kirkosta, ylläni vaalean sininen puku, äidin viimeinen joululahja, tuli Amalia vastaani käytävässä.

„Mitä näenkään, mamseli Staal, tuommoinen kaunis puku yllä? Kuinka sopimatonta! Olettehan aina ennen valinnut tummia kankaita. Minun mielestäni on luonnollista, että aina olette siististi puettu, mutta niin vähän silmäänpistävästi kuin mahdollista.“

En tehnyt vastaväitteitä, vaan ripustin pois kauniin sinisen pukuni. Sen alla olisikin todella kevyemmän sydämmen pitänyt sykkiä. Pukeuduin vanhaan mustaan silkkipukuuni, joka mielestäni oli säädyllyisin ja teki minut enimmin näkymättömäksi.

Eräänä hyvin helteisenä päivänä läksi eversti ajelemaan lasten kanssa metsään, rouva Bärenschild meni kylpemään, ja Amalia sekä Frederik-luutnantti tulivat viileyttä etsimään huvimajaan, jossa minä istuin.

„Mikä sietämätön helle! Ei voi kävellä, ei lukea eikä tehdä niin mitään.“

„Se on teidän mielipiteenne, Amalia, ja kieltämättä myöskin minun, mutta neiti Staal. näyttää olevan toista mieltä.“

„Kaikki ihmiset eivät ole samassa asemassa. Näyttäisipä hullunkuriselta, jos kaikki panisivat kätensä ristiin vähäisen helteen tähden. En ymmärrä muuten, minkä vuoksi te, Frederik, viime aikoina olette ruvennut sanomaan mamselia neidiksi. Se on todellakin sopimatonta.“

„Minulla on kyllin ikää toimiakseni omin päin, Amalia. Meidän entiset mamselimme ovat tehneet sen nimen minulle vastenmieliseksi. Tätä nuorta naista sanon minä ehdoin tahdoin neidiksi. Mutta mitä näenkään! Tuolla tulee Helene ajaen upean ritarin rinnalla. Sehän on „kosisija“, niin totta kuin elän!

Amalia odotti hetken, kunnes oli saanut nyrpeän ilmeen kasvoistansa poistumaan, ja riensi sitten vaunujen luo.

„Kaunis tyttö“, huomautti luutnantti katsellen hänen jälkeensä.

„Erinomaisen kaunis.“

„Kuulkaa, neiti Staal, tahtoisin kysyä teiltä neuvoa eräässä asiassa. Sallittehan.“ Hän otti ompelulippaastani lävistimen ja piirteli sillä kuvioita pöytään. „Luopaatteko vastata suoraan?“

„Kyllä, toivoakseni.“

„Luuletteko te, että Amalia voisi tehdä minut onnelliseksi? Luuletteko, että me sopisimme hyvin toisillemme? Neuvotteko minua anomaan hänen kättään?“

„Kuinka minä uskaltaisin siinä suhteessa neuvoa, tunteehan luutnantti hänet paljoa paremmin kuin minä.“

„Tuota en olisi uskonut teistä, neiti Staal, se ei ollut ystävän vastaus. Jos pahin viholliseni seisoi papin edessä Amalian kanssa, tarttuaisin hänen käsivarteensa ja huutaisin: seis, seis, ennenkuin on myöhäistä.“

„Minun täytyy tunnustaa, etten pitänyt mahdollisena, että te olisitte Amalia-neitiin kiintynyt.“

„No, se minua ilahuttaa. Mutta mitä arvelette siitä, että Helene usein on viitannut siihen suuntaan, että minun pitäisi naida Amalia. Sisar tahtoo päästä hänestä ja suo hänet veljelleen. Sydämeni on muuten kaukana poissa, kaukana Ruotsissa asti. Kyllä te todella olette omituisin ihminen, minkä eläissäni olen tavannut. Nyt te ensimmäisen kerran katsotte minuun oikein ystävällisesti, kun kuulette, että sydämeni on Ruotsissa. — Minulle on käynyt sängen omituisesti. Olen aina tavalani kammoksunut papintyttäriä, ruotsittaria, pitkiä naisia yleensä ja etenkin Maija-nimisiä, ja ajatelkaa, lähden tervehtimään pohjois-Ruotsissa asuvaa serkkuani ja kun palaan kotiin, olen kihloissa pitkän, ruotsalaisen papintyttären kanssa, jonka nimi on Maija. Se on syvä salaisuus, minulla on ainoastaan yksi ainoa uskottu. Teitä en pyydä vaikenemaan, sillä vaikenette pyytämättäkin. Jos olisin vähääkään tunteellinen, luettelisin kaikki hänen suloutensa ja hyvät avunsa, mutta sitä en ole ja tyydyn sen vuoksi lyhyesti selittämään hänet kaikkein herttaisimmaksi olennoksi maan päällä. Te muistutatte häntä, niin käsittämätöntä kuin se onkin. Ulkonaista yhtäläisyyttä ei

ole, hän on — ettehän pahastune, se onkin kenties vain minun luuloni — hän on teitä kauniimpi. Hän on avomielen, te suljettu. Hän on iloinen, te vakava. Eihän teillä tosin ole syytä ollakaan täällä muunlainen, — te sysäätte luotanne, peräydytte, hän tulee vastaan, ja kuitenkin te mielestäni muistutatte häntä. Tuntuu siltä kuin teidän molempien sydämissä asuisi salainen voima, joka vastoinkäymisten kohdatessa selvimmin ilmenisi. Minulla on rajaton luottamus teidän kumpaisenkin menettelytapaan. Niin, se on arvoitus, jota en voi selittää, ja te ette tietysti voi minua ymmärtää.“

„Luulenpa kuitenkin voivani. Yhtäläisyys johtuu varmaankin siitä, että palvelemme samaa isäntää.“

„Niinkö luulette!“ — Luutnantti Due käänsi kasvonsa puoleksi pois päin, painoi lävistimen niin syväälle vihreään puutarhapöytään, että kärki katkesi, ja kysyi: „Enkö minä sitä isäntää palvele?“

„Minun täytyy sanoa: ette. Te ette ole ruvennut vakinaiseen palvelukseen, mutta toisinaan, eikä niin aivan harvoinkaan, minun luullakseni, työskentelette te talossa tunnittain. Mutta teillä on ominaisuuksia, jotka asettavat teidät talon parhaimpien ja hyödyllisimpien palvelijoiden joukkoon, kun te kerran otatte pestin koko elinajaksenne, ja niin kyllä lopulta käykin.“

„Ei mitään saarnaa, neiti Staal, taivaan tähden, ei mitään saarnaa!“ Luutnantti Due painoi sormillaan korvansa kiinni, juoksi pois huvimajasta ja viskasi tietämättänsä pahoinpidellyn lävistimen porkkanapenkereelle.

Hetken kuluttua hän palasi. „Tahdotteko nähdä hänet? Tämä on valitettavasti sangen kurja kuva, erään vaeltavan tuhertajan maalaama.“

„Erinomaisen miellyttävät kasvot. En väsyisi niitä katselemasta.“

„Hän on komean näköinen todellisuudessa, paljoa komeampi kuin tuossa, ja kun lisäksi ajattelee, kuinka hyvä ja herttainen hän on! Ainoastaan yhdessä kohden on minulla muistuttamista häntä vastaan, mutta se onkin seikka, jota en koskaan voi oikein antaa anteeksi, seikka, joka on ristiriidassa kaikkien hänen hyvien ominaisuuksiensa kanssa. Voitteko arvata, mikä se on?“

„En mitenkään!“

„Se, että hän valitsi minut, että hän voi minuun mielyä, että hän rakastaa minua uskollisen sydämensä syvyydestä. Suuri vika niin puhtaassa ja lujassa luonteessa on valita kevytmielinen, huikentelevainen luutnantti elämäntoverikseen. Olen monta kertaa sanonut Maijalle, että se alentaa häntä minun silmissäni. Mutta mitä arvellette? Jos hän olisi antanut minulle rukkaset, olisin tullut onnettomaksi elinajakseni. Kaikella tässä maailmassa on valo ja varjopuolensa. — Kun minä täytän kaksikymmentä viisi vuotta ja saan itse omaisuuteni haltuuni, matkustan tyttöäni noutamaan, ja kun hän vaimonani tulee tänne, niin varokoot ne sukulaiseni itseään, jotka eivät tahdo osottaa hänelle kyllin suurta kunnioitusta. — Olen avanut teille sydämeni, neiti Staal, osaksi sen vuoksi, että minun teki mieli jutella teidän kanssanne Maijasta, ja osaksi siitä syystä, että se oli ainoa keino, jonka kautta voimme joutua hauskaan, avomieliseen suhteeseen keskenämme. Toivon, että tästä lähtien olemme hyviä ystäviä.“

„Oikein hyviä ystäviä“, vastasin minä puristaen lämpimästi hänen kättään.

Tämä ystävyys tuotti minulle suurta lohdutusta. Me puhuimme usein Maijasta, joka toisinaan lähetti minulle

ystävällisen tervehdyksen. Luutnantti Due osotti minulle aina sydämmellistä ja vakavaa kohteliaisuutta, joka sangen räikeästi erosi hänen toisinaan melkein sietämättömästä käytöksestään rouva Bärenschildiä ja Amaliaa kohtaan. Nämä viimeksimainitut kohtelivat minua sensijaan entistä ankarammin ja usein sain kuulla, että olin oikullinen, vaikka todellakaan en sitä itse huomannut.

Luulen pohjalta heidän pitäneen suurimpana vikanani sitä, etten koskaan alentunut kielimään enkä imartelemaan — ne näet olivat ainoat tiet, joita myöten luutnantti Duen vakuutuksen mukaan pääsi heidän suosioonsa.

Salaneuvoksetar Trolle puolusti aina minua voimakkaalla tavallaan, ja kirjeissäni rakkaille omaisilleni ylistelin kaikin tavoin hänen hyvyttään, ja kuvailin myöskin uutta ystävääni, hänen Maijaansa sekä suhdettani lapsiin. „Mutta kerro meille jotakin rouva Bärenschildistä ja vanhimmasta tyttärestä. Miksi et koskaan heitä mainitse, Marie?“ ja minä vastasin, että rouva Bärenschild oli kivuloinen ja alituisen päänkivun vaivaama, ja että tytär oli ruskeasilmäinen kaunotar ja isänsä ylpeys. — Päivää ennen poislähtöämme tuli Amalia juosten arkihuoneeseen. „Ajatteleppas, äiti, kreivi Christian Örnklo on pysähtynyt portille ja puhelee Frederikin kanssa. Toivottavasti hän ei ratsasta tiehensä tulematta meitä tervehtimään.“

Onneksi seisoin minä selin Amaliaan päin, sillä muuten hän olisi huomannut mielenliikutukseni, mainitessaan äitini veljenpojan kreivi Christian Örnklon nimen.

Muutaman minuutin kuluttua astui hän sisään, tervehti tuttavallisesti rouvaa ja neitiä ja heittäytyi nojatuoliin, jossa minulla oli hyvä tilaisuus häntä tarkastaa.

Hän oli äidin näköinen, siinä nimittäin, että kasvonpiirteet muistuttivat toisiaan, mutta ilme oli aivan erilai-

nen. Näki selvään, että hänellä aina oli ollut hyvät päivät, että hän oli aika lailla kopea, mutta samalla hyvänsävyinen, ja ettei hän koskaan ollut ponnistanut sielunsa eikä ruumiinsa voimia.

Amalia keskusteli hänen kanssaan vilkkaasti hevosista ja koirista, jotka nuori kreivi näytti perinpohjin tuntevan.

„Teidän täytyy nähdä minun pieni, englantilainen koirani. Spilop! Spilop! Spilop!“

Spilop hyppäsi emäntänsä syliin ja heilutti keikaillen pitkiä korviaan.

„Se ei ole puhdasta englantilaista rotua“, huomautti kreivi Örnklo hiukan ylenkatseellisesti.

Se oli kipeä kohta Amaliassa. Frederik oli usein kiussannut häntä samalla väitteellä, ja hän oli silloin suuttunut pahanpäiväisesti. Nyt hän osasi hillitä itseänsä siinä määrin, että ainoastaan hiukan punastui.

„Eikö se todellakaan ole puhdas englantilainen? Sitä tuskin voin uskoa. Se oli ainakin sangen kallis. Katsokaa, kuinka komea häntä sillä on. Mutta tietysti te sen asian paremmin ymmärrätte.“

„Se on jotensakin puhdasrotuinen, mutta ei aivan. — Minä tilasin äskettäin yhden sen rotuisen Englannista, kaikkein somimman pienen otuksen. Olin aikonut antaa sen eräälle serkulleni, mutta en saanut suurtakaan kiitosta vaivastani, sillä hän lahjoitti sen pienelle Therese siskolleni ja valitsi sen sijaan ison vaaleanharmaan, ruskeatäpläisen jahtikoiran. Oikeastaan olin kyllä hyvilläni siitä, että serkkuni tahtoi uskollisen, viisaan koiran, joka voi häntä puolustaa hänen kuleksiessaan yksin metsissä, siis tavallaan ystävän, kuin tyhmän, itsekkään pienen sylikoiran, joka ei kelpaa muuhun kuin hyväiltäväksi ja hemmoteltavaksi.“

Amalia puri huulta, kreivi Örnklo jutteli vielä hetken ja nousi sitten sanoakseen jäähyväiset.

Hän ei aavistanut, mikä taistelu riehui sen vaatimattoman olennon rinnassa, joka istui akkunaa ääressä ommellen, kuinka kernaasti hän olisi lähettänyt tervehdyksen serkulle ja kuinka tervetullut se tervehdys olisi ollut. — Mutta tuskin hän koskaan oli kuullut minusta puhuttavankaan. Minä olin alhaisemmassa asemassa enkä tahotonut saattaa häntä hämilleen.

„Hyvästi, hyvä kreivi Örnklo, suokaa meille pian taa-sen ilo nähdä teitä. Sydämmelliset terveiset kreiville ja kreivittärelle.“

Vastattuaan akkunasta hymyillen poisratsastavan kreivin tervehdykseen, huudahti Amalia: „Mimmainen tyhmä, epäkohtelias, hävytön poika!“

„Kerrassaan kelpo poika eikä niin tuhmakaan“, väitti luutnantti, „vaikka en tahdo väittää, että hän on ruudin keksijöitä. Hän on kieltämättä hiukan narrimainen, mutta se johtuu varmaankin ainoastaan siitä, ettei hän ole tahotonut mitään oppia. Sanotaan että hänen herra isänsä, joka on puolittain tiedemies, on sitä kovasti surrut. Kreivitär sitä vastoin oli poikansa puolella. Hänelläkään ei liene varsin syvällisiä tietoja ja hänen kävi poikaa sääli. Tuo pikku mies, joka muutoin on itse mukautuvaisuus, kuuluu opettajansa kohtaan olleen uppiniskainen kuin vanha kyytihevonen.“

„Nyt teidän pitää ryhtyä kokoamaan kapineita muuttoa varten, mamseli Staal“, käski everstinna.

Tein työtä minkä jaksoin, mutta käsien kootessa la-seja, posliinitavaroita ynnä muuta, seurasivat ajatukset siroa ja somaa olentoa, joka laulellen riensi metsäpolkua

pitkin, ison vaaleanharmaan, ruskeatäpläisen jahtikoiran seuraamana.

Minusta tuntui tavallaan ikävältä jättää huvila ja muuttaa takaisin suureen rakennukseen Bredgaden varrelle, jossa tunsin olevani enemmän sisään teljetty ja jossa minulla oli harvemmin tilaisuutta olla yksin. Frederiksbergin puistossa en ollut, vaikka se kuuluu melkein uskomattomalta, kertaakaan käynyt. Ajaessamme Vesterbron yli, näin minä suuren rakennuksen kohonneen meidän pienen talomme paikalle. Se oli äskettäin saatu katon alle, sillä harjalla komeili vihreä sepele liehuvine nauhoineen kirkasta taivasta vasten.

YHDESTOISTA LUKU.

On kerrassaan tuskallista poissaolevana, kysellessään rakkaan sairaan tilaa, aina saada vastaukseksi: hän on hiukan parempi. Miten kernaasti olisin itse tahtonut nähdä äitiä, voidakseni itse huomata, ettei häntä muu vaivannut kuin vähäinen voimattomuus, joka johtui unettomuudesta. Ajattelin usein tohtori Stubin neuvoa, lämpimämpää ilmanalaa, ja toivoin, että äidin veli panisi toimeen matkan Italiaan. Mutta niin omituisen ristiriitainen on ihmisluonto, että kun toivoni täyttyi, kun minulle ilmoitettiin, että he todella matkustaisivat, tunsin ennemmin surua kuin iloa. Kuinka moni olikaan lähtenyt kuolemaan sinne, missä luuli paranevansa. Jospa edes olisin saanut tavata heitä kerran ennen heidän lähtöänsä, mutta se oli mahdotonta, ja kirjeenvaihtommeikin, ainoa, mutta suuri lohdutukseni, oli siitä lähtien käyvä harvemmaksi ja epä säännöllisemmäksi kuin ennen.

Lokakuun viidentenätoista päivänä he matkustivat, äiti, Minna, kreivi Örnklo ja hänen poikansa. Sää oli kesäisen kaunis. Minä koetin mikäli mahdollista heittää kaikki huolet sekä uskolla ja toivolla ajatella tulevaisuutta.

Henriette oli uskottuni. Hänelle minä ilmaisin pelkoni ja toivoni, hänelle kuvailin niitä onnen päiviä, joita ennen olimme viettäneet, eikä hän koskaan kyllästynyt

kuuntelemaan eikä kyselemään. Näen niin selvään ajatuksissani, kuinka hänen pienet kasvonsa loistivat ilosta, kun hän toi minulle kirjeen. Luutnantti Duelle en puhunut rakkaistani, sillä minusta tuntui, kuin hän ei olisi sen enempää heistä välittänyt. Sitä paitsi en tahtonut kuulla hänen mainitsevan äidin ja Minnan nimeä tavallisella kevyellä äänellään. Muuten oli hän minulle aina erinomaisen ystävällinen, ja minä rupesin pitämään hänestä yhä enemmän. Hänen hyvät puolensa tulivat selvimmän näkyviin, — luulenpa oikeastaan vastoin hänen tahtoansa, — kun hän puhui ruotsalaisesta morsiamestaan ja heidän tulevasta kodistaan. Sitä vastoin tulivat hänen pahat puolensa ilmi, — niitä hänellä valitettavasti myöskin oli, eikä hän tosiaankaan koettanut niitä peittää, — kun hän arvosteli muita ihmisiä ja salaisella nautinnolla luetteli heidän vikojaan.

Salaneuvoksetar Trolle ja luutnantti Due, — tuntuu omituiselta mainita kaksi niin vastakkaista luonnetta yht'aikaa, — koettivat joka tilaisuudessa minua korottaa, kun taas everstinna ja Amalia, juuri siitä syystä, koettivat alentaa minua ja osottaa, että olin ainoastaan palvelija. Eversti minua tuskin huomasi. Kerran kun hänen vaimonsa valitti hänelle olevansa minuun tyytymätön, kuulin hänen tosin sanovan:

„Helene hyvä, onhan kokemus nyt osottanut, ettei kukaan heistä kelpaa. Tämä tuntuu minusta kuitenkin olevan kunnollisimpia. Hänen aikanaan on täällä ainakin ollut rauha, eikä minun ole tarvinnut asioihin sekaantua.“

„Voi, niitä miehiä“, huokasi rouva Bärenschild, „itsekkäitä ovat alusta loppuun asti. Tyhmin teko, minkä koskaan olen tehnyt, on se, että menin naimisiin. Kun sinä

vain olet ikävyyksistä vapaa, hyvä Bärenschild, et välitä vähääkään siitä, että minua syrjäytetään.“

„Kun kaksi ihmistä yhdessä ovat tehneet tyhmyyden, menettelevät he viisaimmin, kun ovat toisiaan siitä muistuttamatta“, vastasi eversti lähtien uhkaavan näköisenä huoneesta pois.

Kun Amalian piti mennä teatteriin, oli hänellä paljon puuhaa puvustansa. Se antoi paljon miettimisen aihetta, sillä sen piti tietysti olla viimeisen muodin mukainen, mutta siinä piti sen lisäksi olla hänen oman persoonallisuutensa leima. Harvinainen ja silmiinpistävä oli sovitettava yhteen suurimman aistikkaisuuden kanssa. Rahoja ei säästetty, ja minusta tuntui, kuin olisi näytelmäkappale ollut aivan sivuseikka, ja hän olisi mennyt sinne ainoastaan tullakseen ihailuksi.

„Pitäkää huolta lampuista ja tulesta, mamseli Staal“, sanoi everstinna heidän mennessään pois, „joka tunti täytyy teidän käydä kaikissa huoneissa. Palvelija ei saa lisätä puita uuneihin, minua pelottaa niin kovasti. Te ette saa lähteä minuutiksikaan pois talosta. Kenties minä lähetän tänne jonkun katsomaan, onko täällä kaikki hyvin.“

Tuo uhkaus ei koskaan toteutunut, mutta everstinna luuli yhä vielä, että minussa piili halu juosta pois, ja sen vuoksi hän piti tarpeellisena minua pelottaa.

Tohtori Stub kävi vähän väliä hoitelemassa rouvan itsepäistä päänsärkyä. Vaikka hän ei millään tavalla osottanut minua muistavansa, oli minusta kuitenkin hauska nähdä hänen juhmallisuuttaan ja liikkumattomia kasvojaan. Järkähtämättömän tyynesti kuunteli hän rouva Bärenschildin valituksia, antoi tarpeelliset määräykset ja poistui sitten, ilmielävänä jääpuikkona, kuten Frederik Due sanoi.

„Jospa sinä olisit täällä, Marie“, kirjoitti Minna Neapelista, „olisi onnemme täydellinen. Nyt olemme onnellisia ainoastaan siinä toivossa, että tämä verraton ilma tekisi äidin terveeksi, jotta me voisimme jälleen yhtyä. Ystävämme professori Lange iloitsee meidän täällä olostamme. Hän on täällä kuin kotonaan. Ylhäiset ja alhaiset, kaikki he hänestä pitävät, ja hän tietysti myös pitää heistä. Me kävelemme pitkiä matkoja tässä paratiisillisessä seudussa ja puhumme silloin enimmäkseen sinusta, Mie. Professori on hyvin pahoillaan siitä, että sinä et ole täällä. Hän tahtoisikin kernaasti näyttää sinulle maalauksiansa. Joka tapauksessa on hän hyvillään siitä, että olet joutunut hyvien ihmisten luo, sillä hän tuntee eversti Bärenschildin perheen ja pitää heistä paljon, etenkin tyttärestä. Christiankin tuntee heidät ja kiittelee heitä, joka on äidille suuri lohdutus, sillä hän on aina huolissaan sinun tähtesi, sisko kulta, vaikka kirjeissäsi tunnutkin tyytyväiseltä.

Olemme tutustuneet erääseen nuoreen tanskalaiseen tyttöön, Hedevig Bang'iin, joka on täällä veljensä kanssa. Hänellä on keuhkotauti eikä häntä voitane pelastaa kuolemasta. Voi, Marie, sitä on niin raskasta ajatella. Päivä päivältä hän käy heikommaksi, mutta hän on niin kärsivällinen, niin ystävällinen ja iloinen. Hän rakastaa äitiä. Sinutkin hän hyvin tuntee meidän kertomuksistamme ja lähettää sinulle sydämmellisimmät terveisensä.

Christian serkku on omituisesti muuttanut, on aivan kuin toinen ihminen. Hän lukee melkein herkeämättä, mutta hänellä onkin paljon opittavaa, tiedätkö. Hän on myös vakavampi, ja eno kehuu häntä siksi, että hän ajattelee ennenkuin puhuu, jota hän ei ole ennen tehnyt. Kummallinen Christian joka tapauksessa on, mutta hän on

niin hyvä ja hellä äitiä kohtaan, että oikein hänestä pidän.

Hyvästi, Marie. Professorin mielestä eivät kirjeesi ole tarpeeksi pitkiä. Hän tahtoi kuulla jotakin uutta rakkaasta Kööpenhaminastaan, jotakin joka ei seiso sanomalehdissä, kuten hän sanoo. Äiti ja minä tahdomme vain kuulla sinusta itsestäsi, ajatuksistasi ja tunteistasi. Olethan oikein terve ja pidät hyvää huolta itsestäsi? Oletko kasvanut?

Hyvästi, Mie, ja ajattele edes puoleksi niin paljon Minnaasi, kuin hän ajattelee sinua.

P. S. Asuntomme vieressä on pieni puutarha, josta on näköala merelle päin. Siellä äiti istuu koko aamupäivän akaasia-puun alla ja katsellessaan tuota ihmeen ihanaa näköalaa, uneksii hän kodista Tanskassa, jossa hän saa nähdä näön, joka kuitenkin on hänelle kaikkein rakkein: sinun kasvosi.“

Niin hellästi minua rakastettiin. Se kevensi sydäntäni, antoi voimaa olemaan kärsivällinen ja katkaisi loukkauksilta odan.

Kun meillä oli vieraita, täytyi minun usein tunti-kausia soittaa pianoa nuorten tanssiessa. Toisinaan minut silloin valtasi omituinen mieliala. Olisin paljoa mieluummin itkenyt kuin noita iloisia säveliä virittänyt. Kun kuulin naurua ja riemua, mietiskelin, olivatko he todella sydämmestään iloisia, ja kun näin nuo komeat herrat ja kauniit naiset, tunsin vilkasta halua tietää, olivatko he sisimmässäänkin kauniit, oliko heidän ystävällisyytensä tarkoitettua, ja olivatko sanat, jotka tulvivat heidän huuliltaan, tosia. Toisin ajoin taas, kun mieleni oli tasapainossa, iloitsin soitosta, huomasin että minäkin olin nuori, ja jalkani liikkui vaistomaisesti tahdin mukaan.

Jospa edes yhden ainoan kerran saisin tanssia muitten mukana! Mutta eihän se käynyt laatuun, minä olin mamseli Staal, jonka ainoastaan tuli soittaa.

Eräänä päivänä oli meillä tavallista suuremmat pidot sen johdosta, että eräs kaukainen sukulainen oli mennyt kihloihin rikkaan tilanomistajan kanssa. Silloinkin tanssittiin, enkä minä voinut kylläkseni katsella nuorta paria, etenkin morsianta, joka oli niin naisellisen suloinen kainossa rakkaudessaan. Suuressa onnessaan ei hän voinut nähdä huolestuneita eikä edes vakavia kasvoja lähellään, jonka vuoksi hän tuli luokseni, laski kätensä olkapäälleni ja virkkoi:

„Nyt te olette soittanut meille niin kauniisti ja niin kauan, nyt teidän todellakin pitää tanssia.“

En koskaan unohda hänen ystävällisyyttään, hänen kaunista hymyään ja hänen säteileviä silmiänsä. Hän veti minut lempeästi ylös tuolilta, viittasi sulhaselleen ja istuutui minun paikalleni.

Tuo komea herra kumarsi minulle ja pian me olimme tanssin pyörteessä. Olin aivan päästäni pyörällä, sillä se oli tapahtunut niin odottamatta. Minun olisi varmaankin pitänyt kieltäytyä.

„Tehän tanssitte mainiosti“, huudahti Frederik. „Teidän täytyy totta totisesti tanssia minunkin kanssani.“

Hän ei välittänyt kiellostani, ja jälleen olin minä tanssivien joukossa.

„Olkoon tämä viimeinen kerta, mamseli Staal, kun te panette toimeen tällaisia kohtauksia“, kuiskasi rouva Bärenschild, „muuten minun on pakko, niin ikävältä kuin se tuntuukin, mamseli hyvä, muistuttaa teille julkisesti, kuka olette.“

Menin takaisin pianon ääreen, saatuani nöyryytyksellä maksaa lyhyen iloni.

Hyvin usein sain kokea vääryyttä, mutta samaten kuin ansaitsematon kiitos synnyttää salaista katkeruutta, samoin herättää vääryys salaista tyydytystä. „Niin et minua arvostelisi, jos voisit katsoa sydämmeeni.“ Se on katkera ajatus edellisessä tapauksessa ja tyydyttävä jälkimäisessä.

Monena raskaana hetkenä ajattelin sanoja, joita äiti oli lausunut oman kokemuksensa nojalla: „Kaikkalainen henkinen hyvä tulee osaksemme siinä määrin, kuinka vakavasti ja hartaasti me sitä pyydämme.“ — Kun koko sydämmestäni rukoilin itselleni kärsivällisyyttä, sainkin sitä, en omasta voimastani, vaan se annettiin minulle korkeudesta.

Amalia kiivastui toisinaan kaksin verroin, kun minä tyynenä ja äänettömänä kuuntelin hänen moitteitaan:

„On kuin kaataisin vettä hanhen päälle. Luulenpa todellakin, ettei mikään pysty tuohon ihmiseen!“

Tuli kolkko ja kostea joulukuu pimeine aamuineen ja pitkine iltoineen. Minä sain tavallista enemmän puuhaa, sillä Amalian piti, luutnantin sanoja käyttäkseni, valmistaa koko joukko tavaroita jouluksi. Hänen omat pukunsa olivat kuitenkin tärkeimmät, ja niitä parannellessani tulin ajatelleeksi yhtä ja toista. Minkä vuoksi tehtiin kaikkia näitä valmistuksia? Tiesivätkö he mitä joulu merkitsi? Onhan kuitenkin tapana viettää ainoastaan ystävien syntymäpäiviä, eikä vierasten, ja silloin vietetään niitä tavalla, jonka tiedetään ystäviä miellyttävän ja ilahuttavan. Ja kiinnittäessäni reunusteita hameeseen lukemattomilla pienillä nauhasolmukkeilla, mietin, mitä joulun Herra mahtoi arvella heidän käytöksestään, mutta samassa kaduin aja-

tuksiani ja pyysin hartaasti, että hän lahjoittaisi minulle sääliväisen ja lempeän mielen.

Luutnantti Due matkusti joulukuun alussa Ruotsiin, serkkunsa luo, kuten sanottiin. Hän oli saanut loman uudenvuoden päivään asti.

Koko perheen piti viettää joulu-iltaa everstin äidin luona, joka oli hyvin iäkäs eikä koskaan liikkunut talostaan, mutta juhlatilaisuuksina kokosi lapset ja lastenlapset ympärilleen.

Amalia oli kaunis ja iloinen sinä iltana. Hän oli isoäidin suosikki ja odotti suuremmoista joululahjaa. Louise ja Henriette taputtivat käsiään ja näyttivät valkoisissa puvuissaan pieniltä enkeleiltä. Heillä oli joulu sydämissä, vaikka siihen tosin sekaantui joulukuusi, makeiset ja lahjat, kuten lasten ajatuksissa ainakin, mutta se oli siellä kuitenkin.

„Vartioikaa tulta, mamseli Staal, älkääkä taivaan nimessä panko liian paljon puita uuniin! Te vastaatte koko talosta ja pysytte tietysti kotona. — Tule Henriette! Onpa todella naurettavaa nähdä tuota liikuttavaa hyvästijättöä sinun ja mamselin välillä. Sinun pitäisi muistaa, että jo olet suuri tyttö.“

Ja pois he ajoivat jättäen minut yksin, mutta ensi kertaa ilman työtä.

Kävelin edestakaisin isossa arkihuoneessa, lankesin polvilleni kiittäen Jumalaa siitä, että minäkin olin osallinen joulun ihanuudesta, itkin ja olin kuitenkin niin iloinen. Sieluni kohosi yli ajan ja paikan, kohosi sinne, jossa surua ja eron katkeruutta ei enää ole olemassa. En ollut pitkään aikaan saanut kirjettä enkä kuitenkaan pelännyt rakkaitteni puolesta. Uskoin huoleni Herran huomaan, armollisen, rakkaan Herrani, joka kyllä heitä var-

jelisi. Ajattelin äidin kysymystä: „Olemmeko hänen nimessään voittaneet jonkun vian tai omistaneet jonkun hyveen?“ Mitä minä vastaisin?

Kulunut vuosi oli opettanut minua täysin tuntemaan puutteeni, mutta oli samalla myöskin opettanut, mistä saisin voimaa ne voittamaan. Vastoinkäymisen koulu oli tehnyt minulle hyvää. Minusta tuntui kuin olisin tullut lähemmäksi Jumalaa. Hän oli minua vahvistanut, kun olin masentunut, hän oli antanut minulle uusia ystäviä siellä, missä vähimmin olin luullut niitä löytäväni.

Missähän tulisin ensi jouluni viettämään? Vastaukseksi johtui mieleeni C. Hauch'in sepittämä värssy Paul Gerhard'in mukaan:

Se Herra, jonka Henki loi
 Sun maasta voimallansa,
 Myös varjella sun sielus voi
 Hyvässä huomassansa.
 Siis Herran aikaa vuota vaan,
 Kun kärsimykset kohtaa!
 Hän neuvon tietää ainiaan
 Ja kaikki parhain johtaa.

Joku koputti ovea, ja hämmästykseni astui Lise sisään.

„Voi, mamseli Staal, olen niin monta kertaa ajatellut sitä, mitä te sanoitte, että minun piti oppia teitä paremmin tuntemaan. Pikku Henriette-neiti arveli, että minun pitäisi sanoa se teille. Jumala tietää minun useasti katuneen, että olin vähän nenäkäs teitä kohtaan alussa, mutta nyt tunnen mamselin, olen nähnyt kuinka kärsivällinen te olette ollut, ettekä koskaan ole puhunut pahaa kestään ihmisestä, vaan päinvastoin olette koettanut puolustaa, kun vain suinkin olette voinut. — Isä-vainajani

sanoi, että on sanoja, jotka tarttuvat kurkkuun, ja minä huomaan, että „anteeksi“ on yksi niitä, mutta sanotuksi sen pitää tulla joka tapauksessa.“

„Kiitos, Lise, olette tuottanut minulle todellisen ilon.“

„Onpa minulla teille parempaakin.“

Lise avasi oven ruokasaliin, jossa sievä teepöytä oli katettuna. Keskellä sitä komeili suuri joulukakku vaha-kynttilöiden ympäröimänä, kuusenoksa pistettynä keskelle.

„Tämän on Henriette-neiti toimittanut. Hän pitää mamselista aivan kuin olisitte hänen oma sisarensa, ja parempi sisar olettekin häntä kohtaan kuin tuo toinen, no, se on totta, niin kai minun ei pitäisi puhua. Olkaa nyt hyvä ja istukaa, mamseli Staal, ja pitäkää hyvänänne. Joulukakku on herkullinen, sen tiedän varmaan, sillä sulhaseni, Anton Jensen, on leipurinkisälli ja hän on sen itse leiponut.“

„Ettekö tahdo jäädä juomaan teetä kanssani, Lise.“

Hän kiitti, istuutui ujustellen tuolin laidalle ja rupesi leikkaamaan joulukakkua. Ennenkuin tee oli juotu, tiesin minä, mimmoiselta Anton Jensen näytti kiireestä kanta-päähän, tunsin hänen hyvät ominaisuutensa ja vikansa, joista suurin oli halu olla hieno ja hiukan keikaileva, vika, josta Lise kuitenkin puhui tuntuvalla ylpeydellä.

Ovikello soi, ja Lise riensi miespalvelijan poissaollessa avaamaan.

„No, Jumalan kiitos, onhan teilläkin siis ystäviä, jotka tahtovat teitä ilahuttaa. Tässä on teille kääry.“

Italiasta! Riemu täytti rintani. Otin pienen, kevyen kääryn käteeni ja suutelin sitä moneen kertaan. Sitten menin arkihuoneeseen, asetin kaksi kynttilää pöydälle rakkaan sotilastaulun alle ja panin kääryni ja Hennyn kuusenoksan kynttilöiden väliin. Lise vetäytyi pois, minä

olin yksinäni ja sain rauhassa iloita pienestä joulupöydästäni.

Vasta jonkun ajan kuluttua avasin kääryn. Se sisälsi kauniin hiusrannerenkaan. Äidin ihanien ruskeiden hiuksien tummalle pohjalle oli kiinnitetty kullankiiltävä lehtikiehkura Minnan kutreista. Lukko oli norsunluusta, ja sille oli professori maalannut kauniin pienen kyyhkysen vihreä lehti nokassa: kyyhkyn öljypuunlehtineen. Sillä oli oma merkityksensä, sen tiesin, sillä hän ei olisi minua pettänyt väärällä toivolla.

Sydämmeni oli täynnä ylistystä ja kiitosta, ja minä rukoilin siunausta rakkailleni.

Mutta kenenkä hiuksista oli tuo musta sepele, joka lukkoa ympäröi? Sen kai kirje minulle sanoisi. Voi, se oli Hedevingin tukkaa, tuon lempeän, suloisen Hedevingin. Hän oli myös kirjoittanut muutamia rivejä:

„Iloista joulua! Pidän teistä hyvin paljon ja tahtoisin niin kernaasti teitä nähdä, mutta se kyllä ei tapahdu. Ensi joulua tulen viettämään paremmassa paikassa. Mutta vaikka emme koskaan tapaisikaan toisiamme, toivon että kuitenkin suotte minulle toisinaan ystävällisen ajatuksen ettekä pahastu siitä, että minun hiukseni ovat yhdistetyt niihin, jotka ovat teille paljon rakkaammat, äitinne ja sisarenne hiuksiin. Koko sydämmestäni toivotan teille iloista joulua.

Hedevig Bang.“

Minna oli kirjoittanut mitä toivorikkaimman kirjeen, ja äiti sanomattoman hellän, mutta samalla tutkivan. „Jos olisit luonani, pikku Mie, täytyisi sinun tehdä tarkempaa selkoa asioista. Panisin sinut oikein kovalle, sinä tuhma tyttö.“

Hänen käsialansa oli entistä vakaantuneempi. Ilokseni sen huomasi. Professorin kirje oli lystikäs ja iloinen. „Magneetti vetää minua pohjoista kohti“, kirjoitti hän.

Olin niin iloinen että vallan olin unohtanut uunit. Onneksi ei vielä ollut myöhäistä ja kun valkea räiskyi kaikissa huoneissa, istuuduin pianon ääreen ja lauloin „lapsesta, joka syntyi Betlehemissä“.

Kello yksi tulivat vaunut. Minä juoksin alas ottamaan heitä vastaan, hartaasti toivoen voivani jakaa heillekin hiukan joulu-ilostani.

„Iloista joulua!“

Everstinna katsoi minuun ikäänkuin olisi epäillyt minun syyttäneen talon palamaan tai varastaneen hopeatavarat. Amalia vastasi koneellisesti: „Samaten“.

„Hyi, kuinka minulla on ollut ikävä tänä iltana! Olipa se kuitenkin harmillista että isoäidin piti antaa minulle kiinalainen saali ja vielä aivan samanlainen kuin minulla jo ennestään on. Teidän täytyy käydä se vaihtamassa, mamseli Staal.“

Minä syleilin pientä Hennyä, kiittäen häntä toimittamastaan yllätyksestä. Sitten näytin lapsille rannerenkaani.

„Luuletko sinä todellakin, että kyyhkynen merkitsee niin paljon. Jumalan kiitos, silloin minun rukoukseni käy toteen, sillä rukoilin aamulla oikein hartaasti, että sinä tulevana jouluna saisit olla äitisi luona ja sinun olisi oikein hyvä olla.“

„Hyi, Henny, kuinka voit semmoista toivoa? Ei Marie saa lähteä meiltä pois, emme me tule toimeen ilman häntä, emme millään tavalla.“

Suutelin heitä ja kiitin siitä rakkaudesta, jota he kumpikin omalla tavallaan minulle osottivat.

Uudenvuoden aattona oli meillä suuret pidot tansseineen, arpajaisineen ja joulupuineen. Joulukuusen koristaminen annettiin minun tehtäväkseni ja aamusta varhain työskentelin minä numeroimisella ja ripustamisella.

Rypäleet, konvehdit, kallisarvoiset korutavarat sekä monenlaiset ommellut esineet, jotka suurimmaksi osaksi olivat minun valmistamiani, peittivät suuren kuusen melkein kokonaan, ja oikein oli vaikeata saada tilaa kaikille kirjaville lampuille. Ajattelin meidän pientä joulukuusamme kapeine vahakynttilöineen ja muutamine pähkinöineen ja omenineen. Herättäisiköhän tämä puoleksikaan niin paljon iloa? Ajattelin, että arpajaiset eivät ole minulle mieleen. Niistä puuttuu se, mikä lahjassa enimmin miellyttää, nimittäin ystävällinen tapa arvata ja täyttää toisen toivomus. Antaja ei ole rakkaudella lahjan saajaa muistellut. Minun täten miettiessäni sain vihdoin puun valmiiksi ja siinä se seisoj niin rikkaana, ylpeänä ja komeana, että en voinut olla sitä ihailematta.

Vilkas ja iloinen oli se seura, joka illallisen jälkeen astui saliin valaistua puuta ihaillemaan. Kaikki kiittelivät Amaliata. „Neidillä on verraton järjestämisen taito“, soikelti kosija. Hän tarjoutui sen jälkeen arpalippuja tarjoamaan ja tuli lopulta minunkin luokseni. Minulla oli juuri aikomus kieltää, kun everstinna virkkoi:

„Mamseli ei ota osaa leikkiin, hän saa omansa huomenna.“

Salaneuvoksetar Trolle lähestyi häntä ja kysyi hyvin kohteliaasti ja tyyneästi:

„Toivottavasti, rakas serkkuni, se ei ole kello.“

„Kello?“ toisti hämmästynyt everstinna.

„Sepä hyvä, ettei niin ole laita. Pelkäsin että olitte ehtineet ennen minua. Minä olin jo aikoja sitten päät-

tänyt antaa mamseli Staalille tämän kellon kunnioitukseni ja ystävytyeni osotukseksi.“

Kaikkien silmät olivat luotuina donna Grandezzaan ja minuun, kun hän tavallista suuremmalla arvokkuudella otti vitjat ja kellon kaulastaan ja ripusti ne minun kaulaani.

En tiedä, oliko hän todella edeltäpäin päättänyt sen tehdä, vai päättikö hän nöyryytyksen hetkenä antaa minulle suurenmoisen hyvityksen.

„Ja nyt, rakas mamseli Staal“, lisäsi hän hiljaa, „toivotan teille parempaa vuotta ja uudistan kesäisen tarjoumukseni.“

Kiitin häntä täydestä sydämmestäni, mutta kieltäydyin sekä kerroin, että minulla oli entistä enemmän toivoa päästä takaisin omaisteni luo.

Niin ystävällisesti kuin salaneuvoksetar Trolle aina minua kohtelikin, ei hän kuitenkaan ollut ensinkään tuttavallinen. Hänen hyvyytensä oli vanhemman, ylhäisen naisen hyvyyttä vaatimatonta nuorta tyttöä kohtaan.

„Onnellista uutta vuotta, tuhat kertaa parempaa kuin edellinen on ollut“, huusi pikku Henny seuraavana aamuna.

„Onnellista uutta vuotta, ja toivon teidän pääsevän täältä pois“, sanoi Lise. „Ei elämä täällä ole nuorta ihmistä varten.“

Kaikki ystäväni toivottivat minulle parempaa vuotta. Se varmaankin merkitsi hyvää, ja minä alotin vuoden 1859 paraimmilla toiveilla.

Tullessani sisään sain minä „omani“ yhdessä muitten palvelijain kanssa, nimittäin kymmenen riksiä. Minua ei haluttanut käyttää niitä omiin tarpeisiini, vaan päätin ostaa niillä kaksi hopealusikkaa Liselle ja Anton Jensenille.

Luutnantti Due saapui kotiin iltapäivällä. Hän näytti onnelliselta ja miehekkäältä. Ylimielisyys oli kuin poispuhallettu, mutta ei kestänyt kauan ennenkuin rouva Bärenschildin ja Amalian pisteliäät huomautukset saivat hänet entiselleen.

„Olen oikein ikävöinyt saada puhua kahden kesken kanssanne, hyvä neiti Staal“, sanoi hän seuraavana aamuna. „Minulla on teille kaikkein lämpimimmät terveiset ja sen lisäksi kirje. Kenties tahdotte ensiksi lukea sen.“

Hän näytti kovin veitikkamaiselta ojentaessaan minulle kirjeen. Se oli Maijalta, ja siinä hän mitä herttaisimmalla tavalla pyysi minua pitämään hänen kotiansa omiani ja, niinpian kuin kevään tullen matka kävisi vähemmän vaivaloiseksi, tulemaan sinne. Ystäviä heillä oli melkein kaikkialla, kirjoitti hän. He ottaisivat minut avosylin vastaan. Lähemmin voitaisiin asiasta sopia, kun olin tehnyt päätökseni.

„Totta puhuen, neiti Staal, ei minusta kirjeen pitäisi antaa itkun aihetta.“

„Minä itkenkin ilosta ja kiitollisuudesta. On suloista oppia tuntemaan niin hyviä ihmisiä, mutta tarjoumusta en voi ottaa vastaan.“

„Ette voi ottaa vastaan! No, sepä vasta on kaunis tapa osottaa iloaan ja kiitollisuuttaan.“

„Älkää toki pahastuko. Eihän semmoista tarjoumusta sovi hylätä väärästä kunniantunnosta tai muista sentapaisista syistä. Empimättä ottaisin sen vastaan, ellen toivoisi piakkoin voivani päästä takaisin omaisteni luo.“

„Omaistenne luo! En anna tupakkapiippuakaan teidän omai anteeksi. Kuulkaapa nyt, hyvä neiti, kuvaus kodista, joka teille tarjotaan, ennenkuin sen hylkääte.“

Luutnantti Due otti kahvimyllyn ompelulippaastani, asettui mukavasti istumaan ja rupesi kertomaan, jota tehdessään hän lakkaamatta veti kyynäränmitan ulos ja jauhoi sen takaisin sisään.

„Pappila on vanha ja rappeutunut, mutta niin vaatimattomia kuin huonekalut ovatkin, tuntuvat nuo matalat, tilavat huoneet sanomattoman hauskoilta ja kodikkailta. Puutarha on suuri ja täynnä ruusuja sekä muita kukkasia. Niitä Maija yksin hoitaa. Eikö teitä haluttaisi auttaa häntä? Seutu, — no, semmoista minä en erikoisesti käsitä, ihmiset ovat minusta pääasia. Alotan sen vuoksi talon isännästä. Älkää odottako tapaavanne yhtä noita vakavia pappismiehiä, joiden synkistä kasvoista kymmenen askeleen päästä voi lukea, että maailma on murheen laakso. Päinvastoin, hän on iloinen, lystikäs, pitää puolenkillingin vivistä ja pienestä punssilasista hauskaissa seurassa sekä muistoistaan iloisilta ylioppilasajoiltaan. Hän rakastaa nuorisoa ja huvia, on sukkela ja leikkisä, mutta — niin, se seikka tulee kohottamaan häntä teidän silmissänne — eräässä asiassa ei hän kärsi pilaa. Kun joku pastorin iloisen käytöksen rohkaisemana uskaltaa antaa ivan nuolien eksyä uskonnon alalle, muuttuu vieraanvarainen isäntä aivan kokonaan, ja tuo onneton ihminen saa kiittää onneaan, jos häntä ei ajeta ovesta ulos. Hänen saarnojansa en rohkene arvostella, tiedän vain, että ne Maijan mielestä ovat kauniit. Minä pidän enemmän teoista kuin sanoista ja monena kylmänä, pimeänä yönä olen nähnyt hänen nurkumatta nousevan vuoteeltaan lähteäkseen viemään sairaalle lohdutusta, eikä ainoastaan henkistä, vaan Maijan täytyy myös pitää huolta siitä, että hän saa vaunuihinsa korin, joka sisältää jotakin ravitsevaa potilaalle. Auttaapa hän köyhiä seurakuntalaisiaan rahal-

lakin, joita oikeastaan ei olisi liikennemään asti, ja niin totta kuin elän, on hänen siitä syystä pakko käyttää paikattuita saappaita juhlatilaisuuksissakin. Hänen vaimonsa on itse hyväntahtoisuus. Hänen elämäntehtävänään on tehdä vierasten — siellä on aina vieraita — ja talon omien asukkaiden olo niin hauskaksi kuin mahdollista. Ken tahtoo hänet ystäväkseen, ottakoon vain runsaasti lautaselleen hänen herkullisista ruuistaan. Ihmisistä, joilla on huono ruokahalu, ei hän yleensä pidä. Mutta teidän ei kuitenkaan tarvitse pelätä, että hän siitä syystä rupeaisi teitä vihaamaan. Ei Maijakaan syö paljon. Kunnon anoppini pitää lavertelemisesta hiukan enemmän kuin miehensä soisi, mutta ainakin minun mielestäni se vain tekee hänet hauskemmaksi. Kas, semmoinen on pariskunta. Nyt tulee Maijan vuoro ja minun täytyy koettaa esittää hänet lyhyesti. Oikeastaanhan te hänet jo tunnette monista kertomuksistani. Hän muistuttaa enimmin isäänsä ja on paras tyttö taivaan alla. Hänen sydämensä on avoin kaikkien suruille ja iloille ja hän on aina valmis lohduttamaan, rohkaisemaan ja puolustamaan. — Palvelijat ovat kaikki talon palveluksessa harmaantuneita. Minä tosin vähän epäilen, että he salaa petkuttavat kelpo pastoriansa, mutta mitäpä siitä, sitä enemmän he hänestä pitävät. No, neiti Staal, nyt on kuvaukseni valmis. Pastori tulee olemaan isänne, hänen vaimonsa äitinne, ja Maija sisarenne. Voitteko vastustaa semmoista sisarta, hennotteko pahoittaa Maijan mieltä antamalla kieltävän vastauksen?”

„Ei se tule hänen mieltänsä pahoittamaan, vaan päinvastoin ilahuttamaan, että minä pääsen omaisteni luo. Kun ensi kerran kirjoitatte, annatte kai minun liittää pienen kirjelijun omaanne, jossa saan häntä sydämeni pohjasta kiittää.“

„Enhän voi teitä pakottaa, mutta tätä en todellakaan olisi odottanut. Käsitätte kai, että siitä, joka teistä pitää, ei tunnu hauskalta nähdä, kuinka teitä täällä kohdellaan. Se tuntuu kerrassaan tuskalliselta, varsinkin kun sekaantumalla asiaan ainoastaan pahentaisin asemaanne. Te olette niitä ihmisiä, joista enimmin pidän, ja olin vilpittömästi iloinnut siitä, että pääsisitte hyvään turvaan.“

„Niin pääsenkin aikoinani. Kiitän teitä sydämmellisesti kaikesta ystävällisyydestänne, eikä minun tarvinne sanoa, että minäkin pidän paljon teistä.“

„Sitä älkää tehkö. Minussa ei ole mitään, joka sitä ansaitsee. Uskokaa pois, monta kertaa minä vihaan itseäni.“

Luutnantti Due pyyhkäisi kädellä otsaansa ikäänkuin karkottaakseen tulossa olevaa synkkää mielialaa, ja lisäsi puoleksi vakavalla, puoleksi kevytmielisellä äänellä. „Minä olen pohjaltani kehno mies, älkää naurako, siitä ei voi olla eri mieltä, että minä pohjaltani olen kehno mies.“

KAHDESTOISTA LUKU.

Äiti ja Minna eivät voineet aavistaa, mihin aikaan ja minkälaisissa oloissa heille kirjoitin. He olisivat suuresti hämmästyneet, jos olisivat nähneet minun istuvan yöllä kirjoittamassa päällystakki yllä ja pesukaapin kansi pöytänä, pakkasen piirtäessä koreita kukkasiaan akkunaruuduille. Meillä ei näet ollut uunia pienessä huoneessamme, vaan oli tyydyttävä siihen lämpöön, minkä Amalia meille huoneestansa soi, ja kuta kovempi pakkanen oli, sitä vähemmän hän tahtoi luovuttaa muille. Välistä voin tuskin pitää kynää kädessäni, niin kohmettuneet olivat sormeni. Jalat sitä vastoin olivat mukavasti asetetut pehmeään nukensänkyyn, jonka Henriette oli minulle luovuttanut siihen tarkoitukseen.

„Tässä on teille työtä, mamseli Staal“, huudahti Amalia eräänä päivänä kasvot ilosta loistavina. „Varmasti tulet kadehtimaan minua, äiti. Katsoppa tätä nenäliinan mallia! Se on äskettäin tullut Parisista, ja keisarinalla on samanlainen. Eikö se ole kaunis? Nyt on vain saatava nimi, joka siihen sopii. Teidän täytyy mennä Davidsenille, mamseli Staal, sitä tilaamaan. Kuta pikemmin voimme alkaa, sitä parempi.“

Katselin hauhistuksella leveätä reunusta, jonka muodostivat kukkaiskiehkurat ja melkein näkymättömät rei'ät

ja pohjat. Tulisinko jäämään sinne niin pitkäksi aikaa, että saisin sen valmiiksi? Se hetki tuntui melkein juhlalliselta, jolloin ensimmäiset pistot ompelin.

Kevät teki vähitellen tuloaan. Sain sen ensi tervehdykset orvokimppujen kautta, jotka ostin pieneltä tyrkyttelevältä myyjältä. Huhtikuun puolivälissä valmistui kahdeskymmenes osa nenäliinasta. Muistan hyvin, kuinka mieleni oli raskas sinä päivänä. Salaneuvoksetar Trolle oli matkustanut erään sukulaisen luo Holsteiniin epämääräiseksi ajaksi. En ollut pitkään aikaan saanut kirjettä omaisiltani. Everstinna oli hyvin ärtyisä, ja Henriette sai toria sen vuoksi, että hän — aivan vastoin tahtoani — rupesi minua puolustamaan. Näytti siltä kuin kaikki olisi kääntynyt minua vastaan tuottaakseen minulle huolta. Mutta iltapuolella tuli Frederik tuoden jotakin kädessään.

„Tässä on teille vähän lohdutusta, jota te varmaan kovin kaipaattekin.“

Se oli kirje Minnalta. Rouva Bärenschild huomasi iloni ja samassa silmänräpäyksessä otti hän ompelupöydästään lankavyyhdin.

„Tulkaapa pitämään minulle tätä, mamseli Staal.“

„Enkö minä saa, äiti, Marie tahtoo kernaasti lukea kirjettä.“

„Et, Henriette, sinä pidät käsiäsi niin levottomasti. — Kerimme nyt yhdellä kertaa nämä kaksi naulaa mattoa varten, mamseli hyvä.“

Teinkö väärin luullessani hänen keksineen sen minua kiusataksensa? En voinut muuta. Mutta olihan kirje taskussani, ja se antoi minulle voimaa pitää nuo kaksi naulaa loppuun asti hymyssä suin. Sen jälkeen oli Amalia koristettava, he ajoivat pois, ja minä saatoin häiritsemättä lukea kirjettäni.

„Minulla on niin paljon kerrottavaa, Marie, ja tänään tunnen vielä tavallista selvemmin, kuinka huonosti kynä ja muste korvaavat suullisen keskustelun. Osaisin niin helposti kertoa sinulle kaikki, mutta kaikkea ei ole helppo kirjoittaa, ja kuitenkin en voi pitää mitään sinulta salassa.

Ajatteleppa, Mie, Christian-serkku piti minusta, ymmärrätkö, hän piti minusta niin paljon, että olisi tahtonut minut vaimokseen. Sinä et voi hämmästyä enemmän kuin minä, kun sen kuulin. Minulla ei ollut vähintäkään aavistusta siitä ja hämmästyin kovin, mutta kävin myös hyvin surulliseksi. Hän oli niin vakava, niin kiihkeä, oli kuin hänen elämänsä onni olisi riippunut minun vastauksestani, enkä kuitenkaan voinut vastata myöntävästi. Jos minä joskus maailmassa menisin naimisiin, täytyisi minun rakastaa miestäni enemmän kuin kaikkia muita, mutta minä pidän äidistä ja sinusta kymmenen kertaa enemmän kuin Christianista. Minuun koski sydänjuuria myöten nähdessäni, kuinka onnettomaksi hän kiellostani tuli. Olin vihoissani itselleni enkä kuitenkaan mistään hinnasta maailmassa olisi peruuttanut sanojani. Viimein pyysin häntä menemään äidin luo, ja sen hän tekikin. Minä menin ulos puutarhaan itkemään, mutta hetken kuluttua tuli Carl-eno luokseni, sulki minut syliinsä, puhutteli hellillä hyväily sanoilla ja vei minut sisään äidin luo. „Kaikki on sovitettu, Louise“, huudahti hän, „tyttäresi on tehnyt kaiken hyväksi jälleen. Suhdettamme ei vähinkään varjo enää saa synkistyttää. Jos kohta sinä olet minua vastaan rikkonut, on tämä jalomielinen tyttö tehnyt niin suuren uhrauksen, että se sovittaa kaikki.“

Voitko käsittää sitä, Marie, että Carl-eno sanoo rakastavansa minua kuin omaa tyttärtään, ja kuitenkin on hän niin iloissaan siitä, etten rupea hänen tyttärekseen.

Minusta siinä on käsittämätön ristiriita. En myöskään mitenkään saa häntä ymmärtämään, etten mitään uhrausta tehnyt, kun annoin Christianille rukkaset. Sanonpa mitä hyvänsä, on hän siitä kuitenkin vakuutettu. Se minua oikeastaan hiukan loukkaa, mutta hänen rakkautensa ja hellyytensä on niin suuri, että minun on mahdotonta olla hänelle suuttunut.

Christian on nyt matkustanut pois maailmaa näkemään. Carl-enon mielestä ei meidän ollenkaan olisi pitänyt puhua keskenämme, mutta siihen minä en suostunut, se tuntui niin kylmältä ja tilyltä. Me kävelimme yhdessä päivää ennen hänen lähtönsä, hän avasi minulle koko sydämensä ja se kevensi hänen mieltään. „Älä ole suruissasi minun tähteni, Minna“, sanoi hän, „kyllä minä tulen onnelliseksi, monta vertaa onnellisemmaksi, kuin jos en olisi sinuun tutustunut“.

Carl-eno puhuu nyt usein isästä ja ottaa osaa keskusteluun, kun puhumme sinusta, sisko, jota hän — nyt voin sen sanoa — ei ennen ole tehnyt. Äiti voimistuu päivä päivältä, ja sitä on äärettömän hauska nähdä ja suloista on ajatella, että pian saamme tavata toisiamme. Voi, kuinka olisin onnellinen, jos Hedevig voisi parantua, mutta se on mahdotonta. Hän ei enää voi olla jalkeilla. Hänen veljensä kantaa häntä joka päivä vuoteelta sohvalle ja sohvalta vuoteelle. Voi, hän on niin huolissaan ja kuitenkin hän sisartansa lohduttaa ja rohkaisee, jopa laskee leikkiäkin hänen kanssaan. Välistä toivon, että Jumala kutsuisi minut luokseen ja armahtaisi Hedevigiä. Sinulla ja äidillä on kuitenkin toisenne, mutta Hedevigin veljellä ei ole ketään koko suuressa avarassa maailmassa paitsi sisartaan. Kun he puhelevat keskenään tulevasta elämästä, panen minä käteni ristiin. Sitä on ihanaa kuun-

nella, mutta kuitenkin sydäntä särkevää. Professori ei voi sitä kestää; hän menee ulos ja itkee. Äiti sitä vastoin ottaa osaa keskusteluun. He rakastavatkin häntä sydämmellisesti.

Tämä on surullinen kirje, Marie, enkä kuitenkaan kernaasti tahtoisi mieltäsi pahoittaa. Olen melkein iloissani siitä, ettet ole täällä, sisko. Suru valtaisi sinut liian voimakkaasti. — Jumala olkoon kanssamme koetuksen aikana!“

Äiti kirjoitti:

„Olen melkein entiselläni, tyttöseni! Pian voimme ruveta ajattelemaan lähtöä, mutta onkohan meidän lähettävä? Päättä itse, silmäteräni, onko meidän jätettävä Hedevig? En sitä usko. Tiedät, kuinka ikävöin, mutta nyt kun olen parempi, ei ikävöimiseni enää ole niin sairaloista. Tunnen että täälläolomme lohduttaa sekä häntä että veljeä, enkä luule koskaan voivani antaa itselleni anteeksi, jos jättäisin heidät yksin murheineen.“

Vastasin paikalla, ettei kukaan voinut tuntea ja arvostella äidin läsnäolon siunausta paremmin kuin minä, ja etten millään ehdolla tahtoisi sitä kuolevalta riistää. Minulla oli voimaa odottaa.

Mutta voimani ei ollut niin suuri, kuin sanoin sen olevan. Epätietoisuus aina on tuskallista. Nyt en enää edes saanut toivoa heitä takaisin, sillä samallahan olisin toivonut Hedevigin kuolemaa. Minnan kirje antoi kyllä paljon ajattelemista. Christian raukka! Raskaalta mahtoi tuntua rakastaa häntä ja tulla hyljättyksi, ja kuitenkin kiitin Jumalaa, että niin oli käynyt, sillä mitä suruja ja nöyryytyksiä olisivatkaan äiti ja Minna saaneet kokea, jos Minna olisi vastannut Christianin tunteisiin.

Rouva Bärenschild oli huonoissa voimissa. Lääkäri määräsi merikylpyjä, ja päätökseksi tuli, että me kesä-

kuun keskivaiheilla muuttaisimme ulos Strandvejenin varrelle. Edellisenä kesänä kun Amalia sinne tahtoi, olivat tuhannet seikat esteenä, mutta tällä kertaa ei vaikeuksia ollut ensinkään. Lapset voivat joka aamu ajaa kouluun, ja kaikki voitiin varsin hyvästi järjestää.

Pari päivää ennen muuttoa piti meillä olla suuret päivällispidot. Everstinna tuli luokseni seisoessani pyyhkimässä tomua lukemattomista hyllyille asetetuista pikku-tavaroista.

„Ompelupöydälläni oli rubinisormus ja nyt se on poissa. Täällä ei ole käynyt kukaan muu kuin te.“

„En ole sitä nähnyt.“

„Ettekö? Vai niin, mutta löytyä sen pitää.“

Vasta silloin ymmärsin, mitä han tarkoitti: „Voi, eihän se ole mahdollista, rouva Bärenschild, ettehan toki minua epäile.“

„Vastaiseksi en epäile ketään, mutta sormuksen pitää löytyä.“

Hän loi minuun kylmän katseen ja meni huoneesta pois. Mitä oli minun tehtävä? Kätkin kasvot käsiini ja nyyhkytin ääneen.

„Älkää olko houkkio, mamseli Staal“, virkkoi Amalia puoleksi äkäisellä, puoleksi lohduttavalla äänellä, „sormus kyllä löytyy. Tietysti te olette viaton. Älkää huoliko välittää äidin puheista. — Nyt teidän todellakin pitää kuivata silmänne, sillä kokonainen korillinen kukkasia on pantava maljakkoihin oikein kauniisti ja aistikkaasti. Kaikkein hienoimmista on sidottava pieni vihko, joka asetetaan kunniasijan eteen.“

Minä tein kuten hän käski, mutta kyyneleeni putosivat kukkasille, joilla niitä kuitenkaan kukaan ei nähnyt.

„Mutta äiti“, huudahti Amalia myöhemmin, „sormus-
han on sormessasi“.

„Niin, tietysti, se joka sen otti, pani sen takaisin.“

„Niin totta kuin Jumalaa on olemassa, minä en ole
sitä nähnyt.“

„Älkää toki noin kiivastuko, mamseli hyvä. Valitin,
kun se oli poissa, nyt olen saanut sen jälleen, emmekä
huoli puhua siitä sen enempää.“

Eikö hän voinut huomata olleensa väärässä, vai eikö
hän tahtonut? Tämä oli katkerinta, mitä minulle kos-
kaan oli tapahtunut. Pyysin Amalialta saada jäädä huone-
eseemme päivällisen ajaksi.

„Ei, se ei käy päinsä. Lapsia varten katetaan eri
pöytä ruokasaliin ja sen ääressä teidän täytyy istua.“

Päätäni poltti ja silmäni olivat väsyneet itkusta, kun
astuin ruokasaliin pienten ystävättärieni kanssa, jotka tur-
haan olivat kyselleet, mikä minua vaivasi.

„Kello on kymmenen minuuttia yli viisi“, sanoi hy-
myilevä, rakastettava emäntä vieraillensa, „pelkäänpä mel-
kein, ettei hän tule ollenkaan. Se olisi todellakin pet-
tymys“.

Amalia katsoi ulos akkunasta: „Oi, sepä ihanaa, tuolla
hän tulee!“

Olin niin alakuloinen, että tuskin huomasin noita
outoja mielenilmauksia. Käänsin kuitenkin muitten tavoin
katseeni oveen päin. Se avautui ja — pettivätkö sil-
mäni? — oma professorinihan sieltä tuli. Ei, se ei ollut
harhanäky, todellisuutta se oli. Hän ojensi käsivartensa
minua kohti, ja minä riensin hänen syliinsä.

Iloissani unohdin hetkeksi kaikki, mutta sitten vetäy-
dyin hiljaa irti, pitäen kuitenkin hänen kättään omassani,
hänen uskollista kättään, joka kyllä oli minua puolustava.

„Teitte kauniisti ja ystävällisesti, hyvä rouva Bärenschild“, virkkoi hän kääntyen hämmästyksestä sanattoman everstinnan puoleen, „kun lähetitte palvelijanne höyry-laivalle tuomaan minut heti tänne, mutta se oli, suoraan sanoen, turha. Olisin tullut joka tapauksessa, sillä kaikkein ensimmäiseksi tahdoin tavata tätä lasta.“ Hän kohotti päätäni ja katseli minua tarkkaan.

„Mutta, Mie kulta, sinähän näytät kovin kalpealta etkä ole sanottavasti kehittynyt siitä kuin viimeksi sinut näin. — Niin, hänellä on aina ollut niin hellä sydän, kaipuu on syynä kaikkeen, ja kuitenkin olen vakuutettu siitä, että olette tehneet parastanne häntä lohduttaaksenne ja rohkaistaksenne, etenkin te, rakas neiti Amalia. Arvaan että teistä ja Mariesta on tullut oikein hyvät ystävät, melkein kuin sisarukset.“ Hän pani toisen käsivartensa Amalian vyötäisille, toisen minun ympärilleni ja veti meidät aivan lähelle toisiamme. Amalia ei vastannut mitään, mutta punastui korvia myöten.

Professori ei huomannut mitään. Hän suuteli minua otsalle, pisti käteni kainaloonsa ja huudahti:

„Olette varmaankin jo odottanut minua, armollinen rouva, mutta nyt teidän tosiaankaan ei tarvitse enää odottaa. Olen nyt aivan valmis käymään pöytään. Niin, pienen neitini saan tietysti pitää.“

Hän ei huolinut heikosta yrityksestäni vetää kättäni irti. Ei mikään auttanut, minun täytyi häntä seurata. Luutnantti Due irvisteli hullunkurisesti ja hyväntahtoisesti mennessämme hänen ohitsensa.

Siinä minä istuin, samalla kertaa onnellisena ja onnettomana kunniavieraan vieressä. Pidot olivat meidän kunniaksemme. Se oli hänestä luonnollinen asia, jota hän myöskään ei salannut.

„Sinä olet varmaankin sitonut kukkavihkoni? Kiitos, tyttö kultani, oletko myös järjestänyt maljakot?“

Tällä kertaa ei Amalia kiitosta saanut.

Professori jutteli vilkkaasti ja iloisesti. Kaiken aikaa hän pakotti minua ottamaan osaa keskusteluun. Hän piti minua päähenkilönä. Everstinna istui äänetönnä, ja eversti näytti janoavan selitystä. Amalia sitä vastoin koetti selvään professori Langea miellyttää. Vierasten kesken valitsi mitä iloisin mieliala.

„Kas niin, rakas ystäväni“, sanoi eräs vakava herra, parooni Eberfeldt, „nyt otan minä teidät takavarikkoon lopuksi iltaa. Se on vanha lupaus.“

„Tulen heti paikalla“, vastasi professori, „minun täytyy vain saada puhua hiukan tyttöseni kanssa.“

Menimme pieneen sivuhuoneeseen. Hän otti minut polvelleen, ja minä suutelin hänen valkoista tukkaansa, hänen rakkaita silmiänsä, hänen käsiänsä.

„No, Marie, kuinka Farumissa jaksetaan?“

„En ole käynyt siellä kertaakaan.“

„Mitä! Miksi et ole pyytänyt, että pääsisit everstilaisten vaunuissa ajamaan sinne? Se ei ollut ystävällistä! Mette asuu Karenin luona ja hänestä olisi varmaankin ollut hauska nähdä sinua.“

„Kertokaa minulle vähän äidistä.“

„Hyvin kernaasti. Hän kukoistaa uudelleen, on melkein samanlainen, kuin teistä erotessaan. Niin, te olette saaneet kokea paljon surua sen jälkeen. Ja Hedevig, voi Mie, hän on aivan kuin enkeli! Hänen nuori sydämensä on taivaassa, kun minua vanhaa miestä tuhannet siteet vielä kiinnittävät maailmaan. — Älkäämme ajatelko sitä. — Et usko kuinka kreivi Örnklo on hellä sisartansa kohtaan. Uskallanpa väittää, että hän pitää enemmän

sisarestaan kuin vaimostaan ja lapsistaan, ja kuitenkin ei tuolla muuten viisaalla miehellä vielääkään ole kaikki ruuvit paikoillaan. Puhukaamme nyt Minnasta, hän on kuin ruusu! Pitkä, solakka ja kaunis, sanomattoman kaunis hän on, ja kuitenkin hän itkee paljon surusta ja säälistä sekä sinua ikävöidessään.“

„Professori Lange, rohkenenko keskeyttää keskustelun, vaimoni odottaa meitä.“

„Tulen tuossa paikassa, hyvä parooni, kahden minuutin kuluttua. — Huomenna saamme puhua enemmän, Mie, matkustan Fyeniin varhain ylihuomenna. Huomispäivän omistan sinulle. Minulla on vielä paljon kerrottavaa, ei juuri semmoista, joka on tapahtunut, vaan jotain, joka varmasti tapahtuu. Annan sinulle aineksia tuulentupien rakentamiseen, ei tietysti mitään suurenmoisia. — Tässä olen, herra parooni! Nöyrin palvelijanne, armollinen rouva, ja kiitoksia näistä erinomaisen hupaisista hetkistä. Huomenna palaan puhelemaan oikein kunnollisesti tyttöseni kanssa.“

Saatoin häntä portaita alas, oli niin vaikeaa hänestä erota.

„Pane ylessi ja tule mukaan, Marie! Eikö totta, hän on tervetullut?“

Parooni kumarsi ja sopersi muutamia kutsumasanoja.

„Kiitän nöyrimmästi, mutta se ei käy laatuun. Näkemiin asti.“

Portti sulkeutui hänen jälkeensä. Menin hitaasti takaisin ylös, peloissani odottaen mitä tuleman piti!

Rouva Bärenschild ja Amalia seisoivat keskellä ruokasalin lattiaa. Eversti käveli edestakaisin ja oli kuin purkautumaisillaan oleva tulivuori.

„Onko teillä mitään sanottavaa puolustukseksenne?“

„Minkä vuoksi, rouva everstinna?“

„Tämäpä jo menee liian pitkälle, en ole koskaan sen hävittömämpää kuullut! Miksi ette ennen kertonut, ihminen, että hän on teidän sukulaisenne? Ellette olisi käyttäytynyt niin petollisesti, ei semmoista häpeää olisi tapahtunut.“

„Ette ole koskaan näyttänyt välittävänne oloistani tai kyselleet omaisistani, yhtä vähän kuin koskaan olette kertonut minulle, keitä tänne kutsuttaisiin. En aavistanut, että professori Langea odotettiin.“

„Löytyneepä keino nenäkkäisyyttäkin vastaan. Menkää heti paikalla huoneeseenne.“

Eversti oli vaiti. Hän näytti siltä kuin olisi pitänyt puolustustani verrattain järkevänä.

Viipyi kauan ennenkuin sain unta. Suru ja ilo, paha ja hyvä taistelivat minussa ylivallassa. Päivä oli ollut surullisimpia ja kuitenkin oli rakkaan vanhan ystäväni tapaaminen tuottanut minulle paljon iloa. Hän oli luvannut palata huomenna. Mitäpä hän minulle kertoisi? Jotain hyvää, sen olin lukenut hänen veitikkamaisista katseistaan. — Ennenkuin vaivuin uneen, rukoilin Jumalalta voimaa antaakseni anteeksi everstinnalle, pyysin häntä tukahuttamaan vihan, joka paha kyllä, kyti sydämissäni.

„Laittautukaa kuntoon, mamseli Staal“, sanoi rouva Bärenschild seuraavana aamuna, „lähteäkseen puolen tunnin kuluttua huvilalle ottamaan vastaan tavaroita.“

„Mutta huomennahan oli määrä lähteä.“

„Olen muuttanut päätökseni.“

„Enkö voisi viipyä kahteentoista, kenties silloin ehtisin tavata professori Langea.“

„Se ei käy päinsä.“

„Olkaa vakuutettu siitä, neiti Staal“, virkkoi hänen veljensä kiivaasti, „että minä tulen kertomaan hänelle asian oikean laidan.“

„Ei, sitä ette saa, en tahdo millään ehdolla häntä huolestuttaa. Sanokaa hänelle lämpimimmät terveiseni, mutta älkää mitään kertoko. — Rouva Bärenschild, suostukaa toki. Teette minulle äärettömän suuren palveluksen, jos siirräte asian huomiseksi. Suren suuresti, ellen saa häntä enää nähdä.“

„Kuinka monta kertaa minun täytyy sanoa, etten sitä salli.“

Olisi ollut alentavaa enää pyytää ja sitä paitsi ei siitä olisi hyötyä ollut. Koko tuuma oli kostoksi aijottu tai — kuten everstinna luultavasti sanoi — rangaistus eilisestä.

„Oikein se on häpeällistä“, sanoi Lise, „palvelija kertoi minulle koko jutun. Eivät edes suoneet teille sitä iloa, että saisitte puhella iso-isänne kanssa, tai mikä hän lienee.“

Oli mitä ihanin sää ja kaikkialla niin kesäistä ja vihreätä, mutta mieleni oli niin murheellinen, etten voinut siitä iloita. Huvila sijaitsi Klampenborgin ja Charlottenlundin välillä. Se oli kaunis pieni asunto, rakennus verannalla varustettu, edustalla puutarha täynnä ruusupensaita.

Kun kaikki oli valmista illalla, olin kovin väsynyt, mutta tyynempi. Katselin veden kirkkaaseen, siniseen kalvoon ja mietin professorin sanoja: „Annan sinulle aineksia tuulentupien rakentamiseen.“

Päivä kului kuten toinenkin. Nenäliina edistyi ripeään, sillä „aamuhetki kullan kallis“. Heinäkuussa sain Minnalta lyhyen, liikuttavan kirjeen. Se oli tapahtunut, Heidevig oli kuollut. Ilman tuskia oli hän nukahtanut, kuin väsynyt lapsi uneen vaipuu. Paperilta näkyi kyynelten jälkiä. Kirjeessä ei ollut mainittu mitään matkasta eikä heidän aikeistaan.

Ikävöiden odotin seuraavaa kirjettä, mutta viikko kului viikon jälkeen, eikä mitään tullut. Eräänä päivänä valitin sitä Amalian läsnäollessa.

„Kyllä teille on tullut kirje“, huudahti hän. „Kun viimeksi kävin kaupungissa, pyysi Frederik minua ottamaan sen mukaani. Minä olin sen aivan unohtanut! Se on varmaankin laukussani tai hatturasiassa tai jossain muualla, en enää muista missä.“

Etsin laukusta, hatturasiasta ja kaikista mahdollisista paikoista, mutta turhaan.

„Minua suututtaa, että olen hukannut kirjeenne, mammasi Staal, mutta ei minusta siitä kannata niin suurta melua nostaa. Eihän onnettomuus ole korvaamaton. Kyllä te pian saatte uuden kirjeen.“

Mutta onnettomuus oli minusta kuitenkin suuri. Kirjoitin ja ilmoitin heille kuinka oli käynyt. Kuinka kauan tulisi kestämään, kunnes saisin vastauksen? Mitähän kadonnut kirje lienee sisältänyt? Mitä päätöksiä he olivat tehneet? Oliko onni lähellä, vai oliko se yhä vielä kaukainen utukuva vain?

„En voi hyvin“, sanoi Henriette eräänä aamuna. Hän oli luonnostaan hyvin reipas eikä olisi syyttä valittanut. Koetin hänen otsaansa. Se poltti. Hänen kaulansa oli kipeä, eikä hän voinut mitään syödä.

„Eikö everstinnan mielestä olisi parasta kutsua lääkäri?“

„En luule sitä tarpeelliseksi. Hän on varmaankin jo illalla terve, ellei, tulee lääkäri ylihuomenna minun luokseni.“

Otin työni ja menin Hennyille seuraksi. Hän makasi kärsivällisenä vuoteellaan ja katseli minua ystävällisesti. „Jumalan kiitos että olet täällä“, sanoi hän.

Seuraavana päivänä sairastui Louise. Hän itki ja valitti. Menin taas everstinnan luo.

„Eikö pitäisi kutsua lääkäri?“

„Oikein on naurettavaa, kuinka te lapsia hemmotlette. Olenhan sanonut, että hän tulee huomenna.“

„Teidän olisi pitänyt kutsua minut aikaisemmin“, sanoi lääkäri seuraavana päivänä, tutkittuaan tarkasti potilaita. „Heillä on tuhkarokko. Akkunat ovat niin pian kuin mahdollista peitettävät. — Saisinko kirjoitustarpeita.“

„Teillä on tietysti ollut tuhkarokko“, kysyi Amalia lääkärin lähdettyä.

„On.“

„Minä arvasin sen, mutta minulla ei ole sitä ollut, jonka vuoksi minun täytyy matkustaa kaupunkiin.“

„Ja minä en kestä kaikkia näitä toimenpiteitä“, valitti rouva Bärenschild, „minun täytyy myöskin pois“.

„Ei kukaan voi pakottaa teitä jäämään, neiti Staal“, huudahti luutnantti innokkaasti, „te lähдете myöskin kaupunkiin“.

„Pakko ei tässä tule kysymykseenkään. Minun olisi päinvastoin hyvin vaikea jättää rakkaat pienet potilaamme.“

„Toisin ette voinut ajatella, olisihan minun pitänyt se tietää. — Toivon, ett'ette luule minun pelkurimaisuudesta tai halpamaisuudesta pakenevan tautia, vaan että matkustan sen vuoksi, että sopivaisuus, tuo sydämetön hirviö, ei salli meidän olla kahden täällä maalla.“

„Huonekalut ja palvelijat viemme tietysti mukamme“, huomautti everstinna, „mutta lähetämme tänne hoitajattaren Kööpenhaminasta öitä valvomaan“.

„Tässä on hajuvettä, kenties se saattaisi lapsia virkistää, ja tässä on muutamia kalentereita ja pikkutavaroita heille huvitukseksi.“

Olin Amalialle niin kiittollinen, kuin olisivat he olleet minun eikä hänen sisariaan.

Eipä tuntunut varsin hauskalta olo tuossa autiossa talossa, jossa minä yksin kuljeskelin. Puutarhan puoleisessa huoneessa oli pyöreä pöytä ja muutamia tuoleja. Kaikki muut huoneet olivat tyhjä. Ikävöin hyvin hoitajatarta, mutta kun hän vihdoinkin tuli, ei hän minua tyydyttänyt. Hänellä oli epämiellyttävät kasvot, joista heti huomasi, että sairaanhoito oli hänellä vain elinkeinona eikä yhtään sydämen asiana.

„Minä en ollenkaan sovi maalla olemaan“, sanoi hän, „kaikkein vähimmin tämmöisessä syrjäisessä paikassa ilman miesväkeä, Jumal' auttakoon!“

Hän meni ulos puutarhaan, tutki tarkkaan akkunaluukut, pudisti päätään ja läksi sitten keittiöön keittämään itselleen kahvitilkkasen, kuten hän sanoi.

Myöhään illalla tuli eversti ratsastaen lapsia katsomaan. Hän oli hyvin hellä heitä kohtaan ja minulle hän sanoi lähtiessään: „Hoitakaa nyt lapsia oikein hyvin, mamseli Staal. Voitte olla vakuutettu siitä, että runsaasti tulen korvaamaan vaivanne.“

„Älä toki semmoista puhu, isä!“ huudahti Henny, sitä hoitoa, jota Marie meille antaa, ei voida rahalla maksaa.“

Eversti katsahti häneen kummastellen ja nyykäytti sitten minulle päätään, joka varmaankin merkitsi, että hän pitäisi lupauksensa.

Kun tohtori Stub seuraavan kerran tuli, katseli hän ympärilleen ja jotakin, joka muistutti tyytyväisyyttä, kuvastui hänen kasvoillaan.

„Herrasväki on matkustanut pois, näen minä. Olen hyvilläni siitä, että hoito on uskottu teille, sillä silloin se tulee toimitetuksi tyyneesti ja tarkkaan.“

Hänen sanansa eivät minua ilahuttaneet, huolimatta tunnustuksesta, jonka sisälsivät, sillä hän ei näyttänyt paljoa välittävän omasta mukavuudestani.

Tauti oli ankaraa laatua, etenkin Hennyn, ja kuitenkin hän oli heistä kärsivällisempi. Hän tahtoi niin kernaasti minua säästää ja herätti minut hyvin harvoin öisin. Pikku Louise raukalla ei ollut niin paljon sielunvoimaa. Hän tahtoi, että aina olisin hänen läheisyydessään. Minun piti kertoa hänelle juttuja, laulaa hänelle ja lohduttaa häntä. Olin hyvilläni siitä, että Hennykin samalla siitä hyötyi.

„Tule tänne, Marie! Anna minulle vähän juotavaa. Voi, kaulani on niin kipeä! Kuule, lupaathan jäädä tänne yöksi etkä anna tuon ilkeän matamin tänne tulla. Huu, minä pelkään häntä, tulen kipeäksi, ellet lupaa.“

Eversti tuli joka päivä ratsastaen lapsia tervehtimään. Tohtori Stub kävi joka aamu potilaiden luona, joi lasillisen vettä, joka oli asetettu valmiiksi häntä varten puutarhahuoneeseen, ja läksi jälleen pois sanomatta muuta, kuin mikä oli aivan välttämätöntä.

Oli kulunut noin yhdeksän, kymmenen päivää. Kuumetta ei enää ollut eikä minkäänlaista vaaraa. Olin nukahtanut sohvalle, kun Louise minut herätti.

„Marie, ukkonen käy! Jumalan tähden, nouse ylös. Mitä nyt teemme!“

Siniset salamet välähtelivät akkunaluukkujen rakojen läpi himmentäen kokonaan yölampun heikon valon. Koko rakennus tärisi joka jyräykseltä, myrsky ulvoi savupiipussa, aallot kohisivat ulkopuolella.

„Marie, mitä me teemme, mitä me teemme!“

„Ole hiljaa, rakas lapsi, ja pysy vuoteessasi. Olit niin sairas, ja Jumala on tehnyt sinut jo melkein ter-

veeksi. Voit olla varma siitä että hän antaa tämänkin tau'ota.“

Samassa tempaistiin ovi auki ja hoitajatar syöksyi sisään kalman kalpeana.

„Maailman loppu on tulossa“, sanoi hän, „mutta vielä pahempaa on, että puutarhassa liikkuu ja akkunain luona rapisee. Tämmöinen ilma on kuin luotu varkaita ja rosvoja varten. Jumala armahtakoon meitä heikkoja naisia!“

„Tuuli se vain on, joka saa puunoksat rapisemaan.“

Salama seurasi toistaan; heidän valituksensa hämmennyivät voimakkaaseen ukkosenjyrinään.

„Marie“, kuiskasi Henriette, „etkö luule, että maailman loppu todella on lähellä?“

„En, pikku Henny, sitä en luule ja tiedän, ettei Jumala meitä missään tapauksessa hylkää. — Teidän täytyy todellakin hiukan hillitä itseänne, matami Olsen, lapset ovat muutoinkin peloissaan. Usko minua, Louise, parin tunnin kuluttua on kaikki tämä oleva lopussa, ja päivä koittaa entistä kauniimpana.“

„Parin tunnin! Voi, sen ajan kuluessa saattaa paljon tapahtua. Mitä se oli? Ettekö kuulleet jotakin, askeleita?“

„Ei, rankkasade sen aikaansai.“

Vihdoin päivän koittaessa taukosi rajuilma. Aurinko nousi kaikessa komeudessaan, tomu oli huuhtoutunut lehdistä ja kukkasilta, kaikki näytti niin nuorentuneelta ja keväiseltä. Hengitin raitista, puhdistunutta ilmaa veranalla ja kiitin Jumalaa, joka oli meitä suojellut.

Hoitajatar oli mennyt ylös huoneeseensa. Lapset nukkuivat. Tunsin olevani hyvin raukea, voimaton, rasittunut. Asetuin sohvan nurkkaan ja elin pian unessa uudestaan tuon kamalan yön.

KOLMASTOISTA LUKU.

Kun avasin silmäni, näin hämmästykseni kookkaan olennon seisovan edessäni. Pimeässä en voinut tuntea, kuka se oli, mutta kuulin pian äänestä, että se oli salaneuvoksetar Trolle.

„Olen pahoillani, jos herätin teidät.“

Hän ojensi minulle kätensä, ja minusta tuntui kuin se olisi hiukan vapissut.

„En tiennyt tästä mitään ennenkuin eilen. Menkäämme tuonne toiseen huoneeseen.“

Kun tulimme valoisaan puutarhahuoneeseen, katsoi hän minua tutkivasti silmiin.

„Äiti ja sisar matkustivat pois, ja te jätte!“

„Onhan se luonnollista, kun minulla on tuhkarokko ollut.“

„Onko sekin luonnollista, että teidät jätettiin tänne melkein yksin? Onko se luonnollista, että täällä kaikki on niin epämiellyttävää teille kuin suinkin? Onko luonnollista, että teidän nuoruuttanne ja terveyttänne tuhlaataan, ikäänkuin niillä ei olisi mitään arvoa? Minusta tuntuu kuin kuuluisin minäkin syyllisten joukkoon, vain siksi että kuulun sukuun.“

Hän sulki minut syliinsä. Hän ei enää ollut donna Grandezza, ylhäisyys oli haihtunut pois, ja hellä sydän yksin saanut vallan.

„Olette varmaan hyvin rasittunut, lapsi parkani. Näytätte siltä kuin ette olisi saanut nukkua, ette sopivaa ravintoa nauttia ettekä raitista ilmaa hengittä. Luulen melkein, että enimmin kaipaatte viimeksimainittua. Senpä vuoksi lähetän teidät nyt vähän ajelemaan vaunuissani ja jään siksi aikaa lasten luo.“

Hän pani itse omin käsin saalin hartioilleni, sitoi hatunauhut leukani alle, saattoi minut ulos vaunujen luo ja antoi ajurille määräyksen ajaa Rungstediin ja takaisin. „Aja alussa hiljaa“, sanoi hän.

Palvelija työnsi oven kiinni, ajuri napsahutti piiskaansa ja niin sitä mentiin. Kaikki oli kuin unta.

Raitis ilma ja outo liike vaikuttivat minuun hyvin voimakkaasti. Minua oikein pöyrytti aivan kuin keinussa kiikkuessa. Kirkas päivänpaiste häikäisi pimeään tottuneita silmiäni. Yhä nopeammin kulkivat vaunut. Asunnot, puutarhat, pellot ja metsät kiitivät ohitseni. Se tuntui melkein tuskastuttavalta ja sen lisäksi painosti minua oma pienuuteni ja vähäpätöisyyteni istuessani siinä yksin noissa komeissa vaunuissa.

„Huomenna uudistatte retken“, sanoi salaneuvoksetar takaisin palatessani. „Nyt lähden heti pois ja lähetän sitten kamarineitini tänne, neitsy Baggen, josta sinä niin paljon pidät, Louise. Hän saa pitää teistä huolen, niin että rakas Marianne voi vähän hoitaa itseään ja levätä kunnollisesti.“

Parin tunnin kuluttua saapui neitsy Bagge tuoden mukanaan koko joukon kaikenlaista hyvää. Hän oli salaneuvoksettaren palveluksessa harmaantunut, ja hänen ulko-
muotonsa, jossa ilmeni tyyneyttä ja hyväntahtoisuutta, hidastuontoisuutta ja yksinkertaisuutta, teki väsyneeseen mieleen rauhoittavan vaikutuksen.

Hän levitti pöydälle liinan, otti korista esille viinipullon, muutamia ostereita ja kylmän kananpojan sekä toivotti minulle hyvää ruokahalua.

Vaikka en laisinkaan ole herkkusuu, maistui ruoka mainiolta, vahvasti ja teki oikein hyvää. Siitä oli kauan kun minulle oli tarjottu hellin käsin valmistettu ateria. Viime aikoina olin elänyt kahvilla, sen vuoksi että matami Olsen, joka itse rakasti kahvia enemmän kuin kaikkea muuta, ei kernaasti tahtonut vaivautua valmistamaan minulle ruokaa.

Aterian jälkeen vei neitsy Bagge minut yläkertaan kauniiseen, ilmavaan huoneeseen, jonne hän oli laatinut minulle hyvin houkuttelevan vuoteen. Oikein ihastuin sen nähdessäni. Nuo häikäisevän valkoiset, pehmeät tyyntyt ja vihreä silkkipeite tekivät todellakin virkistävän vaikutuksen siihen, joka kauan oli maannut kovalla sohvalla. Neitsy Bagge oli tuonut kaiken mukanaan, hän katseli tyytyväisen näköisenä kättensä töitä, sulki akkunat ja jätti minut yksin.

Sain siis antautua pitkällisen unen helmaan, jota ei häiritsisi pelko, että lapset jotakin tarvitsisivat, tai etten heräisi Louisen kutsuessa. Väsyneenä ja voimattomana katselin vuodetta. Voi, kuinka hyvältä uni tulisi maistumaan! Kello oli vasta kuusi, ja minä saisin nukkua aamuun asti. Kuinka tulisinkaan nauttimaan.

„Anteeksi, että häiritsen, mamseli Staal, mutta siellä on muuan herra, joka tahtoo teitä tavata.“

„Onko se eversti? Tai ehkä luutnantti Due?“

„Ei, se on aivan vieras herra.“

„Silloin se varmaankin on erehdys.“

Hetken kuluttua palasi neitsy Bagge. „Hän pyysi sanomaan olevansa pastori — niin, mikä se nyt olikaan.“

„Voi, se oli varmaankin Skau, eräs vanha herra?“

„Nuori herra hän on, mutta eikö liene viisainta, että mamseli menee alas häntä puhuttelemaan.“

Kun tulin puutarhahuoneeseen, oli vieras mennyt veranalle. Hattunsa hän oli jättänyt pöydälle. Sen ympärillä oli suruharso. Minut valtasi outo tunne. Näin hänet lasi-oven läpi, hän oli kookas, tumma mies, ja hänen kasvonsa olivat hyvin syvämietteiset ja kauniit, varsinkin mitä niiden ilmeeseen tuli. En ollut häntä ennen koskaan nähnyt, sillä jos hänet kerran olisi nähnyt, ei häntä olisi voinut unohtaa.

Siirsin tuolin herättääkseni hänen huomiotaan, ja samassa silmänräpäyksessä hän astui sisään. Omituinen oli katse, jonka hän minuun loi.

„Voi, ette taida olla oikein terve!“ Hän tarttui tuttavallisesti käteeni.

„En tiedä, ketä minun on kunnia puhutella?“

„Olen Gustav Bang, mutta ettekö siis ole saanut kirjettä?“

„Viime kirjeeni joutui hukkaan. Onko teillä uutisia Italiasta? Jumalan tähden, eihän vain mitään pahaa?“

„Ei suinkaan, päinvastoin hyvää, toivoakseni. Te katselette minua niin vieraasti, ja minä teitä niin tuttavallisesti. Teillä on jo suuri sija Gustav Bangin sydämessä, vaikka ette koskaan ole kuullut hänestä puhuttavankaan. Ettekö myöskään ole kuullut Hedevig Bangia mainittavan?“ Surumielinen ilme hänen kasvoissaan synkkeni.

„Kyllä toki, tunnen sekä teidät että hänet. Minna on teistä niin paljon kirjoittanut.“

„Huomaan, ettei Minna ole ennenkuin tuossa kadonneessa kirjeessä kirjoittanut mitään, joka voisi olla valmistuksena sille, mitä minulla on teille sanottavaa. Pel-

kään melkein ettei se tule teitä miellyttämään. Antakaa minulle kätenne, Marie, ja luvatkaa olla Minnan sulhaselle hänen kadottamansa sisaren sijassa.“

Minnan sulhaselle! Oliko se mahdollista! Katselin häntä tutkien, vaan en nähnyt muuta kuin hyvää hänen kirkaissa, syvissä silmissään.

„Niin, katsokaa minua vain, hän on aarre, kallis aarre, uskallatteko uskoa hänet minulle?“

„Voi, kyllä, mutta älkää pahastuko, jos käyttäydyn vähän omituisesti, sillä tämä tuli niin äkkiä. Olen aivan ymmälläni. Siitä siis kerrottiin tuossa kirjeessä, ja minä kun olisin voinut jo kolme viikkoa sitten saada sen tietää.“

„Menkäämme istumaan ulos puutarhaan. Pelkään, että olen säikäyttänyt teitä, aivanhan te vapisette, hyvä Marie.“

„Kuinka äiti voi?“

„Varsin hyvin. Lääkäri on selittänyt, ettei ihaninkaan ilmanala voi hänelle lahjoittaa sitä, mikä häneltä nyt puuttuu, ja se on hänen hartaimman toiveensa täytyminen.“

Tuntui siltä, kuin olisin hänet jo kauan tuntenut, ja kuitenkin vaikutti tämä kaikki niin oudosti minuun. Hän kertoi sisar-vainajastaan, kertoi äidistä ja Minnasta. Erittäin miellyttävää oli kuulla, kuinka oikea ja kaunis hänen käsityksensä heidän luonteistaan oli.

„Ensi alussa“, sanoi hän, „soimasin melkein itseäni siitä, että olin sitonut Minnan kohtalon omaani, peläten, että hänen raitis, toivehikas mielensä tulisi kärsimään vakavuudesta, joka on luonteelleni ominainen, ja joka johtuu siitä, että tähän asti olen tuntenut parhaasta päästä elämän varjopuolia. Mutta nyt olen tullut siihen päätökseen, että me Jumalan avulla kyllä voimme vaikuttaa hyvää toisiimme. Hänen luottavainen, anteeksiantava, hellä sy-

dämmensä tulee lieventämään ankaraa elämänkatsomusta, jonka minä kovissa elämäntaisteluissa olen itselleni muodostanut, ja minä taas kokemuksen perusteella voin suojella häntä pettymyksiltä. — Mutta, rakas sisareni, puhukaamme nyt teistä. Minusta tuntuu hyvin omituiselta, että olette täällä niin yksin sairasten lasten kanssa tyhjässä, kolkossa talossa. Näytätte itse hyvin rasittuneelta. Pelkäänpä melkein, että äidin aavistuksessa, jolle Minna aina on nauranut, kuitenkin oli perää. He ovat varmaankin tunnettomia, tylyjä ihmisiä.“

Hänen tummat silmänsä ilmaisivat tahdonlujutta hänen luodessaan minuun läpitunkevan katseensa. En voinut häneltä salata asian todellista laitaa, mutta vetosin hänen hyvään sydämeensä pyytäen, ettei hän enempää kyselisi.

„Tuo pyyntö todistaa arveluni oikeaksi. Marie raukka, kuinka tulemmekaan teitä hoitelemaan, kun kerta olette luonamme. Ette edes kysy milloin ja missä.“

„En voi sitä oikein käsittää.“

„Ensiksi pitää teidän saada tietää missä.“ Sitten hän kertoi vanhanaikaisesta pappilasta Jyllannin itäranalla, sammaltuneesta katosta haikaranpesineen, lammi-kosta kiviaitoinen ja salavapuineen, puutarhan satavuotisesta lehmuksesta, sekä polusta, joka johti kanervikkokumpujen yli lähteen sivutse läheiseen metsään. Näin kaiken ilmielävänä edessäni, ja usko, että me todella tulimme siellä yhdessä elämään, rupesi juurtumaan sydämmessäni.

„Ja nyt tulemme kysymykseen: milloin. He ovat jo matkalla. Häät vietetään ainoan sukulaiseni, isä-vainajani veljen luona, joka on pappina Slesvigissä. Sinne me molemmat matkustamme heitä vastaan. Syyskuun vii-

dennen päivän, professorin syntymäpäivän, olemme valinneet häöpäiväksemme. — Mutta alkaa jo hämärtää! Minun täytyy rientää pois. Huomenna palaan takaisin.“

Hän meni, mutta minulle oli kaikki jo selvinnyt. Toivoni ei enää ollut kaukainen, epämääräinen. Tiesin jo ajankin, jolloin se täytyisi: syyskuun viidentenä päivänä. Tänäpä oli elokuun kuudestoista päivä. Kaksikymmentä päivää, oi Jumalani, voinko tätä onnea kestää!

„No, olipa hyvä että hän meni, että mamseli vihdoinkin pääsee levolle.“

„Levolle?“ Katselin häntä kummastellen. „Sitä en suinkaan aijo tehdä, se on aivan mahdotonta. Menkää te levolle, neitsy Bagge, minä en voi.“

„Marie, kerro minulle, mitä asiaa hänellä oli, se oli varmaankin jotain hauskaa. Sinä ansaitset jotain hauskaa.“

Kerroin pikku Hennylle kaikki. Hän taputti käsiään, mutta virkkoi kuitenkin: „Meidän täytyy siis erota.“ Se minuun koski keskellä riemuani.

Neitsy Bagge pani lopulta maata. Lapset nukkuivat; minä hiivin ulos puutarhaan. Kuu paistoi kirkkaalta taivaalta. Se loi väräjävän loisteen rannan aalloille, hopeaisen hohdon puutarhan georgiineille. Talo näytti niin rauhalliselta. Ajattelin edellistä yötä ja sydämeni oli täynnä hartautta.

Kun salaneuvoksetar Trolle tuli ajaen seuraavana päivänä, seisoin minä ovella häntä vastaanottamassa.

„No, totta tosiaankin“, sanoi hän hymyillen, „yhden ainoan yön uni voi tehdä ihmeitä.“

Purskahdin nauruun. Siitä oli kauan kun viimeksi olin nauranut. Se kuului omituiselta, aivan kuin ei olisi ollut omaa nauruani, ja kuitenkin se teki niin hyvää.

Otin hänen kätensä ja suutelin sitä. „Suokaa anteeksi, teidän armonne, mutta minä en ole ensinkään ollut levolla.“

Sitten istuuduin jakkaralle hänen jalkainsa juureen ja kerroin hänelle historiani. Hän kuunteli tarkkaan, ja kun olin lopettanut kertomukseni, suuteli hän minua otsalle ja sanoi:

„Ylpeilisin teidän laisestanne tyttärestä ja kuitenkin minun täytyy teitä torua. Pelkonne huolestuttaa omaisianne paikkaa vaihtamalla on ollut oikein naurettavaa. Ette voi sitä puolustaa. Luulen, että jos tätä olisi kesytänyt vielä kauan, olisivat voimanne murtuneet. Ei, älkää väittäkö vastaan. Henriette on kertonut minulle paljon, ja itsekin olen huomannut yhtä ja toista. — Louise Örnklo on siis kasvattiäitinne. Olen hänet tuntenut, hän oli kaunein ja lahjakkain nuori tyttö, minkä koskaan olen tavannut. Tiesin, että hän oli mennyt naimisiin erään upseerin kanssa, mutta huhu kertoi, että mies oli tehnyt itsemurhan velkojen tähden, ja että hänen vaimonsa sen johdosta menetti järkensä. En ole koskaan huhuihin luottanut, mutta tämäpä vasta hullunkurista oli. — Nyt tahdon koettaa keventää mieltänne sen ainoan seikan suhteen, joka vielä sitä painaa. Olette tietysti huolissanne lasten tähden ja pelkäätte, että laiminlyönti ja aika tulevat turmelemaan, mitä vaivoin olette istuttanut heidän nuoriin sydämiinsä. Luottakaa te huoletta minuun, minä lupaan heistä pitää hyvää huolta ja suojella teidän kylvöänne.“

Puutarhan portti avautui, joku tuli sisään. Ei sieltä kuulunut everstin raskaita sotilasaskeleita, eikä luutnantin tanssimestarin-käyntiä, vaan reipasta, miehekästä astuntaa. Varmaankin ne olivat uuden veljeni askeleita, eikä

aikaakaan, niin hän seiso i o vessa. Salaneuvoksetar Trolle otti hänet hyvin kohteliaasti ja ystävällisesti vastaan, mutta vanhalla arvokkuudellaan, jonka niin hyvin tunsin, mutta joka oli haihtunut pois hänen suhteestaan minuun.

„Menkää nyt pukemaan yllenne, pikku ystäväni. Arvelen, että herra lankonne kernaasti lähtee hiukan ajailemaan kanssanne.“

Takaisin palatessani heristi hän minulle sormea. „Olkaa varoillanne, mamseli Staal, olette nyt saanut päästökirjanne.“

Siinä me istuimme yhdessä, ja se oli yht'aikaa niin käsittämätöntä ja niin luonnollista. Katsoin hänen miehekkäisiin ja kuitenkin niin lempeisiin kasvoihinsa ja tein hänelle tuhansia kysymyksiä. Kirkas, valoisa auringonpaiste ei minua tänään häikäissyt. Se ei ollut valoisempaa kuin toiveeni. En nyt ollut yksin, hyljättynä, sillä ystävä ja veli istui vieressäni.

Meri siinti niin sinisenä. Laivojen ja veneitten valkoiset purjet näyttivät niin hauskoilta. Maakartanot puutarhoineen olivat niin viehättäviä, eikä metsä ollut mielestäni koskaan ollut niin viheriä. Tuon tuostakin näki vilahdukselta peltoja ahkerine leikkuumiehineen. Pienet pormaat juoksivat tien poikki. Rattaita vier i sivutsemme. Kaikkialla näki iloisia kasvoja. Sydämissäni lauloin:

Maa on niin kaunis,
Kirkas Luojan taivas,
Ihana on sielujen toivotie.

Mutta kuka tuolla tuli ratsastaen? Voi, sehän oli ystäväni Frederik luutnantti. Nyykäytin hänelle päätäni. Hän ei vastannut tervehdykseeni, niin hämmästyksissään hän oli, jäi vaan tuijottamaan jälkeemme. Mutta oli-

han siinä todella näky, joka olisi voinut muuttaa hänet vaikka suolapatsaaksi, nähdä minut ajavan salaneuvoksetar Trollen vaunuissa vieraan herran vieressä.

Gustav puhui sydämmellisesti ja kiitellen Christian Örnklostia.

„Mitä Minnan eno oikeastaan pitää liitostanne?“ kysyin.

Hän hymyili, ja minä huomasin kuinka hymy kauristaa vakavia kasvoja.

„Se on hyvin sopiva liitto hänen isänsä tyttärelle. Sitä paitsi luulen sen tiedon enoa rauhoittavan, että Minna on peruuttamattomasti sidottu.“ —

„Teidän täytyy totella minua, kuin olisitte pieni lapsi“, sanoi salaneuvoksetar, kun tulimme kotiin, „ensiksi juotte tämän lihaliemen ja sitten menette nukkumaan“.

„Älkää toki semmoista vaatiko! En saata nukkua näin ihanana, valoisana päivänä.“

„Te saatatte kyllä ja teidän täytyy se tehdä. Menkää nyt heti, ja neitsy Bagge ei saa teitä jättää, ennenkuin nukutte. Olkaa tottelevainen lapsi ja sanokaa hyvää yötä. Nyt pastori ja minä ajamme tiehemme.“

Luulin että minun olisi mahdoton nukkua, mutta kun olin hetken aikaa maannut katsellen neitsy Baggea, joka kaikessa rauhassa istui akkunan ääressä sukkaa kutoen, menivät silmäni ehdottomasti umpeen, ja minä vaivuin uneen hänen sukkapuikkojensa hiljaa, yksitoikkoisesti rakuttaessa.

Kun heräsin, oli aamu. Olin nukkunut seitsemäntoista tuntia yhtä mittaa ja tunsin saaneeni runsaasti uusia voimia. Kiireesti pukeuduin ja juoksin alas puutarhaan. Korvissani soi lakkaamatta: kahdeksantoista päivää, vain kahdeksantoista päivää.

Poimin koko joukon kukkasia, annoin Henrietelle ja Louiselle kummallekin kimpun ja panin yhden tohtorin lasin viereen, ajattelematta tarkemmin, mitä tein.

Tullessaan antoi hän lapsille luvan olla hiukan jalkeilla. Sen jälkeen hän kääntyi minun puoleeni kysyen:

„Kuka on pannut kukkaset lasini viereen?“

Minusta tuntui kuin olisin tehnyt rikoksen. Olin vähällä pyytää häneltä anteeksi.

„Kyllä minä olen ne pannut, antakaa anteeksi, olin niin iloinen.“

„Pidän kaikkea liikanaista iloa ja surua sairaloisena“, vastasi hän jörösti.

Näin kuitenkin ihmeekseni, että hän poislähtiessään kiinnitti kukkaset napinläpeen.

Myöhemmin iltapäivällä tuli salaneuvoksetar Gustavin seurassa. He näyttivät sängen vakavilta.

„Saakoon hän kuulla sen samalla, koska se joka tapauksessa on sanottava“, virkkoi hän.

Jäätävä pelon tunne valtasi sydämeni.

„Älkää pelästykö, ei mitään onnettomuutta ole tapahtunut, vaikka se, mitä tulen teille kertomaan, ei juuri ole hauskaakaan. Olin everstiläisten puheilla, ja he suorastaan eivät salli teidän lähteä ennen lokakuun ensimmäistä päivää. He vetoavat siihen, että irtisanominen on tapahtuva ennen kuukauden puoliväliä. Sijaisesta eivät he tahdo kuulla puhuttavankaan. Olen hyvin pahoillani, mutta pelkään, että teidän täytyy siihen mukautua.“

„Parasta on siis että häät siirretään tuonnemmaksi“, arveli Gustav.

„Ei millään ehdolla. Mieleni tulee olemaan paljoa kevyempi ja iloisempi kun tiedän, että se on tapahtunut,

kun voin ajatella teidät kaikki hyvässä rauhassa kotilieden ääressä.“

„Tämä on katkera pettymys! Mitä sanonkaan heille, kun palaan yksinäni?“

„Mitä teidän on sanottava äidille, en tiedä. Minnalle voitte vain kertoa, etteivät everstiläiset mitenkään voineet tulla toimeen ilman minua. Olen vakuutettu siitä, että hän selittää sen kaikkein parhaimmalla tavalla.“

Hymyilimme molemmat, mutta sydämeni oli raskas. Taaskin lykkäys! Päämäärä tuntui minusta hyvin kaukaiselta. Neljäkymmentä kolme päivää, ajattelin.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Muutaman päivän kuluttua matkusti Gustav laittamaan pappilaa kuntoon, ja pari päivää sen jälkeen muuttimme me kaupunkiin.

„En ole ikänä moista kuullut“, sanoi Amalia, „kuin että aijotte lähteä pois. En sitä myöskään oikein usko. Kyllä te vielä muutatte mieltänne. Jos päätätte jäädä, korotetaan palkkaanne.“

„En ole valittanut palkan pienuutta, neiti Amalia, mutta te kyllä ymmärrätte, että kernaasti palaan takaisin rakkaitten omaisteni luo.“

„En, sitä en ymmärrä. Hyi, tuota ikävää Jyllantia! Sinnehän te aijotte matkustaa. Jääkää tänne, mamseli Staal. Saatte enemmän vapautta, pääsette teatteriin vähintään neljää kertaa talven kuluessa. Kukaan ei tule panemaan oljenkorttakaan tiellenne.“

Kun hän huomasi ettei päätöstäni voinut järkyttää, kääntyi hän Louisen puoleen, jonka pyyntöjä ja kyyneleitä hän ei luullut minun jaksavan vastustaa.

Se oli varsin epämiellyttävää. Tuo herttainen tyttö itki, pyyteli ja soimasi välinpitämättömyyttäni joka kerta kun minut näki. Mutta lohduitin itseäni sillä, että hän näytti olevan yhtä tyytyväinen kuin ennenkin, milloin en ollut läsnä.

Ja päivät kuluivat, mutta kuluivat äärettömän hitaasti. Milloin oli mieleni toivehikas, milloin alakuloinen, aina levoton. Voi, varmaankin tulisi vielä joitakin esteitä. Välistä tunsin itseni hyvin heikoksi. Ajattelin kuolemaa. Ennen en ollut koskaan sitä pelännyt, mutta nyt se ajatus minua kauhistutti. Ompelin ompelemistani nenäliinaa, pistin piston toisensa jälkeen. En voinut sitä kestää, vaan minun täytyi tuon tuostakin hypähtää ylös hengähtämään!

„Taistelin urhoollisesti sen puolesta, että pääsisitte täältä pois“, sanoi luutnantti Due. „Mutta minun täytyy kuitenkin tunnustaa, että tunsin itsekästä iloa, kun se kuitenkin ei tapahtunut. En olisi kernaasti tahtonut kadottaa teitä niin pian ja niin äkkiä. Meillä on ollut niin hauskaa yhdessä aamusin, vaikka te harvoin tai tuskin koskaan olette myöntänyt valitukseni oikeutetuiksi. — Uskokaa pois, tuntuu hyvin raskaalta kun ei voi pitää niistä, joihin on veren siteillä sidottu. Tuskin on olemassa kahta niin vastakkaista luonnetta kuin Helenen ja minun. Me olemme sitä paitsi toisistaan eronneitten vanhempien kasvattamat, hän äidin, minä isän. Myönnän, että minä suureksi osaksi olen syypää kiistoihimme. Ärsytän, kiusaan ja pilkkaan, mutta en koskaan ilman syytä. Itseenihän se vähimmin hyödyttää, sillä se tekee minut ilkeäksi. — Mutta mitä minä tässä juttelenkaan. Te kai tuskin enää tunnette vanhaa ystävääne, sillä hän ei tunne itseään. Varmaankin ovat happamet karhunvaaramet, joita eilen söimme, vaikuttaneet minuun pahasti ja saaneet minut synkkämieliseksi. — Maaliskuussa täytän kaksikymmentä viisi vuotta ja sen jälkeen en viivy täällä ainoatakaan päivää enää. Katsokaapa, neiti Marie, minun on odotettava puoli vuotta ja olen kuitenkin kärsivällinen,

teidän ainoastaan kuukausi ja teistä se on hirveätä. Pidän teistä hyvin paljon, mutta tuo jännitys on todellakin vähän naurettavaa. Olette tunteellinen, neiti Staal, liian tunteellinen. Teidän pitäisi koettaa pysyä levollisempänä.“

„Mitä aijot lahjoittaa sisarellesi?“ kysyi pikku Henny.

Se oli vaikea kysymys. Ei voinut olla puhuttakaan siitä, että ompelisin jotakin. Ajattelin ostaa korko-ompeleilla kirjatun nenäliinan, mutta en sitä sitten kuitenkaan tehnyt. Minna olisi siitä pitänyt, luullen sitä minun tekemäkseni. Se olisi tuntunut petokselta. Antaisinko hänelle jonkun hopeakalun? Hyi, ei, en voinut antaa hopeakalua Minnalle. Loppupäätökseksi tuli, että läksin erään puutarhurin luo, sidoin myrttiseppeleen hänen ansarissaan ja lähetin sen kosteisiin sammaleihin kääritynä morsiamelle.

Syyskuun viides päivä oli sunnuntai. Menin kirkkoon, vaan en kuunnellut saarnaa yhtä tarkkaan kuin tavallisesti, ja kuitenkin palvelin Jumalaa sydämmessäni. Näin rakkaani ajatuksissani, tiesin että heidän onnessaan oli aukko, kun en ollut heidän luonaan, enkä ollut parempi kuin että iloitsin siitä.

Iltapäivällä ajoin salaneuvoksetar Trollen kanssa Frederiksbergiin. Joimme vettä lähteestä, ja vanha vartijatar tunki minut.

„Kas, tekö se olette? Siitä on hirveän pitkä aika kun te viimeksi olitte täällä. Niinhän se on, niinhän se on. — Eivätkö äitinne ja sisarenne enää elä?“

„Elävät kyllä, Jumalan kiitos, molemmat.“

Kolme päivää sen jälkeen, juuri kun ajattelin Minnaa, kuinka herttainen hän mahtoi olla emäntänä, ja äitiä, näyttikö hän oikein terveeltä ja laskiko hänkin päiviä, ilmoitti palvelija kreivi Örnklon.

„Sepä minua ilahuttaa, kreivi Örnklo, on sangen ystävällistä, että tulette tänne niin pian kotiintulonne jälkeen.“

„Minun täytyy tunnustaa, rouva everstinna, että tällä kertaa koskee tuloni pääasiallisesti serkkuani, neiti Staalaa.“

Everstinna kävi aivan jäykäksi, ja Amalian kauniit silmät laajenivat tavallista suuremmiksi.

„Tuon teille tuhansia terveisiä, Marie hyvä, tädiltä ja Minnalta. Viimeksimainitulta on minulla myös moitteita. Hän sanoi, ettei mikään voima maailmassa olisi voinut estää häntä olemasta teidän luonanne semmoisessa tilaisuudessa.“

„Syy on minun“, virkkoi Amalia kiireesti, „en tahtonut päästää häntä niin vähällä“.

„En luullut neitiä itsekkääksi. — Kenties voimme mennä tuonne viereiseen huoneeseen, serkku hyvä, puhelemaan lähemmin keskenämme.“

Hän kertoi minulle juhlasta vilkkaasti ja tarkkaan yksityiskohtia myöten. Hän oli suuresti muuttunut, lausui ajatuksensa paljoa paremmin, näytti miehekkäämmältä ja vakavammalta sekä vähemmän tyytyväiseltä itseensä, vaan ei oloonsa, joka minua hiukan kummastutti.

„Eikö ole omituista mielestänne, että minulla, sen jälkeen mitä on tapahtunut, — jonka tietysti tiedätte — oli halua tulla häihin?“

„Se minua päinvastoin ilahuttaa.“

„Älkää luulko, että olen kevytmielinen. Alussa surin syvästi, mutta kauan ei kestänyt, ennenkuin minulle yht'äkkiä selveni, etten minä ollut se mies, joka hänelle olisi sopinut. Hän oli minua etevämpi joka suhteessa, ja sitä ei vaimon tule olla. Se olisi ollut epäsäätyinen avioliitto, ei minulle, vaan hänelle. Kun kuulin hänen menneen kihloihin, en tuntenut rahtuakaan mustasukkaisuutta

ja minulle selveni, että olin häntä oikeastaan rakastanut kuin ihannetta, kuten rakastin tätiäni, ensimmäisiä olen- toja, jotka olivat herättäneet eloon paremman itseni. Ilman koetusta en kuitenkaan uskaltanut luottaa muuttuneisiin tunteisiini. Häät olivat se koetus, ja minä olen sen kes- tänyt. En aijo, kuten ensi silmänräpäyksessä päätin, jäädä poikamieheksi elämäni ajaksi, aijon aikanani mennä nai- misiin ja toivon, ettei valintani ole tuottava häpeää sille naisihanteelle, jonka Minna on minulle luonut.“

En ole koskaan voinut kärsiä naimiskauppain välittäjiä, mutta kun hän seisoj siinä niin avomielisesti puhuen, solmin ehdottomasti ajatuksissani liiton hänen ja pikkua Hennyni välillä. He tulisivat varmaankin sopimaan hy- vin toisilleen.

Kun hän oli mennyt, tuli Amalia luokseni ja pani kätensä ystävällisesti olkapäälleni. „Saatte kiittää itseänne kaikista ikävyyksistä, joita teillä tässä talossa on ollut. Teidän olisi heti pitänyt esiintyä itsenäisesti, puhua omai- sistanne, eikä pysyä niin vaatimattomana, ettei kukaan voinut aavistaa, että kuuluite kunnollisten ihmisten jouk- koon.“

„Minun mielestäni, neiti Amalia, on jokainen, joka täyttää velvollisuutensa ja sen lisäksi esiintyy vaatimat- tomasti, kunnollinen ihminen ja on häntä semmoisena kohdeltava.“

„Niin, mutta huonommat ihmiset eivät koskaan tee tehtäviään, ellei heitä pidetä kovalla. He ovat niin kovin välinpitämättömiä, semmoiset ihmiset. — Kuulkaa, hyvä ystävä, olkaa nyt oikein herttainen ja kiltti tyttö ja jää- kää tänne. Kaikki asiat kyllä järjestetään paremmalle kannalle.“

Pudistin päätäni.

Siitä päivästä alkaen kohteli Amalia minua vuoroin uskottuna ystävättärenä, vuoroin alamaiseina. Rouva Bärenschild ei käytöstään muuttanut. Everstin mielestä — luulen minä — nosti Amalia liian suuren melun mamselistä.

Rakas ystäväni salaneuvoksetar Trolle, joka koskaan ei tehnyt mitään puolinaista, piti minusta äidillistä huolta.

„Näyttää siltä kuin luutnantti Due pitäisi teistä sangen paljon“, sanoi hän eräänä päivänä luoden minuun niin läpitunkevan katseen, etten voinut olla nauramatta.

„Sen toivonkin hänen tekevän, ainakin pidän minä hänestä paljon. Sitä paitsi voin salaneuvoksettarelle kertoa, että olen hänen uskottunsa.“

Hän hymyili tyytyväisesti.

„On todellakin naurettavan surkeaa“, sanoi hän toiste, „kuinka kiire teillä on. Tuskinpa voitte uhrata hetkeäkään omiin vaatteisiinne. Lähetän tänne neitsy Baggen pariaksi tunniksi päivässä, jotta saatte vaatevarastonne kuntoon.“

Kukkaroni oli hyvin varustettu, koska tuskin olin ensinkään palkkaani kajonnut. Tuo kunnan neitsy Bagge osti ja ompeli minulle uuden, mustan silkkipuvun — vanha oli pantava viralta — ja toimitti minulle kaikki, mitä tarvitsin. Pikku Henny auttoi häntä uskollisesti.

Minut oli vallannut omituinen rauhattomuus. Ainoastaan suurimmalla voimanponnistuksella saatoin siinä määrin malttaa mieltäni, etten laiminlyönyt tai unohtanut velvollisuuksiani.

Syyskuun kahdentenkymmenentenä kahdeksantena päivänä leikkasin irti nenäliinan ja ompelin pitsit sen ympärille. Tuntui kuin olisi taakka pudonnut hartioiltani.

Amalia oli haltioissaan ihastuksesta, ja everstinna katse lii kateellisin silmin.

„Siinä on melkein liian paljon koristuksia“, sanoi hän. „Minun mielestäni, Amalia hyvä, olisit voinut käyttää mamselin aikaa hyödyllisemmällä tavalla.“

„En mitenkään! Voi, se on ihana, se on kaunein nenäliina koko maassa.“

Hän heilutti sitä ilmassa. Kosija sattui juuri olemaan läsnä. Hän katseli ihastuksella Amalian lapsellista iloa.

„Minulla on vain yhdessä kohden muistuttamista liinan suhteen“, sanoi hän, „nimittäin että siinä on A. B. Minun silmissäni olisi se vasta täydellisen kaunis, jos siinä olisi A. R.“

„Sitä te ette ymmärrä arvostella, herra kapteeni“, vastasi Amalia lapsekkaasti. „Näyttää paljon kauniimmalta, kun kirjain pyöristyy sisäänpäin kuin ulospäin. — Voi, kiitoksia hyvä mamseli Staal, mikä kaunis muisto teistä tämä on. Nyt on vain yksi asia jälellä, jota teiltä pyytäisin. Tuskin uskallan sitä sanoakaan. Kaikki minun pitsini! Te pesette ne niin verrattomasti ettekä kieltäydy sitä tekemästä, jos teidät tunnen oikein.“

Taaskin tuli minulle kiire. Pullot olivat päällystettävät villavaatteella ja pitsit harsittavat päälle. Luutnantti häرنäsi Amaliaa minun puolestani. Salaneuvoksetar moitti häntä myöskin, mutta hän sai tahtonsa täytetyksi, ja se oli pääasia.

Henriette ei hetkeksikään minua jättänyt. „Kun tulemme täysikasvuiseksi, tulemme sinua tervehtimään, Marie. Siihen asti kirjoitamme oikein usein. Kuinka usein saamme sinulle kirjoittaa?“

„Kerran viikossa. Minä sitten vastaan teille myöskin kerran viikossa, ja sinun täytyy luvata, Henny kulta, olla hyvin hyvä mamselia kohtaan, joka tulee minun jälkeeni, ja sinun pitää oikein koettaa olla isällesi mieliksi ja tehdä,

mikäli voit, hänen olonsa hauskaksi, josta hän niin paljon pitää.“

Vihdoin valkeni viimeinen päivä. Pitsit olivat valmiit ja tavarani matkakunnossa päivällisaikaan.

„Nousen aina hyvin varhain“, sanoi salaneuvoksetar, „ja huomenaamuna tulen teitä vaunuillani noutamaan. Älkää ollenkaan vastustelko, olen monesti tehnyt sen palveluksen läheisimmille sukulaisilleni, ja harva heistä on sydäntäni niin lähellä kuin te, lapseni.“

Illalla sanoin jäähyväiset. „Hyvästi, rouva Bärenschild.“

En tiedä, tunsiko hän suuttumusta minua kohtaan, mutta sen vain tiedän, että minä tunsin sitä häntä kohtaan. Mielialani ei ollut semmoinen, kuin olisin tahtonut. En tosin suorastaan häntä vihannut, vaan olin tyly, arvostelin häntä ankarasti, ja huomaanpa, että vielä nytkin sen teen.

„Hyvästi, mamseli.“

„Toivotan teille paljon onnea“, sanoi eversti. „Voitte olla vakuutettu siitä, että saatte kaikkein parhaimman suositteletodistuksen.“

„Tuhannet kiitokset, mutta sitä ei tarvita. Lähden nyt kotiin.“

„Kenties olisi se kuitenkin myöhemmin hyvä ole-massa.“

Uudistin toistamiseen etten sellaista tarvitse. Hän pudisti kättäni ja niin me erosimme. Jos hän olisi suvainnut luoda minuun hiukan enemmän huomiota, luulen että meistä olisi tullut hyvät ystävät. Näin ollen hän tuskin tunsu minua ollenkaan. Minä sitä vastoin tunsin häntä tarpeeksi kunnioittaakseni häntä.

„Hyvästi, te paha tyttö.“ Amalia suuteli minua. „Kuinka hauska meillä nyt olisi voinut olla yhdessä, jos olisitte jäänyt. Olen varma siitä, että tulen teitä monta kertaa kaipaamaan.“

Viimeiset ja lämpimimmät jäähyväiseni sai sotamies. Kuinka kernaasti olisinkaan ottanut hänet mukaani.

Kuu oli viimeisellä neljänneksellään, sen valo himmeni päivän sarastukseen, kun salaneuvoksetar tuli minua noutamaan.

„Olisin voinut vannoa, etten koskaan tulisi ajamaan donna Grandezzan vaunuissa“, kuiskasi Frederik nauraen, kun hänelle tarjottiin sijaa. Kylmä aamutuuli puhalsi suoraan vasten kasvojani. Istuin salaneuvoksetar Trollen vieressä pitäen hänen kättään omassani. Luutnantti Due istui lasten välissä koettaen näyttää iloiselta. Henriette teki samoin, mutta Louise itki.

Astuessani alas vaunuista, näin Lise-sisäkön olevan minua vastassa. Hän oli tullut Antoninsa kanssa kiittämään minua hopealusikoista. Leipurinsälli-parka oli hämillään ja uninen. Ei hän aivan vastannut Lisen kaunistettua kuvausta. Hän levitteli käsivarsiaan, joka varmaankin oli olevinaan hienoa, ja rupesi pitämään pientä puhetta, josta kuitenkin tuli sangen epäonnistunut, vaikka tarkoitus oli hyvä. Mutta kuka se tuolla seisoi kylmäkiskoisena ja jäykkänä, takki napitettuna kaulaan asti? Voinko uskoa silmiäni, vaivautuisiko tohtori Stub näin varhain nousemaan sanoakseen minulle jäähyväiset?

„Tämä on aivan liikaa ystävällisyyttä, herra tohtori. Olen siitä sanomattoman kiitollinen.“

Tuskin olin sen sanonut, kun kaduin. Olin varmaan kuitenkin erehtynyt. Hän ei näyttänyt ollenkaan siltä, kuin olisi tullut minun tähteni. Joka tapauksessa tarttui hän

kuitenkin ensi kertaa käteeni ja puristi sitä omituisella tavalla.

Salaneuvoksetar uskoi minut kapteenin huostaan. Sen jälkeen hän syleili minua.

„Jumala teitä siunatkoon, rakas lapseni. Jos elän, kun te tulevan kerran käytte Kööpenhaminassa, vaadin minä teidät vieraakseni.“

Henriette riippui kaulassani. Hän ei enää voinut pitää itkuaan. Louise painautui vastaani. Frederik kuis-kasi: „Kesällä tulen teitä tervehtimään vaimoni kanssa.“ Kello soi, ja siinä seisoin sitten yksinäni höyrylaivan kannella nyökäyttäen päätäni ystäväilleni, noille uskollisille ystäville, joille olin niin suuressa kiitollisuuden velassa, joiden hellyys ja hyvyys oli helpottanut niin monta katkeraa hetkeä. He olivat kaikki suruissaan eronhetkellä, mutta minä en voinut surra. Siteet, jotka minua vetivät Jyllannin rannikolle, olivat paljoa vahvemmat kuin ne, jotka minua Själlantiin kiinnittivät.

VIIDESTOISTA LUKU.

Taivas oli harmaa ja tuuli jokseenkin tuima. Useimmat naiset vetäytyivät kannen alle, mutta minun ei tehnyt mieli seurata heidän esimerkkiään. En saanut rauhaa, vaan kävelin, niin hyvin kuin kävi laatuun, keinuvalla kannella edestakaisin. Meritauti ei jännitettyyn mieleeni pystynyt.

„Neiti on hyvin rohkea“, sanoi kapteeni ja koetti sitten ryhtyä keskusteluun kanssani, mutta se ei oikein onnistunut. Lyhyet hajamieliset vastaukseni varmaankin kummastuttivat tuota kohteliasta miestä.

„Nyt olemme pian Aarhusissa.“

Tuo tieto tuli melkein liian äkkiä, ja kuitenkin olin vastikään ajatellut, ettei matkasta koskaan loppua tule.

Kun laiva laski maihin, sattui silmäni heti Gustaviin. Hän tervehti iloisesti ja antoi merkin että kaikki oli hyvin. Minuutin kuluttua oli hän luonani.

„Tervetuloa, rakas sisareni, onnea ja siunausta. — Minna jäi äidin luo, meistä se oli parasta.“

Niin, se olikin parasta, mieleni keveni sen kuullessani. Hän tarjosi minulle käsivartensa ja vei minut varovasti tungoksen läpi.

„Vaunut ovat tässä aivan lähellä, mutta etkö — Minna on käskenyt minun sanoa sinä — etkö tahtoisi jotain virvoketta?“

„Voi en, ikävöin vain päästä matkalle.“

Me kiiruhdimme pienten vaunujen luo. Leveähartainen jyllantilainen ajuri kohotti lakkiaan ja tervehti minua ystävällisesti sanoen: „Hyvää iltaa ja tervetuloa.“

Kun on syvän mielenliikutuksen vallassa, tekee omituisen vaikutuksen katsella aivan levollisia kasvoja, ja semmoiset olivat ajuri Sörenin. Hän oli hyvinvoivan, sanomattoman itseensä-tyytyväisen ja hyväluontoisen näköinen. Kuitenkin vilkkui veitikkamaisuus hänen pienistä, tirkistelevistä, sinisistä silmistään. Tyynesti ja varovasti levitti hän lämpimän viitan ja kääri sen sitten ympärilleni.

„Matami sanoi, että tämä pantaisiin neitsyn päälle.“ Tottunein käsin veti hän sen kokoon kaulan ympäriltä ja pani hakaan.

„Kuka on matami?“

„Hyvä ystävä, sehän on Minna.“

En voinut olla nauramatta. En ollut voinut ajatella, että Minnaa nimitettäisiin matamiksi, ketterää, solakkaa, pientä Minnaani. Matamit, jotka olin nähnyt, olivat kaikki olleet suuria, paksuja ja hirveän proosallisia. Onneksi ei Sören ymmärtänyt syytä nauruuni. Itse naurusta hän kyllä piti. Ajatteli varmaankin, että tuo matamin sisar oli aika iloinen neitsy.

„Koska saavumme perille?“

Sören käänsi päätään. „Nyt ovat hevoiskonit saaneet niin kauan levähtää, että voidaan mennä hyvää kyytiä kotiin päin. Tulemme kai perille ennen kuin kunnolla rupeaa hämärtämään.“

„Katso, Marie, katso toki tuomiokirkkoa!“

Vanhalla kunnianarvoisella kirkolla oli suuri syy loukkaantua minuun. Tähystelin sitä kyllä, mutta sieluni ei

saanut minkäänlaista pysyvää vaikutusta siitä, mitä silmäni näkivät.

„Onko äiti ajanut näissä vaunuissa?“

„Monta kertaa.“

„Onko hän istunut tässä, missä minä istun?“

„Juuri siinä, ja Minna minun paikallani.“

„Lupaathan sanoa minulle, koska aletaan kotia lähestyä.“

„Sanon missä kotipitäjä alkaa.“ Hän kertoi sitten ajankuluksi jos jotakin, seudun asukkaista, kamarineuvoksen perheestä herraskartanossa eli kartanossa, joksi talonpojat sitä sanoivat, lähimmistä naapureistamme. „Hyvin kelpo väkeä“, sanoi hän, „sanomattoman vieraanvaraisia“, mutta näytti niin veitikkamaiselta, että nuo kelpo ihmiset taisivat kuitenkin olla hiukan naurettavia.

Alkoi jo hämärtää kun poikkesimme toiselle tielle.

„Tässä pitäjä alkaa, Marie, voit nähdä kirkon tuolla ylhäällä mäellä.“

„Anna vaunujen pysähtyä, Gustav hyvä, tahtoisin nousta pois, en uskalla jäädä tähän istumaan, tahtoisin mieluummin kävellä.“

Sören kuuli sanani ja selitti ne omalla tavallaan. „Hyvänen aika, onko neitsy semmoinen pelkuri, on niitä pahempiakin mäkiä näillä seuduin kuin tämä. Pysykää te vain rauhassa paikoillanne.“

„Olisi monin verroin pahempi, jos nousisit pois, rakas ystävä. Koska sinä sitten uskaltaisit tulla sisään? Tuskinpa ennen huomispäivää.“

Hän hymyili ja otti käteni omaansa. Hänen luja kädenpuristuksensa rauhoitti minua. Oikeastaan häpesin häntä. Hän varmaan paheksui käytöstäni. Katsahdin sa-

laa hänen kasvoihinsa, vaan en nähnyt niissä ankaraa ilmettä, päinvastoin oikein lempeän ja hyvän.

„Näitkö mustan olennon, joka juoksi niityn poikki? Panenpa pääni pantiksi siitä, että se oli Mette, joka on ollut vakoilemassa ja joka nyt juoksee kotiin ilmoittamaan vaunujen olevan tulossa. Tässä on lammikko ja tässä pappilan puutarha. Vahti antaa jo äänensä kuulua, ja tuossa on Diana. Rohkeutta, Marie hyvä, rohkeutta!“

Nyt olin perillä! Voi, tuossa he seisoivat ovensuussa! En ollut enää levoton, vaan rauhallinen, pyhä tunne valtasi sydämeni.

„Tässä hän nyt on hyvässä tallessa“, sanoi Gustav nostaessaan minut alas.

Lepäsin heidän sylissään, ja me vuoroin itkimme, vuoroin nauroimme. He veivät minut sisään hauskaan valaistuun arkihuoneeseen, riisuivat minulta päällysvaatteet, kuin olisin ollut pieni lapsi. Oi, kuinka oli suloista heitä katsella, kuulla heidän ääntään, puristaa heidän käsiään.

Äiti oli niin liikutettu, Minna niin iloinen, niin huolta-pitäväinen. Hän askaroitsi teepöydän ääressä. „Sinä varmaankin tarvitset jotain lämmittävää, Mie.“

Tarkastin häntä oikein tyystin. Hän oli muuttunut, mutta, jos mahdollista, vielä kauniimmaksi ja suloisemmaksi kuin ennen. Surut olivat häneen niin syvästi vaikuttaneet, että olivat jättäneet jälkiä. Mutta katkeruutta ja vihaa eivät ne olleet sydämessä synnyttäneet, sillä ne eivät olleet ihmisten aikaansaamia, vaan Jumalan lähettämiä suruja, ja olivat vain tehneet hänet entistä lempeämmäksi ja hurskaammaksi.

Tuossa seisoj kirjakaappi ja kirjoituspöytä, ja tuossa riippui isän muotokuva! Sydämeni oli tunteista tulviltaan. Menin viereiseen pimeään huoneeseen, heittäydyin

polvilleni ja kiitin Jumalaa. Kaikki tuska ja levottomuus olisi voinut säästyä, jos olisin turvallisesti antanut kaikki hänen käsiinsä. — He olivat tuolla sisällä, oi, se oli ihastuttava ajatus. Valo tunkeutui sisään ovenraosta, siellä sisällä tiesin rakkaitteni olevan.

„Mutta Marie, sinä, mitä teet siellä pimeässä huoneessa? En käsitä sinua ja äitiä. Hän on myös mennyt huoneeseensa. Minun mielestäni meidän nyt pitäisi olla yhdessä, kun niin kauan olemme toisiamme kaivanneet.“

„Tässä on sinun huoneesi, Mie“, sanoi Minna illalla, „aivan äidin huoneen vieressä. Ovi kai tulee olemaan auki välillänne, arvaan minä. Voi, Jumalan kiitos, että olet luonamme, sisko!“

„Niin, Jumalan kiitos!“ Äiti sulki minut syliinsä.

Olin kauan valveilla. Kellon lyödessä kaksitoista nousin ylös. En tosin luullut unta näkeväni, kuten lapsena ensi kertaa nukkuessani äidin katon alla, mutta halusin hartaasti äitiä nähdä. Hän nukkui rauhallisesti, hän hymyili unissaan. Voi, olisin voinut seisoa koko yön häntä katsellen, mutta siitä hän olisi torunut. Hiivin hiljaa takaisin vuoteeseeni.

Aamulla heräsin — kuten niin monesti entisinä aikoina — hopeanheleään nauruun. Kun avasin silmäni, seisoi Minna kumartuneena ylitseni, tuttu, veitikkamainen hymy huulillaan.

„Hyvää huomenta, Marie! Etkö häpeä, kello on jo yli yhdeksän. Sinä ja äiti saatte rangaistukseksi olla ilman teetä. Olen kolme kertaa sitä kulettanut tänne, ja te vaan olette nukkuneet. Nyt on pian kahvinaika. — En voi tätä käsittää, sillä äiti tavallisesti herää kello neljä.“ Samassa äiti astui sisään. Hän näytti terveeltä ja nuorekkaalta ja tervehti meitä herttaisella, iloisella hymyllään.

„Minkä vuoksi olen maannut valveilla, Minnaseni? Sen vuoksi että olen mietiskellyt, kuinka oli lapseni laita siellä kaukana, mimmoinen oli hänen olonsa. Kas, se oli syynä unettomuuteen, jota lääkärit eivät kyenneet karkoittamaan. Tänään heräsin myöskin kello neljä, mutta silloin ajattelin, että Marie makaa tuolla vieressä hyvässä tallessa, ja sitten käännyin toiselle kylelle ja vaivuin uudestaan uneen. — Mene sinä nyt, rakas tyttöseni, me tulemme kohta.“

Äiti istuutui vuoteeni viereen ja tarttui molempiin käsiini.

„Nyt et pääse ylös, tupukkani, ennenkuin olet kertonut minulle kaikki, mistä et kirjeissäsä puhunut. Alappa nyt heti kauniisti.“

Mitä piti minun tehdä? Olin lujasti päättänyt vaieta, mutta äiti katsoi niin tutkivasti silmiini, sydämeni oli aina ennen ollut hänelle avoin kirja. En voinut vastustaa, vaan hän sai tietää kaikki.

„Voi, sinä rakas lapsi parka! Mutta nythän se on kestetty. Kiittäkäämme Jumalaa kärsimyksistäänkin. Ne tekevät meidät paremmiksi, tyytyväisemmiksi ja kiitollisemmiksi.“

Kiiireesti nousin, kurkistin puutarhaan, jossa Mette hypisteli niitä harvoja kukkasia, joita siellä kasvoi. Olin niin onnellinen, mieleni oli niin nuori ja kevyt. Juoksin arkihuoneeseen Minnan luo.

Se oli hyvin kodikas huone. Huonekalut ja tapetit olivat uudet ja kauniit, akkunat täynnä kukkaruukkuja. Tosin näytti hirsikatto ja kahden jalan nojassa oleva iso uuni vähän omituiselta, mutta yleisvaikutus oli kuitenkin hauska.

Otin Minnaa vyötäisiltä ja pyöräytin häntä ympäri. „Sinä olet kaikkein suloisin pikku matami koko avarassa maailmassa“, sanoin.

„Marielle on tehnyt hyvää olla ulkona maailmassa. Everstiläiset ovat paremmin ymmärtäneet herättää hänessä elävyyttä kuin me.“

„Olet aina ollut erittäin teräväjärkinen, oma rakkaani“, vastasi äiti pyyhkäisten hellästi hiukset hänen korkealta, avoimelta otsaltaan.

Minna luuli hänen tarkoittavan täyttä totta tällä kiitoksella, siivilöi kahvin vielä kerran ja lähestyi hiljaa akkunaa, jonka ääressä Gustav istui lukemassa. Hän painoi hymyilevät huulensa Gustavin vakaville silmillä ja katsoi häneen sanomattoman hellästi ja luottavasti. Voi, olisi ollut raskasta, äärettömän raskasta nähdä Minnan luovan semmoisen katseen henkilöön, joka ei olisi sitä ansainnut, mutta Gustav sen kyllä täysin ansaitsi.

Kun olimme juoneet kahvia, kävin tarkastamassa koko taloa, ja siinä oli niin paljon tilaa ja mukavuuksia, että kyllä antoi anteeksi, ettei kaikki ollut aivan kauneuden sääntöjen mukaista. Sen jälkeen juoksin yksinäni ulos puutarhaan, ja Diana, Minnan suuri vaaleanharmaa jahti-koira seurasi minua.

Seisoin mäellä lehmuksen alla ja katselin kartanoa, jossa kamarineuvoksen herrasväki asui. Talo oli valkoinen, punakattoinen, taustana metsä kellanruskeassa syyspuvussaan. Käännyin sitten pappilaa katsomaan, joka näytti niin hauskalta savuavine piippuineen, tyhjine haidaranpesineen ja monine kirkkaine akkunoineen. Siellä he olivat! Minun ei tarvinnut astua kuin muutama askel, niin olin heidän luonaan. Avasin portin, läksin astelemaan polkua pitkin, kanervakummun yli, lähteen ohitse,

metsään. Diana juoksenteli edestakaisin aivan haltioissaan. Keltaiset lehdet tanssivat jalkaini edessä, kävi vinha tuuli ja tuon tuostakin tipahteli suuria, raskaita sadepisaroita. Taivas oli lyijynharmaa, mutta minusta kaikki sitenkin oli ihanaa.

Iloni puhkesi lauluksi. Juoksin yhä edemmäksi metsään ja käännyn sitten äkkiä takaisin. Olisin tahtonut syleillä koko maailmaa! Nyykäytin päätäni pienelle keskakkosvoiselle pojalle, joka oli kiivennyt pähkinäpuuhun, torpparinvaimolle, joka nouti vettä kaivosta lapsi käsi-varrellaan, vanhalle rengille ja karjanhoitajalle, joka ajoi karjaa lammelle juomaan, ja he nyökkäsivät kaikki ystävällisesti minulle takaisin. Karjanhoitaja otti punaisen myssyn päästään, ja suu vetäytyi leveään hymyyn, kun hän virkkoi: „Hyvää päivää ja tervetuloa, pikku neitsy.“

KUUDESTOISTA LUKU.

En tiedä mitään sen ihanampaa kuin, oman itsenäisen tahtonsa voimalla pyrkien hyvää kohti, elää ihmisten parissa, jotka tietää itseään paremmiksi, tuntea olevansa kaikkein pienin, avata sydämensä vastaanottamaan kaikkea sitä hyvää ja siunaustatuottavaa, mitä sanotaan ja tehdään. Voi, kuinka olikaan puhe everstin talossa minua kiduttanut ja loukannut, silloinkin kun se ei ensinkään minua itseäni koskenut. Ajattelin melkein aina päinvastoin kuin he, mutta minun täytyi vaieta ja sulkea itseäni, mitä minussa oli parasta.

Jaoin vähitellen taloudenhoidon keskenämme, tietysti siten, että nuorelle emännälle jätettiin hallitsijattaren oikeudet. Ei aikaakaan, niin iloisuutemme — olemme kaikki kolme iloisia, kukin omalla tavallaan — tarttui Gustaviin, ja entinen synkkä varjo näkyy vain harvoin hänen kasvoillaan ja katoaa nopeasti. Kun hän katselee suloista vaimoaan, joka askaroi niin naisellisena, niin herttaisena, niin kokonaan tiedottomana omasta rakastettavuudesta, luen hänen katseistaan, että hän siunaa vaimoaan. Välistä hän silloin tarttuu Minnan käteen ja kuiskaa: „Minna, me olemme äärettömän onnelliset.“ —

On kerrassaan uskomatonta, kuinka aika kuluu, kun elää hiljaista, toimeliasta elämää. Olen ollut täällä yli

kolme vuotta ja kuitenkin tuntuu kuin se aika olisi ollut yksi ainoa pitkä pyhäpäivä.

Joka sunnuntai käymme kirkossa. Se on aivan vaatimaton, eikä ole urkuja virrenveisuuta säestämässä, mutta se on täynnä rehellisiä, hartaita, jyllantilaisia kasvoja, ja saarna on kaunis ja yksinkertainen. Me tiedämme, ja seurakunta tietää, että pappi lujasti uskoo sanaa, jota julistaa, että hän hengessä ja totuudessa sen mukaan toimii ja että hän teoissaan osottaa rakkautta lähimmäistään kohtaan. Ja joskohta hän onkin hiukan ankara, vaatii hän kuitenkin enimmäin itseltään. Kun hän saarnansa lopettaa, kiiltää kyynel monen silmässä ja monella vanhalla, rypyisellä poskella. Itse vanha, lystikäs kamarineuvoskin, joka säännöllisesti istuu tyttäreineen heidän omassa sulatussa penkissään, pyyhkii silmiään isolla silkkinenälinalla ja ajattelee vaimo-vainajaansa.

„Teidän täytyy syödä päivällistä meillä naisväkenne kanssa, herra pastori. Minä en minkäänlaisista kielloista välitä“, sanoo hän, kun tapaamme toisemme kirkon edustalla, ja tyttäret, kaksi kaunista nuorta tyttöä, yhtyvät pyyntöön niin ystävällisesti, että melkein on mahdotonta kieltää.

Kartanossa on hyvin hupaista, kestitään vain hiukan liiaksi. Aluksi luulivat he, että olimme joko sairaita, herkkusuita tai teeskentelijöitä, sen vuoksi ettemme voineet alituisen syödä.

„Kertokaa meille vähän Kööpenhaminasta. Ajatelkaa, emme koskaan ole olleet siellä ja kuitenkin on meillä siellä setä, joka on tukkukauppias, ja veli, joka on opiskelemassa. Kertokaa meille vähän teattereista, tanssiaisista, Tivolista, Rundetaarnista ja Rosenborgin puistosta.“

„Ja muodeista“, lisäsi vanhin, „lienee oikeastaan hirveän ikävää kööpenhaminattaresta asua täällä“.

Voi, he eivät paljoa tietäneet!

Kamarineuvos puhui toiseen tapaan: „Elämä maalla on terveellisintä ja onnellisinta, lapset. Katsokaa vain neiti Staalia, kuinka reippaalta ja terveeltä hän nyt näyttää, ja kun hän tuli tänne, olisi tyttöä voinut luulla keuhkautautiseksi. Siihen oli syynä pääkaupungin huono ilma ja hieno elintapa.“

Kävimme tervehtimässä lähiseudun pappeja ja muutamia muita perheitä. Kaikkialla meidät otettiin vieraanvaraisesti ja ystävällisesti vastaan. Joulun aikaan pidetään täällä kaikkialla pieniä pitoja, ja kun me iloisina ja lämpiminä tanssista ja leikeistä, joita äiti ja Gustav kuitenkin vain syrjästä katsovat, ajamme kotiin kuunvalossa, täytyy meidän aina myöntää että meillä on ollut erittäin hauska, vaikka yksi ja toinen seikka olikin kenties ollut vähän omituista.

Meidän pappi, matami, rouva ja neitsy ovat kaikki suuressa suosiossa kansan keskuudessa. Etenkin on rouva kovin alentuvainen puhelemaan kaikkien kanssa.

Istuessamme yhdessä hämyhetkinä, puhumme usein rakkaista vainajista, isoäidistä, isästä ja Hedevigistä, ja omituista on, etten ole ketään heistä nähnyt, ja kuitenkin ovat he minulle niin rakkaat. Ajattelen omia vanhempiani ja suloista on kuvitella, että heidän siunauksensa, lämmin, harras siunaus, ympäröi äitiä kaikesta hänen sanomattomasta hyvydestään heidän lastaan kohtaan.

Joka viikko saan kirjeen pieniltä ystävättärliltäni ja kirjoitan heille vastauksen. Huomaan selvästi, että vaikutusvaltani heihin on säilynyt. He pääsevät keväällä ripille ja käyvät sitten meitä tervehtimässä. — Silloin täl-

löin saan muutamia rivejä salaneuvoksetar Trollelta. Amalia on mennyt kihloihin kosijansa kanssa ja viettää pian häitä.

Äidin veli käy meillä kesäisin. Pidän hänestä paljon, vaikka hänen käytöksensä minua kohtaan onkin vähän omituinen. Epäkohtelias ei hän suinkaan ole, päinvas-toin, mutta hän ei voi — tai oikeammin sanoen ei tahdo — mitenkään saada muuta päähänsä, kuin että olen Gusta-vin sisar.

Karen on ollut täällä pienen seitsenvuotiaan Louisensa kanssa. Oli ollut merkillinen tapahtuma Karenille kulkea vettä myöten höyrylaivassa. Hän oli saanut matkalla ko-kea äärettömän paljon, enemmän kuin koko elämänsä aikana. Ja jyllantilaiset katselivat Karenia, ja Karen kat-seli jyllantilaisia.

„Jopa puhuvat kummallista kieltä“, virkkoi Karen hy-myillen, mutta me ajattelimme, ettei juuri ollut kehumi-sen varaa kummallakaan puolella.

„Nyt meidän täytyy matkustaa kotiin“, sanoi hän oltuaan meillä kaksi viikkoa, „täällä on ollut kaikin puo-lin hyvä, mutta en enää voi laiskotella tällä tavalla“.

Onnellinen Frederik on ollut täällä kahdesti nuoren, ruotsalaisen vaimonsa kanssa. Hän on yhtä leikkisä ja vallaton kuin ennenkin, mutta ei läheskään niin pilkalli-nen, ja jos hän milloin yrittääkin, saa yksi ainoa rukoi-leva katse Maijan suurista, lempeistä silmistä hänet vaike-nemaan.

Tohtori Stub on kuollut. Sanomattomaksi hämmäs-tyksekseni on hän testamentannut minulle viisituhatta riksiä. Muuan nuori lääketieteen ylioppilas, ja vanha kakkujenmyyjätär, joka harjoitti kauppaansa tohtorin por-tin suussa, saivat kumpikin samankokoisen rahasumman. Muun osan omaisuuttaan lahjoitti hän sairashuoneille.

Tämä hänen hyvyytensä teki minuun omituisen vaikutuksen; en tiedä itsekään, tuntuiko se miellyttävältä vaiko epämiellyttävältä. Kuinka usein olinkaan katsellut hänen tyyniä kasvojaan, toivoen saavani nähdä ystävällisen katseen hänen silmistään, mutta turhaan.

Toisena kesänä lisääntyi perheemme uudella jäsenellä, kauniilla pienellä pojalla, jolla on isänsä otsa ja äitinsä ja äidinisänsä silmät. Kaunista on nähdä hänen istuvan nuoren äitinsä käsivarrella ja taputtavan isänsä poskia pienillä pyöreillä kätösillään. Kaunista myös on nähdä isoäidin hyppyttävän häntä polvellaan.

„Eikö ole merkillistä etten voi tuntea olevani vanha“, sanoo hän hymyillen, „olenhan jo kuitenkin isoäiti ja näin aamulla paljon harmaita hiuksia päässäni“.

Mette rakastaa pikku Haraldia melkein jumaloiden. Hän joutuu aivan pois suunniltaan, kun joku uskaltaa jotakin Haraldilta kieltää. Puutarha kaikkine kukkasineen, joita me muut ainoastaan Meten erityisellä luvalla saamme poimia, on hänen käytettävänä. Mette sitoo tuoreista provanssiruusuista paksuja seppeleitä, jotka hän kietoo lapsen pienten vaunujen ympärille, työntäessään häntä puutarhassa. Kihlakunnanvouti on laatinut Meten testamentin. Koko hänen omaisuutensa — ja Meten mielestä se on melkoinen — saa Harald periä. Ja Mette ottaa esille sukanjalkansa ja ravistaa ylpeillen niiden kiiltävän sisällön lapsen jalkojen eteen, joka sitä viattomin silmin katselee.

Joka aamu ennen teenjuontia istuu pikku Harald Marie tädin käsivarrella — hän pitää jokseenkin paljon Marietädistä — ja murentaa suuren leipäpalasen linnuille.

Viime jouluaattona istuessamme paraikaa odottamassa, että Minna avaisi oven saliin, rupesi Vahti kovasti hauk-

kumaan. Samassa kuului postitorven toivotus, ja avonaiset vaunut ajoivat pihaan.

Tuokion kuluttua astui rakas professori Langemme, jonka luulimme olevan hyvissä turvissa lämpimässä Italiassa, valkoisena kuin lumiukko ovesta sisään.

„Tulen kai hyvissä ajoin“, huudahti hän. „Eihän joulupuu vielä ole sytytetty?“

Mikä ilo siinä syntyi! Kaikki me häntä syleilimme. Mette aivan raivostui ihastuksesta.

„Antakaa minun nähdä lapsi.“

Minna ojensi hänelle äidillisellä ylpeydellä pienokaisen, joka oli nukahtanut isoäidin helmaan. Professori katseli häntä vakavan näköisenä, mutta kun Harald heräsi ja avasi suuret, hymyilevät sinisilmänsä, nosti professori hänet korkealle ilmaan ja huudahti: „Tämä poika on varmaan kevyesti kulkeva elämänsä läpi.“

„Muistatteko, rouva Staal, kuinka isoäidin oli tapana torua sen vuoksi, että ilta aina minut yllätti? Samaten on myöskin elämäni illan laita. Huomasin äskettäin, että nyt olen vanha mies, seitsemänkymmentä seitsemän vuotias, ja rupesin pelkäämään, etten enää saisi teitä nähdä. Tuntui siltä kuin sydämmeni kaipaisi lämpöä, ja sitä tiesin löytäväni täällä, ja nyt aijon asettua tänne lepoon pitemmäksi aikaa.“

Siinä hän istui juhlapöydän ääressä, tuo kaunis valkohapsinen vanhus, ja katseli meitä niin hellin katsein, siinä hän seisoi joulupuun vieressä Harald käsivarrellaan ja oli itse kuin lapsi.

Tänään on uudenvuodenpäivä 1863. Kuule, kuinka kauniisti kellot kutsuvat kirkkoon. Aurinko paistaa niin kirkkaasti tänne sisään, mieleni on niin rauhallinen, olen täysin onnellinen. Ystäväni, — eivät läheisimpäni, vaan

muut hyvät ystävät kyllä puhuvat minulle itsenäisestä onnesta, jostakin omasta, antavatpa sille määrätyn muodon ja nimenkin, mutta minä en muutosta kaipaa. Koko sielustani rakastan ympäristöäni, ja he rakastavat minua, kaipaisivat minua. Oi Jumala, anna tämän kestää! Mutta ellei se voi tapahtua, en kuitenkaan pelkää. Se Herra, joka lahjoitti köyhälle, hylätylle lapselle onnellisen kodin, se Herra, joka piti hänet ja hänen rakkaansa huomassaan murheen päivinä ja yhdisti heidät, se Herra ei koskaan häntä hylkää. En kysy mitä uusi vuosi helmassaan kantaa, sillä tiedän, että Jumala minut johdattaa perille tavalla, jonka minulle parhaaksi näkee, tulkoonpa sitten surua tai iloa.

Ei rakas Isä, tiedän sen,
 Suruihin sorra lastaan;
 Myös johto teille murheiden
 On armo ainoastaan.
 Mun vaikka merten kuohuihin
 Kätensä voima heittäis,
 Niin Herran Henki sielläkin
 Mun rauhan siivin peittäis.

Suom. last. kirj. 5.

Nuorisokirjallisuutta. n. 15

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 6146

G. L.
N. P.
E. T.